

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ (101-200. SAYILAR)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve YEŞİLYURT EŞGİN

Danışman: Prof. Dr. Alpay Doğan YILDIZ

TOKAT - 2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Alpay Doğan YILDIZ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

05/02/2024

Merve YEŞİLYURT EŞGİN

JÜRİ KABUL VE ONAY

Merve YEŞİLYURT EŞGİN tarafından hazırlanan “**Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 05.02.2024 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Başkan): Prof. Dr. Alpay Doğan Yıldız

.....

Üye: Doç. Dr. Emel Hisarcıklılar

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Fatih Uyar

.....

ONAY

05 /02 /2024

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Dergâh dergisine gönül verenlere...

ÖN SÖZ

Mart 1990 yılında ilk sayısını çıkaran *Dergâh* dergisi, kapağında da belirtildiği gibi bir edebiyat, sanat ve kültür dergisidir. Şiir ve hikâyeler yayımlayan dergi özellikle edebiyatı merkeze almakla beraber diğer sanat dallarıyla da yakından ilgilenmiş, sosyal bilimlerin farklı konularını sayfalarına taşımış, güncel, sanat ve kültür haberlerine yer vermiştir. Şubat 2022 tarihinde 384. sayı ile yayın hayatına ara veren *Dergâh* dergisi içeriğindeki yayımladığı şiir, hikâye, denemelerin yanında edebiyat ürünleri, edebiyat konularındaki değerlendirme, inceleme gibi yazılarla Türk edebiyatına önemli katkılar yapmıştır. Mart 1990’da çıkmaya başlayan *Dergâh* dergisi de 1921 yılında çıkan ilk *Dergâh* gibi yerli bir tavırla edebiyatımıza yenilik ve canlılık kazandırmayı amaçlar.

Türk edebiyatında edebiyat dergiciliği faaliyetlerini Servet-i Fünun’a kadar götürmek mümkündür. 1900’lü yıllardan günümüze Türk edebiyatına pek çok derginin katkısı olmuştur. Edebiyat dergileri çıkarıldıkları dönemin sanat ve edebiyat ortamına canlılık getirirler. Dergiler üzerine yapılan araştırmalar, derginin yayımlandığı dönemdeki edebiyat ortamının, edebiyat zevklerinin gözlemlenebilmesi için son derece önemlidir. Edebiyat dergileri edebiyat araştırmacıları için önemli kaynaklar arasındadır. Bu sebeple dergiler hakkındaki inceleme, tasnif çalışmaları hem dergi etrafında dönemin edebiyat ortamı hakkında fikir verecek hem de araştırmacıların ilgili dergide ulaşmak istedikleri bir yazıya daha kısa sürede ulaşmalarına imkân verecektir.

Bu çalışmaya konu olan Mart 1990’da yayımlanmaya başlayan *Dergâh* dergisinde yayımlanan kültür, sanat, fikir yazılarının bir kısmı edebiyat hakkındaki yazılardır. Edebiyat yazılarının bir kısmı ise şiir hakkında yazılardır. Çalışmada, *Dergâh*’ta şiir hakkında yayımlanan yazıların tespiti, konularına ve yazarlarına göre tasnifi ile yazıların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi” konusu, araştırmaya aynı dönemde başlanan farklı yüksek lisans çalışmalarına konu olmuştur. Bu çalışmada derginin 101-200. sayıları incelenmiştir. “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)” başlıklı bu çalışmayla dergideki şiir, şairler, şiir etrafında edebiyat dönemleri, poetika vb. yazılarının tespiti ve tasnifi yapılmıştır. Seçilen örneklerle dergideki şiir konulu yazılar değerlendirilmiştir. Bu çalışma hem

edebiyat tarihi hem de edebî tenkit/eleştiri bağlamında literatüre katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Alpay Doğan Yıldız'a ve manevi desteğini her daim hissettiren sevgili eşime çok teşekkür ederim.

Merve YEŞİLYURT EŞGİN
Ocak 2024
Tokat

ÖZET

DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ

(101-200.SAYILAR)

EŞGİN YEŞİLYURT, Merve

Yüksek Lisans Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Alpay Doğan YILDIZ

Ocak 2024, xii+170 sayfa

Edebiyat dergileri edebiyatın birer lokomotifi görevindedir. İçinde bulunduğu edebiyat, sanat ve kültür ortamını geliştirir, değiştirir ve daima ileriye taşır. Türk edebiyatında 1921’de ve 1990’da yayınlanmaya başlayan *Dergâh* adını taşıyan iki dergi vardır. 1921’de yayımlanan ilk dergi de 1990’da yayımlanan ikinci dergi de dönemlerinin önemli dergilerinden olmuşlardır.

Bu çalışmanın konusu Mart 1990’da yayımlanmaya başlayan *Dergâh* dergisidir. *Dergâh*, kendisini “edebiyat, kültür, sanat” dergisi olarak tanıtır. Dergide edebiyat, kültür, sanat konularında yazılar yayımlanır. Aynı zamanda şiir, hikâye, deneme gibi yeni edebiyat ürünleri dergi sayfalarında yer bulur. “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)” adlı bu çalışmanın konusu dergideki şiirlerle ilgili yazılardır. Dergide yer alan şiir hakkındaki yazıların tasnifi ve bu yazıların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma iki bölüm halinde planlanmıştır. Birinci Bölüm’de *Dergâh* dergisinin 101-200. sayılarında yayımlanan şiirle ilgili yazılar “Şiir Eleştirisi” üst başlığıyla “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları, Şairler Hakkında Yazılar, Şiir İnceleme Yazıları, Poetika Hakkında Yazılar, Şiir Grupları ve Dönemleri Hakkında Yazılar” adlarıyla beş alt başlık altında seçilen örneklerle tanıtılmış, değerlendirilmiştir. İkinci Bölüm’de *Dergâh* dergisinde yer alan şiirle ilgili yazılar farklı kullanım amaçları için üç ayrı başlıkla listelenmiştir. Yazılar önce dergi sayı sırasına göre, sonra yazı yazar isimlere göre daha sonra ise konularına göre sıralanmıştır.

Çalışmanın iki amacı vardır. Birincisi, farklı konularda yazılara yer veren *Dergâh* dergisini şiir hakkındaki yazılar yönüyle değerlendirmektir. Bu değerlendirme, döneminin önemli edebiyat dergilerinden kabul edilen *Dergâh*'ın şiir hakkındaki yazılarla edebiyata, şiire katkısı hakkında bir fikir oluşturacaktır. İkinci amaç ise dergide yayımlanıp dergi sayfaları arasında kalmış yazıların tespit ve tasnifini yaparak, Türk şiiriyle ilgilenenlere kaynak sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dergâh Dergisi, Şiir, Şair, Eleştiri, Türk Şiiri.

ABSTACT

ARTICLES ON POETRY IN JOURNAL OF DERGÂH

(101-200. ISSUES)

YEŞİLYURT EŞGİN, Merve

Turkish Language and Literature Department

Thesis Advisor: Alpay Doğan YILDIZ

January 2024, xii + 170 pages

Literary magazines act as locomotives of literature. They develop, change and always move forward the literary, artistic and cultural environment in which they are located. In Turkish literature, there are two journals bearing the name of Dergâh, which started to be published in 1921 and 1990. The first journal published in 1921 and the second journal published in 1990 were among the most important journals of their time.

The subject of this study is the Dergâh Journal, which started to be published in March 1990. The lodge introduces itself as a "literature, culture and art" journal. The journal publishes articles on literature, culture and art. At the same time, new literary products such as poems, stories and essays find a place on the pages of the magazine. "Poetry Criticism in the Dergâh Magazine (101-200. Numbers)" is the article about poetry in the magazine. It is aimed to classify the articles about poetry in the journal and to evaluate these articles.

The study was planned in two parts. In the first part, the articles about poetry published in the 101st-200th issues of the Dergâh magazine were introduced and evaluated with examples selected under five sub-headings under the titles of "Poetry Criticism" and "Book Reviews About Poetry and Poets, Articles About Poets, Poetry Review Articles, Articles About Poetry Poetics, Articles About Poetry Groups and Periods". In the second part, the articles about poetry in the Dergâh magazine are listed under three different headings for different uses. The articles are first listed in the order of the number of the journal, then according to the names of the articles, and then according to their subjects.

The study has two objectives. The first is to evaluate the Dergâh magazine,

which includes articles on different subjects, in terms of articles about poetry. This evaluation will form an idea about the contribution of the Dergâh, which is considered one of the important literary magazines of its period, to literature and poetry with articles about poetry. The second aim is to identify and classify the articles published in the journal and left between the pages of the journal, and to provide resources to those who are interested in Turkish poetry.

Keywords: Dergâh Magazine, Poetry, Poet, Criticism, Turkish Poetry.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa.</u>
Bilimsel Etik Sayfası	i
İthaf	iii
Önsöz	iv
Özet	vi
Abstract	viii
İçindekiler	x
Kısaltmalar	xii
 GİRİŞ	 1
 BÖLÜM 1: DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ (101-200)	 11
1.1. Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları	11
1.2. Şairler Hakkında Yazılar	23
1.3. Şiir İnceleme Yazıları	40
1.4. Poetika Hakkında Yazılar	46
1.5. Şiir Grupları ve Dönemleri Hakkında Yazılar	53
 BÖLÜM 2: DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ YAZILARI LİSTESİ	 60
2.1. Dergi Sırasına Göre Yazılar	60
2.2. Yazar Adlarına Göre Yazılar	91
2.3. Konuya / Hakkında Yazılana Göre Yazılar	115
 SONUÇ	 144
 KAYNAKLAR	 151
 EKLER	 156
Ek 1.	156

Ek 2.	157
Ek 3.	158
Ek 4.	159
Ek 5.	160
Ek 6.	161
Ek 7.	162
Ek 8.	163
Ek 9.	164
Ek 10.	165
Ek 11.	166
Ek 12.	167
Ek 13.	168
Ek 14.	169
ÖZGEÇMİŞ	170

KISALTMALAR

C.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
Haz.	:Hazırlayan
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
ss.	:Sayfa Sayısı
vb.	:Ve benzeri

GİRİŞ

Türk edebiyatında *Dergâh* dergisi denilince akla iki dergi gelir. İlki Mondros Mütarekesi yıllarında 1921’de çıkan ve yazar kadrosunda Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurullah Ataç, Ahmet Kutsi Tecer, Abdülhak Şinasi Hisar gibi isimler bulunan *Dergâh Mecmuası’dır*.¹ Diğeri ve bu çalışmada ele alınan *Dergâh* 1990’lı ve 2000’li yıllarda Mustafa Kutlu’nun yazı işlerini yürüttüğü dergidir.² İkinci *Dergâh*, Mart 1990’da yayın hayatına başlamıştır. Dergiden önce de Dergâh Yayınları bünyesinde yazı faaliyetlerini sürdüren yazarların dergicilik çalışmaları yürüttükleri bilinmektedir. Dergâh Yayınları kurulmadan önce, yayınevi etrafındaki yazarlar *Hareket* dergisi çevresinde yer alırlar. *Hareket*, Nurettin Topçu’nun fikirlerinin daha yaygın hale gelmesini amaçlar. Hareket çevresinde yer alan yazarlarca Dergâh Yayınları Mart 1977’de kurulur (Uçman, 2000, s.17).

Dergâh Yayınları, “dergâh” kelimesinin kendileri için anlamları için şunları söyler: “Dergâh kelimesi genel algı olarak ilk çağrışımında dini bir grubun bir çatı altında toplandığı yer olarak görölse de, yayınevini kuranlar bu kelimenin çok daha geniş manasını düşünerek bu ismi verdiler. Dergâh yalnızca tekke, tarikat mensuplarının, dervişlerin yaşadığı ibadet ve zikir yeri değildir. Eşik ve kapıdır, hatta büyük makam kapısıdır. Sığınılacak yerdir, sevgililerin buluştuğu, dost çemberlerinin oluşturulduğu yerdir. Yetmiş iki millete aynı gözle bakılan ‘birleştirici’ bir yerdir.” (Dergâh Yayınları, 2023) Bu açıklamadan hareketle yayınevinin dergâh ismine yüklediği mana ile derginin

¹ Dergâh mecmuası için Abdullah Uçman “II. Meşrutiyet’ten Sonraki Yeni Edebi ve Fikri Oluşumlar” başlıklı yazısında şu ifadelerle yer verir: Aralarında Dârülfünun felsefe müderrisi Mustafa Şekip (Tunç), İsmail Hakkı (Baltacıoğlu), Mehmed Emin (Erişirgil), Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Yakup Kadri ve daha elliden fazla fikir adamı, şair ve yazarın katılımıyla çıkan Dergâh mecmuası, 1921’den 1923’e kadar 42 sayılı yayınıyla “modern mistik anlayış”ın etki alanını genişletir.” (Uçman, 2000, s.17)

Abdullah Uçman, TDV İslam Ansiklopedisi’ne “Dergâh” maddesini yazmıştır. Dergi mecmuası hakkında daha kapsamlı bilgi burada vardır. (Uçman, 1994, s.172-173).

² İki dergi arasında ilişki kuranlar olmuştur. İkinci Dergâh’ın Mustafa Kutlu’dan sonra yazı işlerini sorumluluğunu üstlenen Ali Ayçıl, yapılan bir sohbette kendisine sorulan “1921’de çıkan Dergâh ile 1990’da çıkan Dergâh arasında nasıl bir ilişki var?” sorusuna şöyle cevap verir: “Her şeyden önce tarih kendi içinde bir yanıyla geleneği devam ettiren bir yanıyla da yeniliklerle beslenen bir süreç. 1921 senesi ile 1990 senesi arasında rakamsal olarak ciddi bir dönem farkı var, yaklaşık olarak yetmiş yıllık bir zaman farkından bahsediyoruz. Harp koşullarındaki bir ülkeden 1990’larda artık belli bir cesameti olan, iyi kötü bir sanayisi olan, edebiyatta yeni yönelimler içerisine girmiş başka bir memleket var. Bu açıdan bakıldığında her iki derginin çıktığı koşullar birbirinden nispeten ciddi manada farklı. Ama her ikisi de Türkiye’de çıkan bir dergi, her ikisi de aynı isimle çıkan bir dergi ve her iki derginin de bu coğrafyaya, bu tarihe, bu dile, bu kültüre ortak bir bakışı var.” (Koç 2018, s.31).

yayın politikası arasında da bir ilişki bulunduğu düşünülebilir.

Dergâh Yayınları'nın bünyesinde, Ezel Erverdi'nin idaresinde ve Mustafa Kutlu'nun yazı işleri sorumluluğunda kurulan dergi yayın hayatına 384. (Şubat 2022) sayıyla ara vermiştir. Mustafa Kutlu 25 yıl boyunca (Aralık 2015/310. sayıya kadar) derginin yazı işlerini yürütür. Kutlu'dan sonra *Dergâh*'ın yazı işleri görevini Ali Ayçıl üstlenir. Şubat 2022'de çıkan ve son sayı olan 384. sayıda yer alan yayına ara verme gerekçesi dünyada yaşanan kâğıt tedarikinde yaşanan sıkıntılar ve içinde bulunulan şartlardır (Dergâh, 2022, s.1). *Dergâh* dergisi yayımlandığı 1990 yılından son sayının çıktığı 2022 yılına kadar toplamda 384 sayıyla yayın hayatı boyunca Türk edebiyatına şiir, hikâye, deneme türündeki ürünlerin yanında edebiyat hakkındaki araştırma, inceleme, yorum yazılarıyla katkı sağlamıştır.

Dergâh dergisinin yayın hayatına başlama serüvenini Mustafa Kutlu derginin 100. sayısının orta sayfa sohbetinde şöyle açıklar:

“... Demek ki dergisizliğe epeyce sabretmişiz. Haraket'in Mart 1982'de kapanmasından sonra yine bir mart ayında Dergâh dergisi yayımlandı. 1990'a gelmiştik. Dediğin gibi Sultanahmet'teki Derviş çay bahçesinde sen, ben ve Ezel Erverdi, Dergâh'ın çıkışını kararlaştırdık. Bu karara ve derginin esasen bir edebiyat-sanat dergisi olarak çıkışına İsmet Özel'in yazar olarak katılma sözü vermiş olması bizi hem güçlendirmiş hem de heyecanlandırmıştı” (Dergâh, 1998, s.24).

Dergâh dergisinin dış özellikleri sıralanacak olursa derginin ilk dikkati çeken özelliğinin boyutu olduğu söylenebilir. 24x34 cm ebatlarında olan dergi ilk sayılarında 24 sayfa (1-310. sayılar) sonraki Ali Ayçıl'ın üstlendiği sayılarında (310-384. sayılar) 32 sayfa olarak çıkarılmıştır. Sadece 100. sayı özel olarak 48 sayfa çıkarılmıştır. Ebat olarak hacimli bir boyutun seçilmesinin gerekçesini Mustafa Kutlu 100. Sayının orta sayfa sohbetinde anlatır:³

“12 Eylül'den sonra geçen yıllar içinde piyasayı renkli kapaklarıyla kaliteli kâğıtlarıyla yüzlerce dergi kaplamıştı. Bizim mütevazı dergimiz bunlar arasında muhtemelen kaybolacaktı. Bu sebeple battal boy ve beyaz bir çerçeve düşündüm.”

³ Haziran 1998'de çıkan 100. Sayıda Mustafa Kutlu dergide yazılarıyla katkı yapmış önemli isimleri şöyle sıralar: “100 sayılık yayım süremiz içinde İsmet Özel, Hüsrev Hatemi, Cahit Koytak, Kemal Sayar, İhsan Deniz, Mehmet Erdoğan, Mehmet Ocaktan, Mevlana İdris gibi daha önce başka dergilerde şiirler yayımlamış, kitaplar çıkarmış isimler yanında, Dergâh dergisinde temayüz edenler de oldu. Bunlar arasında Süleyman Çobanoğlu, Ömer Erdem, Levent Sunal, Ümit Aktaş, Hakan Arslanbenzer, Mehmet Can Doğan, İbrahim Tenekeci gibi pek çok imza yer aldı.” (Dergâh, 1998, s.25).

(s.24) Derginin sayfa sayısının az olmasını yine aynı sohbette Mustafa Kutlu “*Dergâh*’ın 24 sayfa kendinden kapaklı mütevazı bir dergi olarak tasarlanması bir bakıma hem yayım hem yönetim hem de muhteva açısından hakkından gelebileceğimiz bir iş olmasından kaynaklanıyordu. Aslında benim ülkedeki edebiyat ortamından da bir beklentim yoktu doğrusu.” şeklinde açıklar. (Dergâh, 1998, s.24).

Dergi Kutlu’nun ifadesiyle “kendinden kapaklı” olarak tasarlanmış, ilk sayfada en üstte büyük puntolarla Dergâh ve onun altında daha küçük puntolarla “Edebiyat Sanat Kültür Dergisi” yazılmıştır. Bu başlığın altında iki sütun bulunur. Ebatça daha büyük alana sahip soldaki bölümde şiir, hikâye, roman, deneme ya da makaleler yer alır. Bu bölüm kapak yazısı olarak geçer ve ön kapağa sığmayacak uzun metinler diğer sayfalarda devam eder. Sağdaki daha dar hacimli bölümde sayıda yer alan yazılarla ilgili bilgiler yer alır. Kapağın alt bölümünde dergi sayısını gösteren rakam, “Orta Sayfa Sohbeti”nde ele alınan konu ve sohbet yapılan kişinin fotoğrafı yer alır. Derginin kapak tasarımı ilk sayıdan son sayıya kadar değişmemiştir. Değişen şey sadece Dergâh yazısının ve dergi sayısını ifade eden rakamların renkleridir. Dergi adı ve sayı her sayıda farklı bir renkle çıkar.

Kapağın arkası üç bölüme ayrılmış, solda içindikiler bölümü, sağda şiirler, altta ise derginin cilt ve sayı bilgileri, baskı tarihi, yayın sahibi adı, yazı işleri sorumlusunun adı, abonelik bilgileri ve adres bilgileri yer alır. Sonrasında 3-6. sayfalar arasında sağda ve solda “Derkenar” adı verilen bölümler yer alır. Derginin tam ortasında, çalışmamıza konu olan sayılarda 12-14. sayfalarda ve bazen de 22.sayfaya sarkan “Orta Sayfa Sohbeti” adı verilen bölüm bulunur. Arka sayfada ise üstte bir fotoğraf, altta bir yazı ve genellikle görselle alakalı kısa bir deneme yazısı yer alır. Dergide bulunan görseller sınırlı tutulmuştur. Bu görseller genellikle kapakta, orta sayfada, arka kapakta yer alır. İç sayfalarda bazı yazılar küçük resimlerle yayımlanır. Buradan, derginin sade tasarımının bozulmaması için gayret gösterildiği çıkarılabilir. Dergide reklam kullanılmaz. Reklam olarak kabul edilecekse, daha çok Dergâh yayınlarının olmak üzere kitap tanıtımları yine sade bir şekilde yapılır.

Dergâh dergisi ilk sayıdan itibaren içerisinde çeşitli bölümleri barındırır. Bu bölümlerden bazıları kalıcı olamamış bazıları ise istikrarlı bir şekilde son sayıya kadar

devam etmiştir. Mustafa Kutlu dergide hangi yazılara önem verildiğini şu sözlerle açıklar: “Edebiyatı öne alan dergide esasen yayımlanan ürünler önemlidir. Benim inancıma göre bir edebiyat dergisi iyi şiirler, iyi hikâye ve denemeler yayımlayabilirse kayda değer sayılır.” (Dergâh, 1998, s.25). Bunlar derginin temelinde yer alacak, diğer konular belli bölümlerde tekrar edecek ve böylelikle bir düzen kurulmuş olacaktı. Ancak dergide yer verilen bazı bölümler beklenen ilgiyi bulamayınca kaldırılmıştır. Dergide en erken “Türkçe” sütunu kalkmış sonrasında “Satırları, Okur Mektupları, Yeşilçam Günlüğü, Hatıraların Gizli Tarihi” bölümler de kapanmıştır.

İstikrarlı olmayan bölümlerden biri de “Tiyatro Yazıları” için ayrılmış bölümdür. İsmail Kara bu bölüm hakkında şunları söyler: “Bu sütun ‘Türkçe’ sütunundan daha şanslı sayılır. İbrahim Sadri’nin yanlış hatırlamıyorsam altı tane nefis tiyatro monografisi denilebilecek yazıları yayımlandı. Keşke bunları devam ettirseydi. Bir edebiyat dergisinde ilk başarısızlığa uğrayan sütunun dil sütunu olması doğrusu düşündürücü. ‘Satırları’ sütunu da istediğimiz ölçüde bereketli olmadı. Halbuki hatırlarsınız derginin çerçevesini konuşurken en çok bu sütunlara yazı gelebileceğini ummuş ve düşünmüştük.” (Dergâh, 1998, s.25). Derginin istikrarlı olmayan bölümlerinden biri de “Okur Mektupları” adlı bölümdür. İlk sayılarda yer alan bu bölümde okurlardan gelen mektuplara yer verileceği söylenir. Ancak ilk sayıda, aynı sayfalarda okuyucunun affına sığınarak bazı açıklamaların yer alacağı da belirtilir. Bu açıklamalar derginin içeriği ve gidişatı ile ilgili bilgiler verir. İlk sayıda yer alan “Okur Mektupları” bölümünde derginin herkese açık olduğu, yayımlanacak yazılarda akademik üsluptan çok edebi tat verebilen deneme tarzında açık bir dille yazılmış yazı özelliği bulunması istenmiştir. Yazıların seçiminde sadece “seviye” önceleneceği belirtilmiştir. İlk sayıdaki bilgilendirme yazısında ayrıca derginin küçük hacimli mütevazı bir dergi olduğu vurgulanarak gönderilen yazılar içerisinde edebî verimleri (şiir, hikâye, deneme, tahlil vb.) öncelik verileceği belirtilmiştir. (Dergâh, 1990, s.1).

Dergideki en istikrarlı bölümler “Derkenar” ve “Orta Sayfa Sohbeti” adlı bölümlerdir. İsmail Kara “Orta Sayfa Sohbetleri” için Mustafa Kutlu ile yaptığı sohbette şunları dile getirir:

“Derginin edebiyat ve fikir hatta siyaset yönünün bulunduğu sayfalar oldu. Konuştuğumuz insanlar belki çoğu sanatla, edebiyatla doğrudan ilgili insanlardı. Fakat

burada bir edebiyat ortamını tahkim edecek fikrî altyapıyı ve tarihi perspektifi oluşturmaya yönelik konuşmalar da yaptık. Özellikle yakın dönem Türk düşünce tarihi, Türk siyasi düşüncesi, İslam dünyası, Osmanlı tarihçiliği, tasavvuf gibi konularda gerçekten bir katkı olarak telakki edebileceğimiz sohbetler oldu. Bunlara zaman zaman bakıyorum kitap bile olabilirler. Hemen aklımıza gelebilecek olan isimlerden Şerif Mardin, Engin Deniz Akarlı, Seyit Hüseyin Nasr, Yaşar Sarıbay, Ahmet Yaşar Ocak, Mustafa Kara, Ali Birinci, Mete Tunçay, Cemal Kafadar, İhsan Fazlıoğlu, Düccane Cündioğlu isimlerini sayabiliriz” (Dergâh, 1998, s.24-25).

Sohbetin devamında Mustafa Kutlu “Orta Sayfa Sohbetleri” bölümünde sohbet edilen edebiyatçıları sıralar: “Edebiyatla ilgili konuşmalar haliyle daha fazla oldu. İlk sayımızda Prof. Dr. Ömer Faruk Akün’le konuşmuştuk. Ardından Orhan Okay, Selim İleri, Orhan Şaik Gökyay, Fethi Naci, Cengiz Aytmatov, Gürsel Aytaç, İnci Enginün, Mehmet Fuad, Zeynep Kerman, Tahsin Yücel, Turan Ofazoğlu, Cemal Kurnaz gibi pek çok yazar ve bilim adamıyla konuştuk.” (Dergâh, 1998, s.25).

Buradan hareketle “Orta Sayfa Sohbeti” adlı bölümün derginin lokomotifi durumunda olduğu söylenebilir. Güncel olayların, edebî ya da sanatsal gelişmelerin, toplumda yaşanan hadiselerin canlı tanıklarıyla yapılan konuşmalar, samimi dost sohbetlerinin ötesinde dönemi aydınlatan birer belge niteliğindedir.

Derginin bir başka bölümü “Derkenar” adını taşımaktadır. Bu bölüm İsmail Kara’ya göre en istikrarlı bölümdür. Derginin ilk birkaç sayfasında bulunan “Derkenar” bölümleri ilk zamanlar fikir ve değini bölümleri olarak gelişse de sonraları daha çok kitap tanıtımı yapılan bölümler halini almıştır. İçerik zaman zaman değişse de İsmail Kara’ya göre en çok okunan ve itibar gören bölümdür (Dergâh, 1998, s.25). Derkenar bölümlerinin bu kadar istikrarlı olmasındaki en önemli özellik günceli takip etmesidir. Derginin sürekli kendini yenileyen, güncel sanat ve edebiyat haberlerini takip edip okurlara sunan yazarları aynı zamanda genç yazarların kendi gelişimlerini izleme, eksikliklerini giderme ve kendini hep ileri doğru geliştirme fırsatı yakalamasına uygun bir ortam sağlar. Yeni çıkan bir kitapla ilk tanışmanın bu bölümde gerçekleşmesi, hem okur hem de yazar için bu bölümleri vazgeçilmez kılmıştır. Ayrıca Derkenar’ın bir başka faydası genç şairlere yazma ve kitap çıkarma hevesi vermesidir.

Derginin edebiyatı merkeze almakla beraber diğer sanat dallarını da önemseydiği, zaman zaman tiyatro, sinema, resim, mimari, müzik alanlarında yazılara yer verdiği görülür. Ancak edebiyat dışındaki sanat dallarına dergide istenildiği kadar yer

verilememiştir. Bu durumu Mustafa Kutlu şu şekilde ifade eder: “Dergide resim, minyatür, tezhip, hat gibi klasik sanatlarımız üzerine fazla bir şey yayımlayamadık. Ama özellikle musîkî konusunda bir varlık gösterdik sanıyorum.” (Dergâh, 1998, s.25). Derginin Mustafa Kutlu’nun da değindiği gibi müzik konusunda varlık gösterebilmesini sağlayan uzun soluklu yazılar yer almıştır. Mesela, “Hatıraların Gizli Tarihi” bölümünde yer verilen “Saz ü Söz Arasında” adlı bölümde müzisyen Cinuçen Tanrıkorur’un hatıraları yayımlanmıştır. 122. sayıyla başlayan bölüm 146. sayıyla sonlanmıştır.

Dergâh’ta seri halde yayımlanan yazılara başka örnekler de verilebilir. Sücaaddin Erdem’in yazdığı, 164. sayıyla başlayan “Arapgir Yazıları” adlı yazı dizisi 170. sayıya kadar devam eder. Bu yazıların kitaplaştırılacağı duyurulmuştur. Abdullah Uçman’ın hazırladığı “Hatıralar I-XI” başlıklı Munise Başikoğlu’na ait (Rıza Tevfik’in kızına ait hatıralar) hatıralar ise 61 ile 173. sayılar arasında yayımlanmıştır. Bir başka örnek de 173. sayıda başlayan ve 182. sayıya kadar devam eden Fuat Köprülü’nün Fevziye Abdullah Tansel’e yazdığı mektuplardır.

Derginin arka kapağı da kendine has ve derginin tamamında görülen sadelik anlayışıyla tasarlanmıştır. Üst tarafta sayfanın yarısına kadar gelen kısımda bir fotoğraf, altında çok uzun sayılmayan bir metin yer alır. Metnin içeriği değişmekle beraber üstteki görselle uyumlu hikâye, deneme tarzı yazılar çoğunluktadır. Bazı sayılarda arka kapak yazılarının yerini bir şiire bıraktığı görülür. Mustafa Kutlu arka kapakla ilgili şunları söyler: “Derginin arka kapağı hem fotoğraf sanatçıları hem de kısa bir metinle hikmetli ifadeleri buluşturacak bir platform olarak düşünülmüş idi. Maalesef bu sayfa da gerçek sahiplerini fotoğraf sanatı açısından arayıp durdu. Bulamayınca da başka yerlerde yayımlanan fotoğraflara mecbur kaldı” (Dergâh, 1998, s.25). Arka kapak yazıları Mustafa Kutlu’nun önemseydiği bir bölümdür. Bu bölümde Kutlu’nun yazıları çoğunluktadır. Mustafa Kutlu’nun bu yazıları daha sonra Dergâh Yayınları’ndan çıkan Arka Kapak Yazıları (Arka Kapak Yazıları, Mayıs, 1995) isimli kitabında toplanmıştır.

Edebiyata ağırlık veren dergi içerisinde yer alan bütün bölümler aslında bir şekilde kültür ve sanatla ilgili bölümlerdir. Aylık yayımlanan bu dergide okuyucular yeni şiirler, hikâyeler, güncel sanat haberleri okumanın yanında zaman zaman edebî tartışmalara, edebiyat yazılarına, hatıralara, mektuplara, yöresel motifler sunan yazılara

bakarak bir yönüyle dönemin edebî panoramasını görürler. Yazı aralarında kimi zaman Dergâh Yayınları'ndan çıkan diğer dergi ve kitapların duyuruları bulunur. Bu kitaplardan bazıları dergide yayımlanmış yazıların derlemesi şeklinde oluşmuştur. Buradan hareketle derginin, yazarları kitap çıkarma yönünde desteklediği söylenebilir. Dergide, kapakta dönemin güncel olaylarına dair çok kısa, genel değerlendirmeler yapıldığı görülür. Mesela 1999 Marmara depreminden sonra çıkan 115-116. sayıların sunum kısmında “Marmara depreminde vefat edenlere Allah’tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyoruz. Bütün ülkeyi yasa boğan böylesi bir afetle bir daha karşılaşmamak için Cenab-ı Allah’a dua ediyoruz.” şeklindeki ifadeler yer alır. 129. sayı ise şu ifadele vardır: “Bu sayımızı baskıya hazırlarken Filistin’de İsrail saldırıları sonucu kanlı olaylar yaşanıyordu. Yaklaşan mübarek Ramazan ayı hürmetine bu vahşetin sona ermesini Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyoruz.” Bunun dışında ülkede yaşanan bazı siyasi ve ekonomik durumlara da göndermeler yapılır. 150. sayının sunumu şu cümlelerle başlar: “Ülkemizde açlık var. Tepedeki %20’lik mutlu azınlık dışında kalan büyük çoğunluk geçim sıkıntısı çekiyor. Bu tablo ile yeni bir seçim dönemine giriyoruz. İnsanımızın ufku kararıyor, hemen her alanda adaletin ışığını arıyor. Açlığın ve zulmün kol gezdiği dönemlerde sanat ve edebiyata düşen nedir? Düşünmeliyiz!” Buna benzer birçok örnek gösterir ki *Dergâh* dergisi dönemin nabzına dair kısa, net değerlendirmeler yapar.

Hikâye yayımlama konusunda da *Dergâh*’ın belli bir başarıyı yakaladığı Mustafa Kutlu’nun şu sözlerinden anlaşılmaktadır: “Bereketli sayabileceğimiz bir alan da hikâyeler oldu. Garip bir oluşumla dergiye gelen hikayeler içinde hanımların yazdıkları öne çıktı. Nazan Bekiroğlu, Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, Cihan Aktaş, Melek Paşalı, Münire Daniş, Fatma Şengil Süzer bu alanda önemli mesafeler kat etti. Kitap yayımladılar” (Dergâh, 1998, s.25). Hikâyelere kendisi de hikâyeci olan Mustafa Kutlu’nun önem verdiği düşünülebilir.

Dergâh dergisinde yer alan önemli bir yazı türü de şiir, hikâye, romanlar ve bunların şairleri, yazarları hakkında olan genel olarak eleştiri yazısı diyebileceğimiz yazılardır. Eleştiri yazılarına yer verme derginin bir başka önemli yanındır. Eleştiri yazıları bazen yeni çıkan bir kitapla ilgili, bazen bir şiir, bir roman, bir yazar, şair üzerine, bazen de dönemsel değerlendirme şeklinde yazılar olmaktadır. Zaman zaman yabancı yazarların da eleştiri yazıları tercüme edilip yayımlanmıştır. Bunlardan biri

derginin 100. sayısında yer alan Octavio Paz'ın ölümünden önceki son konuşmalarından derlenen “Günümüzde Edebiyat ve Yayıncılık Üzerine Bir Konuşma”⁴ başlıklı çeviri yazısıdır. Yabancı dergilerde yayımlanmış güncel edebiyat yazıları da dergide kendine yer bulur. Yabancı yazarlarla ilgili yazılara yer verilir. Bu da derginin Dünya edebiyatını da takip ettiğinin göstergesidir. Bazen de bir sinema filminin eleştirisi yapılır. Örneğin 102-103. Sayıda Ahmet Hamit Yıldız'ın “Yer Demir Gök Bakır” adlı yazısında Zülfü Livaneli'nin Yaşar Kemal'in eserinden uyarladığı filmin eleştirisi yapılır.

Dergâh'ta çıkan bazı eleştiri yazıları, tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Örneğin Osman Özbahçe'nin (S. 173, ss. 12-15) M. Kayahan Özgül ile yaptığı “Edebiyat ve Eleştiri ‘Bilim’ Olabilir mi?” başlıklı orta sayfa sohbeti M. Kayahan Özgül'ün edebi kavramlar, formlar ve eleştiri konularındaki yaklaşımları üzerine bir sohbeti içerir. Yine Osman Özbahçe'nin “Dergilerde Şiir” başlıklı yazıları da dergilerde yayımlanan şiirler üzerine eleştiri getirir. Bu sohbete (Edebiyat ve Eleştiri ‘Bilim’ Olabilir mi?) ve Özbahçe'nin eleştirilerine karşı ve cevap niteliğindeki yazılar derginin sonraki sayılarında kendine yer bulur.

Dergâh'taki eleştiri yazılarının bir kısmı şiir üzerinedir. Bu çalışmanın konusu *Dergâh* dergisindeki şiir etrafındaki yazılardır. Çalışmaya esas olan sayılar 101 - 200. sayılardır. Çalışma planlanırken daha önce *Dergâh* hakkında bu konuda bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. *Dergâh* dergisinde yayımlanan şiir ve şiir etrafındaki yazılar üzerine yüzer sayı üzerinden öğrencisi olduğumuz anabilim dalında yüksek lisans çalışmaları planlanmış, bizim 101 – 200. sayıları ele almamız kararlaştırılmıştır.⁵

Bilindiği gibi süreli yayınlarla ve edebiyat dergileriyle ilgili lisansüstü çalışmalar başta olmak üzere pek çok çalışma yapılmıştır. Genellikle daha eski, özellikle Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yayımlanan bu çalışmaların yakın dönem edebiyat dergileri

⁴ Yazı Octavio Paz'ın 1998 yılında ölümünden hemen önceki konuşmalarının yayımlandığı Paris'te İngilizce çıkan Frank dergisinden çevrilmiştir (S. 100, s. 1).

⁵ 2023 yılında Taner Sarıtaş'ın hazırladığı “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (1-100. Sayılar)” adlı çalışma (Sarıtaş, 2023), Hasan Ali Bodur'un hazırladığı “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar)” adlı çalışma (Bodur, 2023) ve Beyhan Arıkan'ın hazırladığı “Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (301-384. Sayılar)” (Arıkan, 2023) adlı çalışmalar bu çalışmayla birlikte planlanan ve biten diğer yüksek lisans tez çalışmalarıdır.

hakkında da yapıldığı görülmektedir.⁶ Bu çalışmaların ortak yönü dergilerde yazılmış yazıların konu, içerik, yazar, dönem, tür vb. gruplandırılarak ileride yapılacak araştırmalar için birer kaynak teşkil etmesini sağlamaktır.

“Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)” başlıklı bu çalışma için önce derginin ilgili sayılarına ulaşılmış ardından sayı sırasına göre dergilerde yer alan şiiri, şairleri konu edinen yazılar tespit edilmiştir. Sonra bu yazıların dergi sayı sırasına, yazarlarına ve konularına göre listeleri yapılmıştır. Tamamı okunan yazıların beş başlık altında toplanıp değerlendirilebileceği görülmüştür. “Şiir ve Şairle İlgili Kitap Tanıtım Yazıları, Şiir İnceleme Yazıları, Şairler Hakkında Yazılar, Poetika Yazıları, Şiir Grupları ve Dönemleri Hakkındaki Yazılar.” Bu başlıklar *Dergâh* dergisindeki şiir yazıları üzerinden yapılan diğer yüksek lisans tezleriyle ortaktır. *Dergâh* dergisindeki 101 – 200. sayılarda çıkan şiir hakkındaki yazıların değerlendirilmesi bu beş başlık altında yapılmış ve çalışmanın birinci bölümünü oluşturmuştur. Her başlık konuyu temsil edecek örnek yazılar üzerinden inşa edilmiştir. Farklı yazarların farklı isimler hakkındaki yazılarının seçilmesine özen gösterilmiştir. Bölümlerin ilgili örnekleri gösterilerek kısa ve öz olması istenmiş, benzer örnekleri tekrar değerlendirmek suretiyle çalışmanın hacminin genişlemesinden kaçınılmıştır.

İkinci Bölüm aslında bir fihristtir. Burada ilgili sayılarda yer alan şiir hakkındaki yazıların önce dergi sırasına, ardından yazar adına, daha sonra yazının konusuna göre listeleri verilmiştir. Dergi sırasına göre verilen yazılar listesi üzerinden sayılara göre zaman içerisinde ilgili yazıların dergide yer almaları takip edilebilecektir. Yazarlarına göre verilen liste üzerinden hangi yazarların hangi zamanlarda hangi konularda yazı yazdıklarını görme imkânı olacaktır. Konulara göre verilen listeden ise *Dergâh*’ta çıkan şiir hakkındaki yazıların hangi konular, hangi isimler üzerinde yoğunlaştığı takip edilebilecektir.

⁶ Örneğin Ahmet Cemil Bedir’in 2015 yılında yaptığı “Türk Edebiyatı Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması (1-86. Sayılar)” adlı çalışma (Bedir 2015), Eyüp Tekin’in 2019 yılında yaptığı “Hece Dergisi Üzerine Bir İnceleme (1997-2002)” adlı çalışma (Tekin 2019), Tuğba Saygılı’nın 2019 yılında yaptığı “Mavera Dergisi Tahlili (Seçilmiş metinler-fihrist)” adlı çalışma (Saygılı 2019) Abdulkadir Sancaklı’nın 2023 yılında yaptığı “Türk Edebiyatı Dergisinin Sistematiği (2007-2015)” adlı çalışma (Sancaklı 2023), Sinem Tutar’ın 2023 yılında yaptığı “Türk Edebiyatı Dergisinin Sistematiği Dizini ve seçilmiş şiirler Üzerine Bir İnceleme (1981-1985/87-149. Sayılar)” başlıklı çalışması (Tutar 2023), yakın dönem edebiyat dergileri hakkında yapılan yüksek lisans çalışmalarına örnek olarak verilebilir.

Sonuç bölümünde *Dergâh* dergisinin şiir yazıları üzerinden değerlendirilmesi yapılmıştır. “Ekler” bölümünde dergide yer alan konuyla ilgili yazılardan seçilen görsellere yer verilmiştir. Şiirle ilgilenen ve şiir hakkındaki yazılara ilgi duyan okuyucalar, edebiyat araştırmacıları için çalışmanın ikinci bölümü kendileri için hazırlanmış iyi bir kaynak taraması niteliğindedir. Az bir emekle *Dergâh*’ta şiir özelinde, ilgilendikleri konuda bir yazı olup olmadığını öğrenebileceklerdir. Bu çalışmanın da tamamlanmasıyla döneminin önemli dergilerinden kabul edilen, şiirle ilgili pek çok yazıya yer veren *Dergâh*’ın şiir yazıları üzerinden fihristi tamamlanmış olacaktır.

BÖLÜM 1

1. DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ (101-200. SAYILAR)

1.1. Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımı Yazıları

Dergâh dergisinde eser ve yazar tanıtımları genellikle “Derkenar” adı verilen sütunlarda yazılmıştır. Farsça olan “derkenar” sözcüğü kenara veya alta yazılmış yazı, not, esas metne göre çıkarma anlamına gelir. (Çetin, 1994, s.179). “Derkenar” yazıları genellikle ilk birkaç sayfada sağ ve sol köşelerde yer alır. *Dergâh* dergisinin zengin yazar kadrosu her sayıda mutlaka derkenar bölümünde yeni çıkmış hikâye, şiir, roman gibi kitapları yazarlarıyla birlikte tanıtır. Bu tezin asıl konusu şiir olduğundan bu bölümde şiirle ilgili kitapların tanıtımları üzerinde durulmuştur.

Dergâh dergisinin önemli işlevlerinden birisi şiir ve şairlerle ilgili kitap tanıtım yazılarına yer vermek, şairleri, kitaplarını tanıtmaktır. Dergideki “Derkenar” bölümleri çoğunlukla bu işlevi yerine getirir. Türk şiirinden isimlerin yeni ya da daha önce çıkarmış oldukları kitaplar bu bölümlerde tanıtılmakta ve incelenmektedir. Okuyucu şiir ve şairlerle ilgili kitaplar hakkındaki bilgileri daha çok bu bölümlerden edinmektedir. Bazen de yayınevlerinin şairler hakkında çıkarmış oldukları eserleri değerlendirmektedir. Örneğin derginin 102. sayısında “Mektupların Sırası Karışırsa” (s.6) başlıklı Celal Fedai’ye ait derkenar yazısında Oğlak Yayınlarından çıkan “*Ataol Behramoğlu-İsmet Özel Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire Mektuplar*” isimli kitap ele alınmaktadır. Celal Fedai bu yazısında kitapta yapılan bir hatayı okurla paylaşır. Kitapta İsmet Özel’in “*Akdeniz’in Ufka Doğru Mora Çalan Mavisi*” şiiri sıralama hatası yapılarak en başta yer almıştır. Yazara göre bu hata yayınevinin dikkatsizliğinden kaynaklanmaktadır. Fedai, İsmet Özel’in şiirlerini de yayımlayan bu yayınevinin böylesine dikkatsizliği en azından ikinci basımda gidermesi gerektiğini söyler. Çünkü yazara göre İsmet Özel oldukça titiz bir şairdir.

“Derkenar” bölümünde dergide daha önce çok sayıda yazı yazmış yazarların kitapları da tanıtılır. Sözgelimi derginin 104. sayısında Selçuk Orhan’a ait “*Dünyaya Saldırılan Şair*” (S.104, ss.7, 22) başlıklı bir tanıtım, inceleme ve eleştiri yazısı yer alır.

Bu yazıda Hakan Arslanbenzer'in çeşitli dergilerde yayımlama imkânı bulduğu denemelerini bir araya topladığı *Dünyaya Saldıran Şair* (Dergâh Yayınları) başlıklı kitabın eleştirisi yapılmaktadır. Selçuk Orhan yazısına kitabın bölümlerini tanıtarak başlar:

Kitap Poemica ve Lonca başlıklı iki kısma ayrılmış. İlk bölümde Arslanbenzer'in şiir üzerinde denemeleri, ikinci bölümdeyse Turgut Uyar'dan Süleyman Çobanoğlu'na kadar değişik şairler hakkında inceleme yazıları bulunuyor. Sebeb-i Telif başlıklı ön sözünde "Her iyi şair ve tabi ki her iyi sanat eseri, dünyanın bütün anlamına yapılan bir katkıdır." diyor yazar. Sanat eserleriyle aynı yoldan olmamak şartıyla, bu kitaptaki denemelerin de dünyanın bütün anlamına katkıda bulunmak üzere ortaya çıktığı muhakkak. (s.7)

Selçuk Orhan, yazının devamında Arslanbenzer'in şiir hakkında konuşmaya başlarken yararlandığı zihin felsefesi temellendirmesini zayıf ve yetersiz bulmaktadır. Ona göre Arslanbenzer kitap boyunca ürettiği fikirleri bir akademisyen, bir uzman gibi değil de bir *bircoleur* (Levi Strauss şöyle tanıtır bricoleur'u: Meslek adamının kullandığından daha dolambaçlı araçlar kullanarak elleriyle çalışan kişidir.) olarak ortaya koyuyor. Yazının devamında Hakan Arslanbenzer'in denemeleri içerisinde en çok üzerinde durduğu denemenin "Ulusal Bir Yazgı Olarak Yazı" başlıklı denemesi olduğunu söyler ve diğer denemeleri hakkında da birkaç cümle söyleyerek yazısını sürdürür. Sonuçta yazar, Arslanbenzer'in kitabını okuyacaklara tavsiyelerde bulunur ve şunları söyler: "Arslanbenzer'in yazılarını ilk kez okuyacak olanlara tavsiyem her denemeyi yeniden yazmaya kalkmaktan çekinmemeleri olurdu." (s. 22)

Dergide güncel kitapların tanıtımı yapılırken bazen kitabın türü hakkında okura bilgiler verilir. Mesela derginin 107. sayısında Ömer Selim tarafından kaleme alınan Derkenar yazısı (ss.6-8) Nazan Bekiroğlu'nun *Şair Nigâr Hanım* (İletişim Yay. 1998) adlı biyografi türündeki kitabı hakkındadır. "İki Muharrire Arasında Zamanaşırı Bir His Köprüsü" başlıklı yazıda Ömer Selim kitabı okura tanıtmadan evvel biyografi türü hakkında bilgi verir:

Biyografi yazmak sadece ilmi bir gayret değil, aynı zamanda sanatkarane bir sezgiyi, deruni bir nüfuz kabiliyetini, aradaki zaman farklılığını aşabilecek bir keşif, idrak ve kavrama etkinliğini de gerektirir. Biyografi bir taraflıyla varlığını belge ve vesikalar üzerine kurulduğu, kendisinden önce yapılan çalışmalardan istifade edilmek suretiyle teşekkül ettiği ve kendisinden sonra yapılacak çalışmaların temelinde bibliyografik bir materyal bir temel yapı malzemesi olarak yer aldığı için ilmi, diğer taraftan da bir insanın hayatını zapt etme temayülünün, belli bir vasfıyla temayüz etmiş, eserleri kadar hayatları da bir mektep olma zenginliğine sahip insanları "gubar-ı nisyan" altında kalmaktan

kurtararak bugünün dünyasına taşıma çabasının, kısaca fanilikle bir nevi hesaplaşmanın tezahürü olduğu için de bedii bir mahsul, belgesel bir sanat eseridir. (s.6)

Ömer Selim yazısının devamında başarılı bir biyografik eserde okuyucunun zaman zaman yazarla konu olan kişinin benzerliği duygusuna kapılabileceği vurgusunu yapıyor. Daha sonra diğer tanıtım yazılarında olduğu gibi eserin bölümleri hakkında bilgi verir ve eseri tüm edebiyatseverlere tavsiye eder.

Kitap tanıtımlarına başka bir örnek ise Ali Ural'ın ilk şiir kitabı *Körün Parmak Uçları* kitabının tanıtımıdır. Söz konusu eser iki farklı sayıda iki farklı yazar tarafından Derkenar yazılarında ele alınmıştır. Yazıların ilki derginin 107. sayısında “İz Bırakmaz Okurken Parmak Uçları” (ss.5-6) başlığıyla Mehmet Şuhut tarafından kaleme alınmıştır. Mehmet Şuhut yazısına Ali Ural'ı ve kitap kapağı tasarımını tanıtarak başlıyor. Yazıda kitap kapağında bulunan hiyeroglif kabartmalarının kitabın ismiyle ilişkili olduğu ve bir bakıma Ali Ural'ın şiirlerini bu temel üzerine kurduğu söyleniyor. Buradan hareketle körlerin parmak uçları yardımıyla kabarma işaretlere dokunarak yazıyı sökebileceğini belirtiyor: “Ah bu nasıl anafor/Ne çekiyor bu parmakları”

Yazara göre Ali Ural gündelik hayatın ayrıntılarına şiirsel düzlemde yer verir. Bunu bazen zihinlerin yabancı olduğu somutlamalarla, bazen de kişileştirmenin mantığını zorlayarak yapar. Ali Ural'ın şiiri için olumlu ve olumsuz eleştirilerini sıralayan yazar okuyucuya da şu soruyu yöneltiyor: “Ural'ın şiiri iz bırakır mı? Bunu bilmek benim haddim değil. Ama ilk önce kitabı edinmek gerekiyor tabii.”(s.6)

İkinci yazı 109. sayıda Orhan Petek tarafından kaleme alınmıştır. “Körün Parmak Uçları” (ss.3-4) başlıklı yazı şu dizelerle başlıyor:

Yok yanacaktı daha üflemeseydi
O senin lambandı, o senin, senden
Sönen yüzümde ne göreceksin
Ruhumu, ağır taşı oynatma yerinden (s.3)

Yazının devamında şair hakkında kısa bilgilere ve kitaptan seçme şiir dizelerine yer veriliyor. Yazarın değerlendirmesine göre kitaptaki bazı şiirler okurda ilk şiir kitabı hissiyatının üzerine çıkacak mahiyettedir. Kitabın 41 şiirden oluştuğunu belirten yazar,

“bombiks mori, fresk, takas, iki numara pencere kenarı gibi bazı şiirleri kitap ortalamasının üzerinde bulmuştur.

Petek’e göre kitaptaki şiirlerin en dikkat çekici özelliklerinden biri soyut-somut ilişkisidir. Şair her mısranın, hatta her kelimenin üzerinde uzun uzun düşünmüş, soyut ve somut imgeler arasında yoğun geçişler yapmış, bu durum okuyucunun dikkatini zorlayacak seviyelere ulaşmıştır:

Islak sıva üstünde sevişti renkler

Vals uzadı, fırça şaştı, ben şaştım

Kurumadan göl bitseydi kayık

Daha yıllarca uzatacaktım (s.3)

Yazara göre soyutla somutun bu derece içli dışlı olması bir risk taşıyor. Bunu Ezra Pound’un şu sözüyle destekliyor: “Soyutla somutun karıştırılması imajı donuklaştırır.” Ancak Ali Ural soyut somut imgeler arasındaki ilişkiyi çok dikkatli bir biçimde düzenlemiştir. Sadece kullanılan imgelerin gerçeklikten uzak olması tehlike arz etmektedir. Yazara göre ileride büyük eleştirilere konu olabilecek bu tehlikenin yine kitaptaki sağlam yapılı şiirlerce uzaklaştırılacağı vurgulanmıştır. Orhan Petek “*İki Numara Pencere Kenarı*” adlı şiirin ilk mısralarını yazısında paylaşarak yukarıda bahsettiği sağlam yapıyı örneklendiriyor:

Sağında karanlık oturuyor

Solundaki koltuk boş

Farlar gözlerini alıyor

Alıyor ve başka bir şehre götürüyor

İki numara pencere kenarı

Koridoru emen dolmakalemler

Geceyi emen kurutma kağıtları (s.4)

Orhan Petek yazısını, gittikçe fakirleşen bir şiir ortamında, gün yüzüne çıkmayı başarabilen her esere biraz daha iyi niyetle yaklaşılması tavsiyesiyle bitiriyor.

Dergâh dergisi Türk edebiyatının gelişimi içerisinde yeni yazar ve şairlere yer vererek onları okurlara tanıtmaya görevini de üstlenir. Bu görevi hemen her sayıda başarıyla yerine getirir. Yeni yazar ve şairlerin kitapları da tanıtılır. Örneğin derginin 121. sayısında “*Mahrem Mecazlar*” başlığıyla İcabi Akçaoğlu’na ait derkenar yazısında (ss.3-5) İsmail Karakurt’un *Simurg* adlı şiir kitabından sonra çıkan ikinci şiir kitabı *Mahrem Mecazlar* tanıtılmaktadır. Şairin ilk kitabıyla bir karşılaştırma şeklinde bir tanıtım söz konusudur. Yazar sık sık *Simurg* adlı kitaptan örnekler vermektedir:

“*Günün ışıyan / yekpare örtüsüne dokunarak/ sesime uygun bir fîl buluyorum/ ne zaman/ ne zaptedilemez asi bir fîl.*” (*Simurg*, Kıyamet Provası) (s. 4). Yazar bu alıntıyla şairin ilk kitabındaki içerikleri örneklendirir. Karakurt’un ilk kitapta giriştiği şiir/ hikmet yolculuğunu bu kitapta devam ettirdiğini kitap başlığından çıkarımla dile getiriyor. Yazar şu cümlelerle iki kitabı kıyaslar: “İsmail Karakurt ilk kitabı *Simurg*’la açtığı rahat ve bu rahatlığın verdiği kimi yerde savruk kalan şiirini, ikinci kitabında, daha derin bir sese ihtiyaç duyan hikmet burcuna yaptığı yolculukta, burcun diğer burçları kovucu etkisiyle dar bir alana sıkıştırmış” (s.4).

124. sayıda Ali Ayçıl’ın *Arastanın Son Çırağı* kitabı tanıtılır. Bu tanıtım yazısı Hayrettin Orhanoğlu tarafından kaleme alınmıştır. (ss.3-5) “Başlangıçlar bir yola çıkış, bir yolculuk olmakla birlikte aynı zamanda biten bir şarkıyı da hatırlatır.” sözleriyle başlayan yazıda Orhanoğlu, Ali Ayçıl’ın *Arastanın Son Çırağı* kitabıyla bir koşuya, hem de uzun bir koşuya başladığını ifade eder. Kitabın ilk şiirinin “denize doğru koşmak” olmasını bununla ilişkilendirmiştir. Yazısına şu örnekle devam ediyor:

Gecenin rahlesinde yağmurdan bir risale
Göğün atı kişniyor huysuzlanıyor ruhum
Denize bakan yerde dudağı nardan beter
Çekip o ince kızı sevmeye gidiyorum. (s.3)

Yazıda “İnce kız” sözünün geleceği hatırlatmak için kullanılan bir imge olduğu söyleniyor. Yazının devamında Ali Ayçıl’ın şiirlerini iki bölümde tasarladığından da söz etmiştir. Bu bölümler “Kuru Kök ve Taşra Sızlanmaları” adını taşımaktadır. Daha önce tamamı *Dergâh* dergisinde yayımlanan şiirlerinin ilk bölümünde gitmek, veda,

geçmişin hep yeni kalan uykusu, yoksulluk ve nihayet aşk gibi temalara yer verdiğini belirterek şairin şu dizelerine yer verir:

“gün başlar akreplerde çırak tedirginliği
Bir ayağı uçuşuruma uyanır
Gözlerinde ceylan kalmış kim varsa
Kim varsa o yeşil çayırlardan yadigar
Ödüne iğne gibi dokunur durur hayat.” (s. 4)

Yazara göre Ali Ayçıl, kitabının ikinci bölümünde ise kendini başlangıca daha çok çeken sızlanmalarla okuyucuyu yüzleştirir. Yazarın ifadesiyle ikinci bölümde şair, zaman ve mekânla olan hesaplaşmalarını tamamlamış ergen bir ruh taşır.

“Bir gün devrildi arastaya
Kocaman ağır gölgesi çınarın
Benden kaçan onca kuş
Meğer dallarına konarmış ustamın”

Kitaba adını veren “Arastanın Son Çırağı” ve “Yüzümün Hattatı Ölüm”, “Panayırın Hiç Satan Sergicisi” gibi şiirlerde bu ruh dinginliğinden izler olduğunu söyleyen yazar, bir romana dönüştürülecek kadar yoğun imgeler taşıyan şiirlerde Ayçıl’ın, hislerini sıcak bir dille aktarmış olmasını etkileyici bulur.

Bir başka yazıda bir antoloji tanıtılır. M. Kayahan Özgül’ün *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi* kitabı Bilal Kemikli’nin 132. sayıdaki yazısına konu olur. Yazar, “Arayışlar Devri Türk Şiiri” başlıklı yazısında kitabın şu cümlelerle başladığını belirtir: “Elinizdeki kitap bir antoloji değildir.” Bunun sebebini Özgül şu şekilde açıklamıştır: Antoloji kelimesi Yunanca çiçek anlamına gelen anthos ile toplamak anlamında legein kelimelerinden türediğini belirterek, Türkçede bu kelimenin en yakın karşılığının güldeste kelimesi olacağına dikkat çeker. (ss.3-5) Kitabın bu bölümünde antolojinin ne olduğu ve nasıl olması gerektiği üzerinde durulduğunu belirten yazar “Arayışlar Devri”

ifadesinin Sadık Kemal Tural'dan ödünç alındığını, bu kelime ile gelenekten yahut var olandan bir çıkış yolu aramayı işaret ettiğini belirtir.

Bilal Kemikli *Arayışlar Devri Türk Şiiri* Antolojisi kitabını ilk eline aldığında Tanpınar'ın "istihale devri" olarak tanımladığı imparatorluğun en uzun yüzyılına ait seçkilerle karşılaşacağını sanmaktaydım, der. Kemikli, eserin özenle seçilmiş seçkiler ve değerlendirmelerle Özgül'ün 18. asrın unutulmuş ya da çok değinilmeyen şiirlerini 20. asrın garipçileri ile ilişkilendirerek okura yeni bir bakış açısı kazandırdığını belirtir.

136. sayıda "Turta" başlığıyla İsmail Kılıçarslan'ın ilk şiir kitabı "*Portakal, Turta Bir de Kirpi*" adlı kitabın kısa tanıtımı yapılır. (S.136, ss.6) Ancak bu tanıtım diğer tanıtım yazılarından farklıdır. M.K. kısaltma adıyla Mustafa Kutlu, kitaba ismini veren portakal, turta ve kirpi kelimelerinin kendisinde uyandırdığı çağrışımları dile getirir ve şiirden neden bahsetmediğini şu sözlerle açıklar: "Kolay mı şiirden söz etmek. Dibi görünmeyen göle atlamak. Hele bir de yüzme bilmiyorsan."(s.6)

Bir başka örnek ise İbrahim Tenekeci'nin üç şiir kitabının tanıtımıdır. 138. Sayıda yer alan yazıda Ali Emre, Tenekeci'nin *Üç Köpük*, *Peltek Vaiz* ve *Güzellik Uykusu* kitapları üzerine görüşlerine yer vererek kitapları okura tavsiye etmektedir. Bu üç kitaptan hareketle şairin şiir serüveni hakkında okurlara malumat da verir. Sözgelimi otuz yaşını üç şiir kitabıyla tamamlamış bir şair olarak tanıtılır İbrahim Tenekeci. Yazara göre şair onca sıkıntı, olumsuzluk ve yokluklar içinde şiire ve edebiyata büyük bir ilgi hatta tutkuyla bağlıdır. Yazar bu tutkuyu şu sözlerle açıklar: "Şiiri için savaştan, şiire aşkla bağlanan, onu hayatın her karesinden inatla bulup çıkaran bir kişiliğe sahip. Sadece şiir serüvenini izlemek bile, bunları görebilmek için çok sayıda ipucu vermektedir bize"(s.3).

Ali Emre yazısına Tenekeci'nin önemli bir bölümü *Dergâh* dergisinde yayımlanan ilk dönem ürünlerini topladığı *Üç Köpük* adlı kitapla başlar. Yazar bu kitabın şairin şiir sevgisini bütünüyle yansıttığı, şiirlerdeki coşku, sevinç ve aydınlığın şaire tamamıyla işlediği görüşündedir. İkinci kitap *Peltek Vaiz* ise şairin kendi hayatından izler taşımaktadır. Yazara göre kitap bazı teknik kusurları barındırsa bile azmin, çalışkanlığın, sevginin kudretini etrafa yaymayı başarır. Üçüncü kitap *Güzellik*

Uykusu, yazarın tabiriyle daha oturaklı bir vadiden seslenir: “İrmak yatağına alışmış, telaş ve çarpıntı anlamlandırılmış, bir taraftan da dinginlik arayışı uç vermiştir.”(s.3) Ali Emre yazısının devamında Tenekeci’nin şiirini sürekli artan bir temponun, devingenliğin bir ahenge kavuşması şeklinde tanımlar ve şiirleri teknik bakımdan incelemeye koyulur. Ali Emre Tenekeci’nin şiirleri için şunları söyler:

... Tenekeci’nin şiirleri biçim, teknik, söyleyiş, buluş gücü ve imaj yönünden kuşkusuz bir çeşitlilik, zenginlik içermektedir. (...) Yer yer iç kafiye, hece ölçüsüne de yer verilen bu şiirlerde, Tenekeci, giderek daha oturmuş bir üsluba, söyleyiş ustalığına ulaşmıştır. Kimi zaman teknik hatalara rastlanmaktadır elbette. Geldiği gibi bırakılan ifadeler, kimi anlatım bozuklukları ve iç bütünlüğün zedelendiği durumlar söz konusu olabilmektedir. (s.3)

Ali Emre yazının devamında Tenekeci’nin kitaplarını içerik yönünden incelemeyi sürdürür. Emre’ye göre şairin çok değişik işlerde çalışması (kültür-sanat dergisi editörlüğü, köşe yazarlığı, dergi çalışmaları) onu üretken biri yapmıştır. Şairi kuşağına ve kendisinden daha genç şairlere yazma coşkusu aşılayan, sanatı sürekli gündemleştiren, coşku ve inatla yazan biri olarak tanımlar.

Diğer bir yazı da Ali Emre’nin ikinci şiir kitabı *Milyon Sesli Mızık*a hakkındadır. Yazı, derginin 151. sayısında Mustafa Akar tarafından yazılmıştır.(ss.3-4) Mustafa Akar yazısına “Bir elime gül verdiler, bir elim zincir” isimli bir şarkının ona hep Ali Emre şiirini hatırlattığı düşünceleriyle başlıyor. Çünkü yazara göre Ali Emre şiiri okurun eline gül ile zinciri aynı anda sıkıştırır. Mustafa Akar yazının devamında Ali Emre’nin şiirinde kıyamet olgusu ile ilk şiir kitabına verdiği Kıyamet Mevsimleri ismi arasında bir ilişki kurar ve çoğunlukla ilk kitap ile ikinci arasında kıyaslar yapar. Yazara göre *Milyon Sesli Mızık*a, üzerinde çok fazla yazılmamasına karşın şanslı bir kitaptır. Yazar bu şansı şöyle açıklıyor:

Şairler ilk kitaplarını yayımlayınca bir yükten kurtulduklarını zannederler. Kitabın şairin macerasında ilk olma özelliğine sahip olması da ayrıca bir sevinç verir. Oysa şair yayımlattığı her kitaptan sonra bir tedirginliğe girmelidir. Önceki kitaplarında saptığı yollardan sağ-salim geçip, yeni bir yola doğru yollanmaya başlamasıyla, yürünen yolda deneyim sahibi olmanın şansını yakalar; ama şanstın çok tedirginlik veren önceki yolun aynısı bir yola sapıp orada yürümesi olacaktır şairin. Buysa kendi kendine barikatlar kurmaktan, bizzat kendi yolunu tıkamaktan öteye geçemez. Ali Emre bu açıdan şanslı bir kitapla geçti karşımıza. (s.3)

Akar'a göre Ali Emre, ilk kitabında (*Kıyamet Mevsimleri*) imgeci-mısracı bir şairken, ikinci kitabında (*Milyon Sesli Mızıka*) bütünlüğe önem veren, söyleyişini ironiye teslim etmeyen ve öz dokuyu koruyan bir şair olarak, İbrahim Tenekeci'de de görülen bir hassasiyetin benzeri bir olgunluğu yakalamıştır. Yazının devamında Ali Emre'nin şiirinde çizdiği tiplerin tanıdık geldiğini söyler ve bunu şairin dünyayı üstten değil de hemen yanı başımızdan gözetliyor olmasına bağlar. Mustafa Akar, Ali Emre için "Hayatımızdan çekile çekile yiten bütün o 'iyi şeyler' için bir tür tapu sicil kaydı tutuyor"der. Onu kitapta en etkileyen şiir *Çelebi* şiiridir. Şiirde bulunan yalınlık ve öyküsel gerçeklik yazarı etkilemiştir: "Eski evler, mezarlıklar/ cami önleri/ De olmasa hani/ Alıp başını gidecek şu çekilmez dünyadan"(s.4)

Dergâh dergisinde daha önce kitap tanıtımı yapmış yazarların kitapları da tanıtılmaktadır. Yukarıda görüldüğü gibi daha önce İbrahim Tenekeci'ye ait bir şiir kitabını tanıtan Ali Emre'ye ait şiir kitabı sonraki yazılarda Mustafa Akar tarafından tanıtılır. Derginin 155. sayısında ise Hüseyin Akın'a ait derkenar yazısında Mustafa Akar'ın ilk şiir kitabı *Küçük Bir Gökada* tanıtılmaktadır. (ss.4-5) Yazıda kitabın üç bölümden oluştuğu, kitapta yer alan şiirlerin şairin daha önce *Milliyet Sanat*, *Kırklar*, *Dergâh* ve *Yansıma* dergilerinde yayımlanmış şiirlerinden oluştuğu belirtiliyor. Hüseyin Akın yazısında iki ayrı şiirden örnekler veriyor:

"uzaktan bakarsanız belki tanırırsınız

Tanımak için uzaktan bakın

Sevmek için uzaktan

Çok devingen bir hazirana niyetliyseniz

Beklerim sizi" (Mahcubiyet Apartmanı Beş Numara) (s.4)

"ben perçemi uzak yerlere değen çocuk

Hangi yana kaçsam içimin çayırılarından

Yine de bir uzaklık toplamı burada kalacak" (Soydaşım Yollar) (s.4)

Hüseyin Akın, şairin hayal ve imge dünyasıyla çizdiği düşsel ülkeyi bu kitapta resmettiğini söyler. Ona göre bu ülke geçmişten esintiler taşıyan bir yitirişler ülkesidir.

Şairin II. Yeni şiirinden etkilendiğini şu sözlerle açıklar: “Saat on ikiden sonra/ Bütün içkiler/ şaraptır” diyen Cemal Süreya’nın *Şarap* başlıklı şiirine Akar *Kırk Yaş* başlıklı şiirinde “kırkıktan sonra tüm çaylar / paşa çayıdır” dizeleriyle göz kırpıp üstad Süreya’ya selam gönderir. Yazının devamında kitapta yaklaşık 15 defa geçen ve betim unsuru olarak kullanılan kokulardan bahsedilir ve bunlara yaklaşık 20 çeşit çiçek isimleri de katılarak aralarında bir ilişki kurulur.

Başka bir yazıda 159. sayıda Abdullah Harmancı’nın “Dipnot” başlıklı yazısında Mehmet Uğurlu’nun şiirlerini topladığı ilk kitabı *Dipnot* tanıtılmaktadır. Abdullah Harmancı yazısına Mehmet Uğurlu’yla arasındaki yakınlıktan, çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirlerden oluşan kitabın yazarı Mehmet Uğurlu hakkında bilgiler vererek başlar. Yazar kitabın adının Uğurlu’nun tabiatının bir şifresi gibi durduğunu söyler. Abdullah Harmancı kitaba isim olan şiiri yazısına ekleyerek Mehmet Uğurlu’nun bu şiiri nasıl yazdığını anlatır:

Bir kuş resmi gibisin
Uçmaya hazır

Bir çiçektozu
Bir arı
Bir kelebeğin ancak
Yarısının daha

Bir yumurtanın
Sarısı kadar
Yüzün var

Koku almaz burnun
Parmaklarının arası dar
Seni dayamaz daha
Bana kalırsa bu ayaklar (s. 6)

Harmancı, Mehmet Uğurlu'nun bir öğrencisinin hatıra defterini uzatıp kendisi için bir şeyler yazmasını istemesi üzerine bu satırları yazdığını, fakat daha sonra aynı satırların ufak değişikliklerle şiire dönüştürdüğünü anlatır. Yazının devamında şairle yapılmış bir söyleşiden hareketle şairin kendisi hakkındaki şu görüşlerine yer verilir: “Şiir yazmayı bir görev bilirdim önceleri. Yazmak için habire zorlardım kendimi. Har vurup harman savururdum adeta sözcükleri. Oysa bugün bu zorunluluğu hiç hissetmiyorum. Gerektiğinde şiir gelip buluyor beni”(s.6). Yazara göre bu cümleler Mehmet Uğurlu'nun şairliği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Yazarın bir başka değerlendirmesi de Uğurlu'nun şiirlerinin kısa olması ve şairin uzunluk gibi bir amacının da bulunmadığı noktasındadır. Son bölümde ise şaire ikinci kitabında daha koyu renkler kullanmasını, daha şiddetli, daha sesli bir şiire imza atması gibi tavsiyelerde bulunur ve yazıyı sonlandırır.

Görüldüğü üzere *Dergâh* dergisi şiirle ilgili kitap tanıtımı yazılarına düzenli olarak sayfalarında yer vermektedir. Bu tanıtım yazıları genellikle yakın dönem edebiyat tarihimizde kendilerine yer bulan genç şairlerin çıkarmış oldukları şiir kitapları hakkındadır. Bazıları ilk kitaptır. Örneğin incelenen sayılar içerisinde tanıtımı yapılan Ali Ayçıl'ın “*Arastanın Son Çırağı*”, Ali Ekecik'in “*Filiz Süren İlahiler*”, Ali K. Metin'in “*Sürgün ve Atlas*”, Ali Ural'ın “*Körün Parmak Uçları*”, İsmail Kılıçarslan'ın “*Portakal, Turta Bir de Kirpi*”, Mehmet Ögütçü'nün “*Orta Kahvelere Yolculuk*”, Mehmet Uğurlu'nun “*Dipnot*” adlı kitapları şairlerin ilk şiir kitaplarıdır. Bu şairlerin birçoğu aynı zamanda *Dergâh*'ta şiir yayımlamış isimlerdir.

Tanıtım yazılarında şair ve kitap hakkında bilgiler verilir. Bazı yazılarda kitaplarda yer alan şiirler teknik bakımından incelenir. Eksikleri ve hataları eleştirel bir üslupla dile getirilir. Şairlerin varsa daha önce çıkarmış oldukları kitaplarla yeni kitap mukayese edilir. Şiirin gelişimi hakkında okura bilgi verilir. İlk şiir kitabını çıkaran genç yazarlara tavsiyeler verilirken okurun da kitabın ilk olma durumunu göz önünde bulundurarak esere yaklaşması gerektiği sık sık vurgulanır. Yeni çıkan kitaplarla ilgili aradan çok zaman geçmeden tanıtım yazıları yazılır. Örneğin İsmail Kılıçarslan'ın Mayıs 2001'de çıkan “*Portakal, Turta Bir de Kirpi*” adlı kitabı dergide Haziran 2001'de tanıtılır. Yine bir başka örnek Ayhan Kurt'un Haziran 1998'de çıkan “*Canavarlığa Yazgılı Şehzade*” kitabı derginin Ekim 1998 tarihli sayısında tanıtılmıştır. Kitapların

böyle sıcığı sıcığına tanıtılması derginin günceli sıkı bir şekilde takip ettiğini göstermektedir. Bu yazılar, örneklerde de gösterildiği gibi yer yer değerlendirme, eleştiri yazılarıdır.

Ele alınan *Dergâh* dergilerinde; Temmuz 1998 ile Ekim 2006 arasına denk gelen 101 ile 200. sayılarda Celal Fedai, Hakan Arslanbenzer, Selçuk Orhan, Ömer Selim, Mehmet Şuhut, Orhan Petek, İcabi Akçaoğlu, Namık Açıkgöz, Hayrettin Orhanoğlu, Bilal Kemikli, Ali Emre, Mustafa Akar, Hüseyin Akın, Abdullah Harmancı gibi yazarların şiir-kitap tanıtım yazıları yazdıkları tespit edilmiştir. Değerlendirme ve eleştiri yazılarını kaleme alanların bir kısmının da şair olduğu görülmüştür. Böylelikle şairlerin birbirlerini değerlendirdikleri yazılar dergide yayımlanmış olmaktadır. Tanıtılan eserlerin çoğunluğu dönemin güncel eserleridir. Genç şairlerin dergide kendilerine yer bulmaları, zamanla kitaplarını yayımlamaları, bu kitapların yine dergide tanıtımının yapılması derginin edebi işlevini ortaya koymaktadır. *Dergâh*, derginin yayımlandığı yıllardaki Türk şiirinin yeni ürünlerini takip etmiş, onları okura tanıtmış olmaktadır.

1. 2. Şairler Hakkında Yazılar

Dergâh dergisinde zaman zaman edebiyatımızın önde gelen şairleri hakkında zaman zaman da genç şairler hakkında çeşitli araştırma, inceleme, tanıtım yazıları yayımlanmıştır. Bu yazıların çoğunluğu makale, deneme, sohbet türündedir. Yazıların konusu şairlerin bilinmeyen yönleri, şiir anlayışları, şiirlerinde kullandıkları dil özellikleri, yaşamları, eserleri, anıları, mektupları vb. üzerinedir. Bu tür yazılar edebiyatseverlerin ve araştırmacıların zevkle okuyacağı akıcı, sade bir dille yazılmıştır. Bu yazılardan bazıları şairlerin ölüm yıldönümü münasebetiyle kaleme alınmıştır.

Şairler hakkında yazılara ilk örnek *Dergâh* dergisinin 104. sayısında yer alan “Tevfik Fikret’in bir ‘Yeşil Yurd’a Kaçış Arzusuna İlişkin Bazı Mektuplar” başlıklı Yılmaz Daşcıoğlu’na ait yazıdır (ss.9-11). Daşcıoğlu yazısına bazı sanatçılarda görülen “yaşadığı ortamdan uzaklaşmak, uzak ve hatta bilinmez yerlere kaçmak” gibi fizik ötesi arayışların yaygınlığına dikkat çekerek başlıyor ve bu özelliğe Servet-i Fünun topluluğu ve Tevfik Fikret’te de rastlandığını belirtiyor. Dönemin siyasi koşulları böyle bir ortamı doğurmuştur. Yazının bu kısmında Mehmet Kaplan’ın bir tespiti yer alır:

Tevfik Fikret, Servet-i Fünun’dan önce, mesut olacağı bir mekan, güzel bir tabiat manzarası çizen şiirler yazmaktaydı. Nitekim Rubab-ı Şikeste’nin “Eski Şeyler” kısmındaki bazı şiirler, özellikle Nakş-ı Nazenin ve Aşîyan-ı Dil başlıklı şiirler, şairin çamlar arasında bir kısmı görünen mai tülle örtülü bir köşkü, muhayyel bir saadet ülkesini kurmağa çalıştığını göstermektedir (s. 9).

Yazıda hakikat-hayal çatışmasının Servet-i Fünun topluluğunda hem topluca hem de her bir üyesinin edebi özelliklerini belirlediği de vurgulanır. Halit Ziya’nın *Kırk Yıl*, Hüseyin Cahit’in *Edebi Hatıralar*, Hüseyin Kazım Kadri’nin *Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Hatıralarım*, Mehmet Rauf’un *Edebi Hatıralar* adlı eserleri kaynak gösterilerek başka diyarlara göç fikri örneklendirilir. Yazıda İngiliz sömürgelerinden Yeni Zelenda’ya göç fikri ve bu fikrin nasıl ortaya çıktığı, hangi yazarlar tarafından savunulduğu konusunda açıklamalar yer alır. Yeni Zelenda’ya göç fikri gerçekleşmeyince Manisa’da bir köşke yerleşme fikri ortaya atılır. Yazının devamında “yeşil yurd” a yerleşme görüşünün topluluk yazarları arasında tartışıldığı ve bu konuda yazılan mektup ve hatıralardan örnekler verilerek okura aktarılmıştır. Yayımlanan

mektupların ikisi, biri İbrahim Cehdi imzasıyla olmak üzere Süleyman Nazif'e aittir. Süleyman Nazif'in Tevfik Fikret'e hitaben yazdığı mektupların ilkinde “yeşil yurda yerleşme fikri” için pek doğru bulmadığını, bunun yazarın düşünce hayatını öldüreceğini söylemiştir. Üçüncü mektup ise Tevfik Fikret'in Paris'te bulunan Zihni Paşa'nın torunu Neyyir'e hitaben yazdığı mektuptur. Mektupta şairin şehirden kaçmak arzusu kendi ağzından ifade edilmektedir.

Derginin 152. sayısında yer alan “Ahmet Haşim'i Ne Kadar Tanıyoruz? (Haşim'in Sanat Görüşü Üzerine Tespitler)” başlıklı İhsan Sâfi'ye ait yazıda edebiyatımızın önde gelen isimlerinden Ahmet Haşim'in sanata dair görüşleri ele alınır. Yazar öncelikle Haşim'in *Piyale* adlı şiir kitabının ön sözünde yer alan şiir hakkındaki görüşleriyle başlar. Yazar bu görüşlerin şairin sanat anlayışını ortaya koymakla beraber onu böyle bir sanat görüşüne sevk eden asıl sebebin bu eserde açıklanmadığını, bu sebebin şairin İzmir'de yaşanan bir felaketten sonra yazdığı “Telsiz Telgraf” adlı yazısında anlattığını belirtir. Yazıya göre Haşim şunları ifade eder: “İnsan dili henüz doğruyu ifade etmek kudretine varamamıştır. Maddi sınırı olan kelimeler sonsuz ve seyyal (akışkan) hisler önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu yüzden insan kanının ve gözyaşının bulaştığı büyük facialar tasvire kalkışılmamalıdır. Kalkışılırsa hakiki ıstıraba karşı bir hürmetsizlik olur ve yazılanlar da gayr-i samimi olur.” (s.9) Sâfi'ye göre Haşim'in yaşadığı büyük olayları şiirlerine yansıtmaması şairin bu görüşüne bağlanabilir.

İhsan Sâfi yazının devamında Ahmet Haşim'in çeşitli yazılarındaki sanata dair görüşlerine yer verir. Bu yazılardan biri de “Yine Ne Demeli?” başlıklı yazıdır. Yazar Haşim'in bu yazısında “dil hisleri ifade etmede yetersizdir” görüşünün yanı sıra Arapça ve Farsça kelime ve terkipler olmadan şu anki dilimizin fikri ifade etmeye yetmeyeceği görüşünün de önemli olduğunu söyler. Yazar Haşim'in dilimiz hakkındaki görüşlerinin “Edebiyat-ı Cedide” başlıklı yazısında da dile getirildiğini söyler ve Haşim'in şu sözlerine yer verir:

“Mübtedi ve ecnebi için bizde de hayli fedakarlıklar yapıldı. Son zamanlarda bütün bir edebiyat, güzelliğinden tecrit edilerek şiir bir nevi köy ve ‘ana mektebi’ şarkısı menzilesine indirildi ve bu suretle artık yalnız ‘cahil’, ‘ümmî’ ve ‘çocuk’un anlayıp zevk alacağı bir edebiyatın üstadı bizzarure ‘genç’ denilen o acayip mahluk oldu. Ve gencin nefesi ruhun havasını ihlal etti. Şimdi imlayı da mübtedi ve yabancı için değiştiriyorduk. Bu gidişle Fuzulî ve Hâmid’de şiirin lezzetini alanların, heceli şirden zevk alması heceyi imlada kendini kaybetmemesi için ric’î bir terbiye ile yeniden çocuklaştırılması ve

ahmaklaştırılması lazım gelecektir, kanaatindeyiz. Halbuki bir lisan ve bir edebiyatı harap edecek yerde mübtedî için iyi iptidâî muallimi vücuda getirmek ve yabancı için ‘rahat otel’ inşa etmek ne kadar daha kârlı, daha sade ve az ziyanlı bir iş olacaktı.” (s.9)

İhsan Sâfi bu görüşlerden hareketle Ahmet Haşim’in lisanımız ve edebiyatımızla ilgili yapılan yenileşme hareketlerinden rahatsız olduğu ve şiirin heceye indirgenmesini son derece hatalı bulduğunu ifade eder. Yazının devamında Haşim’e ait fikir yazılarından (Millî Türk Şairi Mehmet Emin, Ressamlarımız Hakkında Bir Mütalâa, Bir Hasbıhal, Sonbahar, Bir Karie Cevap) sanata dair görüşlerini değerlendirir. Yazara göre Ahmet Haşim’in edebiyat üzerine düşüncelerini açıkladığı ve devrin edebiyat anlayışlarını tenkit ettiği yazılarıyla edebiyat araştırmacılarının işine yarayacak çok sayıda malzeme bırakmıştır.

Dergâh dergisinin 150. sayısında yer alan “Ahmet Haşim’in Şiirlerinde Çiçek Motifi” başlıklı Dr. Enver Okur’a ait yazıda (ss.16-20) Haşim’in şiirleri belli bir konuda ele alınmıştır. Yazıda Ahmet Haşim ile “sembolist şiir” arasındaki ilişkiden söz edildikten sonra Haşim’in sanat anlayışıyla ilgili bilgiler verilirken Dr. Enver Okur, Ahmet Haşim’in ‘Göl Saatleri’ şiir kitabının başına koyduğu ‘Mukaddime’ adlı dörtlülüğü şairin dünyayı nasıl algıladığını ve şiirini hangi temeller üzerine kurduğunu ifade eder:

“Seyreyledim eşkâl-i hayatı
Ben havz-ı hayâlin sularında,
Bir aks-i mülevvendir anınçün
Arzın bana ahcâr ü nebâtı.”

Yazar bu dizelerden hareketle Haşim’in şiirlerindeki anlamın daha iyi anlaşılacağını belirtir. Yazısında konuyu neden seçtiğini şu cümlelerle açıklar:

“Haşim’in sanata dair hassasiyeti anlayabilmek, hayâl dünyasının kapılarını aralayabilmek için her şeyden önce en çok ve severek kullandığı kelimelere bakmak gerekir. ‘Şiir kelimelerle yazılır.’ düşüncesini prensip olarak almış bir şair için bu, çok daha önemlidir. Ancak, Haşim’in bu sözle kelimelerin sözlük mânâlarını kastettiğini düşünmek bizi yanıltır. Haşim’in söylemek istediği, tıpkı Sembolistler gibi kelimelerin ahengi, çağrışım gücü, telkin imkanlarıdır. Böyle bir anlayışla Haşim’in şiir diline baktığımızda çiçeklerle ilgili kelimelerin dikkati çekecek derecede çok kullanıldığını görürüz. Haşim, dış dünyanın kendi hayâl âlemine yansıyan şekillerini ifadeye çalışırken çiçek güzelliğinin çeşitli benzetmelerinden, çağrışımlarından, renk, şekil, koku hususiyetlerinden yararlanıyor. Teşbih, mecaz, istiare ve sıfatlarla reeli değiştirmeye çalışıyor. Kâinatı olduğundan daha güzel hâle getiren unsurlar meyanında çiçeklere geniş bir yer ayırıyor” (s.16).

Yazar ayrıca Haşim'in şiir dünyasını anlayabilmek için fotoğraf ve resim örneklerini verir. Ona göre fotoğraf ile resim arasındaki farkları bulabilmek Haşim'in şiirlerindeki gerçekliği anlamayı kolaylaştırır.

Yazar Ahmet Haşim'in şiirinde “çiçek” kelimesinin yaygın kullanımına dikkat çektikten sonra bazı çiçek türlerinin de şairin ilgi alanında olduğunu ve bunlar arasında “gül”ün ilk sırada yer aldığını söyler. Yazar gül sözcüğüyle ilgili örneği Ahmet Haşim'in “Piyale” kitabının başında yer alan “Mukaddime” adlı şiirinden verir:

“Zannetme ki güldür, ne de lâle,
Âteş doludur, tutma yanarsın
Karşında şu gülgûn piyâle...”

Yazara göre gül, şarabın rengini; lale de şarapla dolu kadehin görünüşünü ifadeye yarayan istiarelerdir. Ayrıca yazar gül, lale ve piyale motiflerinin, okuru Divan şiirinin iklimlerine taşıdığını belirtir.

Yazar şairin tanınmış şiirlerinden “Karanfil” adlı şiirin başlığının yine çiçekler dünyasından seçilmiş olduğunu belirterek şu dizeleri verir:

“Yârin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil,
Ruhum acısından bunu bildi!

Düştükçe, vurulmuş gibi, yer yer,
Kızgın kokusundan kelekler,
Gönlüm ona pervâne kesildi...”

Yazara göre bu şiirde sevgiliye, aşka, çiçeğe ve şiir geleneğimize dair unsurlar ustalıklarla bir araya getirilmiştir. Yazının devamında şiirin anlamına dair birkaç cümle söyler ve diğer çiçek türlerinden (menekşe, nilüfer, krizantem, yasemin, ergûvân,

zambak) örnekler vererek yazısını tamamlar. Yazar sonuç kısmında Ahmet Haşim'in çiçeklerle ilgili bütün kelimeleri sadece kâinatı ve eşyayı, sevdiği çeşitli renklere boyamak için değil; ruhunda çağlayan sonsuz güzellikleri, kadın zarafetini, saadet duygularını, hüznü ve matemini ifade maksadıyla kullanmıştır, der (s.20).

Şairler hakkında yazılara başka bir örnek de derginin 117. sayısında “Şiirin Hikmet Burcundaki İki Şair Mehmet Akif ve Şirazlı Sâdi” başlıklı Mustafa Özçelik’e ait yazıdır. (ss.19-20) Mustafa Özçelik, bu yazıda Şirazlı Sâdi ile Mehmet Akif arasındaki etkileşimi anlatmaktadır. Yazı Mehmet Akif hakkında bilgiler verilen şu cümlelerle başlar: “Mehmet Akif, Arapça, Farsça ve Fransızca’nın okullarda yabancı dil olarak okutulduğu bir devirde yetişti. Babasının ve şahsi kabiliyetinin de tesiriyle dil derslerinde daha okul sıralarında iken büyük bir başarı göstererek hep seviyesinin üstünde bir öğrenci oldu. Dolayısıyla Türkçeyi olduğu gibi Arapça, Farsça ve Fransızca’yı da mükemmel bir şekilde öğrendi” (s.19).

Yazının devamında Mehmet Akif’in okul döneminde öğrendiği dil eğitimiyle yetinmeyip özel ders de aldığı söylenir. Bu dillerdeki başarısı eserleri tercüme edecek kadar yetkindir. Yazıya göre dil öğrenme çabasıyla o ülkelerin edebiyatlarını da yakından takip etmiştir. Mesela Farsça yazar Firdevsi, Kisai, Enveri, Hakani, Ömer Hayyam, Hafız, Sâdi, Mevlana, F. Attar gibi isimlerin eserlerini okumuştur. İşte Sâdi’nin eserleriyle tanışması da böyle başlamıştır. Yazıda Mehmet Akif’in Sâdi’nin eserleriyle daha ortaokul yaşlarında ve lise öğrenimi sırasında tanıştığını ancak eğitim metodundaki eksikler nedeniyle çok bir şey anlamayıp asıl değerini lise eğitimi sonrasında fark edeceği belirtilir. Yazar, özellikle Ziya Paşa’nın “Harabat” mukaddimesindeki “Bir kimse okursa Bûstan’ı / Anlar o zaman nedir cihanı” beytinin Mehmet Akif’in Sâdi’nin eserlerine yönelmesinde etkili olduğunu söyler.

Yazının devamında Akif’in Şirazlı Sâdi’nin *Bostan*’ını defalarca okumasında iki ismin daha etkili olduğu belirtilir. Bu isimlerden ilki Ispartalı Hakkı’dır. Onun “Senin için Bostan’ı okumamış olmak âdetâ rezalettir” sözü Akif’in eseri okumasını kaçınılmaz hâle getirmiştir. Diğer isim ise A. Dumas Fils’tir. Yazıdaki bilgiye göre: “Akif, bilhassa onu okuduktan sonra büyük hikmetler söylemek için uzun vakalar tertip etmenin gerekli

olmadığını, dikkatin her gün görülen basit şeyler üzerine çevrilmesini yani Sâdi'nin sanat sırrını öğrendiğini belirtir”(s.19).

Mustafa Özçelik Mehmet Akif'in Sâdi etkisiyle yazdığı şiirleri sıralar ve bu etkinin şairin bütün yaşamına tesirinden söz eder. Akif'i etkileyen en önemli özellik onun şiirlerinde bulunan “hakikat ve hikmet”tir. Bu yüzden Sâdi'yi kendisine yakın bulmuş ve yazdığı eserlerde örnek almıştır şeklinde bir sonuca varılabilir.

Mehmet Akif'i konu alan bir başka yazı derginin 134. Sayısında D. Mehmet Doğan tarafından yazılan “Nurettin Topçu ve Mehmet Akif (İki şahsiyet, tek karakter)” başlıklı yazıdır. (S. 134, ss. 7-8) Yazının konusu Nurettin Topçu'nun Mehmet Akif'e bakışı ve bu iki örnek şahsiyetin benzer yönleridir. Yazının giriş kısmında Mehmet Akif şair, fikir ve dava adamı; Nurettin Topçu ise fikir ve dava adamı olarak tanıtılır. Bu iki ismin doğum tarihleri arasında 36 yıl fark bulunduğu, Nurettin Topçu'nun gençlik çağında Mehmet Akif'in aktif yazarlık ve mücadele döneminin sona erdirilmiş olması, iki şahsiyetin şahsen tanışıp tanışmadıkları hususunda bir bilginin olmadığı gibi bilgilere yer verilir. Yazının devamında Nurettin Topçu'nun Akif hakkında Hareket dergisinde yayımlanmış iki yazısına değinilir ve bu yazılardan örnekler verilir. Yazara göre Nurettin Topçu'nun bu kadar övdüğü ve üzerinde durduğu başka şair yoktur.

Yazıda ayrıca Hasan Basri Çantay'ın 1966 'da yayımlanan “Akifname” adlı kitabına Nurettin Topçu'nun ön söz yazdığı belirtilir ve bu ön sözde Mehmet Akif'e sanat tarihimizde verdiği yeri ifade ettiği şu kısma yer verilir:

“Edebiyat ve sanat tarihimizde Âkif'in yeri, derinlikte Yunusların ayak ucunda ise azametle parlaklıkta Fuzulilerle Sinanların başucundadır. Âkif, yalnız yirminci asrın Müslüman-Türk şairi değil, dokuz yüz yıllık tarihimizin en yükseklerde duran terennümcüsüdür. O koca bir tarihin türbedarıdır. Sanatta fertten Allah'a, ferdi sevdalardan ilahi aşka, birlerden bütün sevdasına doğru basamaklanan, bu cüz'ilerden külliyeye gidiş davasında, Mevlanalarla Yunusların yürüttükleri kervanın önünde yarışan atletler, taştan yapılmış koca Sinan ise, söz sanatında Fuzuli ile Âkif değil midir? Dini sanat denen zirve edebiyatının kapısı yirminci asırda Âkif'in eliyle açıldı. Bu kapıdan girmek kolay değil; çünkü pek yüksek. Ona tırmanmak için büyük ruh kuvveti lazım.”(s.8)

Yazının devamında Nurettin Topçu'nun Akif'in dava adamı olma özelliğini kendisine örnek olarak aldığı anlaşılmaktadır.

Derginin şairler konusundaki yazılarına bir başka örnek 139. sayıda yer alır. Dr. Enver Okur tarafından kaleme alınan “Mektuplarda Yaşayan Tanpınar” başlıklı yazıda (ss.14-18) mektuplarından hareketle Ahmet Hamdi Tanpınar’ın yaşamına, düşünce ve sanat dünyasına değiniliyor. Enver Okur yazısına Tanpınar’ın hayatının bilinmeden eserlerinin anlaşılamayacağı düşüncesini açıklayarak başlar. Burada kendisine Mehmet Kaplan’ın “Tanpınar büyük bir üslupçu olmakla beraber, eserlerinin ham malzemesini kendi çevresinden almıştır.” (s.14) sözünü örnek almıştır. Yazara göre şairleri tanımının en iyi yollarından birisi onlar hakkında yazılmış mektupları okumaktır. Bu yüzden edebî şahsiyetlerin en mahrem, en içten duygu ve düşüncelerinin yansıması olan mektupların derlenmesi, yayımlanması oldukça önem arz etmektedir.

Yazının devamında Zeynep Kerman’ın 1974 yılında Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan *Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Mektupları* adlı kitabı hakkında ve sonra Dergâh Yayınları tarafından çıkarılan ikinci baskı hakkında bilgiler verilir. Daha sonra sırasıyla “Muzdarip Bir Şair, İnsan ve Duygu, Toplum Karşısında Münevver, Hayata Sanat Penceresinden Bakış, Okumayı Tutkuya Dönüştüren Adam, Güzellik ve Musiki, Türkiye’nin Romanı, Son Sözünü Söyleyememiş Bir Sanatçı” başlıklı bölümler hâlinde Tanpınar’ın mektuplarından edinilen izlenimler okuyucuya aktarılır.

Bir başka yazıda M. Orhan Okay’ın “Türk Şiirinin Dargın iki Ustası: Yahya Kemal ve Ahmet Haşım” başlıklı yazısında (S.177, ss.1, 8-10) Türk edebiyatının iki büyük şairi ele alınır. Yazının ilk bölümünde Yahya Kemal ve Ahmet Haşım’i birbirine yaklaştıracak veya uzaklaştıracak çok sayıda özelliklerinin bulunduğu ifade edilir. Her ikisi de Osmanlı başkentine uzak iki diyarda (Üsküp ve Bağdat) dünyaya gelmiştir. Ancak o dönemin bir özelliği olarak bu iki uzak diyar İstanbul’un birer uzak mahalleleri gibi görülmektedir. Yazara göre Türk edebiyatında şairler arasında hep bir yarış bulunur. Hiçbir şair şiir tahtında kendisinden başkasını görmek istemez. Bu iki ustanın dargın olması da buna bağlanır yazıda. Yazının tamamında hep bu iki şair arasında bir karşılaştırma yapılmaktadır. Bu karşılaştırmada iki şairin benzer ve farklı yönleri anlatılır.

Dergâh dergisinde şairler hakkındaki yazılar bazen “Hatıraların Gizli Tarihi” adlı bölümlerde yer almıştır. Şairlere ait hatıra veya mektuplara yer verilmek suretiyle okurların şairler hakkında gizli kalmış ya da gün yüzüne çıkmamış bilgilere ulaşması

sağlanır. Bunun yanı sıra hatıra veya mektupların dönemlerini aydınlatan birer belge niteliği taşıması da edebiyat araştırmacıları için kaynak teşkil eder. Örneğin derginin 113. sayısında yer alan “Cahit Külebi’den Mehmet Kaplan’a bir Mektup” başlıklı yazıda Mehmet Kaplan’ın 1965 yılında *Şiir Tahlilleri II*’yi yayımladığı zaman Cahit Külebi’nin kendisine gönderdiği mektuba yer verilir.(s.23) Mektup şu cümlelerle başlar: “Çok aziz ve sevgili Kaplan, *Şiir Tahlilleri II*’yi bugün öğle üzeri alınca çok sevindim. Günlük yaşantının baş döndürücü, insanı kale önünde gücü tükenmiş futbolculara benzeten çabaları içinde yazık ki çıkışının farkına varmamıştım. Çok teşekkür ederim.” (s.23) Bu mektupta Cahit Külebi, oldukça sitemli ve kırgın bir dille Kaplan’ a eserde gördüğü yanlışları sıralar. Kırgınlığın sebebi Külebi’ye ait şu cümlelerden anlaşılmaktadır:

“Her zaman sevgi ve teveccühünü esirgemediğin beni, sadece bir yönümle alıp (minnet duyduğum, hatta layık olmadığım övgüne rağmen) kronolojik sıradan çıkarıp 2., 3. sınıf şairler dizisine koyduğuna işaret etmeme müsaade eylemeni tekrar rica ederim” (s.23). Aslında Cahit Külebi mektubuna *Şiir Tahlilleri II* eserinden dolayı Kaplan’a tebriklerini sunarak başlar. Külebi, eserin en başından sonuna kadar sevgi, özen, ciddilik ve bilimsel titizlik ile dolu olduğunu ifade eder. Eserin Batı ölçüleri içerisinde de büyük bir değer taşıdığını belirttikten sonra olumsuz eleştirilerini dile getirmeye başlar. Kaplan’a yönelttiği ilk eleştiri onun iyi niyetle de olsa fazla tarafsız davrandığı, var olandan daha çok hakkaniyet uğruna bir davranış gösterdiği şeklindedir. Külebi, eserde bahsedilen bir kısım şairlerin onlara verilen değerde olmadığını düşünmektedir. Bu şairler içerisinde bir dönemin önde gelen şairleri de bulunmaktadır. Sözelimi eleştirilerin odağında Kaplan’la birlikte Sait Faik (şair olarak ele alınışı), Özdemir Asaf, Edip Cansever, Sezai Karakoç (mektupta ‘Karkoç’ olarak yazılmıştır) Ayhan Kırda, İlhan Berk, Zeki Ömer Defne, Cahit Sıtkı, Orhan Veli, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Attila İlhan, Fazıl Hüsnü gibi birçok ismin bulunması ve bu isimlere yöneltilen eleştiriler yakın dönem şiir dünyamız açısından dikkat çekicidir.

Türk şiirinin farklı dönemlerinden şairler hakkında yazılar yayımlayan *Dergâh* daha çok Modern Türk Edebiyatı Dönemi’nden şairler hakkında yazılar yayımlar. Bu yazılar yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere modern Türk şiirinin artık hayatta

olamayan önemli isimleri hakkında olduğu gibi hayatta olan şairler hakkında yazılara da yer verilir.

Derginin 196. Sayısında 1970 sonrası Türk şiirinin önemli isimlerinden İsmet Özel üzerine bir yazı yer alır. Mustafa Aydoğan “İsmet Özel Şiiri ve Poetikası” başlıklı (ss.8-9) yazıya İsmet Özel’in şiirini tanımlayarak başlar. Yazar, Özel’in “özgürlüğün şiire ihtiyacı vardır” sözünden hareketle şairin poetik algısını keşfedebilmek için şairin “özgürlük nereden başlar?” sorusuna verdiği cevaplara bakmak gerektiğini söyler. Ayrıca yazar, şairin *Erbain* kitabını konu olarak almasını, bu kitabın İsmet Özel şiirini temsil yeteneğine sahip olmasına bağlar. Yazara göre şairin daha sonradan çıkan *Bir Yusuf Masalı*, *Of Not Being Jew* adlı kitaplarının Özel’i tek başına temsil etmeye yetmediğini belirtir. Yazının devamında İsmet Özel’in şiiri ile İkinci Yeni şiiri arasında bir karşılaştırma yapılır. Benzer ve farklı yönleri sıralanır. Sonrasında yazar aşk ve gelenek açısından İsmet Özel şiirinin yerini ve durumunu sorgular. Yazının birinci bölümü, İsmet Özel’in “Neden sosyalist oldumsa aynı nedenlerle Müslüman oldum” ifadesinin, şiirleri bağlamında ne tür bir karşılığı olduğu açıklanarak bitirilir. Burada şairin metafizik konularını ele alışını şiirlerden örneklerle ifade edilir.

Yazının ikinci bölümünde Aydoğan, İsmet Özel’in mizacının sert olmasından, isyan duygusunun verdiği gayretle haykırma isteğinden dolayı şiirinin eril bir şiir olduğunu belirtir. Yazara göre bu eril sesin en çok bulunduğu ve şairi en çok temsil edecek şiiri “Kalk, Düğüne Gidelim” dir. Yazar ayrıca İsmet Özel’in şiirini lirik bir şiir şeklinde tanımlar. Özel’in şiirlerinde sertliğin yanında dengeleyici bir unsur olarak lirizmden yararlandığını söyler. Bu durumu şu şekilde örneklendirir:

“Binlerce, binlerce çocuk

Koşarak dokumuş benim kumaşımı”

Mısralarındaki lirizm ile

“Hınçlar ve revolverler uçuşur

Kabuklu yüreklerinden bazı adamların”

Mısralarındaki sertlik veya şiddet arasında gider gelir.” (s.9)

Yazar, İsmet Özel'in şiirini yapı olarak sağlam bulur. Ona göre, Özel'in şiirinde hiçbir gereksiz unsura, fazladan söyleyişe, coşkudan pay almayan kelimelere rastlanmaz. Yazar şairdeki bu sağlam yapıyı ve gereksiz sözcük barındırmayışını Sezai Karakoç ve Cahit Zarifoğlu şiirleriyle kıyaslar ve her ikisinin de bu özellik bakımından Özel'in gerisinde kaldığını söyler. Bir diğer karşılaştırma Cemal Süreya şiiriyledir. Bu karşılaştırmada iki şairi birbirine daha yakın bulur. Aydoğan, İsmet Özel'in şiirlerinde okuru kendine bağlayan mısraların ilk mısralar olduğunu söyler. Yazara göre bu çarpıcı başlangıç hemen her şiirinde bulunan bir özelliktir.

113. sayıdaki “Gelenek, Felsefe, Dil Bilim Bağlamında Bir ‘Ara- Konum’ Poetikası” (S. 113, ss.9-11) başlıklı yazıda Yusuf Çetindağ, 1990 sonrası Türk şiirinin öneli isimlerinden Hilmi Yavuz'un şiir anlayışı üzerinde durmaktadır. Giriş kısmında poetika ve şiir sanatı hakkında görüşlerin Türk edebiyatındaki tarihsel sürecine değinir. Çetindağ edebiyatımızda poetika yazan şair sayısının sınırlı olduğunu belirtir. Hilmi Yavuz'un ise kendi şiirine kafa yoran şairlerin başında geldiğini söyler ve onun poetikasının oluşmasında modern şiir, dilbilim teorileri ve felsefenin de etkili olduğunu belirtir. Yazara göre Hilmi Yavuz'un poetikasında ele alınan ilk konu “sanatın konumu” dur. “Sanat nedir ve nasıl doğmuştur?” sorularına tarih boyunca verilen cevaplar sıralanır ve devamında Hilmi Yavuz'un Levi-Strauss'un etkisiyle edindiği şu görüşlerine yer verilir: “Sanat (şiir) ne bir yansıma olmalı, ne de soyut bir yapı arz etmeli. Ne direkt gerçeği göstermeli, ne de gerçekten tamamen kopmalı, ‘ara-konum’ da bulunmalıdır.” (s.10)

Yazının devamında Hilmi Yavuz'un şiir ve resim, şiir ve musiki, şiir ve felsefe ile ilişkisi üzerine düşüncelerine yer verilir. Yazara göre Hilmi Yavuz şiir ile resmi aynı görür. Çünkü her ikisi de bakılarak yapılır ve her ikisi de kurmacadır. Yazar şiir ve musiki konusunda Hilmi Yavuz'un gelenekçi olduğunu söyleyerek şiirde musikinin önemine inandığını belirtir. Şiir ve felsefe konusunda ise Yavuz'un görüşü şöyledir: “Türk şiiri felsefi düşüncenin kuşatıcı, yol açıcı ve temellendirici desteğinden yoksundur.” (s.10) Yazar aynı zamanda felsefeci olan Hilmi Yavuz'un Türk şiiri için bu durumun büyük bir kayıp olduğuna inandığını belirtir.

Yazının devamında “Şiir Nedir, Ne Değildir?”, “Şiirde Anlam”, “Şiirin Yoruma Açık Olması”, “Şairin Okura Müdahalesi”, “Şiir, Yaşam ve Kurmaca”, “Şiirde Aliterasyon ve Asonans” gibi başlıklar altında Hilmi Yavuz’un görüşleri incelenir. Son olarak Hilmi Yavuz’un gelenek karşısındaki tutumu, Divan ve Halk şiirlerine bakışı ele alınır. Yazar sonuç olarak Yavuz’un şiirlerinin ve poetikasının temelinde dilbilim bağlamındaki modern şiir teorileri, gelenek ve felsefe üçlüsünün yer aldığını belirtir.

Dergide hakkında yazı yazılan şairlerden biri de Celal Sılay’dır. Bu yazı derginin 136. sayısında yer alan “Celal Sılay’ın Poetikası” başlıklı Nurullah Ulutaş’a ait yazıdır. (ss.11, 22) Nurullah Ulutaş bu yazısında şair kimliği yanında şiir sanatı üzerine yazıları da bulunan Celal Sılay’ın poetikası üzerinde durur. Yazının başında Celal Sılay’ın sistemli ve manifesto niteliğinde bir poetikaya sahip olmadığını belirten yazar, Sılay’ın çeşitli yazılarından hareketle şiir poetikası çıkarmanın mümkün olduğunu söyler. Yazıda Celal Sılay’ın şu görüşlerine yer verilir: “Şiir, gözden veya kulaktan içimize girip, daha manasını tamamlamaya kalmadan bizi yeni bir tahassüsle (duygulanma, duygulanım) ürpertecek kadar kuvvetli olmak zorundadır. Bu güzelliğe erişemedikçe, mısra halinde dizilmiş yazılar herhangi bir sözden ibaret kalır” (s.11).

Yazara göre Sılay, şiirde küskün duygulardan ziyade barışık duyguların yer alması gerektiğine inanır. Yazının devamında Celal Sılay’ın şiir ve musikî konusunda görüşlerine yer verilir. Ulutaş’a göre Sılay, kelimelerin basit bir ahenkle yan yana getirilmesinin şiir olamayacağı inancındadır. Yazıda bu konuyla ilgili Celal Sılay’ın şu görüşlerine yer verilir:

“Bazılarına göre, kelimelerin ahenkli bir tarzda kullanılmış olmalarının yarattığı güzellik şiir sanatı için kâfidir. Bu telâkki nağmelerde gizli olan mefhumlarla birçok şeyler söyleyen musikînin gizli ve yüksek lisanını bile bile inkâr yoluyla nasıl sakat bir müdafaaya düşüyorsa, öyle de kelimeleri sade ahenkli kullanmanın şiir için kâfi geleceğini söylemekle de o hatanın aynını yapmaktadır. Şiir, söylenecek sözü olanın kullanmağa layık olduğu tesirli vasıta. Onun yardımıyla kolayca, kalbe girilerek mevzunun gâyesi o kalbe aşılır” (s.11).

Ulutaş, yazısının devamında Sılay’ın şiirin iyi bir temele oturması için geleneğe bağlı olması gerektiği görüşüne yer verir. Ayrıca Celal Sılay’ın bu durumu “an’ane kırıcı” diye vasıflandırdığı ve yenilik uğruna gelenekten yararlanmayan şiirin barınamayacağı fikirlerini sıralar.

Ulutaş’a göre Sılay için şiirde kelime seçimi de oldukça önem arz eder. Şairlerin kelime dağarcığının zengin olması şiirin başarısı için önemlidir. Ayrıca kelime seçiminde titiz davranılmalı, özenli bir dil işçiliği bulunmalıdır. Yazar burada Celal Sılay’ın iyi şiirde bulunması gereken özellikleri belirtirken genç şairlere yol gösterici olduğunu belirtir. Yazının devamında yanlış kelime seçiminin nelere sebep olacağı Sılay’ın örneklemeleriyle okura sunulur.

Bir başka yazı da edebiyatımızın önemli şairlerinden Ümit Yaşar Oğuzcan’ı konu alır. Derginin 183. sayısında yer alan “Ümit Yaşar Oğuzcan’ın Edebiyat Öğretmenine Mektubu ‘Bir Tek İdealim Var: Büyük Şair Olmak’ ” başlıklı yazıda Mustafa Erdoğan şair Ümit Yaşar Oğuzcan’ın edebiyat hocası Rüsuhi Baykara’ya yazdığı mektupları yayımlar (ss.22-23). Mustafa Erdoğan yazısının başında günümüzde önemi iyice azalmış olan mektup yazma geleneğinden ve bu geleneğin edebiyatımızdaki öneminden söz eder. Mektuplara geçmeden önce Ümit Yaşar Oğuzcan’ın henüz sanat hayatının başında karşılaşmış ve etkilendiği edebiyat öğretmeni Rüsuhi Baykara ile olan ilişkisine değinilir.

Bir başka yazıda çok daha önce yaşamış bir şair konu edilmiştir. 175.sayıda “Yunus Emre’nin Dünya Tasavvuru” başlıklı yazıda Bilal Kemikli, Yunus Emre hakkında yazmıştır. (ss.18-21) Bilal Kemikli bu yazısında Türk düşünce hayatını ve şiirini derinden etkileyen Yunus Emre’nin dünya karşısındaki tutumu ve dünya kelimesine yüklediği anlamı ele alıyor. Bu sayede şairin fikrî ve ruhî durumu hakkında da bilgi edinebileceğini vurgular. Kemikli yazısına “Yunus Emre kimdir?” sorusunu sorarak başlar ve bu sorunun cevabını Mehmet Ali Aynî’nin Hacı Bayram-ı Veli üzerine yazdığı kitabının “Büyük Adamlar” başlıklı girişindeki peygamber ve veliyi tanımlamak için ileri sürdüğü “kimyacı” tabirinden hareketle bulur. Bu tanıma şöyle açıklar:

Evet, “Yunus Emre kimdir?” sorusuna, Yunus Emre bir kimyacıdır, diye cevap veriyorum. Niçin? Çünkü Yunus, sözüyle ve düşünceleriyle, hem döneminin o zor siyasî ve sosyal şartları içerisinde insanların sığınacağı liman olmuş, hem de acımasız zaman değirmeninin dişlilerine direnmiş bugünlere gelerek paramparça olan ruhlara hayat iksirini sunmuştur. Bu bakımdan Yunus’tan yola çıkarak bir büyük medeniyetin tahlili yapılabilir. Diğer bir ifadeyle, Yunus Emre üzerinde konuşmak, esasen Türk-İslam kültürü ve medeniyeti üzerinde konuşmaktır (s.18).

Yazının devamında Yunus Emre'nin sözcüklere yüklediği farklı anlam, telmih, cinas ve mecaz gibi söz ve mana sanatları üzerinde durur. Aslında yazara göre Yunus Emre'nin kullandığı sözcükler hepimizin bir şekilde anlamını bildiği sözcüklerdir ancak şair o kelimelere öyle bir anlam verir ki kelimenin anlamı adeta bir okyanusa dönüşür. Yazının devamı Yunus Emre'nin *Risâletü'n-Nushiyye* adlı eserinden örneklerle devam ediyor:

...

Ben bir âceb ile geldüm kimse hâlüm bilmez benüm

Ben söylerem ben dinlerem kimse dilüm bilmez benüm (175/1)

...

Benüm bunda karârüm yok ben bunda gitmege geldüm

Bezîrgânâm metâ'um çok alana satmaga geldüm (179/1)

Yazara göre şair, bir sürgün yeri olan dünyada bezirgandır. Bezirgan, tüccardır; malını alacak herkese ticari ahlak gereği müşteri olarak bakar. Kimseyi kimseye üstün tutmaz, etnik, dinsel ve mesleki ayrımcılığa orada yer olmaz. Sonuç olarak bu kuşatıcı kabullenme biçimi şairin yaşadığı dönemin toplumsal yapısı göz önünde bulundurularak anlaşılabilir.

Yunus Emre ile ilgili bir başka yazı da 143. sayıda yer alan “Aydınlarımızın Gözüyle Yunus Emre” başlıklı Mustafa Özçelik’e ait yazıdır.(s19-21) Yazar bu yazıda edebiyatımızda Yunus Emre’yi ele alan önemli isimlerin bilgilerine yer verir. Yazar yazısında Yunus Emre’nin yaşarken şöhreti yakalayan bir şair olduğunu belirtir. Onun Anadolu ve Rumeli coğrafyasında mutasavvıflar ve halk arasında sevilerek okunduğunu söyler. Ayrıca şairin günümüzde sadece Türk-İslam coğrafyasında değil tüm dünyada tanınan ve sevilen bir şair olduğunu, yabancı birçok araştırmacının hakkında araştırmalar yaptığını belirtir. Yazının devamında Yunus Emre’nin ilk kâşiflerinin Fuat Köprülü ve Rıza Tevfik olduğunu söyler. Diğer bir çalışmanın da Abdülbaki Gölpınarlı’ya ait olduğunu ve edebiyatımızda Yunus Emre’yi ele alan Nurettin Topçu, Ahmet Kabaklı, Necip Fazıl, Nihat Sami Banarlı, Samiha Ayverdi, Mehmet Kaplan, Talat Sait Halman, Hüseyin Hatemi, Mehmet Fuad gibi isimlerin şairle ilgili makaleler ya da kitaplar yayımladıklarını söyler.

Görüldüğü gibi Modern şiirin yanında Türk Halk edebiyatı ve Divan edebiyatı da derginin ilgi alanlarındandır. Ele alınan sayılar içerisinde Süleyman Çobanoğlu'yla sohbet, Neşet Ertaş ile ilgili Cemal Kurnaz'ın yazısı, Şathiyyeler üzerine Cafer Şen'in yazısı, Aşıklık ve Erzurum'da Aşıklık Geleneği üzerine Dr. Metin Özarslan ile yapılan sohbet örnek gösterilebilir.

Divan şiirinden de önemli isimler ve şiirlerine yer verilmiştir. Bunlar arasında Baki, Fuzuli, Bağdatlı Ruhi, Rasih, Şeyhülislam Yahya, Yahya Bey gibi isimler ve Cemal Kurnaz, Dursun Ali Tokel, İskender Pala gibi isimlerin Divan şiiriyle ilgili yazıları bulunmaktadır.

Şairler hakkında yazılmış yazılara başka bir örnek derginin 119. sayısında yer alır. Bu yazı dergide Türk edebiyatı dışındaki isimler hakkında da dergide yazılar çıktığını gösterir. Alman şair ve yazar Johan Wolfgang Goethe hakkındaki yazı Rafik Schami tarafından yazılmış Kaan H. Ökten tarafından tercüme edilmiştir. Rafik Schami'nin yazısı "Goethe İçin On Argüman" başlığını taşımaktadır. (s.11) Yazı on maddeden oluşur ve her maddede yazarın ayrı bir özelliği anlatılır. Örneğin yazıdaki 6. maddede şairle ilgili şu bilgilere yer verilir:

"Goethe, kendisini çok önceden milliyetçi zincirlerden kurtarmayı başarabilmişti, bu zincirleri ilk önce kalbinden, sonra da işlediği konulardan ve dilinden söküp atmıştı. Tabii ki, o hep Alman dilinde yazıyordu, ama zaman içinde Almancayı sarıp boğan kurallara hiç boyun eğmedi. Eckermann'la yaptığı bir konuşmada, bütün kıtalardaki insanların kalbini fethedişinin sırlarını basit ama etkileyici sözlerle söyle açıklıyordu: Şair, bir insan ve yurttaş olarak yurdunu sevecektir, fakat şiirin kuvveti ve bir şair olarak yaptıklarının yurdu; iyi, asil ve güzel olandır, bunlar ise hiçbir eyalete bağlı değildir ya da herhangi bir ülkeye. Şair; iyiyi, asili ve güzeli bulduğu yere konar ve yaratmaya başlar" (s.11).

Bu yazıyla dergi okurları kitaplarından tanıdıkları yabancı bir yazarın hayata ve edebiyata bakışı, yabancılar hakkındaki düşünceleri, doğu kültürüne bakışı gibi konularda fikir sahibi olurlar.

Şairler hakkında yazılmış yazılara bakıldığında bunların bir kısmının modern Türk şairleri, bunlardan önemli isimler hakkında olduğu görülür: Mehmet Akir Ersoy, Tevfik Fikret, Ahmet Haşim vb. Dergide daha önceki dönemlerden isimler hakkında yazılara da rastlanır. Yunus Emre, Bakî, Fuzuli, Bağdatlı Ruhi, Şeyhülislam Yahya gibi isimler ve şiirlerine yer verilmiştir.

Dergâh'ta "Orta Sayfa Sohbeti" şeklinde adlandırılan konuşmaların bazıları şairlerle yapılmıştır. Bu konuşmalarda şairler başka konularda olduğu gibi kendi sanatları hakkında da bilgi verirler. Sohbetleri yapan isimler bazen belirtilir, bazen belirtmez. Mesela, şair Süleyman Çobanoğlu ile derginin 110. Sayısında bir sohbet yapılmıştır. Dergide "Şiir Hayretle Yazılan, Hayretle Okunandır" başlığıyla sunulan yazıda Süleyman Çobanoğlu'nun çocukluk döneminden başlayarak şiirlerinden, yaşamından, medya çalışmalarından bahsettiği samimi sohbetine yer verilir. (ss.12-13, 22) Süleyman Çobanoğlu kendisine yöneltilen "İlk şiirlerinizi ne zaman yazdınız? Şiirden beklentiniz ne idi? Bildiğimiz kadarıyla *Dergâh*'ta yayımlanan şiirleriniz üniversite yıllarına rast geliyor." sorusuna cevaben şunları söyler:

"Ortaöğretim boyunca, üniversiteye ginceye kadar, şiire yer açmadım kendimde. Tek tük, kayda değmez şeyler yazdım. Şu vardı ama: hiç şiir yazmasam da, şair olduğumu hiç unutmadım. Şairliğimi elde var bir tuttum. Liseyi beş yılda mı bitirdim? Evet, ama bir şairim ben. Yahut okuldan tasdikname mi aldım? Şairliğim sağ olsun! Bu, bana omzumdaki küfeleri atmak için bir ruhsat verdi. Bazı şeylerden izinli, bazı şeylere mahkum olduğumu anladım ev var, belletici var, okul, dersler, notlar var. Kaçacak çok şey var. Üniversitede artık yazmaya karar verdim ve "şiirsiz şair" in birkaç şiiri oldu. Şiirden, beni bırakıp kaçmamasını, yeterince keskin ya da yumuşak olmasını bekledim. Ahde vefa göstermeliydi. Düşmana satmamalıydı beni. Hakan Arslanbenzer, kitabım hakkında yazdığı yazıda, "bu şairin düşmanları var" derken haklıydı. Sesi, başarısı, ne derecede olursa olsun, benim şiirim düşmana karşıdır. Rüzgara karşı. Şairi hep yüksek bir adam olarak gördüm ben. Cesaretli, esaslı ve 'katiyen' bir adam..." (s.13)

Yazının devamında şair hakkında okurun zihnindeki pek çok sorunun cevabı bulunuyor. Özenle hazırlanmış sorulara Çobanoğlu samimi cevaplar verir. Bu bakımdan orta sayfa sohbetleri derginin yazarla okur arasında doğrudan bağ kurduğu bölümlerdir denilebilir.

Orta sayfa sohbetlerinde yukarıdaki örnekte olduğu gibi önemli şairler kendileri ve şiirleri hakkında bilinmeyen yönlerinden bahsederler ya da kendileriyle ilgili merak edilen sorulara cevap verirler. Henüz hayattaki şairlerle yapılan birebir sohbetler edebiyat araştırmacıları için önemli bilgi ve belgeler sunmaktadır. Derginin 115-116. sayısında İskender Pala ile, 125. sayıda Dursun Ali Tokel ile, 142. sayıda Ali Ural ile, 151. sayıda Dr. Metin Özarslan ile, 168. sayıda Hayriye Ünal ile, 171. sayıda Ali Ayçıl ile 174. sayıda İsmail Kılıçarslan ile, 187. sayıda Osman Özbahçe ile, 194. sayıda Mustafa Tatçı ile, 195. sayıda Osman Konuk ile, 196. sayıda Prof. Dr. Ömer Faruk

Huyugüzel ile, 197. sayıda Hüseyin Akın ile yapılan sohbetlerde edebiyatımız ve şiirimiz üzerine ya da şairlerin kendi şiirleri üzerine konuşmalar yapılmıştır.

Orta sayfa sohbetleri bazen bir edebiyat araştırmacısıyla yapılabilir. Bu konuşmalarda konu yine edebiyatımızın önde gelen şairleri hakkındadır. Örneğin derginin 132. sayısında Beşir Ayvazoğlu ile yapılan sohbe yer verilir. Bu sohbet, bir araştırmacıyla bir şair hakkında yapılmıştır. Orta sayfa sohbetinin konusu Ahmet Haşim'dir. "Ahmet Haşim'i Unutmak Mümkün Mü?" başlıklı yazıda (ss.12-14) Ahmet Haşim üzerine bir kitap (*Ömrüm Benim Bir Ateşti*, Ötüken Yayınları) yazan Beşir Ayvazoğlu'na yöneltilen sorular ve cevaplarına yer verilir. Bu sorulardan ilki sözü edilen kitabın ön sözünde de yer verilen yirmi otuz yıl sonra şairin ve şiirlerinin unutulacağı, şairin mezarının aranıp bulunamadığı hatta Peyami Safa'nın da yıllar önce Haşim'in mezarını ararken bir hayli zahmet çektiği gibi bilgilerden hareketle bu hafıza kaybının neden kaynaklandığıdır. Yazarın cevabı şu şekildedir:

Her nesil tarihi yeniden yazmak sorundadır. Yeniden yazmak, yani hatırlamak ve kendini ona ilave etmek... Tabii bu zahmetli bir iş. Ben kendi neslimde de, önceki nesillerde de bu manada ciddi bir gayret göremedim. Bir kesim unutmayı yahut inkârı, öteki kesim de bilinenleri tekrarlamayı tercih ediyor. Aslında her şeye her zaman yeniden başlıyoruz, bu yüzden ciddi bir birikim teşekkül etmiyor. Ahmet Haşim mi? Unut gitsin! Diliyle kim uğraşacak? Gazete ve dergi koleksiyonlarında kalmış yazılarını kim bulacak, yeniden okuyacak ve değerlendirecek? Aslında, kitabımda da belirttim, bu konuda Haşim en şanslı şairlerden biridir. Hakkında yazılmış yirmi civarında kitap var. Fakat çoğu 1950'den önce yazılmıştır. Yeni tarihli olanlar da genellikle bilinenlerin tekrarından ibaret. Haşim'i farklı bir bakışla yeniden okumak, onu bütün yönleriyle yeniden değerlendirmek gerekiyordu; şair, yazar ve insan olarak... (s.12).

Yazının devamında Beşir Ayvazoğlu'na Haşim'le ilgili merak edilenler sorulur. Bu sorulardan bazıları "Haşim'in en çok hangi yönlerinin eleştirildiği, sembolist mi yoksa empresyonist mi olduğu, şairin yönelişleri içinde Divan şiirinin yeri ne kadardır?, Fecr-i Ati hareketiyle ilgisi nasıldır?" vb. dir. Beşir Ayvazoğlu sorulan bu sorulara oldukça kapsamlı ve açıklayıcı cevaplar vermiştir.

Bu yazılara bakıldığında *Dergâh*'ın daha çok modern Türk şiiri olmak üzere Türk şiirinin farklı dönemlerinden şairler hakkında da yazılara yer verdiği görülür. Yazıların genelindeki üslup okuru sıkımayacak düzeyde samimi, ayrıntılı bilgiler verecek düzeyde yoğundur. Şairler hakkında yazıları bulunanlar arasında Abdullah

Uçman, Turan Karataş, Yılmaz Daşcıoğlu, Nuri Yılmaz, Mustafa Özçelik, Hakan Arslanbenzer, Cemal Kurnaz, Yaşar Şenler, Cevat Akkanat, Ercan Yıldırım, Beşir Ayvazoğlu, D. Mehmet Doğan, İsmail Kara, Enver Okur, İnci Enginün, İsmail Kara, Dursun Ali Tokel, M. Orhan Okay, Bilal Kemikli, Mustafa Erdoğan gibi isimler bulunur. Bir kısmı akademisyen, araştırmacı olan bu isimlerin alanlarında önemli isimler olduğu bilinmektedir.

Ele alınan dergiler içerisinde adından en çok söz edilen şairler Mehmet Akif, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Tevfik Fikret, Necip Fazıl, İsmet Özel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sezai Karakoç ve Hilmi Yavuz'dur. Bu şairler, ele alınan sayılar içerisinde hakkında birden fazla yazı yazılan isimlerdir.

1.3. Şiir İnceleme Yazıları

Dergâh dergisinde şiir inceleme yazıları kimi zaman “Derkenar” bölümlerinde kimi zaman diğer sayfalarda kendine yer bulur. Kimi zaman Türk edebiyatında adından fazlaca söz ettirmiş usta şairlerin şiirlerine kimi zaman yakın dönemden yeni şairlerin şiirleri, yazılara konu olmuştur.

Şiir inceleme yazılarına bir örnek derginin 104. sayısında yer alan “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir” başlıklı Mehmet Erdoğan’a ait yazıdır. (ss.8-9) Mehmet Erdoğan Sezai Karakoç’u modern Türk şiir piramidinin zirvelerinden biri olarak görür. Yazara göre Karakoç, sadece şiirleriyle değil, fikir adamlığıyla da Türk edebiyatının zirve isimlerindendir. Yazıda ayrıca Sezai Karakoç için modern şiirimizin büyük atılımlarından olan İkinci Yeni şiir hareketinin başlangıç ve belirleyici şairlerinden biri olarak bahsedilir. Yazının devamında *Monna Rosa* kitabının çıkış tarihine, şairin şiirler üzerinde çokça değişiklikler yaptığına, bu değişikliklerin kimi yere bir harf ya da kelime eklenmesi veya çıkarılması; bazı şiir bölümlerinin yeniden yazılması gibi müdahalelerden geçtiğine vurgu yapılmıştır.

Yazıda bahsedilen başka bir konu “Monna Rosa”nın kaynaklarıdır. Yazara göre Karakoç’un şiiri her ne kadar doğrudan doğruya herhangi bir etkiye bağlanamaz olsa da şairin ilk şiirlerinde (Rüzgar ve Yağmur Duası) yakalamış olduğu duyarlılık, sembolik ifade gücü kuşağının çok önündedir. Yazar ayrıca “Monna Rosa” şiiri ile Charles Baudelaire’nin “Balkon” şiiri arasında ses ve yapı yönünden benzerlikler bulunduğunu belirtir. “Balkon”un bir beşlemesi şöyledir:

“Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.
Seçerdim o karanlıkta gözbebeklerini
Mest olur, mahvolurdum nefesini içtikçe
Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.” (s.8)

“Monna Rosa” dan bir beşleme:

“Zaman çabuk çabuk geçiyor Monna;
Saat on ikidir, söndü lambalar.
Uyu da turnalar gelsin rüyana,
Bakma tuhaf tuhaf göğsü bu kadar;
Zaman çabuk çabuk geçiyor Monna.” (s.8)

Mehmet Erdoğan’a göre şiirlerdeki başka bir benzerlik kullanılan yoğun semboller dünyasıdır. Örneğin şiirde kullanılan “gemi” sembolünün ele alınışı Yahya Kemal’in “Sessiz Gemi” adlı eserini hatırlatır ona:

“Bir lamba yanıyor, hafif ve sarı;
İnce yelkenleri alıyor yeller.
Titretir kalpleri ve bayrakları
Gemiden toprağa uzanan eller.
Lambalar yanıyor, hafif ve sarı
Bir yosun köküne hasret kalacak
Gizli hazineler, su yılanları...
İnce yelkenleri alıyor yeller;
Bir lamba yanıyor, hafif ve sarı.
Beyaz pelerinli hür tayfaları
Kendine bağlıyor siyah kediler;
Titriyor gönüller ve kara bayrak,
Bir yosun köküne hasret kalacak
Gemiden toprağa uzanan eller.
Bir lamba yanıyor, hafif ve sarı” (s.9).

Bu yazıda Sezai Karakoç’un ünlü şiiri “Monna Rosa” incelenmiş ve şiirin yoğun bir semboller dünyası üzerine kurgulandığı belirtilmiştir. Yukarıdaki örnekte şairin “gemi” sembolünü ele alışı Yahya Kemal’in “Sessiz Gemi” şiirindeki “gemi” sembolüyle benzerlikleri anlatılmak istenmiştir.

Derkenar yazıları sadece kitap tanıtımı yapmaz bazen de şiir incelemesi yapar. Örneğin 122. sayıda Namık Açıköz'e ait derkenar yazısında İbrahim Tenekeci'nin "Şüpheli Paket" adlı şiiri incelenir. Yazıda sözkonusu şiirin Kasım 1999'da çıkan 117. sayının ikinci sayfasında yayımlandığı ve iki bölümden oluştuğu belirtilir. Yazara göre şair ilk bölümde "ey neşe" diyerek neşeye, ikinci bölümde "ey insan" diyerek insana seslenir. Yazara göre neşe ve ölüm arasındaki gerilim şiire hakimdir:

I

Ey neşe
 Ey kızkardeşi huzurun
 Sesime küstüm konuşamam seninle
 Bir kör gibi yolu tıklayarak yürüyen
 O güzel misafire
 Söyle,
 Toplarken balıkçı gülüşten ağlarını
 Ansızın terk ettim anneden sarayımı
 Kiracıymış meğerse kabuklar yaralarda
 Bir veda koştu bana ve ısırıldı canımı

II

Ey insan
 Ey öz ablası kuşkunun
 Gün gelir ismi
 Vade olan harami
 Keser yolunu:
 Yaşadıklarını sököl!
 Şüpheli paket gibi kalırsın ortalıkta
 Gözlerini kapatır ölüm denen kaköl
 Yürürsün omuzlarda romatizma misali

Bir kader ki üzerinde v yaka

Şaşırp kalırsın acemi asker gibi.

Yazara özellikle ikinci bölümün ilk bendi üzerinde durur. Ona göre ikinci bölümün ilk bendinde şair, yaşanmış olayların gerçekten yaşanıp yaşanmadıklarını kuşkuyla karşılar. Yazar için şiirde dikkat çekici bölüm şudur: “Gün gelir ismi/Vade olan harami” Yazar bu dizelerdeki vade ve harami sözcüklerindeki ilişkinin benzerlerinin Divan edebiyatımızdan Taşlıcalı Yahya ve Mesihi gibi şairlerin bazı beyitlerinde bulunduğunu örneklendirerek belirtir. Yazara göre bu şiirlerde “vade” dolan hayat, “harami” yol kesen ve can alan bir ölüm meleği gibi ifade edilir. Yazara göre T. Yahya ve Mesihi’nin beyitlerinde ecel, oturup sohbet edilen bir dost, bir komşu gibidir. Burada yazar Sait Faik’in Semaver adlı hikâyesinde de ölümün ele alınışının benzer olduğunu belirtilir. Ancak yazar Tenekeci’nin şiirinde “vade” ve “ecel” hayatın sonu olumsuzluğunu çağrıştırdığından dost, arkadaş, komşu gibi olumlu çağrışımlar yerine negatif anlam taşıyan “celali” ve “harami” benzetmelerinin kullanıldığını söyler. Yazının devamında yazar şiir için bazı düzeltmeler öne sürer ve “şair buna ne der bilmem!” diyerek yazıyı sonlandırır.

Şiir inceleme yazılarına bir başka örnek derginin 122. sayısında “Hayata Açılan Kapı: Bir Yusuf Masalı” başlığıyla yer alan Mehmet Solak’a ait yazıdır. (ss.1, 8-11) Bu yazıda Mehmet Solak, İsmet Özel’e ait *Bir Yusuf Masalı* adlı şiiri inceler. Yazısına şiirin başlığı gibi bir masal anlatıyormuşçasına başlar. Bu masal İsmet Özel’in şairlik ve düşünce adamlığından başlayıp *Bir Yusuf Masalı*’nı yazdığı âna kadardır. Yazının devamında şiirin bölümleri ele alınır ve her bölüm üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulur. Mehmet Solak şiirin münacatla başladığını ancak bilinenin aksine yakarışla değil de bir sitemle başladığını belirtiyor. “Bu yaşa erdirdin beni, gençtim almadın canımı / Ölmedim genç olarak” Yazara göre şairin kendisinin belirlediği bir ölümü hele de gençlik ölümünü önemsemiş olması dikkat çekicidir. Şairin sitemi bununla kalmayıp şu final dizeleriyle sonlandırılır:

“Şimdi tekrar ne yapsam dedirtme bana yarabbi

Taşınacak suyu göster, kırılacak odunu
 Kaldı bu silinmez yaşamak suçu üzerimde
 Bileyim hangi suyun sakasıyım ya rabbelalemin
 Tütmesi gereken ocak nerede?” (s.8)

Yazara göre şiirin naat bölümünde eleştirel bir dil kullanılmaktadır. Şairin içinde yaşadığı toplumun her bir ferdine ayrı ayrı ve topyekün çağrısı vardır:

“Dinleyin ey vakti duymak doruğuna varanlar!
 Falları grafiklerde bakılanlar, siz de işitin!
 Külden martı doğuran odalıklar
 Ve kahyalar
 Kara pıhtıyla damgalanmış veznelerde dili
 Şehvetsiz çilingirler, yaltak çerçiler
 Celepler ki sıvışık, natırlar ki nadan
 Ey hayat rengini sazandelik sanan
 Yırtlaz kalabalık!” (s.8)

Yazının devamında şiirin yazılış sebebi ve ön söz hakkında da bilgiler verildikten sonra asıl konunun işlendiği birinci bölümden (Şivekâr’ın Çıktığıdır) yedinci bölüme (Suyun Sızladığıdır) kadar ayrıntılı bir inceleme yer alır. Yazar bölümlerdeki kelimeler ve anlamları üzerinden şiiri açıklar ve okurun şiirden çıkarması gereken manalara değinir. Şiirin mesnevi geleneğinin modern versiyonu sayılabilecek ve özellikle Şeyh Galip’in “Hüsn-ü Aşk” mesnevisinin yazılma amacının bir benzerini taşıdığı, sonuç bölümünde yazar tarafından belirtilmiştir.

Mehmet Solak’a göre şairin ilk kitabından son kitabına kadar bütün şiirlerinde merkeze kendisini koyduğunu söyler. Onun şiiri ben merkezli bir şiirdir ama bencil bir şiir değildir. Yazar ayrıca, İsmet Özel’in hayatında önemli bir dönüşüm olsa da yazdıkları arasında temelli bir fark yoktur, diyerek şairin yaşadığı değişimleri dünyanın değişmesi ile kişiliğin olgunlaşması arasındaki bağla ilişkilendirmiştir. Yazara göre

İsmet Özel'in şiirindeki ve hayatındaki dönüşüm, öncesiyle bir hesaplaşma biçiminde değil; tam aksine bu dönüşüm süreci doğal ve kadere uygun bir şekilde gerçekleşir.

Yazar ayrıca şiirde bazı teknik unsurlardan bahsettikten sonra tespit ettiği bazı olumsuzluklardan söz eder:

Şair dize sonu uyağını çok kullanmasına rağmen gerek spontane gerekse bilinçli olarak sağlanan yapısal benzeşmeler, aliterasyonlar, assonaslar onun şiirinde biçimsel açıdan önemli bir yer tutuyor. Bu özellikler şairin şiirine tüm zihinsel yoğunluğuna karşın bir akışkanlık katıyor. Tabii yine de kimi zaman şiirden düzyazıya kayış yok değil. Şiir için pek olumlu olmayan bu duruma bir başka olumsuzluk olarak; kitabın bütünselliğine dönük kimi kurgusal kopuklukları da ekleyebiliriz sanırım. (s. 11)

Şiir inceleme yazılarına başka bir örnek de Divan edebiyatı dönemine ait şiir inceleme yazılarıdır. Bu yazılar genellikle Divan şairlerinin bir gazeli üzerinedir. Bu yazılardan biri derginin 143. sayısında ve devamı 145. sayısında bulunan Cemal Kurnaz'a ait yazılardır. 143. sayıda yer alan ilk yazı "Ferhâd İçin Dağlarda Feryâd Eyledim" başlığını taşır. (S.143, ss.9-10) Cemal Kurnaz bu yazısında Divan şairi Zâtî'nin bir gazelinden hareketle Divan edebiyatında sıkça işlenen konulara değiniyor. Yazıda gazelden beyitler verilerek bu beyitlerin manaları üzerine birkaç söz söylendikten sonra benzer ibarelerin ve kullanılan bazı tekniklerin başka şairlerde de bulunduğu işaret edilir.

Görüldüğü gibi yukarıdaki örnek, dergide Divan ve Halk edebiyatlarına da önem verildiğini göstermekle birlikte bir dönemin tanınmış bir şairi etrafından dönemi hakkında bilgiler de içermesi bakımından araştırmacılara belge niteliği taşıyabilecek türdendir.

Şiir inceleme yazıları dergide çokça yer verilen yazılardandır. Şiiri incelenen şairler ya çok tanınmış ya da yeni yeni tanınır olanlardır. Bazı yazılarda Şairin bir şiirinden hareketle şiirde kullandığı dil, anlatım, imge, çağrışım, şiirde hitap edilen kişiyle söyleyici arasındaki bağlantı gibi özellikler açıklanır. Bazen de şairin bütün şiirlerinden hareketle şair ve şiiri üzerine genel çıkarımlarda bulunulur. Bu sayede okurlar severek okudukları şiirleri anlamada ve yorumlamada güçlük çekmezler.

1. 4. Poetika Hakkında Yazılar

Poetika yazılarında genel manada “şiiir sanatı” na dair düşünceler dile getirilmiştir. Bu yazılarda şiiirin ne olduğu, kimlere şair denilebileceği, şiiir dili nasıl olmalıdır, şiiir nelere değinmelidir vb. edebiyatın hemen her döneminde tartışmalara neden olan sorulara cevap aranmaktadır. Şiiirlerin anlaşılabilmesi için yazıldığı dönemin şartları, sanat anlayışı ve şairin şiiirini yazarken hangi akım ya da kişilerin tesirinde kaldığı önem arz etmektedir. Bu bakımdan dergide yer alan poetika yazıları şair, dönem ve şiiir sanatı hakkında önemli bilgi ve kaynaklar içerir.

Poetika hakkında yazılmış bir yazı derginin 106. Sayısında yer alan “Şiiirin Dünyası: Hüznün Haritası” başlıklı Nuri Yılmaz’a ait yazıdır. Nuri Yılmaz bu yazısında şiiir üzerine düşüncelere yer verir. Yazısına C. G. Jung’un “Psikanaliz ve Edebiyat” adlı kitabından aldığı şu cümleyle başlar: “...şair, kahin ya da önder, çağının dile gelmemiş isteklerini kılavuz olarak seçip, söz ya da davranışla, herkesin bulmağa çabaladığı amaca götüren yolu gösteren kimselerdir” (s.9). Yazının devamında bir sanat eserinden haz alabilmenin başlıca yolları olarak onun bir yorumunu yapmak, onu söyleyip çalmak, özgün bir bakış açısından onu yeniden yaşamak olduğu vurgulanır. Söz konusu edebî eser olunca da okumak ve yorumlamak, çözümlemek anlamlarına geldiği belirtilir. Yazar yazısının devamında bu yorumlama, çözümleme işi üzerine eğiliyor. Edebî metnin tek bir anlamı mı bulunur? Sorusunu bir örnekle açıklar: “Zira kutsal kitaplara ait tefsir bolluğu önümüzde büyük bir kanıt olarak duruyor. Bir tek metin ve buna bağlı olarak meal ama birden fazla yorum”(s.9). İşte yazar bu örneği vermekle edebi eserin yoruma açık olma durumunu somutlaştırıyor. Yazar bu yorum farkını hangi şartların belirlediğini anlatırken Umberto Eco’nun “Açık Yapıt” eserinden örnekleme yapar:

Bir dize ya da şiiir söylendiğinde, sözcükler, anlamlama olanaklarını tüketebilecek gerçek göndermeye (referans) hemen çevrilemez, tüm evrenin küçültölmüş bir görüntüsünü adeta sağlayıncaya değin, durmadan derinleşen bir dizi gösterileri (vizyon) gerektirirler. İşte bu da edebi eserin, her okunuşta okurun içinde yaşadığı toplumun özelliğine, okurun kültür birikimine, yani yapıtın okur tarafından algılanmasına göre değışir. Algılama estetiğine göre edebi eserler tarihsel ve toplumsal durumun ürünü oldukları halde bu durum değıştiğinde de yaşamaya devam ederler. Böylelikle eser her toplumda, her yeni kültür ortamında okurun sürekli değışen ölçütlerle kendisini değeriendirdiği yaşamını sürdürür.

Yazının devamında Eco'ya ait “her sanat eseri açıkça ya da örtülü olarak, bir zorunluluk poetikasının ürünü de olsa, olası okumaların sonsuz genişliğine açıktır” tespiti yer vererek divan şiirimiz için de bu durumun aynı olup olmadığını sorgular. Yazara göre Divan şairleri vezin, kafiye, mazmun kalıpları v.s. gibi birçok biçimsel unsurun zorunluluğu içinde kendi duyularını vermeye çalışmışlardır.

Bir başka örnek derginin 108. Sayısında yer alan “Lirik Şiirin Ölümü” başlıklı Hakan Arslanbenzer'e ait yazıdır. (ss. 9-10, 20-21) Yazı Hakan Arslanbenzer'in şiir üzerine düşüncelerini içerir. Yazar yazısına Nef'i'den şu beyitle başlar:

Benim âşık ki rüsvalıkla tutdu şöhretim şehri
Yazanlar kıssa-i mecnunu hep yabâne yazmışlar

Daha sonra yazar James Joyce'un şu yazısına yer veriyor:

...İmge, sanatçının kendi zihni ya da duyularıyla, başkalarının zihin ya da duyuları arasına yerleştirilmelidir. Bunu aklında tutarsan sanatın zorunlulukla kendini birbirinden doğan üç biçime böldüğünü görürsün... Lirik biçimde, sanatçı imgesini kendisiyle dolaysız bir ilişki içinde sunar; epik biçimde, imgesini kendisi ve başkalarıyla dolaylı bir ilişki içinde sunar; dramatik biçimde, imgesini başkalarıyla dolaysız bir ilişki içinde sunar.(s.9)

Hakan Arslanbenzer'e göre lirik şiir aynı zamanda laik bir şiirdir. Çünkü lirik şiirlerin temaları dünyevi teoloji üzerinedir. Dünya edebiyatlarındaki durumu John Donne ve John Milton ve hristiyanlık ilişkisi üzerinden örneklendirir. Türk edebiyatında ise Yahya Kemal, Asaf Halet ve Mehmet Akif isimlerini vererek bu isimler içinden yalnızca Mehmet Akif'in islamla dünya içinde dünyevi olmayan bağlantılar ve üst bağlamlar yoluyla ifade etme çabasında olduğunu söyler. Yazar Yahya Kemal ve Asaf Halet'in dünyevi olanda mistik, üsluplu bir öte dünya (metafizik değil, egzotik) kurmaya çalıştığını söyler. Yazının devamında lirik şiir ile laiklik ve modernlik arasındaki ilişkiden söz eden yazar gerçeklikle bu üçü arasında bir bağ kurmaya çalışır. Bu bağ kurma çabasını iman ve İslam arasındaki bağ ile de ilişkilendirir. Yazara göre lirik şiir ile laikliğin birlikte anılması modernliğin kesişme noktasında başlar. Sözelimi 1970'lerin ikinci yarısından itibaren ve 1980'lerde plastik bir lirizmden söz eder. Yazar bu durumu “Çünkü o yıllarda modernlik demir-çelik iskeletinin üzerine plastik kaplamakla meşguldü.” şeklinde açıklar. Yazar ayrıca lirizmin hem laiklikten hem de modernlikten daha eski olduğunu belirtir.

Hakan Arslanbenzer yazısına şu görüşlerle devam eder:

Aslında Baudelaire'e kadar lirik şiir, ben-sen özdeşliğinden çok ben-sen ayrımı üzerinde durmuştur. İmriülkays'ın, Horatius'un, Trubadur'ların ya da Karacaoğlan'ın "sen" dedikleri her zaman yere ait, mufassal özelliklerle donatılmış birer "sevgili" tasarımı idi ve böylece geçici kılınmışlardı, birer vesile veya araçtılar. Bu tarz şiirin oluşması âdetâ kendiliğinden oluşmuştur: Şairin hevesleri tanrıların, ölümsüz kahramanların, kısacası epik şiirdeki şahsiyetler kadrosunun yerini alınca. Topluluk karşısında ve topluluk ruhunun katkılarıyla icra edilen geniş (bu yüzden dağınık), ardışık (bu yüzden arketip ve laytmotiflerle dolu) ve belli bir zamanlama gerektiren (bu yüzden de anonim ve anlatımcı) epik şiirin kendisini ifşa etmeyen bir unsuruyken, lirik şiir, bulduğu bütün boşlukları dolduran ve büyük (ya da bütün) şiirden ayırdığı her parça üzerinde belli bir değişkeye varan özgün bir tarz olup çıkmıştır. (s.9)

Buradan anlaşılan şu ki yazar lirik şiirin hangi temeller üzere meydana çıktığı üzerine bir saptamada bulunmaya çalışarak lirik şiirin tarihine bir bakış getir. Yazının devamında lirizmi öncelemiş dünya ve Türk edebiyatından çeşitli şairlere örnekler verir. Bu örneklerden bazıları Baudelaire, Rilke, Ahmet Haşim, Oktay Rifat, John Donne, Asaf Halet Çelebi gibi isimlerdir. Hepsinde lirizmi kullanma biçimi farklılık göstermekle birlikte aynı tema etrafında özgünlüğü yakalayabilmişlerdir.

Yazının devamında yazar en başa aldığı Nef'î'ye ait beyti açıklar. Yazara göre bu beyit Fuzulî ve onun temsil ettiği romançe/mesnevi tarzına bir naziredir. Burada yazar şu açıklamayı getirir:

Mecnun hikâyesi, Nef'î'ye göre, şehrin dışında, yani kırdâ yaşayanlar için yazılmıştır ve bu yüzden hikâyenin kendisi de "yabane" yani boşunadır. Kır hayatının bu boşunalık ithamı vasıtasıyla reddedilişi, lirik şiirin kendisine yol açmak için başvurduğu yollardan yalnızca bir tanesidir. Lirik şiir (idillik ve pastoral özentileri de dahil olmak üzere) daime şehrin şiiridir ve bu bakımdan da laikleşmenin vazgeçilmez unsurları arasında yer alır. (s.10)

Yazar bu örnekle de lirik şiir, laiklik ve modernlik ilişkisini açıklamaya çalışmıştır. Yazının devamında Arslanbenzer Türkçedeki "lirik" ve "lirizm" sözcüklerinin bazı şairlerde görülen karşılıklarına değinmiştir. Örneğin Yahya Kemal'de lirizm; aşk-şevk sözcükleriyle karşılanır. Yazının devamında Şeyh Galip, Shelley, Ezra Pound, İsmet Özel gibi isimlerin lirizme bakışı örneklendirilmiş; yazı Gottfried Benn'in 1951 tarihli "Lirik Sanatın Sorunları" yazısından derlenen cümlelerle bitirilir.

poetika konusu bazen derginin orta sayfa sohbeti bölümde ele alınır. Örneğin derginin 112. sayısının orta sayfa sohbetinde "Yeni Yüzyılda Türk Şiiri" başlığıyla yayımlanan yazıda (ss.12-14,22) Mehmet Erdoğan, Mehmet Can Doğan ve Hakan Arslanbenzer'in şiir hakkında yaptıkları söyleşi bulunur. 1999 yılına ait bu sohbetin

konusu Ankara’da ikamet eden üç şairin yeni bir yüzyıla girerken Türk şiirinin kritiği üzerinedir.

İlk sözü alan Hakan Arslanbenzer “Türk şiirinin yirmi birinci yüzyılı diye bir meselesi yoktur.” Der. Ona göre şairler bir belagat yarışındadırlar. Ama yarış pistine çıkmış sakatlar gibi görünürler. Yazar ayrıca bu yüzyılın şairlerinin belagati de bilmediklerini, bu durumda şiirin her atılanı yutan bir makineye dönüştüğünü söyler ve bu dönemde yazılan şiirleri edasız, ciddiyetsiz ve vefasız bir şiir olarak gördüğünü belirtir. Arslanbenzer yazısının devamında şu tespitlerde bulunur:

İkinci Yeni her ne yaptıysa bu yaptıkları cumhuriyet kültürüne mâledilemedi. Tam aksine İkinci Yeni ile Türk şiirinde modernizmle ilgili her şey hazımsızlık ve homurdanma doğurdu ve doğuruyor. Bu hazımsızlık ve homurdanmanın sebebi karşımızda büyük, oylumlu, kurtuluşçu, çare sunan bir şiir olması değildir. Oysa, eğer dikkatimde yanılmıyorsam Türkiye’de şiirle sızlanıp durmayı kesebilmiş, bir anlamda belli bir okuma katına yükselmiş okuyucular kesin bir tavra sahip şairleri, bu şairlerin kesinliği öne çıkaran şiirlerini tutuyorlar. Tıpkı taraf tutar gibi. Şiir üzerine ileri sürülen görüşler ve yapılan tartışmalar bu tutuculuktan besleniyor. (s.13)

Mehmet Erdoğan da dil penceresinden şiir dilinin gidişatına bakar. Yazara göre yüzyılın başında görülen dil konusundaki tartışmalar yüzyılın sonunda da devam etmektedir. Öncesinde dili Arapça-Farsça sözcüklerin etkisinden kurtarmak için bir gayret olduğunu, bugün ise gelinen noktanın daha da kötüleştiğini belirtir. Ona göre günümüzde kullanılan dil Batı dillerinin özellikle de İngilizcenin tahakkümü altındadır. Yazar yüzyılın başında görülen dilde arılaşma çabasının günümüzde dilin kendi varlığını koruma çabasına evrildiğini dile getirerek yeni yüzyıla girerken Türk şiirinin başına gelebilecek en büyük soruna işaret ediyor. Mehmet Erdoğan değerlendirmesine şu şekilde devam eder:

Yüzyılın değerlendirmesinde önemli bulduğum başka bir konu, kimlik meselesi. Kimlik meselesi bugün, ülkemizin ve insanımızın üstesinden gelebileceği bir mesele olmaktan çıkmıştır. Dil meselesinde neredeysek, kimlik meselesinde de oradayız. Benim kimliğim budur, demek yeterli değildir. Kimliğin bilincinde olmak esastır. Bu sebeple kimlik problemini çözmemiş bir şairden, şiir sudur etmez. (s.13)

Mehmet Can Doğan ise söze üç konuşmacının da şair ve şiir üzerine yazıları olan yazarlar olarak geçmişe yönelik değerlendirmelerde durdukları yeri sorgulayarak başlıyor ve edebiyatımızda eleştiri kavramının yanlış anlaşıldığını belirtiyor. Ayrıca Türk şiirinde modernizmin 1980’lerle başladığını belirterek öncesinde modernizme yakın söyleşiler, tavırlar olabileceğini de belirtir. Mehmet Can’a göre bugünün şiir ortamında bir sonradan görmelik yaşanmaktadır. Bu durumdan şairlerin tuttukları yolun

yanlışı ve yükselen değerlerin gerisinde kalmaları yazar tarafından sayılan gerekçelerdir.

Oldukça kapsamlı ve uzun olan sohbette yeni bir yüzyıla giren Türk şiirinin geçirdiği değişimler, modern şiirin içinde bulunduğu sorunlar yeni yüzyılda oluşabilecek şiir ortamı hakkında fikir paylaşımı yapılmıştır.

Başka bir örnek derginin 124. sayısında yer alan “Şiirin İmleri” başlıklı Adem Yazıcı’ya ait derkenar yazısıdır. (ss. 5-6) Yazı “Şiir, eşyaya anlamlı bir dokunuştur. Eşyadan taşan tılsım, harflerin dokusunda şiirle yürüyüşünü tamamlar. İmgelem, iki varlıktan karşılıklı gelen akımın işaretlenmesidir.” sözleriyle başlayan yazıda şair-şiir-imgesellik üçgeninde şiirin işaretleri açıklanmaya çalışılır. Yazara göre düşünce ve düşte-incelik şairi doyuran materyallerdir. İlham denilen şeyin aslında şairin şiir serüvenini zayıflatan bir unsur olduğunu düşünen yazar bu durumu, şairi ve şiirini tehlikeye atmak için pusuda bekleyen bir avcıya benzettiği örneklemeyle açıklar. Yazar imgesellik durumunu şöyle anlatır:

İmgesellik şiirin tümünü sarmasa da bunun dışında kalanlar bir sporcunun vura vura parçaladığı kum torbasının bize dönük yüzü, astarıdır. Kum torbasının astarı parçalandıkça sporcunun yüzü de parçalanır fakat biz sadece deliklerden akan kum taneciklerini fark ederiz. Kum tanecikleri döküldükçe biz yırtılan delikleri ve sporcunun teninde başlayan kızılığını fark etmeyiz ve gözümüzde her zerre büyümeye başlar ki bu büyüme dalgaların genişleyerek kendini silmesine benzer. Okur, bu silintide gözlerini kamaştırır ve bedeniyle öteye geçemez ama bir şeyi, işaretin anlattığı ya da anlatması gerektiğinin farkındalığına varır. (s.5)

Yazar yukarıda verdiği anaforu daha çok yaşayacak olanların has şiir emektarı şairler olacağını söyler. Bu yönüyle yazar şairi, her an her türlü tehlikeyle karşılaşabilecek bir matadora benzettir. Yazara göre şair, harpte yenilmiş bir adamdır. İnsanlar imgelenen taraflarının var olduğunu ve bunların da korkunç gerçekler olduğunun farkına varmak istemezler. Bu bakımdan şairden duyulan rahatsızlık aslında kendilerinden ve rüyalarından artan şeylerin açığa alınması durumundan duyulan rahatsızlıktır. Bu cümlelerle yazar okuyucunun şaire bakış açısına dair bir çıkarımda bulunur.

Adem Yazıcı’nın bir başka yazısı “Şiirin Anlam İlkeleri” derginin 170. sayısında yine bir derkenar bölümünde karşımıza çıkar. Yazının konusu, şiirde kelimelerin anlam boyutudur. “Neden şiirde sözcükler bir anlam muamması içinde olurlar? Hatta neden böyle bir soruyu dahi soran kelimeler de bu düşünceye yenik düşmek zorundadır?” Bu sorulara cevap arayan yazar yazısında samimi, içten bir üslup kullanır. Diğer poetika

yazılarına göre burada samimi bir üslubun kullanılması genelde okuyucuları sıkı bir konunun daha anlaşılır bir biçimde okunmasını sağlar. Yazara göre şairler denizde usta bir kaptan ve aynı zamanda bir dil işçisidir; daima yakamoz gibi parlayan ve bir ayın aksi düşmüş dalgalarda kürek çekerken insanın gerçek hikâyesini yazmaktalar.

Yazara göre şiirdeki anlam yoğunluğu aslında dünyada anlaşılması gereken “çok şey” in olduğuna işaret etmektedir. Aynı zamanda yazar, şiirin duygu yoğunluğuyla şekillenmediğini ancak kelimelerin çeşitli anlam barikatlarında gösterilmesi gereken, herkesin hissetme ihtiyacı olan erki imlediğini söyler.

124. sayıda yer alan bir başka örnek de “Şairin Özgürlüğü” başlıklı Hayriye Ünal’a ait yazıdır.(s.8) Hayriye Ünal yazısına “özgürlük” kavramını açıklayarak başlar. Öncelikle Satre’nin “Özgürlük ne istediğini yapma serbestliğidir ne de zincirlere vurulsak bile elimizden alınamayan bir çeşit iç sığınak.” (s.8) sözünden hareketle özgürlüğün ne olmadığını ortaya koyar. Daha sonra da özgürlük kelimesinin nasıl yorumlandığı örneklenir. Yazara göre şair, şiir yazmakla özgürlüğe olan talebini duyurur. Ve yine yazara göre şair iki türdür: Avunan şairler ve savunan şairler. Bu durum şairlerin özgürlüğe olan bakış farklılıklarından doğar. Ona göre şiir nerede boşvermişse orada insanlar kendilerini koyvermişlerdir. Yazının devamında işte bu savunan şair ile avunan şairin kim olduğu ve aralarındaki farkların ne olduğu konusunda açıklamalarda bulunur. Yazarın dikkat çekici tespitlerinden biri de avunan şair olarak gruplandığı şairler görünüşte özgür ve görece muteber bir hayat sürerken savunanların hayatı daha zor ve çapraşıktır. Bu bakımdan bu şairlerin görünüşte özgür olmadığı sonucuna varılabilir. Yazar tespitlerini şu cümlelerle sonlandırır:

Şair güçsüz olduğunu bilir, güçlü imiş gibi davranır. Değiştiremeyeceğini bilir, kendini değiştirmeye adar. Bunun için kahramandır. Ölüp gittiği zaman insanlar şaşarak görürler ki şair sayesinde benliklerinde bir şeyler değişmiştir. Değişenlerin pahalılık, yolsuzluk, yoksulluk olması beklenemez. Şair, insan bünyesinin taşıdığı en güçlü arzuyu; beka arzusunun en uygun dille, şiirlerle açığa vurur. Şiirinde şair özne olarak beka bulur. İnsanın özgürlüğünü elinden alan zamandır.

Ele alınan sayılar içinde Hayriye Ünal’a ait başka benzer yazılar da bulunmaktadır. Bunlar 106. sayıda yer alan “Sorumluluk Sahibi Şiir” başlıklı yazı, 127. sayıda yer alan “Şairin Ölümü” başlıklı yazı ve 147. sayıda yer alan “Şairin Rüsvalığı” başlıklı yazılardır.

Bir başka örnek de derginin 185. Sayısında yer alan “Şiirde Anlam” başlıklı yazıdır.(8-9) İsmail Pelit’in yazısı şair, okuyucu, şiir bağlamında anlam üzerine yoğunlaşıyor. Yazı insan ile anlam arasındaki ilişkiyi olanaklı kılan unsurlar açıklanarak başlar. Yazara göre bu olanaklardan ilki mesafedir. Şöyle ki insan kendi anlamını bir başka insanın yapıp etmeleri sayesinde kavrayabileceğine inanıyorsa, hiç tanımadığı bir sanatçının yazdıklarını okuyarak varlığının anlamına yaklaştığını hissediyorsa bu durumda mesafe kavramı ön plana çıkmış oluyor. Yazara göre okuyucu, okumakta olduğu yahut okumaya niyet ettiği yapıt ile başka türlü bir ilişki içerisine girer. Bu durumda yapıt kendisinin ulaşmak istediği anlamı içeren ancak o anlamı kendisine hemen vermeyen bir yapıya dönüşür. Yazarın bahsettiği bu kendine has bir havaya bürünen yapı, okuyucunun uzaklaştığı dünya ile ilişkisini değiştirir. Yazara göre okuyucu dünyanın anlamsızlığından şikayetçi olduğu için kendi ile dünya arasında mesafe koymuştur. Okuyucu dünyada bulamadığı anlamı okuduğu yapıtta aramaya çalışır. Bu durumu yazar şu sözlerle açıklıyor:

Okuyucuya dünyada göremeyeceği bir nesneyi sunarak onu yapıtın içinde tutmak ister sanatçı. Okuyucu da dünyada ortaya çıkaramadıklarını dolayısıyla varlığını değerlendiremediklerini yapıtın içine taşıyacak, böylelikle yapıtı kişiselleştirecek, o yapı içinde başka hiçbir kimsenin giremeyeceği odalar oluşturacak, yapıtı kendi hayatiniyetini kullanarak bir organizma hâline getirecektir. Sanatçı, yapıtını kurarken, onu okuyacak okuyucuyu da seçmek zorundadır. Yapının içine girecek kişinin özellikleri düşünülmeden, bir yapı kurulamaz.

Yazara göre şair bir sanatçı olarak tasarladığı eseri, bir okuyucu olarak değerlendirmek zorundadır. Buradan hareketle yazarın anlamı oluştururken yapıtta okuyucunun kendisini bulabileceği yani okuru yapıtın içinde tutan nesneyi bulması gerekir, sonucuna varılabilir.

Poetika yazıları, dergide çokça yer verilen konulardandır. Bu yazıların birçoğu diğer yazılara oranla daha ciddi bir tarzda ve ancak konunun uzmanlarının kavrayabileceği bir anlatımla kaleme alınmıştır. Ele alınan sayılar içerisinde poetika hakkında yazı yazan yazarların büyük bir bölümü şairlerden oluşmaktadır. Dergide şiirleri bulunan şairlerin aynı zamanda poetik yazılar yazması edebiyatımızda şiirin gelişimi için oldukça önemlidir. Şiirler hakkında yorum yapabilmek için öncelikle şairinin poetik görüşlerini iyi bilmek gerekir. Her ne kadar okuyucu tarafından kolay anlaşılır olmasa da bu yazılar özellikle edebiyat araştırmacıları için üstünde durulması gereken yazılardandır.

1. 5. Şiir Grupları ve Dönemler Hakkında Yazılar

Dergâh dergisindeki şiir hakkında yazılan yazılarda yalnız şairler bireysel olarak ele alınmamış bazı yazılarda şiir dönemleri ve toplulukları üzerinde durulmuştur. Şiirleri anlayabilmek için şairin yaşamı yanında şiirin yazıldığı dönem ya da içerisinde bulunduğu edebî ortamı bilmek gerekir. Belli sanat görüşü ve ortak bir misyonu paylaşan topluluklar kimi zaman bir dergi etrafında kimi zaman bir kitap ya da gazete etrafında yazılar yayımlayarak okurlarla etkileşime girerler.

Dergide yayımlanan şiir grupları ve dönemler hakkında yazılara bir örnek derginin 106. sayısında yer alan “Yetmiş Yıl Sonra ‘Yedi Meşale’ Üzerine” başlıklı Öztürk Emiroğlu’na ait yazıdır. (ss. 20-22) Yazıda Cumhuriyet Dönemi edebiyatının ilk edebî topluluğu “Yedi Meşale” hakkında bilgiler verilir. Yazının başında topluluğun altı şair ve bir hikâyeciden oluştuğu, 1928 yılında *Yedi Meşale* adlı bir kitapla adlarını duyurdukları belirtilir. Yazıda ayrıca topluluğun oluşmasında ve daha önce de birçok topluluğun oluşmasında katkısı olan *Servet-i Fünun* dergisinin etkili olduğu vurgulanır. Yazının devamında *Servet-i Fünun* dergisinde yazı ve şiirler yayımlayan bazı gençlerin zaman zaman bir araya gelerek ürünlerini tartıştıkları ve topluluğun bu tartışmaların neticesinde ortaya çıktığı anlatılır.

“Yedi Meşale” adının nasıl ortaya çıktığı ile ilgili Cevdet Kudret’e ait şu bilgilere yer verilir:

“Günün birinde, kim önerdi hatırlamıyorum, o güne dek yazdıklarımızdan seçmeleri bir araya getirip ortaklaşa bir kitap çıkarmayı düşündük. Yaşar Nabi’nin evinde o iş için özel toplantılar yapıp el birliğiyle şiirleri ve yazıları seçtik. Kitaba bir ad bulmak gerekiyordu. Yedi kişi idik. İlk akla gelen, Fransız edebiyatındaki ‘Pleiade’ topluluğu oldu. O adın Türkçedeki karşılığı ‘Süreyya’ uygun değildi; hem yabancı kökenli idi hem ilk ağızda kişi adı hatıra getiriyordu, hem de yıldız kümesi adı olarak yaygınlığı yoktu; onun Türkçesi ‘Ülker’de yaygın değildi. Yedi Yıldız, Yediveren Gülü, Yedi Kollu Şamdan... gibi adlar düşünüldü sanıyorum. Sonunda Yedi Meşale adı üzerinde birleşildi. (Bunu Sabri Esat bulmuştu galiba; Şamdan’dan Meşale’ye doğru bir çağrışım olmuştu herhalde) (s.20)

Yazının devamında isim seçildikten sonraki kitabın yazım aşamaları anlatılır. Yazara göre kitaba yazılan ön söz aynı zamanda grubun edebî beyannamesidir. Yazıda ayrıca topluluğun ortak bir kitap çıkarmadaki amaçları, yapmak istedikleri ve sanat

anlayışları kitaptan örnek verilerek açıklanır. Yazıda İnci Enginün'ün kitabın ön sözünü değerlendirdiği bir yazısına ve kitap-topluluk üzerine yazılar kaleme alan çeşitli yazarların isimlerine yer verilir. Bu isimlerden Ahmet Haşim'in topluluk hakkındaki görüşleri yazıda önemli bir yer tutar.

Yazının son bölümünde Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında kısa süreli ama etkili olan topluluğun 1933'lü yıllara kadar isimlerinden söz ettirdikleri belirtilir. Yazara göre gençlik ve edebiyat hevesiyle bir araya gelen grubun dostlukları uzun ömürlü olmasına rağmen, topluluk olarak ömürleri kısa sürmüştür.

Derginin 153 ve 154. sayılarında “Garip Dosyası” ele alınır. Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının adından çokça söz ettirmiş şiir gruplarından olan “Garip Şiiri” hakkındaki yazılar farklı yazarlarca ele alınmıştır. Yazılardan ilki 153. sayıya yer alan “Garip Dosyası I (Orhan Veli ve Garip Şiirinin Gerekçeleri)” başlıklı Mehmet Erdoğan tarafından kaleme alınan yazıdır. (ss.16-18) Yazının başında şiir sanatının tarih boyunca geçirdiği değişimler ve bu değişimlerin beraberinde getirdiği tartışmalar genel hatlarıyla verilir. Yazar, Garip şiirinin de getirdikleriyle ve götördükleriyle çokça tartışılmış olduğunu ve bu şiirin günümüzde de etkisini ve önemini sürdürdüğünü söyler. Yazının devamında Türk edebiyatında Garip akımı ya da I. Yeni olarak bilinen bu dönemin oluşum aşamaları anlatılır. Yazıda ayrıca Garip hareketinin yayın organı olan *Yaprak* adlı dergide Yaprak imzasıyla yayımlanan “Alış Veriş” adlı bir şiire yer verilir:

“Gül verir yonca alırsız / Bülbül verir serçe alırsız / Edebiyat verir yalın söz alırsız / Şarkı verir türkü alırsız / Tek ses verir çok ses alırsız / Halı verir kilim alırsız / Kara tahta verir hayat alırsız / Diploma verir değer alırsız / Lisan verir dil alırsız / .../ Canan verir dost alırsız / Gözyaşı verir ümit alırsız.” (s.17)

Erdoğan'a göre bu şiir Garip hareketinin sanat görüşünü ve ana eğilimlerini yansıtmaları bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca yazar *Garip* adlı kitabın ön sözünün, Garip hareketinin bir manifestosu niteliğinde olduğunu belirtir ve Garip şairlerinin güzelliği “basitlik” te aradığını dile getirir. Yazı İsmet Özel, Mehmet Kaplan, Ahmet

Hamdi Tanpınar, Turgut Uyar, Rasim Özdenören, Attila İlhan ve Cemal Sereya gibi isimlerin Garip hareketi ve Orhan Veli hakkındaki düşünceleriyle sürer.

Garip Dosyası'nın ikinci bölümü 154. sayıda Ali K. Metin tarafından kaleme alınan “Türk Şiirinde ‘Garip’ Bir Eda” başlıklı yazıdır. (ss. 8-10) Bu yazıda daha çok Orhan Veli şiirlerinden hareketle Garip şiirindeki poetik unsurlar üzerinde durulmuştur. Yazara göre Orhan Veli, şiiriyle poetikasını birleştirmiş bir şair olarak amacına ulaşmıştır. Yazar, şairin “Pazar Akşamları” , “Yokuş” , “İnsanlar II” , “Montör Sabri”, “Ali Rıza ile Ahmed’in Hikayesi” gibi şiirlerde sıradan insanı konu edindiğini söyler. Yazının devamında yazar, Orhan Veli'nin *Yenisi* ve *Karşı* kitaplarıyla tek insan hâllerinden, insanlığın hâline doğru bir değişimden söz eder. Devamında *Yenisi* kitabına kadar “basitlik” ilkesine bağlı olan şairin özellikle ilk dönem şiirlerinde bu ilkeye uygun şiirler yazdığını, “*Kitabe-i Seng-i Mezar*” adlı şiirin buna örnek olduğunu belirtir. Yazara göre Orhan Veli şiirindeki şairanelik “eda” dan kaynaklanmaktadır. Yazar Orhan Veli'nin şiirinde yapmacıklığa ve özsüzlüğe yaptığı vurgular sayesinde esinleyici olma özelliğini koruduğunu söyler.

Derginin 181. sayısında yer alır. “Egzistansiyalizm, İkinci Yeni ve Din” başlıklı Yakup Altıyaprak tarafından kaleme alınan yazıda (ss.10-11, 23) İkinci Yeni şiirinde felsefe ve din konularının yansımaları üzerinde durulur. Yazının başında “varoluşçuluk” akımı hakkında bilgiler verilir. Şiir geleneğimizin felsefi düşünce temelinden uzak olduğu belirtilir. Yazara göre İkinci Yeni şiirinin çıktığı ortam II. Dünya Savaşı sonrası özellikle 1950’li yıllarda köyden kente göç, sanayileşme, metropollerin ve varoşların ortaya çıkması, modern hayatın getirmiş olduğu sorunlar gibi meselelerin yaşanmaya başladığı bir dönemdir. Altıyaprak’a göre bürokratlar, memurlar ve sanatçılar içinden çıktıkları toplumdan etkilenmiş; kentleşme, göçe zorlanan insanlar, ideolojik etkilenimlerin ön plana çıkması, öğrenci hareketleri gibi problemler İkinci Yeni şairlerinin hayatı sorgulama nedenlerinden olmuştur. Yazar ayrıca Orhan Veli kuşağındaki yaşama sevincinin, İkinci Yeni’de kendini ironik karakterli pesimist bir havaya bırakmış olduğunu söyler. Bu durum aslında iki dönem şairlerinin dönemsel farklılıklarından doğan doğal bir durumdur. Yazar, İkinci Yeni şairlerinin şiirlerinde görülen bu havayı doğrudan olmasa da dolaylı yoldan Albert Camus ve Jean Paul Sartre

gibi yazarların eserlerine bağlar. İkinci Yeni ve “Egzistansiyalizm” arasındaki bağlantıya buradan bakılabileceğini söyler.

Yazıda ayrıca İkinci Yeni için “din” hiçbir zaman başvurulacak bir çıkış yolu olarak görülmez denir ve burada Sezai Karakoç’un “İkinci Yeni tam anlamıyla laik bir şiirdir” sözü örnek verilir. Özellikle burada Turgut Uyar ve Cemal Süreya’dan örnek verilir ve bu iki şairin “din”e bakışı anlatılır. Yazara göre İkinci Yeni şairlerinin içerisinde varlık, varoluş, hayatın anlamı gibi konular en çok Edip Cansever’de görülür. Yazının devamında bunları örnekleyen Cansever’e ait dizelere yer verilir. Örneğin: “İnsan ki yok ise yoktur / Kimdir bu Hilmi Bey ki yoktur / Bu böyle değilse benim sözüm hiçe insin / / Öyleyse yığınla mektup / ne durur bir çekmecedeyim / O ki bir gün bana söyledi / Olana değil olmayana yazmak çünkü beni süsledi (Doğuş)” (s.11) dizeleriyle Edip Cansever için varlık da yokluk gibi bir anlam ifade etmez deniyor.

Yazının devamında “Varoluşun Sırrını Çözmüş Bir Şair” başlığıyla verilen bölümde İkinci Yeni şairlerinden Sezai Karakoç’un şiirlerinde “varoluş” sorununun felsefi açıdan değil de şairane bir bakışla ele alındığı vurgulanır. Yazara göre yeni şiirin en güzel örneklerinden olan “Ping-Pong Masası”nda şair bir oyun bağlamında kendi varoluşunu sorgular:

“Pingpong masası varla yok arası
....
Ha Sezai ha pingpong masası
Ha pingpong masası ha boş tüfek” (s.23)

Altıyaprak’a göre “pingpong masası” varlık ile yokluk arasında bilincin gidip gelmesini simgeler. Yazar Karakoç’un varlığa bakışını diğer İkinci Yenicilerden ayrı tutar; çünkü onun için varlık karmaşık, anlamsız, anlamlandırılmayan bir şey değildir. Yazıda işte bu yüzden Sezai Karakoç’un “varoluşu idrak farkı yüzünden” gruptan ayrıldığı söylenir. Sezai Karakoç Müslüman bir şair olarak tam bir teslimiyet içindedir ve onun şiirlerinde yaşamın özü dinin getirdiği “varoluş tasavvuru” çerçevesinde ortaya

konur. Yazar yazısını Sezai Karakoç'un yukarıdaki özellikleri yansıtan dizelerini sıralayarak sona erdirir.

Yakup Altıyaprak başka bir yazıda yine Türk şiirinde dönemleri ele almıştır. Bir 198. sayıdaki “1980’ler ve Sonrasında Türk Şiirine Genel Bir Bakış” başlığıyla yer alan (ss.11, 22-23) yazının başında Yakup Altıyaprak 80 kuşağı şiiriyle 70 şiirini karşılaştırır. Ülkemizde ve dünyada görülen askeri-siyasi değişimlerin şiir anlayışını değiştirdiği vurgulanır. Yazıda şu görüşlere yer verilir:

“Seksenlerle birlikte Türk şiirinde ön plana çıkan eğilimim modern sanatın özellikle ‘avangard’ (ilerici sanat akımı) karakterine uygun olduğu görülebilir. Bununla birlikte bu şiirdeki bir diğer modern karakterse alabildiğince ‘bireyci’ olmasıdır. Şüphesiz bunda 80’lere gelene kadar ülkemizdeki siyasî-askeri çalkalanmanın etkisi büyüktür. 80 darbesi bir kez daha göstermiştir ki tüm kurumsallaşmış yapısıyla devlet, her şeyin üzerinde idi ve gücü tartışılmazdı. İsteddiği zaman kendi oluşturduğu muhalif gücünü tüketerek kendini yeniden üretebiliyordu. Özellikle Sovyet Rusya’nın çözülmesi ve akabindeki globalleşme hareketi toplumcu şiirin muhalif havasını bir anda boşlukta bırakmış bu yeni dünya düzenine karşı yeni bir sistem ortaya konamamıştı. Artık Komünizm bir tehtit olmaktan çıkmış, yeni dünya düzeni kendisine yeni düşman olarak ‘İslam’ı seçmiş, yeni anti-tezini İslam olarak belirlemişti” (s.11).

Yazar özellikle bu sebepten 80 sonrası Müslüman aydınların “modern dünya karşısındaki İslam’ın konumunu” sıkça işlediklerini belirtir. Yazara göre İslamcı camiadaki şairler dönemin genel havasının dışında bir şiir üretememişler, İslamcı akım denince akla gelen ilk isimlerin (Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu) gerisinde kalmış; bu iki şair ile yakalanan metafizik şiirden sonra seksen sonrası şairler İslami duyarlılığı yeterince yansıtamamıştır.

Altıyaprak’a göre seksen şiiri hayattan kopuktur. Bunda yaşamın getirdiği tıkanıklık etkilidir ve şairleri bireyselleşmeye mecbur bırakmıştır. Yazının devamında yazar seksen şiirine etki eden diğer faktörleri sıralar. Yazar ayrıca dönemin önde gelen şiir hareketinin (Şiir Atı dergisi) ürünlerinde Hilmi Yavuz’un etkisinden bahseder. Yavuz’un şiiri “toplumcu jargon” kullanarak üretmesinin şairlere yeni olanaklar açtığı belirtilmekle birlikte şiirlerde yaşamdan kopuk olan olayların işlendiği ve Hilmi Yavuz’da olduğu gibi işlenen toplumsal temalar “ölü bir tarihin ürünleri” olmaktan öteye geçememiştir şeklinde eleştirilir. Yazının devamında 80’lerdeki şiir serüveninin insanı bir bütün olarak kavrayamadığını, hayatın parçalanmışlığı içinde insanı

birbirinden bağımsız küçük yönleriyle ele aldığı söylenir. Yazara göre kimi şairlerde değişik bir Bâtınlık gözlenmekte ve şiirlerde yaşam karşısında şaşkınlık ve çözümsüzlük bulunmaktadır. Yazar bu görüşünü Haydar Ergülen'in şu dizeleriyle örneklendirir:

“Sahi senden mi doğdum anne
Yollar nehirler kuşluk vakitleri dururken
Bir insandan mı doğar bir çocuk
...
Bu kez dağlar doğursun beni anne
Sen de ılık yağmur ol
Durmadan yağ kanayan yerlerime” (s.11)

Yazar bu dönem şairlerinde topyekün bir yönelimin bulunmadığını söyler ve 80 kuşağını yitik bir kuşak olarak tanımlar. Ona göre modern insan ve modern insanın problemlerinin dile getirilmesi II. Yeni şairleriyle birlikte bitmiştir.

Yazar yazısının son bölümünde 80'li yılların bir diğer önde gelen şairi Tuğrul Tanyol şiirini ele alır. Yazara göre Tanyol şiiri de bireyci karakterdedir fakat daha belirgin özellik şiir işçiliğidir. Yazar Tuğrul Tanyol'un şiirlerinde insanı hapseden bir dünyanın ve kentin içerden yorumlanması bulunduğunu söyler ve bunu şu dizelerle örneklendirir:

“Samimi değildik hayır / gülen gözlerimizde/ ağlamak vardı / susmak bir başka acıydı / konuşmak bir büyük günah / öyle bir dünyaya açılmıştı gözlerimiz / çıkmak istedik / oysa tüm kapılar dardı” (*Dar Kapı*) (s.22)

Yazar Tanyol'un birkaç temasını örneklendirerek yazısını sonlandırır.

143. sayısında yer alan bir “derkenar” yazısında Cumhuriyet Dönemi hakkında çıkmış olan bir kitap ve kitabın edebiyatımıza kazandırdıkları anlatılır. “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” başlıklı Enver Töre'ye ait yazıda (S.143, ss.3-5) Prof. Dr. İnci Enginün'ün “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı” adlı kitabı üzerine görüşlere yer verilir. Bir kitap tanıtımından çok bir değerlendirme yazısıdır aynı zamanda. Yazıda, kitap üzerinden Cumhuriyet dönemi Türk şiirine de değinilir. Yazar dönem olarak en

karmaşık ve geniş olarak nitelediği Cumhuriyet Dönemi hakkında kitap çıkarmayı cesurca bir girişim olarak değerlendirir. Yazının devamında Enginün'ü en çok zorlayan bölümün kitabın ön sözünden hareketle tasnif işi olduğunu belirtir. Yazara göre Enginün kolay okunur ve anlaşılır bir dil kullanmış, üsluptaki açıklık ve anlaşılabilirlik kitaba ayrı bir etkileyicilik katmıştır.

Enver Töre yazısında kitabın bölümlerini ve hangi bölümlerde hangi yazarların bulunduğunu da belirtir. Yazara göre Cumhuriyetin 75. yılının kutlandığı 1998 yılında çıkması planlanmış ancak baskı yetişmeyip ancak 2001 yılında çıkabilmiştir. Yazıya göre kitap, edebiyat tarihimizde dönemler hakkında yapılmış akademik çalışmaların güzel örneklerindendir. Yazar, edebiyatımız için böylesine önemli bir yapıtın kazanç kaygısına düşmeden yayınlama işinin ancak yine kendini edebiyata adanmış yayınlarca yapılabileceğini belirtiyor.

Görüldüğü gibi dönem ve topluluklar hakkındaki yazılar genellikle Cumhuriyet Dönemi ve yakın dönem modern şiir toplulukları üzerinedir. Ancak İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı bölümlerinden divan ve halk şiiri geleneği de bu yazılara konu edilmiştir. Divan şiiriyle ilgili yazılar daha çok şiir yorumlama biçiminde, mazmunlar üzerine ya da şairleri hakkında yazılmış yazılardan oluşur. Cumhuriyet öncesi ile ilgili dönem yazıları daha az sayıda yer alır. Örneğin bu yazılar II. Meşrutiyet sonrasındaki edebî ve fıkri oluşumları anlatan bir yazı ve yakın tarihe ışık tutan “İstimdat Şiirleri” hakkındaki yazıdan ibarettir. Ele alınan 101-200. sayılar içerisinde İslamiyet'ten önceki dönemle ilgili herhangi bir yazıya rastlanmamıştır.

Dönem ve şiir grupları hakkındaki yazılar, Türk edebiyatı hakkında önemli bilgiler içermesi bakımından okur ve araştırmacılar için yararlanılacak kaynaklardır. Şairler ve eserlerinin anlaşılabilmesi için şairin içinde bulunduğu topluluğun ve dönemin iyi bilinmesi gerekir. Bu yüzden bu yazılar okur açısından oldukça önem arz etmektedir.

BÖLÜM 2

2. DERGÂH DERGİSİNDE ŞİİR ELEŞTİRİSİ YAZILARI LİSTESİ

2.1. Dergi Sırasına Göre Yazılar

101. SAYI

Erdoğan, Mehmet, “Şiir Vadilerinde”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.3-4.

Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-I”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.7-9.

Demirci, Berat, (Ali Fuat Bilkan ile Sohbet) “Eğerçi Köhne Metâ’uz Revâcumuz Yokdur, Revâca Da O Kadar İhtiyâcumuz Yokdur”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.12-14.

Chittick, William C. (Çev. Mustafa Hilmi Baş), “Mevlana ve İbnü’l-Arabî”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, s.21.

102.-103. SAYI

Fedai, Celal, “Mektupların Sırası Karışır”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos - Eylül 1998, s.6.

Uçman, Abdullah, “Şiir, Şair ve İdeoloji ya da Necip Fazıl’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos - Eylül 1998, ss.8-10.

Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-II”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos - Eylül 1998, ss.10-11, 21.

Batıslam, H.Dilek, “Bağdatlı Ruhi’nin Mektup Tarzında Yazılmış Bir Kasidesi”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos - Eylül 1998, ss.14-15.

104. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “Ayhan Kurt’un Şiirleri Üzerine Muhakeme”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.3-4.

Orhan, Selçuk, “Dünyaya Saldırılan Şair”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.7-22.

Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.8-9.

Daşcıoğlu, Yılmaz, “Tevfik Fikret’in Bir ‘Yeşil Yurd’a Kaçış Arzusuna İlişkin Bazı Mektuplar”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.9-11.

Erdoğan, Mehmet, “ ‘Şiir Vadilerinde’ Esen Rüzgâr ve Eleştiri Ahlâkı...”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.12-13, 21.

Tokel, Dursun Ali, “Bir Bildungsroman Olarak Leyla vü Mecnun Mesnevisi”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.17-19.

105. SAYI

Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa ve Bir Açıklama”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, s.2.

Kahyaoğlu, Mahmut, “Kanuni Hangi Selim’in Oğlu?”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.3-5.

Metin, Ali K., “Aşkın Penceresinde Kanayan Bir Şair”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.5-7.

Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik Şiirin Temelleri: Terimin Ortaya Çıkışı”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.9-11.

Yıldız, Ahmet Hamit, “Ruh Buğusu, Asaf Halet’in Sidharta Şiirini Çözümleme Denemesi”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.12-13.

Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in İki Mektubu”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.29-30.

106. SAYI

Ünal, Hayriye, “Sorumluluk Sahibi Şiir”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.8-9.

Yılmaz, Nuri, “Şiirin Dünyası: Hüznün Haritası”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.9-10.

Emiroğlu, Öztürk, “Yetmiş Yıl Sonra ‘Yedi Meşale’ Üzerine”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.20-21.

107. SAYI

Yorulmaz, Hüseyin, “Ferid Kam’ın Eski Edebiyata Bakışı”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.3-5.

Şuhut, Mehmet, “İz Bırakmaz Okurken Parmak Uçları”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.5-6.

Selim, Ömer, “İki Muharrire Arasında Zamanaşırı Bir His Köprüsü”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.6-8.

Yılmaz, Nuri, “İsmet Özel’de Bir Sığınak Olarak Şiir”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.10-11.

108. SAYI

Bilsel, Şeref, “Horozlu Ayna ve Ölüm ve Cevdet Karal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.3-4.

Bayram, Ömer, “İstanbul’da Buharalı Bir Mutasavvıf; Emir Buharî”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.5.

Arslanbenzer, Hakan, “Lirik Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.9-10, 20-21.

Doğan, Mehmet Can, “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim İçin Yahya Kemal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.11.

109. SAYI

Petek, Orhan, “Körün Parmak Uçları”, **Dergâh**, S.109, Mart 1999, ss.3-4.

Tökel, Dursun Ali, “Divan Şiirinin Tehlikeli Kıyılarında Dolaşan Yabancı”, **Dergâh**, S.109, Mart 1999, ss.14-16.

110. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.3-6.

K., M. (Kutlu, Mustafa) “Mektuplarla Tefvik Fikret ve Çevresi”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.6.

Kara, Mustafa, “Gülşeniye ve Güldeste”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.8-11.

Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Şiir Hayretle Yazılan, Hayretle Okunandır”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.12-13, 22.

Karaismailoğlu, Adnan, “Klasik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı ile Münasebeti”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.14-17.

111. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “Atımı Seninle Paylaşırım Eğer İstersen”, **Dergâh**, S.111, Mayıs 1999, ss.5-6.

112. SAYI

Dergâh, (Mehmet Erdoğan, Mehmet Can Doğan, Hakan Arslanbenzer ile Sohbet) “Yeni Bir Yüzyıla Girerken Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.112, Haziran 1999, ss.12-14, 22.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar”, **Dergâh**, S.111, Haziran 1999, ss.15-18.

113. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “Modern Şiir: Teklif Değil, Tehdit”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.1, 8-9.

Dergâh, “Bir Dolu Bakır Yaz”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.6.

Çetindağ, Yusuf, “Gelenek, Felsefe ve Dilbilim Bağlamında Bir ‘Ara-Konum’ Poetikası”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.9-11, 16.

Dündar, Murat, “Küçük Beyaz Ev”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.22.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar-II”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.14-16.

Dergâh, “Cahit Külebi’den Mehmet Kaplan’a Bir Mektup”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.23.

114. SAYI

Akçaoğlu, İcabi, “Türk’ün Kederli Türküsü”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, ss.5-6.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar-III”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, ss.19-21.

Fedai, Celal, “Şiir Kerim”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, s.23.

115 - 116. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “İdeolojilerin Enkazı Altında Şairlerin Seferberlik Çağrısı”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül - Ekim 1999, ss.9-10.

Dergâh, “Divan Şiirini Anlamak ve Sevmek...”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül - Ekim 1999, ss.12-13.

Macit, Muhsin, “Türkiye-Orta Asya Edebi İlişkileri”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül - Ekim 1999, ss.22.

117. SAYI

Akçaoğlu, İcabi, “Kelebek Atlasında Belleyin Gidip Gelen Sarkacı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.5-6.

Dergâh, “Bir Ömrün Hızla Akan Irmağı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.12-14.

Özçelik, Mustafa, “Şiirin Hikmet Burcundaki İki Şair Mehmet Akif ve Şirazlı Sadi”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.19.

Erdoğan, Kenan, “İbrahim Hakkı Divanı’nın Neşri Dolayısıyla”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.22.

118. SAYI

Metin, Ali K. “Trajiğin Girdabındaki Uzun Yürekli Nehir”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.3-5.

Günaydın, Yusuf Turan, “Vassaf’ın Tavsif Dizeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, s. 6.

Arslanbenzer, Hakan, “Mehmet Akif ve Eliot Türk Basınında”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.10-11, 22.

Cündioğlu, Düccane, “Kur’an Şâiri’nin Kur’an Tercümeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.14-20.

119. SAYI

Eşitgin, Dinçer, “ ‘Şiir ve Hakikat’ ve Beşir Fuat”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.3-4.

Issı, Ahmet Cüneyt, “ Hilmi Yavuz’un ‘Bursa ve Zaman’ Şiirini ‘Yeniden Kurma(Recontruction)’ Denemesi”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.7-9.

Schami, Rafik (Yay. Haz. Kaan H. Öltem), “Goethe İçin On Argüman”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, s.11.

Kara, Mustafa, “Harput’ta Karabağlı Bir Derviş Şair: Nigârî”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.14-17.

120. SAYI

Akçaoğlu, İcabi, “Arastanın Son Çırağı”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.4-5.

Özçelik, Mustafa, “Yunus Emre’yi Yeniden Okumak”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.5-6.

Metin, Ali K., “Kan Turunçları’nın Şairi ve Halkın Oğlu Olmak”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.7-9.

Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-I”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.14-20.

121. SAYI

Akçaoğlu, İcabi, “Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.3-5.

Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-II”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.15-20.

Kurnaz, Cemal, “Gönüller Hızmatçısı Bir Garip Abdal”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.20-21.

122. SAYI

Solak, Mehmet, “Hayata Açılan Kapı: Bir Yusuf Masalı”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.1, 8-11.

Açıkgöz, Namık, “ ‘Şüpheli Paket’teki Tılsım”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.4-5.

Eloğlu, Serhat, “Ezra Pound Atlılar’da!”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.6.

Arslanbenzer, Hakan, “Yetenek ve Diğer Teknikler”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.11, 19-20.

Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in Sanat ve Estetik’le İlgili Yazıları-II”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.14-15.

Cündioğlu, Düccane, “Akif Merhum’un Lisan Haritaları-III”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.15-18.

Yıldız, Alpay Doğan, “Gönül Dağı’nın Yanık Havalarına Dair”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.21.

123. SAYI

Bilkan, Ali Fuat, “Benzer Ki Bir Şikâyeti Var Rüzgârdan, Bâki’nin Gazellerini ‘Yeniden Okuma’ Denemesi”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.1,8,11.

Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhum’un Lisan Haritaları-IV”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.15-19.

124. SAYI

Orhanoğlu, Hayrettin, “ ‘Arasta’nın Son Çırağı’ Yahut Zamana Yolculuk”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.3-5.

Yazıcı, Adem, “Şiirin İmleri”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.5-6.

Akçaoğlu, İcabi, “Kayıp Konuşmacı”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, s.6.

Ünal, Hayriye, “Şairin Özgürlüğü”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, s.8.

Karaismailoğlu, Adnan, “Osmanlı Dönemi Şiiri ve Şairi Üzerinde Tenkitli Bir Değerlendirme”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.10-11,17.

125. SAYI

Akay, Hasan, “ ‘Maî Deniz’in Siyah Yüzü”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.7-8, 21-22.

Dergâh, (Dursun Ali Tökel ile Sohbet) “Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahıslar”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.12-18.

126. SAYI

Karataş, Turan, “Biz ‘Kırk Şiir’iz, Birbirimize Benzeriz”, **Dergâh**, S.126, Ağustos 2000, ss.7-10.

127. SAYI

Ünal, Hayriye, “Şairin Ölümü”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.3-5.

Dergâh, “İpeğine Küskün”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, s.6.

Kara, Mustafa, “Abdülkâdir Geylânî Hazretleri’nden Ziya Gökalp ve Gazi Paşa Hazretleri’ne”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.10-11,17-21.

Dergâh, “Halk İçre Bir Âyineyim” Tasavvufî Şiir Şerhleri”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.12-14, 21.

128. SAYI

Kara, İsmail, “Akif Merhumun Bilinmeyen Bir Makalesi”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.3-4.

Açıkgöz, Nâmık, “Ölçüler İçinde Hür ve Sınırsızlığa Tutsak Şair”, **Dergâh**, S. 128, Ekim 2000, ss.8-9.

Alıcı, Lütfi, “Klasik Türk Şiirinde ‘Gönül’ ve ‘Üstüne’ Redifli Nâzireler”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.9-11, 22.

Şenler, Yaşar, “Ahmet Haşim’de Gece Atmosferi”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.18-22.

129. SAYI

Harmancı, Abdullah, “Yırtılan Kağıt Gibi Beş Yıl”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.7-8.

Uçman, Abdullah, “II.Meşrutiyet’ten Sonraki Yeni Edebî ve Fikrî Oluşumlar”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.15-17.

130. SAYI

Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Cemal Süreya”, **Dergâh**, S.130, Aralık 2000, ss.7-8.

Özçelik, Mustafa, “Bir Şiir Muhiti Olarak Kütahya”, **Dergâh**, S.130, Aralık 2000, ss.18-20.

131. SAYI

Karaismailoğlu, Adnan, “İç Bâde, Güzel Sev”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.9-10.

Cevat, Akkanat, “Cemal Süreya Şiirinde Geleneğin Görünüşü”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.10, 11-21.

132. SAYI

Akkanat, Cevat, “İlhan Berk’in Gelenek Karşısındaki Tutumu”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.1, 7-8.

Kemikli, Bilal, “Arayışlar Devri Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.3-5.

Yıldırım, Ercan, “İsmet Özel Şiiri’nde Türkçe Kelime Kullanma Hassasiyeti”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.9-11, 23.

Dergâh, (Beşir Ayvazoğlu ile Sohbet) “Ahmet Haşim’i Unutmak Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.12-14.

Çetindağ, Yusuf, “Divan Şiiri Estetiği, Mecaz-Hakikat İlişkisi ve Yorum”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.18-21.

133. SAYI

Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.7-8.

Akkanat, Cevat, “Geleneğin İlhan Berk Şiirindeki Görünümü”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.8-11.

Açık, Nilgün, “Kahvenâme”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.11, 22.

134. SAYI

Doğan, D.Mehmet, “Nurettin Topçu ve Mehmet Âkif”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.7-8

Kara, Mustafa, “Bir Şeyh Efendi’nin Meşrutiyet ve Cumhuriyet’e Bakışı”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.14-18.

135. SAYI

Şen, Cafer, “Türk Edebiyatında Şathiyyeler”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.3-6.

Soldan, Uğur, “Şiirin Aynasındaki Simurg, Hilmi Yavuz’un Şiirlerine Toplu Bir Bakış Denemesi”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.9-11.

136. SAYI

K., M, “Turta”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, s.6.

Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları, Beşinci Bölüm: Bir Seyahat, Bir Ziyaret”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, ss.9-11.

Ulutaş, Nurullah, “Celal Sılay’ın Poetikası”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, ss.11, 22.

137. SAYI

Yeşil, Kamil, “Silik Fotoğraflar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.3-4.

Kılıçarslan, İsmail, “Hüseyin Akın Şiiri İçin Notlar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.4-5.

Yıldız, Alpay Doğan, “Kendi Gökkubbemiz’in Kurmaca Yapısı”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.9-11,18-19.

Kara, İsmail, “Tevfik Fikret: İnsan ve Şair”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.14-17.

Gökalp, Ziya, “Tevfik Fikret ve Türkçüler”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, s.15.

Erdoğan, Mustafa, “Şerh-i Noksanı Neylerler?”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.20-21.

138. SAYI

Uçman, Abdullah, “ ‘Güldüm.. O Gülüş Benden Eziyet Gibi Geçti’ Rıza Tevfik’in Şiiri Üzerine Bir İnceleme”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.1-14, 17.

Emre, Ali, “Üç Köpük’ten Güzellik Uykusu’na Yatan İbrahim Tenekeci”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.3-4.

Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Ece Ayhan ve Şiiri”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.7-8.

Karaismailoğlu, Adnan, “Yeni Farsça İlk Şiirlerde Türkler ve Türk Kültürü”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.20-21.

Erbay, Erdoğan, “ ‘Silik Fotoğraflar’daki Hüzün”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, s.22.

139. SAYI

Okur, Enver, “Mektuplarda Yaşayan Tanpınar”, **Dergâh**, S.139, Eylül 2001, ss.14-18.

140. SAYI

(Şiirle ilgili herhangi bir yazı bulunamadı)

141. SAYI

Sayar, Kemal, “Tanrı Konuşur”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, ss.1-2.

Enginün, İnci, “100.Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, ss.7-11, 22.

Pala, İskender, “Müjgân Müjgân Üstüne”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, s.9.

142. SAYI

Dalar, Levent, “Trenler, Duvarlar ve Elmalar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.3-4.

Güzel, Murat, “Şiirin Dişi Dili: Hayriye Ünal’ın Şiirleri”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.4-6.

Dergâh, “100. Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, s.7.

Enginün, İnci, “Yansımalarıyla Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.10-11, 22.

Dergâh, (Ali Ural ile Sohbet), “Zor Zamanda Edebiyat”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.12-13.

143. SAYI

Töre, Enver, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.3-5.

Kurnaz, Cemal, “Ferhâd İçin Dağlarda Feryâd Eyledim”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.9-10.

Koç, Murat, “Abdülhak Hâmit’in Hatıraları’nın Düşündürdükleri”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.15-18.

Özçelik, Mustafa, “Aydınlarımızın Gözüyle Yunus Emre”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.19-21.

144. SAYI

Sayar, Kemal, “Tanrı Konuşur”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.1-2.

Yasir, Mustafa, “ ‘Ağaç, Kedi ve Tırnak’ İçin Notlar ”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.3-4.

Dalar, Levent, “Kar Kuyusunda Büyük Yangın”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.4-5.

Ünal, Hayriye, “Turan Koç Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.8-10.

Enginün, İnci, “Ziya’ya Mektuplar”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.15-16.

145. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “ ‘İslamcı Şair’ Niçin Olmaz?”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.3-4.

Yüksel, Süheyla, “Birecikli Namık Ekrem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.8-11.

Kurnaz, Cemal, “İkilikten Bugün Ferdem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.11, 22.

146. SAYI

Çeri, Bahriye, Alemdar İlhan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türkçede Yayımlanmamış Bir Yazısı”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, “Divan Edebiyatını Yorumlama Denemesi III”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.

Fedai, Celal, “ ‘Bir Yusuf Masalı’nın Başarısı ya da Başarısızlığı Üzerine”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.15-18.

147. SAYI

Beyatlı, Yahya Kemal, “Eski Şiirimiz Duracağı Noktada Durdu ve Biteceği Devirde Bitti”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.1, 9-11.

Ünal, Hayriye, “Şairin Rüsvağı”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.3-4.

Özarslan, Ersin, “Hüsrev Hâtemi’nin Hatıraları Anıcak Ol Meclisi’nin Hatırlattıkları”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.19-20.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.21-23.

Narlı, Mehmet, “Şiirde Gibi Olmak”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, s.23.

148. SAYI

Akkanat, Cevat, “Çöl Vaazları’ndan Öteye Bir Okuma Denemesi”, **Dergâh**, S.148, Haziran 2002, ss.9-10.

149. SAYI

Arslanbenzer, Hakan, “Kalebent Bir Şair: İsmail Kılıçarslan”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, s.8.

Uçman, Abdullah, “Cenap Şehabettin ve ‘Evrâk-ı Leyâl’i”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.10-11, 18-19.

Akalın, Nazir, “Alacatlı, Güzel Adam, Bizi Bırakıp Nereye?”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.16-18.

İspirli, Hanifi, “Hüseyin Alacatlı ya da Bir Şairin Ölümü”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, s.18.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.21-22.

150. SAYI

Sayar, Kemal, “Paul Celan’ı Neden Okumalıyız?”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, s.6.

Erdogan, Mehmet, “Şiirin İnsan Davası”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.8-9.

Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazel Anlambilimle Nasıl Anlaşılır”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.10-11, 23.

Okur, Enver, “Ahmet Haşim’in Şiirlerinde Çiçek Sembolizmi”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.16-20.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.21-22.

151. SAYI

Kurnaz, Cemal, “Bir Demir Dağı Delip Boynuna Almak”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.1, 8-9.

Akar, Mustafa, “Milyon Sesli Mızıka”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.3-4.

Aycı, Mehmet, “Âşıklık ve Erzurum’da Âşıklık Geleneği”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.12-15.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.21-22.

Aycı, Mehmet, “Penceresiz Kuleden Ufka Nasıl Bakılır”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, s.23.

152. SAYI

Sâfi, İhsan, “Ahmet Haşim’i Ne Kadar Tanıyoruz?”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.8-11.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.20-21.

Ferhat, Hüseyin, “Şiiri Anlamak İçin ‘Hissetmek’ Gerekli”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, s.22.

153. SAYI

Murat, Ahmet, “Oldu Mu Şimdi Osman Özbahçe?”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.3-5.

Erdoğan, Mehmet, “Orhan Veli ve Garip Şiirinin Gerekçeleri”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.16-18.

Ünal, Hayriye, “Kuklaları Sevmem Hiç”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.18-21.

Soldan, Uğur, “ ‘Karakoyunlu Hükümdârı Cihânşâh ve Türkçe Şiirleri’ Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.21-22.

154. SAYI

Yazgıç, Suavi Kemal, “Mahşerde Parmağını Emen Bir Çocuğun Bilmecesi”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.4-5.

Metin, Ali K., “Türk Şiirinde ‘Garip’ Bir Eda”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.8-10.

155. SAYI

Akın, Hüseyin, “Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.4-5.

Uysal, Faruk, “Bir Garip Poetika Üç Garip Şiir”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.8-10.

Karaismailoğlu, Adnan, “Doğu’da Edebî Miras Üzerinde Tartışmalar”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.10-11, 18-19.

Sayar, Ahmet Güner, “Mesnevi’nin Türkçe İlk Tam ve Mensur Tercümesine Dair Bir Not”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.16-18.

156. SAYI

Akkanat, Cevat, “Ülkü Tamer ve Şiir Geleneğimiz”, **Dergâh**, S.156, Şubat 2003, ss.7-10.

157. SAYI

Yay, Mahmut Nedim, “Araziye Terkedilmiş Şiirler”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.3-4.

Kurnaz, Cemal, “Âşık Odur Ki Kılar Cânın Feda Cânânına”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.11-12.

Özçelik, Mustafa, “Edebiyatımızda Şiir ve Dua”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.18-20.

158. SAYI

Kerman, Zeynep, “Tanpınar’dan Şevket Rado’ya Bir Mektup”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.2.

Konar, Elif, “Gülbüz Türk Çocuğu Dergisi ve Abdülhak Hamit Tarhan”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.6-10.

Kara, Mustafa, “Üç Nefes”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.19-20.

159. SAYI

Okay, Orhan, “Necip Fazıl’ın Şiirlerinin Estetik Derinliği”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.1, 8-10.

Oral, Mustafa, “Şiirin Rüyasında Gezinti”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.3-5.

Harmancı, Abdullah, “Dipnot”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.5.

Kara, İsmail, “El-Muhacim Dâima”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.15-21.

160. SAYI

Yıldırım, Ercan, “ ‘Tanrı Konuşur’ ya da Kaygı, Şüphe, Umut”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.7-9.

Cahit Zarıfoğlu Şiir ve Edebiyat Girişimi Genel Sekreterliği, “Sesler Ormanı”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.20-21.

Karataş, Turan, “Ali Ekrem Bolayır’dan Suut Kemal’e Mektuplar”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, s.22.

161. SAYI

Küpçük, Selçuk, “Simurg’un Şairinden Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, s.4-5.

Şimşek, Selami, “Harflerin Ülkesi”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.5-6.

Ünal, Hayriye, “Leş Kargaları”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.7-8.

Özer, Sibel, “Birkaç Harf ve Bir Nokta”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.19-22.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-I”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, s.23.

162. SAYI

Şimşek, Selami, “ ‘Güneş Donanması’nda Yalnızlık Gide Gide”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.5-6, 22.

Özkan, Ömer, “Şair ve Patron”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.19-21.

Coşkun, Sezai, “Şair ve Patron”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.21-22.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-II”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, s.23.

163. SAYI

Kurnaz, Cemal, “O Yok Bu Yok”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.11.

Erdoğan, Mustafa, “Saatçi Ahmet Eflâkî Dede”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, ss.21-22.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-III”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.23.

164. SAYI

Balık, Macit, “Yunus İzinde Bir Mutasavvıf, Şair, Post-Nişin Yahut Bir Melâmî Kutbu”, **Dergâh**, S.164, Ekim 2003, ss.5-7.

165. SAYI

Kahraman Dikmen, Melek, “Şair Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyefendi”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, ss.3-5.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IV”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, s.23.

166. SAYI

Dergâh, “Ahmet Haşim’in Bir Mısraı”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.3-4.

Akar, Mustafa, “Deneme Yanılma”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.5-6.

Kara, Mustafa, “Kaşgarlı Bir Derviş ve Mûsikîşinâs: Abdulkadir Töre”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.8-11.

Yalçınova, Ömer, “Yanık Yarasına Söylenmek Gibi Bir Şey”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.12-14.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-V”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, s.23.

167. SAYI

Öztürk, Hasan Ali, “Bir Şair-i Kâşif”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, ss.5-6,v9.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VI”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, s.23.

168. SAYI

Özbahçe, Osman, “Kayıp Kişi”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.8-9.

Macit, Muhsin, “Divan Şiiri Muhipleri Cemiyeti’ni Kursak Mı?”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.11-15.

Yalçınova, Ömer, “Ağıt Değil Lanet”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.12-14.

Öztürk, Hasan, “ ‘Şair ve Patron’: Bilinenin Tekrarı”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.19-20.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VII”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, s.23.

169. SAYI

Yıldız, Alpay Doğan, “Üç Hoca, İki Kitap, Bir Şehir”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.5-6, 18.

Tökel, Dursun Ali, “Mehmet Kaplan’ın Dilinden Bâkî, Bâkî’nin Dilinden Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.10-11, 19.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VIII”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, s.23.

170. SAYI

Yazıcı, Adem, “Şiirin Anlam İlkeleri”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.3-5.

Kocaman, Esra, “Şehre Karşı Onurlu Bir Tavır: Kan Kalesi”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.10-11, 19.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IX”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, s.23.

171. SAYI

Sevim, Ayşe, (Ali Ayçıl ile Sohbet) “Şiirle Pazarlığa Oturamazsınız”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.12-14.

Tatcı, Mustafa, “Çankırılı Çağdaş Bir Melâmî Şair Abdullah Özay”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.15-20.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-X”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, s.23.

172. SAYI

Tuğrul, Muharrem, “Giderken Söylenmiştir”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.4-5.

Yazıcı, Adem, “Mağmada Kış Mevsimi ve Sıkıntıya Dair”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.5-6, 18.

Arslanbenzer, Hakan, “Şiirin Nabzı”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.7-9.

Altınyaprak, Yakup, “Edip Cansever ve Turgut Uyar Şiirinde Modern Yaşamın Parametreleri”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.10-11,16-18.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-XI”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, s.22.

173. SAYI

Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazeli Rus Biçimciliğiyle Nasıl Çözümleyelim”, **Dergâh**, S.173, Temmuz 2004, ss.9-10, 11-15.

174. SAYI

Küpçük, Selçuk, “Şair’in Kurtarılmış Alanı: Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.3-5.

Akar, Mustafa, (İsmail Kılıçarslan ile Sohbet) “Kırgınız Ama Ümitliyiz”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.12-16.

175. SAYI

Şasa, Ayşe, “Üç Parıltılı Çıkış”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, s.3.

Kemikli, Bilal, “Yunus Emre’nin Dünya Tasavvuru”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, s.18-21.

176. SAYI

Baş, Fazıl, “İsmail Kılıçarslan’ı Bağışlayalım Mı?”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.3-5.

Yeşil, Kamil, “İbrahim Tenekeci’nin ‘Giderken Söylediği’ Sözler”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.5-6.

Beriş, Hamit Emrah, “Otuzuncu Yılında İsmet Özel’in ‘Amentü’sü”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.7-8.

177. SAYI

Okay, M.Orhan, “Türk Şiirinin Dargın İki Ustası: Yahya Kemal ve Ahmet Haşim”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, s.1, 8-10.

Küpçük, Selçuk, “Terzi Kumaştan Çalınca”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.6, 17-18.

Altıyaprak, Yakup, “İkinci Yeni Cemal Süreya Mıdır?, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.11-16, 17.

Yazıcı, Adem, “ ‘Saçlarının Ucunda İstanbul’: Bir Mevlevî Âyini ya da Var Oluşun Dayanılmaz Ağırlığı”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, s.22.

178. SAYI

Güzel, Murat, “Şiir ve Prozodi”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.4-6.

Tökel, Dursun Ali, “Divan Şairi Gözüyle Patrona Halil”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.10-14.

Gedikli, Fethi, “Behram Elçin’in Yeni Şiirleri”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, s.22.

179. SAYI

Yalçınova, Ömer, “İbrahim Tenekeci Hakkında Okuma Notları”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.3-6.

Yıldırım, Ercan, “Dünyaya Düşmeyle Ölüm Arasındaki Şair”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.8-11, 16-18.

180. SAYI

Kemal, Mehmet, “İlhami Çiçek O Şiiri Niçin Yaz(a)mazdı?”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.3-4.

Güzel, Murat, “Şiirin Ödevi ya da Âdem’in Kızlarından Biri: Eleştirel Bir Çözümleme”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.9-11, 22.

181. SAYI

Altıyaprak, Yakup, “Egzistansiyalizm, İkinci Yeni ve Din”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.10-11, 23.

Erol, Ali, “Türk Şiirinde Kafiye”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.19-20.

182. SAYI

Kuçlu, Evren, “Şairi Kim Anlar”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.9-10.

Aycı, Mehmet, “Adem’in ‘Çözümleyici’ Oğullarından Biri”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, s.11.

Ceylan, Ömür, “Ölümün Unutulan Adı: Veba”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.20-21.

183. SAYI

Enginün, İnci, “Mustafa Necati Karaer”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.10-11, 14-15.

Tenekeci, İbrahim, (Ahmet Murat ile Sohbet) “Modern Şiir Yazıyorum ama Teoride ve Pratikte, Modernlikle Problemleri Olan Biriyim”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.12-14.

Gülendam, Ramazan, Tüzin Derya, “Divan Şiiri Geleneğinin Ali Günvar Şiirine Yansımaları”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.15-20.

Erdoğan, Mustafa, “Ümit Yaşar Oğuzcan’ın Edebiyat Öğretmenine Mektubu ‘Bir Tek İdealim Var: Büyük Şair Olmak’”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.22-23.

184. SAYI

Tenekeci, İbrahim, “Murat Çeşme’nin Şiirleri”, **Dergâh**, S.184, Haziran 2005, ss.6-8.

Kuzubaş, Muhammet, “Sultanın Sevgilisi”, **Dergâh**, S.184, Haziran 2005, ss.20-22.

185. SAYI

Tenekeci, İbrahim, “Haydar Ergülen’in Son Şiir Kitabı”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.3-4.

Günaydın, Yusuf Turan, “Ebu’l-Hayr Mevlidi”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.4-5.

Koç, Murat, “Abdülhak Hamit Tarhan’ın Eserlerinde Tarih”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.5-6, 22-23.

Pelit, İsmail, “Şiirde Anlam”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.8-9.

Demirel, İdiris, “İsmet Özel’de Teknik, Medeniyet ve Yabancılaşmadan Kapitalist Dünya Sistemine”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.18-19.

186. SAYI

Şimşek, Selami, “FE Şiirleri”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.5-6.

Altıyaprak, Yakup, “İlhan Berk ve ‘İkinci Yeni’de Anlam Sorunu”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.7-8.

Tatçı, Mustafa, “İsmail Hakkı Bursavî’nin Gül Risalesi”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.22-23.

187. SAYI

Şen, Cafer, “Yunus Emre Şerhleri”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.3-5.

Kuçlu, Evren, “Döneminin Kabahatleriyle Bir Şiir: Saçları Vardır Aşkın”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.8-9.

Kaya, Vural, (Osman Özbahçe ile Sohbet) “Daha Anlamazlarsa İstiklal Marşımızı Okusunlar”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.12-15.

Bargan, Hüseyin, “Özbek Şairi Çolpan ve Türk Edebiyatı, Merhum Tevfik Fikret, Rıza Tevfik Bey”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.22-23.

188. SAYI

Pelit, İsmail, “Anlamı Şiirde Belirten Mesafe”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.10-11.

Yıldırım, Tahsin, (Mehmet Nuri Yardım ile Sohbet) “Kayıp İstasyon”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.12-14.

Çeşme, Murat, “Edip Cansever Şiirinde “Eşya” ve “Dünya Görüşü”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.15-18.

Demirel, İdris, “Şiir, Sosyalizm ve Dünya Sistemi Aralığında İsmet Özel”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.22-23.

189. SAYI

Demir, Vecdi, “Sufi ve Şiir”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.6.

Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik ve Hayriye Ünal: Evren Kuçlu’ya Cevap”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.9.

Yılmaz, Ayşe, “Divan Şiirini Aşkla Okumak”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, ss.17-18.

190. SAYI

Güzel, Murat, “Varoluşumuzdaki Yırtık: Günümüz Şiirinde İmgenin Yeri”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.9-10.

Seçilir, Alper, “ ‘Mehlika Sultan’la ‘Kaf Dağı’nın Ardın(da)’a Metaforik Bir Bakış”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.11-23.

Eşitgin, Dinçer, “Şiir ile Hikâye Arasındaki Geçişler”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.12-16.

Ertek, Morkoç, Yasemin, “Hâfız-ı Şirazî’nin Bir Gazelini Yapısal Yönden İnceleme Denemesi”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.17-20.

191. SAYI

Aydoğan, Mustafa, “Jokonda’nın Elleri: Dıranas”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, s.8.

Çetindağ, Yusuf, “Şark Klasikleri ve Özellikleri, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, ss.9-11, 15-19.

Demirel, İdiris, “İsmet Özel’in Dünya Sistemi ve (Rsus) Türklük Tasavvuru”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, ss.19-21.

192. SAYI

Akın, Hüseyin, “Alper Gencer’in ‘Ah’ı”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.4-5.

Yalçınova, Ömer, “Rıdvan Memi’nin Hiç’i”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.5-6.

Uludağ, Süleyman, “Tasavvufta Şiir”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.16-18.

Toprak, Osman, “Mehmet Akif Ersoy’un Dili”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.18-19.

193. SAYI

Aydoğan, Mustafa, “Dişimizin Zarı: Sezai Karakoç”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.7-8.

Erdoğan, Mehmet, “Dağların Dili”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.9-10.

Kocakaplan, İsa, “Böyle Buyurdu Sûfî”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.10-11.

Kara, İsmail, “Akif’ten Şerif Muhiddin’e Üç Mektup”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.16-18.

194. SAYI

Uçman, Abdullah, “Tanpınar’ın Mirası ve Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.8-9.

Şen, Cafer, “Modern Öncesi Edebî Metinlere Bir Yaklaşım Yöntemi ve Gülzâr-ı Aşk”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.11, 23.

Kemikli, Bilal, (Mustafa Tatçı ile Sohbet) “Gülzâr-ı Aşk, (Mevlid Şerhi) Vesiletü’n-Necât-ı Anlama Çabasıdır...”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.12-15.

Tökel, Dursun Ali, “Dede Korkut ile Güvâhî’den Aile Mutluluğu Sırları”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.16-17.

Kemikli, Bilal, “Şiir ve İktidar: Hükümdar Şair Kadı Burhaneddin Örneğinde Bir İnceleme”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.18-21.

195. SAYI

Gencer, Alper, “Ömer Erdem Şiiri ve ‘Evvel’ ”, **Dergâh**, S.195, Mayıs 2006, ss.11,21-22.

Dergâh, (Osman Konuk ile Sohbet) “Anlatmaktan Vazgeçmeden Anlatılamaz”, **Dergâh**, S.195, Mayıs 2006, ss.12-14.

196. SAYI

Gencer, Alper, “Bir Varoluş Uzvu Olarak İmge”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, ss.4-5.

Günaydın, Yusuf Turan, “Manisalı Kenzî Ne Söyler?”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.6.

Aydoğan, Mustafa, “İsmet Özel Şiiri ve Poetikası”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.8-9.

Yalsızuçanlar, Sadık, “Çekirdeksiz Nar Gibi Şiir”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.11.

Çağın, Sabahattin, (Ömer Faruk Huyugüzel ile Sohbet) “Temsilsiz Söz Tesirsiz Olur”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.12-16.

197. SAYI

Çalışkan, Furkan, “Libretto Şairi”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.3-4.

Aycı, Mehmet, “Şairin Çılgınlığı/Şairin Çalgınlığı”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.4-5.

Dergâh, (Hüseyin Akın ile Sohbet) “Dışarıya O Sızar, İçeride Ne Varsa”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.12-15.

198. SAYI

Keklikçi, Cafer, “Tehlikeli Belki”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.3-4.

Kaya, Vural, “Saydım Biri de Tadat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.4-6.

Kurnaz, Cemal, “Türk Şiirinde Kuş İmajının Zamana Bağlı Unsurlar Bağlamında Kullanılışı ve Aziz Mahmut Hüdayî”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.9-10.

Altıyaprak, Yakup, “1980’ler ve Sonrasında Türk Şiirine Genel Bir Bakış”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.11, 22-23.

Tatcı, Mustafa, Şen, Cafer, “Evveli Kahr Ahiri İhsan, Bir Niyazî-i Mısırî Yorumu”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.14-15.

Balık, Macit, “Divan-ı Hikmet’te Mükâfat ve Mücâzat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.16-17.

Devrim, Tunay, “II. Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Tematiği Açısından Mehmet Akif’in Safahat’ı”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.20-22.

199. SAYI

Çalışkan, Furkan, “Karakavak Şiirleri”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.3-4.

Metin, Ali K., “ ‘Tehlikeli Belki’ye Pürdikkat! ”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.4-6, 16.

Dönmez, Ali Osman, “ ‘Ötesini Söylemeyeceğim’ Şiirinden Hareketle Sezai Karakoç’un Şiirinde Kadın”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.11, 14-16.

Samsakçı, Mehmet, “Tanpınar’a Göre ve Tanpınar’da Yeni ve Modern”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.17-18.

200. SAYI

Çalışkan, Furkan, “Kral”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.3-4.

Erdoğan, Mehmet, “İkinci Yeni Eleştirmeni Olarak Hüseyin Cöntürk”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.8-10.

Tenekeci, İbrahim, (Cevdet Karal ile Sohbet) “Benim Estetik Düşüncem ‘Varlığın Çağrısı’ Üzerine Kuruludur”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.12-18.

2. 2. Yazar Adlarına Göre Yazılar

Açık, Nilgün, “Kahvenâme”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.11-22.

Açıkgöz, Namık, “ ‘Şüpheli Paket’teki Tılsım”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.4-5.

Açıkgöz, Nâmık, “Ölçüler İçinde Hür ve Sınırsızlığa Tutsak Şair”, **Dergâh**, S. 128, Ekim 2000, ss.8-9.

Akalın, Nazir, “Alacatlı, Güzel Adam, Bizi Bırakıp Nereye?”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.16-18.

Akar, Mustafa, “Milyon Sesli Mızıka”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.3-4.

Akar, Mustafa, “Deneme Yanılma”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.5-6.

Akar, Mustafa, (İsmail Kılıçarslan ile Sohbet) “Kırgınız ama Ümitliyiz”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.12-16.

Akay, Hasan, “ ‘Maî Deniz’in Siyah Yüzü”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.7-8, 21-22.

Akçaoğlu, İcabi, “Türk’ün Kederli Türküsü”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, ss.5-6.

Akçaoğlu, İcabi, “Kelebek Atlasında Belleğin Gidip Gelen Sarkacı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.5-6.

Akçaoğlu, İcabi, “Arastanın Son Çırağı”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.4-5.

Akçaoğlu, İcabi, “Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.3-5.

Akçaoğlu, İcabi, “Kayıp Konuşmacı”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, s.6.

Akın, Hüseyin, “Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.4-5.

Akın, Hüseyin, “Alper Gencer’in ‘Ah’ı”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.4-5.

Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Cemal Süreya”, **Dergâh**, S.130, Aralık 2000, ss.7-8.

Akkanat, Cevat, “Cemal Süreya Şiirinde Geleneğin Görünüşü”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.10-11, 21.

Akkanat, Cevat, “İlhan Berk’in Gelenek Karşısındaki Tutumu”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.1, 7-8.

Akkanat, Cevat, “Geleneğin İlhan Berk Şiirindeki Görünümü”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.8-11.

Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Ece Ayhan ve Şiiri”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.7-8.

Akkanat, Cevat, “Çöl Vaazları’ndan Öteye Bir Okuma Denemesi”, **Dergâh**, S.148, Haziran 2002, ss.9-10.

Akkanat, Cevat, “Ülkü Tamer ve Şiir Geleneğimiz”, **Dergâh**, S.156, Şubat 2003, ss.7-10.

Alemdar İlhan, Çeri Bahriye “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türkçede Yayımlanmamış Bir Yazısı”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.

Alıcı, Lütfi, “Klasik Türk Şiirinde ‘Gönül’ ve ‘Üstüne’ Redifli Nâzireler”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.9-11, 22.

Altınyaprak, Yakup, “Edip Cansever ve Turgut Uyar Şiirinde Modern Yaşamın Parametreleri”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.10-11, 16-18.

Altınyaprak, Yakup, “İkinci Yeni Cemal Süreya Mıdır?”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.11-16, 17.

Altınyaprak, Yakup, “Egzistansiyalizm, İkinci Yeni ve Din”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.10-11, 23.

Altınyaprak, Yakup, “İlhan Berk ve ‘İkinci Yeni’de Anlam Sorunu”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.7-8.

Altınyaprak, Yakup, “1980’ler ve Sonrasında Türk Şiirine Genel Bir Bakış”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.11, 22-23.

Arslanbenzer, Hakan, “Ayhan Kurt’un Şiirleri Üzerine Muhakeme”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.3-4.

Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik Şiirin Temelleri: Terimin Ortaya Çıkışı”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.9-11.

Arslanbenzer, Hakan, “Lirik Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.9-10, 20-21.

Arslanbenzer, Hakan, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.3-6.

Arslanbenzer, Hakan, “Atımı Seninle Paylaşırım Eğer İstersen”, **Dergâh**, S.111, Mayıs 1999, ss.5-6.

Arslanbenzer, Hakan, “Modern Şiir: Teklif Değil, Tehdit”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.1, 8-9.

Arslanbenzer, Hakan, “İdeolojilerin Enkazı Altında Şairlerin Seferberlik Çağrısı”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, ss.9-10.

Arslanbenzer, Hakan, “Yetenek ve Diğer Teknikler”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.11, 19-20.

Arslanbenzer, Hakan, “ ‘İslamcı Şair’ Niçin Olmaz?”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.3-4.

Arslanbenzer, Hakan, “Kalebent Bir Şair: İsmail Kılıçarslan”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, s.8.

Arslanbenzer, Hakan, “Şiirin Nabzı”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.7-9.

Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik ve Hayriye Ünal: Evren Kuçlu’ya Cevap”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.9.

Aycı, Mehmet, (Metin Özarslan ile Sohbet) “Âşıklık ve Erzurum’da Âşıklık Geleneği”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.12-15.

Aycı, Mehmet, “Penceresiz Kuleden Ufka Nasıl Bakılır”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, s.23.

Aycı, Mehmet, “Adem’in ‘Çözümleyici’ Oğullarından Biri”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, s.11.

Aycı, Mehmet, “Şairin Çılgınlığı/Şairin Çalgınlığı”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.4-5.

Aydoğan, Mustafa, “Jokonda’nın Elleri: Dıranas”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, s.8.

Aydoğan, Mustafa, “Dişimizin Zarı: Sezai Karakoç”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.7-8.

Aydoğan, Mustafa, “İsmet Özel Şiiri ve Poetikası”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.8-9.

Balık, Macit, “Yunus İzinde Bir Mutasavvıf, Şair, Post-Nişin Yahut Bir Melâmî Kutbu”, **Dergâh**, S.164, Ekim 2003, ss.5-7.

Balık, Macit, “Divan-ı Hikmet’te Mükâfat ve Mucâzat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.16-17.

Bargan, Hüseyin, “Özbek Şairi Çolpan ve Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.22-23.

Baş, Fazıl, “İsmail Kılıçarslan’ı Bağışlayalım Mı?”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.3-5.

Baş, Mustafa Hilmi, “Mevlana ve İbnü’l-Arabî”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, s.21.

Batıslam, H.Dilek, “Bağdatlı Ruhi’nin Mektup Tarzında Yazılmış Bir Kasidesi”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.14-15.

Bayram, Ömer, “İstanbul’da Buharalı Bir Mutasavvıf; Emir Buharî”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.5.

Beriş, Hamit Emrah, “Otuzuncu Yılında İsmet Özel’in ‘Amentü’sü”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, ss.7-8.

Beyatlı, Yahya Kemal, “Eski Şiirimiz Duracağı Noktada Durdu ve Biteceği Devirde Bitti”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.1, 9-11.

Bilkan, Ali Fuat, “Benzer Ki Bir Şikâyeti Var Rûzgârdan”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.1, 8-11.

Bilsel, Şeref, “Horozlu Ayna ve Ölüm ve Cevdet Karal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.3-4.

Cahit Zarifoğlu Şiir ve Edebiyat Girişimi Genel Sekreterliği, “Sesler Ormanı”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.20-21.

Ceylan, Ömür, “Ölümün Unutulan Adı: Veba”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.20-21.

Coşkun, Sezai, “Şair ve Patron”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.21-22.

Cündioğlu, Dücane, “Ben Bu Hâletle Tenezzül mü Ederdim Şiire?”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, ss.18-20.

Cündioğlu, Dücane, “Kur’an Şâiri”nin Kur’an Tercümeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.14-20.

Cündioğlu, Dücane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-I”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.14-20.

Cündioğlu, Dücane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-II”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.15-20.

Cündioğlu, Dücane, “Akif Merhum’un Lisan Haritaları-III”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.15-18.

Cündioğlu, Dücane, “Âkif Merhum’un Lisan Haritaları-IV”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.15-19.

Çağın, Sabahattin, (Ömer Faruk Huyugüzel ile Sohbet) “Temsilsiz Söz Tesirsiz Olur”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.12-16.

Çalışkan, Furkan, “Libretto Şairi”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, “Karakavak Şiirleri”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.3-4.

Çalışkan, Furkan, “Kral”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.3-4.

Çeri, Bahriye, Alemdar İlhan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türkçede Yayımlanmamış Bir Yazısı”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.

Çeşme, Murat, “Edip Cansever Şiirinde “Eşya” ve “Dünya Görüşü”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.15-18.

Çetindağ, Yusuf, “Gelenek, Felsefe ve Dilbilim Bağlamında Bir ‘Ara-Konum’ Poetikası”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.9-11, 16.

Çetindağ, Yusuf, “Divan Şiiri Estetiği, Mecaz-Hakikat İlişkisi ve Yorum”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.18-21.

Çetindağ, Yusuf, “Şark Klasikleri ve Özellikleri”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, ss.9-11, 15-19.

Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.7-8.

Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları, Beşinci Bölüm: Bir Seyahat, Bir Ziyaret”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, ss.9-11.

Dalar, Levent, “Trenler, Duvarlar ve Elmalar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.3-4.

Dalar, Levent, “Kar Kuyusunda Büyük Yangın”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.4-5.

Daşcıoğlu, Yılmaz, “Tevfik Fikret’in Bir ‘Yeşil Yurd’a Kaçış Arzusuna İlişkin Bazı Mektuplar”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.9-11.

Demir, Vecdi, “Sufi ve Şiir”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.6.

Demirci, Berat, (Ali Fuat Bilkan ile Sohbet) “Eğerçi Köhne Metâ’uz Revâcumuz Yokdur, Revâca Da O Kadar İhtiyâcumuz Yokdur”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.12-14.

Demirel, İdiris, “İsmet Özel’de Teknik, Medeniyet ve Yabancılaşmadan Kapitalist Dünya Sistemine”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.18-19.

Demirel, İdiris, “Şiir, Sosyalizm ve Dünya Sistemi Aralığında İsmet Özel”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.22-23.

Demirel, İdiris, “İsmet Özel’in Dünya Sistemi ve (Rsus) Türklük Tasavvuru”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, ss.19-21.

Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Şiir Hayretle Yazılan, Hayretle Okunandır”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.12-13, 22.

Dergâh, “Yeni Bir Yüzyıla Girerken Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.112, Haziran 1999, ss.12-14, 22.

Dergâh, “Bir Dolu Bakır Yaz”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.6.

Dergâh, “Cahit Külebi’den Mehmet Kaplan’a Bir Mektup”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.23.

Dergâh, (İskender Pala ile Sohbet) “Divan Şiirini Anlamak ve Sevmek...”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, ss.12-14.

Dergâh, “Bir Ömrün Hızla Akan Irmağı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.12-14.

Dergâh, (Dursun Ali Tökel ile Sohbet) “Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahıslar”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.12-18.

Dergâh, “İpeğine Küskün”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, s.6.

Dergâh, “Halk İçre Bir Âyineyim” Tasavvufî Şiir Şerhleri, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.12-14, 21.

Dergâh, (Beşir Ayvazoğlu ile Sohbet) “Ahmet Haşim’i Unutmak Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.12-14.

Dergâh, “100.Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, s.7.

Dergâh, “Zor Zamanda Yapılan Edebiyat”, (Ali Ural ile Yapılan Sohbet), **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.12-13.

Dergâh, (Osman Konuk ile Sohbet)“Anlatmaktan Vazgeçmeden Anlatılamaz, **Dergâh**, S.195, Mayıs 2006, ss.12-14.

Dergâh, (Hüseyin Akın ile Sohbet)“Dışarıya O Sızar, İçeride Ne Varsa”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.12-15.

Devrim, Tunay, “II.Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Tematığı Açısından Mehmet Akif’in Safahat’ı”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.20-22.

Doğan, D.Mehmet, “Nurettin Topçu ve Mehmet Âkif”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.7-8.

Doğan, Mehmet Can, “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim İçin Yahya Kemal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.11.

Dönmez, Ali Osman, “ ‘Ötesini Söylemeyeceğim’ Şiirinden Hareketle Sezai Karakoç’un Şiirinde Kadın”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.11, 14-16.

Eloğlu, Serhat, “Ezra Pound Atlılar’da!”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.6.

Emiroğlu, Öztürk, “Yetmiş Yıl Sonra ‘Yedi Meşale’ Üzerine”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.20-21.

Emre, Ali, “Üç Köpük’ten Güzellik Uykusu’na Yatan İbrahim Tenekeci”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.3-4.

Enginün, İnci, “100.Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, ss.7-11, 22.

Enginün, İnci, “Yansımalarıyla Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.10-11, 22.

Enginün, İnci, “Mustafa Necati Karaer”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.10-11, 14-15.

Erbay, Erdoğan, “ ‘Silik Fotoğraflar’ daki Hüzün”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, s.22.

Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.8-9.

Erdoğan, Mehmet, “ ‘Şiir Vadilerinde’ Esen Rüzgâr ve Eleştiri Ahlâkı...”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.12-13, 21.

Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa ve Bir Açıklama”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, s.2.

Erdoğan, Mehmet, “Şiirin İnsan Davası”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.8-9.

Erdoğan, Mehmet, “Orhan Veli ve Garip Şiirinin Gerekçeleri”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.16-18.

Erdoğan, Mehmet, “Dağların Dili”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.9-10.

Erdoğan, Mehmet, “İkinci Yeni Eleştirmeni Olarak Hüseyin Cöntürk”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.8-10.

Erdoğan, Kenan, “İbrahim Hakkı Divanı’nın Neşri Dolayısıyla”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.22.

Erdoğan, Mustafa, “Saatçi Ahmet Eflâkî Dede”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, ss.21-22.

Erdoğan, Mustafa, “Ümit Yaşar Oğuzcan’ın Edebiyat Öğretmenine Mektubu ‘Bir Tek İdealim Var: Büyük Şair Olmak’”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.22-23.

Erol, Ali, “Türk Şiirinde Kafiye”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.19-20.

Ertek, Morkoç, Yasemin, Hâfız-ı Şirazî’nin Bir Gazelini Yapısal Yönden İnceleme Denemesi”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.17-20.

Eşitgin, Dinçer, “Şiir ile Hikâye Arasındaki Geçişler”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.12-16.

Fedai, Celal, “Mektupların Sırası Karışırsa”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, s.6.

Fedai, Celal, “Şiir Kerim”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, s.23.

Fedai, Celal, “ ‘Bir Yusuf Masalı’nın Başarısı ya da Başarısızlığı Üzerine”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.15-18.

Ferhat, Hüseyin, “Şiiri Anlamak İçin ‘Hissetmek’ Gerekli”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, s.22.

Gedikli, Fethi, “Behram Elçin’in Yeni Şiirleri”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, s.22.

Gencer, Alper, “Ömer Erdem Şiiri ve ‘Evvel’ ”, **Dergâh**, S.195, Mayıs 2006, ss.11, 21-22.

Gencer, Alper, “Bir Varoluş Uzvu Olarak İmge”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, ss.4-5.

Gökâlp, Ziya, “Tevfik Fikret ve Türkçüler”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, s.15.

Gülendam, Ramazan, Tüzin Derya, “Divan Şiiri Geleneğinin Ali Günvar Şiirine Yansımaları”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.15-20.

Günaydın, Yusuf Turan, “Vassaf’ın Tavsif Dizeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, s. 6.

Günaydın, Yusuf Turan, “Ebu’l-Hayr Mevlidi”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.4-5.

Günaydın, Yusuf Turan, “Manisalı Kenzî Ne Söyler?”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.6.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar”, **Dergâh**, S.111, Haziran 1999, ss.15-18.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar-II”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.14-16.

Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar-III”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, ss.19-21.

Güzel, Murat, “Şiirin Dişi Dili: Hayriye Ünal’ın Şiirleri”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.4-6.

Güzel, Murat, “Şiir ve Prozodi”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.4-6.

Güzel, Murat, “Şiirin Ödevi ya da Âdem’in Kızlarından Biri: Eleştirel Bir Çözümleme”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.9-11, 22.

Güzel, Murat, “Varoluşumuzdaki Yırtık: Günümüz Şiirinde İmgenin Yeri”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.9-10.

Harmancı, Abdullah, “Yırtılan Kağıt Gibi Beş Yıl”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.7-8.

Harmancı, Abdullah, “Dipnot”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.5.

Issı, Ahmet Cüneyt, “ Hilmi Yavuz’un ‘Bursa ve Zaman’ Şiirini ‘Yeniden Kurma(Reconstruction)’ Denemesi”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.7-9.

Kahraman Dikmen, Melek, “Şair Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyefendi”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, ss.3-5.

Kahyaoğlu, Mahmut, “Kanuni Hangi Selim’in Oğlu?”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.3-5.

Kara, Esra, “Sur Kenti Hikâyeleri”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.4-6.

Kara, İsmail, “Tevfik Fikret: İnsan ve Şair”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.14-17.

Kara, İsmail, “El-Muhacim Dâima”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.15-21.

Kara, İsmail, “Akif’ten Şerif Muhiddin’e Üç Mektup”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.16-18.

Kara, Mustafa, “Gülşeniye ve Güldeste”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.8-11.

Kara, Mustafa, “Harput’ta Karabağlı Bir Derviş Şair: Nigârî”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.14-17.

Kara, Mustafa, “Abdülkâdir Geylânî Hazretleri’nden Ziya Gökalp ve Gazi Paşa Hazretleri’ne”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.10-11, 17-21.

Kara, Mustafa, “Bir Şeyh Efendi’nin Meşrutiyet ve Cumhuriyet’e Bakışı”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.14-18.

Kara, Mustafa, “Üç Nefes”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.19-20.

Kara, Mustafa, “Kaşgarlı Bir Derviş ve Mûsikîşinâs: Abdulkadir Töre”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.8-11.

Karaismailoğlu, Adnan, “Klasik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı ile Münasebeti”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.14-17.

Karaismailoğlu, Adnan, “Osmanlı Dönemi Şiiri ve Şairi Üzerinde Tenkitli Bir Değerlendirme”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.10-11, 17.

Karaismailoğlu, Adnan, “İç Bâde, Güzel Sev”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.9-10.

Karaismailoğlu, Adnan, “Yeni Farsça İlk Şiirlerde Türkler ve Türk Kültürü”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.20-21.

Karaismailoğlu, Adnan, “Doğu’da Edebî Miras Üzerinde Tartışmalar”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.10-11, 18-19.

Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-I”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.7-9.

Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-II, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.10-11, 21.

Karataş, Turan, “Biz ‘Kırk Şiir’iz, Birbirimize Benzeriz”, **Dergâh**, S.126, Ağustos 2000, ss.7-10.

Karataş, Turan, “Ali Ekrem Bolayır’dan Suut Kemal’e Mektuplar”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, s.22.

Kaya, Vural, (Osman Özbahçe ile Sohbet) “Daha Anlamazlarsa İstiklal Marşımızı Okusunlar”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.12-15.

Kaya, Vural, “Saydım Biri de Tadat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.4-6.

Keklikçi, Cafer, “Tehlikeli Belki”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.3-4.

Kemal, Mehmet, “İlhami Çiçek O Şiiri Niçin Yaz(a)mazdı?”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.3-4.

Kemikli, Bilal, “Arayışlar Devri Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.3-5.

Kemikli, Bilal, “Yunus Emre’nin Dünya Tasavvuru”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, ss.18-21.

Kemikli, Bilal, (Mustafa Tatçı ile Sohbet) “Gülzâr-ı Aşk, (Mevlid Şerhi) Vesiletü’n-Necât-ı Anlama Çabasıdır...”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.12-15.

Kemikli, Bilal, “Şiir ve İktidar: Hükümdar Şair Kadı Burhaneddin Örneğinde Bir İnceleme”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.18-21.

Kerman, Zeynep, “Tanpınar’dan Şevket Rado’ya Bir Mektup”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, s.2.

Kılıçarslan, İsmail, “Hüseyin Akın Şiiri İçin Notlar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.4-5.

Kocakaplan, İsa, “Böyle Buyurdu Sûfi”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.10-11.

Kocaman, Esra, “Şehre Karşı Onurlu Bir Tavrı: Kan Kalesi”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.10-11, 19.

Koç, Murat, “Abdülhak Hâmit’in Hatıraları’nın Düşündürdükleri”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.15-18.

Koç, Murat, “Abdülhak Hamit Tarhan’ın Eserlerinde Tarih”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.5-6, 22-23.

Konar, Elif, “Gülbüz Türk Çocuğu Dergisi ve Abdülhak Hamit Tarhan”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.6-10.

Kuçlu, Evren, “Şairi Kim Anlar”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.9-10.

Kuçlu, Evren, “Döneminin Kabahatleriyle Bir Şiir: Saçları Vardır Aşkın”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.8-9.

Kurnaz, Cemal, “Gönüller Hızmatçısı Bir Garip Abdal”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.20-21.

Kurnaz, Cemal, “Ferhâd İçin Dağlarda Feryâd Eyledim”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.9-10.

Kurnaz, Cemal, “İkilikten Bugün Ferdem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.11, 22.

Kurnaz, Cemal, “Bir Demir Dağı Delip Boynuna Almak”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.1, 8-9.

Kurnaz, Cemal, “Âşık Odur Ki Kılar Cânın Fedâ Cânânına”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.11-12.

Kurnaz, Cemal, “O Yok Bu Yok”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.11.

Kurnaz, Cemal, “Türk Şiirinde Kuş İmajının Zamana Bağlı Unsurlar Bağlamında Kullanılışı ve Aziz Mahmut Hüdayi”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.9-10.

Kutlu, Mustafa, “Mektuplarla Tevfik Fikret ve Çevresi”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, s.6.

Kutlu, Mustafa, “Turta”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, s.6.

Kuzubaş, Muhammet, “Sultanın Sevgilisi”, **Dergâh**, S.184, Haziran 2005, ss.20-22.

Küpçük, Selçuk, “Simurg’un Şairinden Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.4-5.

Küpçük, Selçuk, “Şair’in Kurtarılmış Alanı: Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.3-5.

Küpçük, Selçuk, “Terzi Kumaştan Çalınca”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.6, 17-18.

Macit, Muhsin, “Türkiye-Orta Asya Edebi İlişkileri”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, s.22.

Macit, Muhsin, “Divan Şiiri Muhipleri Cemiyeti’ni Kursak Mı?”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.11-15.

Metin, Ali K., “Aşkın Penceresinde Kanayan Bir Şair”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.5-7.

Metin, Ali K., “Trajiğin Girdabındaki Uzun Yürekli Nehir”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.3-5.

Metin, Ali K., “Kan Turunçları’nın Şairi ve Halkın Oğlu Olmak”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.7-9.

Metin, Ali K., “Türk Şiirinde ‘Garip’ Bir Eda”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.8-10.

Metin, Ali K., “ ‘Tehlikeli Belki’ye Pürdikkat! ”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.4-6,16.

Murat, Ahmet, “Oldu Mu Şimdi Osman Özbahçe?”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.3-5.

Narlı, Mehmet, “Şiirde Gibi Olmak”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, s.23.

Okay, Orhan, “Necip Fazıl’ın Şiirlerinin Estetik Derinliği”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.1, 8-10.

Okay, Orhan, “Türk Şiirinin Dargın İki Ustası: Yahya Kemal ve Ahmet Haşim”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.1, 8-10.

Okur, Enver, “Mektuplarda Yaşayan Tanpınar”, **Dergâh**, S.139, Eylül 2001, ss.14-18.

Okur, Enver, “Ahmet Haşim’in Şiirlerinde Çiçek Sembolizmi”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.16-20.

Oral, Mustafa, “Şiirin Rüyasında Gezinti”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.3-5.

Orhan, Selçuk, “Dünyaya Saldırılan Şair”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.7-22.

Orhanoğlu, Hayrettin, “ ‘Arasta’nın Son Çırağı’ Yahut Zamana Yolculuk”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.3-5.

Özarslan, Ersin, “Hüsrev Hâtemi’nin Hatıraları Anıcak Ol Meclisi’nin Hatırlattıkları”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.19-20.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.21-23.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.21-22.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.21-22.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.21-22.

Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.20-21.

Özbahçe, Osman, “Kayıp Kişi”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.8-9.

Özçelik, Mustafa, “Şiirin Hikmet Burcundaki İki Şair Mehmet Akif ve Şirazlı Sadî”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.19.

Özçelik, Mustafa, “Yunus Emre’yi Yeniden Okumak”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.5-6.

Özçelik, Mustafa, “Aydınlarımızın Gözüyle Yunus Emre”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.19-21.

Özçelik, Mustafa, “Edebiyatımızda Şiir ve Dua”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.18-20.

Özer, Sibel, “Birkaç Harf ve Bir Nokta”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.19-22.

Özkan, Ömer, “Şair ve Patron”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.19-21.

Öztürk, Hasan Ali, “Bir Şair-i Kâşif”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, ss.5-6, 9.

Öztürk, Hasan, “ ‘Şair ve Patron’: Bilinenin Tekrarı”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.19-20.

Pala, İskender, “Müjgân Müjgân Üstüne”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, s.9.

Pelit, İsmail, “Şiirde Anlam”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.8-9.

Pelit, İsmail, “Anlamı Şiirde Belirten Mesafe”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.10-11.

Sâfi, İhsan, “Ahmet Haşim’i Ne Kadar Tanıyoruz?”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.8-11.

Samsakçı, Mehmet, “Tanpınar’a Göre ve Tanpınar’da Yeni ve Modern”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.17-18.

Sayar, Ahmet Güner, “Mesnevi’nin Türkçe İlk Tam ve Mensur Tercümesine Dair Bir Not”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.16-18.

Sayar, Kemal, “Tanrı Konuşur”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, ss.1-2.

Sayar, Kemal, “Paul Celan’ı Neden Okumalıyız?”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, s.6.

Schami, Rafik (Yay. Haz. Kaan H. Öltem), “Goethe İçin On Argüman”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, s.11.

Seçilir, Alper, “ ‘Mehlika Sultan’la ‘Kaf Dağı’nın Ardın(da)’a Metaforik Bir Bakış”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.11, 23.

Selim, Ömer, “İki Muharrire Arasında Zamanaşırı Bir His Köprüsü”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.6-8.

Sevim, Ayşe, (Ali Ayçıl’le Sohbet) “Şiirle Pazarlığa Oturamazsınız”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.12-14.

Solak, Mehmet, “Hayata Açılan Kapı: Bir Yusuf Masalı”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.1, 8-11.

Soldan, Uğur, “Şiirin Aynasındaki Simurg, Hilmi Yavuz’un Şiirlerine Toplu Bir Bakış Denemesi”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.9-11.

Soldan, Uğur, “ ‘Karakoyunlu Hükümdârı Cihânşâh ve Türkçe Şiirleri’ Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.21-22.

Şasa, Ayşe, “Üç Parıltılı Çıkış”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, s.3.

Şen, Cafer, “Türk Edebiyatında Şathiyyeler”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.3-6.

Şen, Cafer, “Yunus Emre Şerhleri”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.3-5.

Şen, Cafer, “Modern Öncesi Edebî Metinlere Bir Yaklaşım Yöntemi ve Gülzâr-ı Aşk”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.11, 23.

Şenler, Yaşar, “Ahmet Haşim’de Gece Atmosferi”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.18-22.

Şimşek, Selami, “Harflerin Ülkesi”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.5-6.

Şimşek, Selami, “ ‘Güneş Donanması’nda Yalnızlık Gide Gide”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.5-6, 22.

Şimşek, Selami, “FE Şiirleri”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.5-6.

Şuhut, Mehmet, “İz Bırakmaz Okurken Parmak Uçları”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.5-6.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, “Divan Edebiyatını Yorumlama Denemesi III”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.

Tatçı, Mustafa, “Çankırılı Çağdaş Bir Melâmî Şair Abdullah Özay”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.15-20.

Tatçı, Mustafa, “İsmail Hakkı Bursavî’nin Gül Risalesi”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.22-23.

Tatçı, Mustafa, Şen, Cafer, “Evveli Kahr Ahiri İhsan, Bir Niyazî-i Mısırî Yorumu”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.14-15.

Tenekeci, İbrahim, (Ahmet Murat ile Sohbet) “Modern Şiir Yazıyorum ama Teoride ve Pratikte, Modernlikle Problemleri Olan Biriyim”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.12-14.

Tenekeci, İbrahim, “Murat Çeşme’nin Şiirleri”, **Dergâh**, S.184, Haziran 2005, ss.6-8.

Tenekeci, İbrahim, “Haydar Ergülen’in Son Şiir Kitabı”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.3-4.

Tenekeci, İbrahim, (Cevdet Karal ile Sohbet) “Benim Estetik Düşüncem ‘Varlığın Çağırısı’ Üzerine Kuruludur”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.12-18.

Toprak, Osman, “Mehmet Akif Ersoy’un Dili”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.18-19.

Tökel, Dursun Ali, “Bir Bildungsroman Olarak Leyla vü Mecnun Mesnevisi”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.17-19.

Tökel, Dursun Ali, “Divan Şiirinin Tehlikeli Kıyılarında Dolaşan Yabancı”, **Dergâh**, S.109, Mart 1999, ss.14-16.

Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazel Anlambilimle Nasıl Anlaşılır”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.10-11, 23.

Tökel, Dursun Ali, “Mehmet Kaplan’ın Dilinden Bâkî, Bâkî’nin Dilinden Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.10-11, 19.

Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazeli Rus Biçimciliğiyle Nasıl Çözümleyelim”, **Dergâh**, S.173, Temmuz 2004, ss.9-10, 11-15.

Tökel, Dursun Ali, “Divan Şairi Gözüyle Patrona Halil”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.10-14.

Tökel, Dursun Ali, “Dede Korkut ile Güvâhî’den Aile Mutluluğu Sırları”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.16-17.

Töre, Enver, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.3-5.

Uçman, Abdullah, “Şiir, Şair ve İdeoloji ya da Necip Fazıl’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.8-10.

Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in İki Mektubu”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.29-30.

Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in Sanat ve Estetik’le İlgili Yazıları-II”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.14-15.

Uçman, Abdullah, “II.Meşrutiyet’ten Sonraki Yeni Edebî ve Fikrî Oluşumlar”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.15-17.

Uçman, Abdullah, “Güldüm.. O Gülüş Benden Eziyet Gibi Geçti” Rıza Tevfik’in Şiiri Üzerine Bir İnceleme”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.1-14, 17.

Uçman, Abdullah, “Cenap Şehabettin ve ‘Evrâk-ı Leyâl’i”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.10-11, 18-19.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-I”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-II”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-III”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IV”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-V”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VI”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VII”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VIII”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IX”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-X”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, s.23.

Uçman, Abdullah, “Hatıralar-XI”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, s.22.

Uçman, Abdullah, “Tanpınar’ın Mirası ve Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.8-9.

Uludağ, Süleyman, “Tasavvufta Şiir”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.16-18.

Uysal, Faruk, “Bir Garip Poetika Üç Garip Şiir”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.8-10.

Ünal, Hayriye, “Sorumluluk Sahibi Şiir”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.8-9.

Ünal, Hayriye, “Şairin Özgürlüğü”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, s.8.

Ünal, Hayriye, “Şairin Ölümü”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.3-5.

Ünal, Hayriye, “Turan Koç Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.8-10.

Ünal, Hayriye, “Şairin Rüsvağı”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.3-4.

Ünal, Hayriye, “Kuklaları Sevmem Hiç”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.18-21.

Ünal, Hayriye, “Leş Kargaları”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.7-8.

Yalçınova, Ömer, “Yanık Yarasına Söylenmek Gibi Bir Şey”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.12-14.

Yalçınova, Ömer, “Ağıt Değil Lanet”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.12-14.

Yalçınova, Ömer, “İbrahim Tenekeci Hakkında Okuma Notları”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.3-6.

Yalçınova, Ömer, “Rıdvan Memi’nin Hiç’i”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.5-6.

Yalsızuçanlar, Sadık, “Çekirdeksiz Nar Gibi Şiir”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.11.

Yasir, Mustafa, “ ‘Ağaç,Kedi ve Tırnak’ İçin Notlar ”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.3-4.

Yay, Mahmut Nedim, “Araziye Terkedilmiş Şiirler”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.3-4.

Yazgıç, Suavi Kemal, “Mahşerde Parmağını Emen Bir Çocuğun Bilmecesi”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.4-5.

Yazıcı, Adem, “Şiirin İmleri”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.5-6.

Yazıcı, Adem, “Şiirin Anlam İlkeleri”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.3-5.

Yazıcı, Adem, “Mağmada Kış Mevsimi ve Sıkıntıya Dair”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.5-6, 18.

Yazıcı, Adem, “ ‘Saçlarının Ucunda İstanbul’: Bir Mevlevî Âyini ya da Var Oluşun Dayanılmaz Ağırlığı”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, s.22.

Yeşil, Kamil, “Silik Fotoğraflar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.3-4.

Yeşil, Kamil, “İbrahim Tenekeci’nin ‘Giderken Söylediği’ Sözler”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, ss.5-6.

Yıldırım, Ercan, “İsmet Özel Şiiri’nde Türkçe Kelime Kullanma Hassasiyeti”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.9-11, 23.

Yıldırım, Ercan, “ ‘Tanrı Konuşur’ ya da Kaygı, Şüphe, Umut”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.7-9.

Yıldırım, Ercan, “Dünyaya Düşmeyle Ölüm Arasındaki Şair”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.8-11, 16-18.

Yıldırım, Tahsin, (Mehmet Nuri Yardım ile Sohbet) “Kayıp İstasyon”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.12-14.

Yıldız, Ahmet Hamit, “Ruh Buğusu, Asaf Halet’in Sidharta Şiirini Çözümleme Denemesi”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.12-13.

Yıldız, Alpay Doğan, “Gönül Dağı’nın Yanık Havalarına Dair”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.21.

Yıldız, Alpay Doğan, “Kendi Gökkubbemiz’in Kurmaca Yapısı”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.9-11, 18-19.

Yıldız, Alpay Doğan, “Üç Hoca, İki Kitap, Bir Şehir”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.5-6, 18.

Yılmaz, Ayşe, “Divan Şiirini Aşkla Okumak”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, ss.17-18.

Yılmaz, Nuri, “Şiirin Dünyası: Hüznün Haritası”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.9-10.

Yılmaz, Nuri, “İsmet Özel’de Bir Sığınak Olarak Şiir”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.10-11.

Yorulmaz, Hüseyin, “Ferid Kam’ın Eski Edebiyata Bakışı”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.3-5.

Yüksel, Süheyla, “Birecikli Namık Ekrem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.8-11.

2. 3. Konuya/Hakkında Yazılana Göre Yazılar

Abdülbaki Baykara Dede [Erdoğan, Mustafa, “Saatçi Ahmet Eflâkî Dede”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, ss.21-22.]

Abdülhak Hamit Tarhan [Koç, Murat, “Abdülhak Hâmit’in Hatıraları’nın Düşündürdükleri”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.15-18.]

Abdülhak Hamit Tarhan [Konar, Elif, “Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi ve Abdülhak Hamit Tarhan”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.6-10.]

Abdülhak Hamit Tarhan [Koç, Murat, “Abdülhak Hamit Tarhan’ın Eserlerinde Tarih”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.5-6, 22-23.]

Abdülkadir Töre [Kara, Mustafa, “Kaşgarlı Bir Derviş ve Mûsikîşinâs: Abdülkadir Töre”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.8-11.]

Abdullah zay [Tatcı, Mustafa, “Çankırılı Çağdaş Bir Melâmî Şair Abdullah zay”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.15-20.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Çeri, Bahriye, Alemdar İlhan, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türkçede Yayımlanmamış Bir Yazısı”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar”, **Dergâh**, S.112, Haziran 1999, ss.15-18.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Gürel, Rahşan, “Tanpınar’ın Klasik Edebiyatımız Hakkındaki Hükümlerine Dair Bazı Mütâlaalar-II”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.14-16.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Okur, Enver, “Mektuplarda Yaşayan Tanpınar”, **Dergâh**, S.139, Eylül 2001, ss.14-18.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Enginün, İnci, “100.Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, ss.7-11, 22.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Dergâh, “100.Doğum Yıldönümünde Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.7.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Enginün, İnci, “Yansımalarıyla Tanpınar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.10-11, 22.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Kerman, Zeynep, “Tanpınar’dan Şevket Rado’ya Bir Mektup”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, s.2.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Yıldız, Alpay Doğan, “Üç Hoca, İki Kitap, Bir Şehir”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.5-6, 18.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Uçman, Abdullah, “Tanpınar’ın Mirası ve Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.8-9.]

Ahmet Hamdi Tanpınar [Samsakçı, Mehmet, “Tanpınar’a Göre ve Tanpınar’da Yeni ve Modern”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.17-18.]

Ahmet Haşım [Şenler, Yaşar, “Ahmet Haşım’de Gece Atmosferi”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.18-22.]

Ahmet Haşım [Dergâh, (Beşir Ayvazoğlu ile Sohbet) “Ahmet Haşım’i Unutmak Mümkün Mü”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.12-14.]

Ahmet Haşım [Okur, Enver, “Ahmet Haşım’in Şiirlerinde Çiçek Sembolizmi”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.16-20.]

Ahmet Haşım [Sâfi, İhsan, “Ahmet Haşım’i Ne Kadar Tanıyoruz?”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.8-11.]

Ahmet Haşım [Dergâh, “Ahmet Haşım’in Bir Mısraı”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.3-4.]

Ahmet Haşım [Okay, M. Orhan, “Türk Şiirinin Dargın İki Ustası: Yahya Kemal ve Ahmet Haşım”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.1, 8-10.]

Ahmet Haşım [Yıldırım, Tahsin, (Mehmet Nuri Yardım ile Sohbet) “Kayıp İstasyon”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.12-14.]

Ahmet Kot [Dergâh, “Bir Ömrün Hızla Akan Irmağı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.12-14.]

Ahmet Muhip Dıranas [Aydoğan, Mustafa, “Jokonda’nın Elleri: Dıranas”, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, s.8.]

Ahmet Murat [Arslanbenzer, Hakan, “Atımı Seninle Paylaşırım Eğer İstersen”, **Dergâh**, S.111, Mayıs 1999, ss.5-6.]

Ahmet Murat [Tenekeci, İbrahim, (Ahmet Murat ile Söyleşi) “Modern Şiir Yazıyorum ama Teoride ve Pratikte, Modernlikle Problemleri Olan Biriyim”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.12-14.]

Ahmet Yesevi [Balık, Macit, “Divan-ı Hikmet’te Mükâfat ve Mücâzat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.16-17.]

Alaeddin Özdenören; *Güneş Donanması* [Şimşek, Selami, “ ‘Güneş Donanması’nda Yalnızlık Gide Gide”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.5-6, 22.]

Ali Ayçil; *Arasta’nın Son Çırağı* [Akçaoğlu, İcabi, “Arastanın Son Çırağı”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.4-5.]

Ali Ayçil; *Arasta’nın Son Çırağı* [Orhanoğlu, Hayrettin, “ ‘Arasta’nın Son Çırağı’ Yahut Zamana Yolculuk”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.3-5.]

Ali Ayçil [Sevim, Ayşe, (Ali Ayçil ile Sohbet) “Şiirle Pazarlığa Oturamazsınız”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, ss.12-14.]

Ali Ekecik; *Göçüyor Kalbim* [Akçaoğlu, İcabi, “Türk’ün Kederli Türküsü”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, ss.5-6.]

Ali Ekrem Bolayır [Karataş, Turan, “Ali Ekrem Bolayır’dan Suut Kemal’e Mektuplar”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, s.22.]

Ali Emre; *Milyon Sesli Mızıkâ* [Akar, Mustafa, “Milyon Sesli Mızıkâ”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.3-4.]

Ali Günvar [Gülendam, Ramazan, Tüzin Derya, “Divan Şiiri Geleneğinin Ali Günvar Şiirine Yansımaları”, **Dergâh**, S.183, Mayıs 2005, ss.15-20.]

Ali K. Metin; *Sürgün ve Atlas* [Akçaoğlu, İcabi, “Kelebek Atlasında Belleyin Gidip Gelen Sarkacı”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, ss.5-6.]

Ali Ural; *Körün Parmak Uçları* [Şuhut, Mehmet, “İz Bırakmaz Okurken Parmak Uçları”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.5-6.]

Ali Ural; *Körün Parmak Uçları* [Petek, Orhan, “Körün Parmak Uçları”, **Dergâh**, S.109, Mart 1999, ss.3-4.]

Ali Ural [Dergâh, (Ali Ural ile Sohbet) “Zor Zamanda Edebiyat”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.12-13.]

Alper Gencer; *Ah* [Akın, Hüseyin, “Alper Gencer’in ‘Ah’ı”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.4-5.]

Asaf Halet Çelebi [Yıldız, Ahmet Hamit, “Ruh Buğusu, Asaf Halet’in Sidharta Şiirini Çözümleme Denemesi”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.12-13.]

Âşıklık [Aycı, Mehmet, (Metin Özarslan ile Sohbet) “Âşıklık ve Erzurum’da Âşıklık Geleneği”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.12-15.]

Ayhan Kurt [Arslanbenzer, Hakan, “Ayhan Kurt’un Şiirleri Üzerine Muhakeme”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.3-4.]

Ayşe Müşerref Kot; *İpeğine Küskün* [Dergâh, “İpeğine Küskün”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, s.6.]

Aziz Mahmut Hüdayi [Kurnaz, Cemal, “Türk Şiirinde Kuş İmajının Zamana Bağlı Unsurlar Bağlamında Kullanılışı ve Aziz Mahmut Hüdayi”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.9-10.]

Bağdatlı Ruhi [Batislam, H. Dilek, “Bağdatlı Ruhi’nin Mektup Tarzında Yazılmış Bir Kasidesi”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.14-15.]

Bâki [Bilkan, Ali Fuat, “Benzer Ki Bir Şikâyeti Var Rûzgârdan”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.1, 8-11.]

Bâkî [Kurnaz, Cemal, “O Yok Bu Yok”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.11.]

Bâkî [Tökel, Dursun Ali, “Mehmet Kaplan’ın Dilinden Bâkî, Bâkî’nin Dilinden Mehmet Kaplan”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, ss.10-11, 19.]

Behram Elçin [Gedikli, Fethi, “Behram Elçin’in Yeni Şiirleri”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, s.22.]

Beşir Fuad; *Şiir ve Hakikat* [Eşitgin, Dinçer, “ ‘Şiir ve Hakikat’ ve Beşir Fuat”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.3-4.]

Cahit Külebi [Dergâh, “Cahit Külebi’den Mehmet Kaplan’a Bir Mektup”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.23.]

Cahit Sıtkı Tarancı [Enginün, İnci, “Ziya’ya Mektuplar”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.15-16.]

Celal Fedai; *İmtiyaz Sahibi* [Yay, Mahmut Nedim, “Araziye Terkedilmiş Şiirler”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.3-4.]

Celal Sılay [Ulutaş, Nurullah, “Celal Sılay’ın Poetikası”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, ss.11-22.]

Cemal Süreya [Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Cemal Süreya”, **Dergâh**, S.130, Aralık 2000, ss.7-8.]

Cemal Süreya [Cevat, Akkanat, “Cemal Süreya Şiirinde Geleneğin Görünüşü”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.10,11-21.]

Cemal Süreya [Altıyaprak, Yakup, “İkinci Yeni Cemal Süreya Mıdır?”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.11-16, 17.]

Cenap Şahabettin [Uçman, Abdullah, “Cenap Şehabettin ve ‘Evrâk-ı Leyâl’i”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.10-11, 18-19.]

Cevdet Karal; *Horozlu Ayna ve Ölüm* [Bilsel, Şeref, “Horozlu Ayna ve Ölüm ve Cevdet Karal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.3-4.]

Cevdet Karal [Tenekeci, İbrahim, (Cevdet Karal ile Sohbet) “Benim Estetik Düşüncem ‘Varlığın Çağrısı’ Üzerine Kuruludur”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.12-18.]

Cihânşâh (Muhsin Macit; *Karakoyunlu Hükümdarı Cihanşah...*) [Soldan, Uğur, “‘Karakoyunlu Hükümdarı Cihânşâh ve Türkçe Şiirleri’ Üzerine Notlar”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.21-22.]

Çobanoğlu, Süleyman, [Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Şiir Hayretle Yazılan, Hayretle Okunandır”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.12-13, 22.]

Çolpan, [Bargan, Hüseyin, “Özbek Şairi Çolpan ve Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.22-23.]

Divan Şiiri [Karaismailoğlu, Adnan, “Klasik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı ile Münasebeti”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.14-17.]

Divan Şiiri [Dergâh, (İskender Pala ile Sohbet) “Divan Şiirini Anlamak ve Sevmek...”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, ss.12-14.]

Divan Şiiri [Karaismailoğlu, Adnan, “Osmanlı Dönemi Şiiri ve Şairi Üzerinde Tenkitli Bir Değerlendirme”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.10-11, 17.]

Divan Şiiri [Dergâh, (Dursun Ali Tökel ile Sohbet) “Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahıslar”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.12-18.]

Divan Şiiri [Karaismailoğlu, Adnan, “İç Bâde, Güzel Sev”, **Dergâh**, S.131, Ocak 2001, ss.9-10.]

Divan Şiiri [Çetindağ, Yusuf, “Divan Şiiri Estetiği, Mecaz-Hakikat İlişkisi ve Yorum”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.18-21.]

Divan Şiiri (*Kahvenâme*, Namık Açıkgoz) [Açık, Nilgün, “Kahvenâme”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.11-22.]

Divan Şiiri [Kurnaz, Cemal, “Ferhâd İçin Dağlarda Feryâd Eyledim”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.9-10.]

Divan Şiiri [Kurnaz, Cemal, “İkilikten Bugün Ferdem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.11, 22.]

Divan Şiiri [Tanpınar, Ahmet Hamdi, “Divan Edebiyatını Yorumlama Denemesi III”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.3-5.]

Divan Şiiri [Kurnaz, Cemal, “Âşık Odur Ki Kılar Cânın Fedâ Cânânına”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.11-12.]

Divan Şiiri [Özkan, Ömer, “Şair ve Patron” (Halil İncılık), **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.19-21.]

Divan Şiiri [Coşkun, Sezai, “Şair ve Patron” (Halil İncılık), **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, ss.21-22.]

Divan Şiiri [Macit, Muhsin, “Divan Şiiri Muhipleri Cemiyeti’ni Kursak Mı?”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.11-15.]

Divan Şiiri [Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazeli Rus Biçimciliğiyle Nasıl Çözümleyelim”, **Dergâh**, S.173, Temmuz 2004, ss.9, 11-15.]

Divan Şiiri [Ceylan, Ömür, “Ölümün Unutulan Adı: Veba”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.20-21.]

Divan Şiiri (Ömür Ceylan; *Önce Aşk Vardı*) [Yılmaz, Ayşe, “Divan Şiirini Aşkla Okumak”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, ss.17-18.]

Divan Şiiri (Ömür Ceylan; *Böyle Buyurdu Sûfî*) [Kocakaplan, İsa, “Böyle Buyurdu Sûfî”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.10-11.]

Ebu’l-Hayr-ı Rumi Mevlidi (Ahmet Günşen); [Günaydın, Yusuf Turan, “Ebu’l-Hayr Mevlidi”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.4-5.]

Ece Ayhan [Akkanat, Cevat, “Gelenek Karşısında Ece Ayhan ve Şiiri”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.7-8.]

Edip Cansever [Altınyaprak, Yakup, “Edip Cansever ve Turgut Uyar Şiirinde Modern Yaşamın Parametreleri”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.10-11, 16-18.]

Edip Cansever [Çeşme, Murat, “Edip Cansever Şiirinde “Eşya” ve “Dünya Görüşü”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.15-18.]

Eliot [Arslanbenzer, Hakan, “Mehmet Akif ve Eliot Türk Basımında”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.10-11, 22.]

Emir Buharî (Cemal Kurnaz – Mustafa Tatçı) [Bayram, Ömer, “İstanbul’da Buharalı Bir Mutasavvıf; Emir Buharî”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.5.]

Eşref [Çağın, Sabahattin, (Ömer Faruk Huyugüzel ile Sohbet) “Temsilsiz Söz Tesirsiz Olur”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, ss.12-16.]

Ezra Pound [Eloğlu, Serhat, “Ezra Pound Atlılar’da!”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.6.]

Faruk Uysal; *Kayıp Konuşmacı* [Akçaoğlu, İcabi, “Kayıp Konuşmacı”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.6.]

Fatih Sultan Mehmet [Kuzubaş, Muhammet, “Sultanın Sevgilisi”, **Dergâh**, S.184, Haziran 2005, ss.20-22.]

Fatma Çolak; *Fe Şiirleri* [Şimşek, Selami, “FE Şiirleri”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.5-6.]

Fuzûlî [Özer, Sibel, “Birkaç Harf ve Bir Nokta”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.19-22.]

Garip Şiiri [Metin, Ali K., “Türk Şiirinde ‘Garip’ Bir Eda”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.8-10.]

Garip Şiiri [Uysal, Faruk, “Bir Garip Poetika Üç Garip Şiir”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.8-10.]

Gaybî (Bilal Kemikli) [Ayyıldız Mustafa, “Bir Ulu Gaybî’ye Dair”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, s.6.]

Gazel [Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazel Anlambilimle Nasıl Anlaşılır”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.10-11, 23.]

Gazel [Tökel, Dursun Ali, “Bir Gazeli Rus Biçimciliğiyle Nasıl Çözümleyelim”, **Dergâh**, S.173, Temmuz 2004, ss.9-10, 11-15.]

Goethe [Schami, Rafik (Yay. Haz. Kaan H. Öltm), “Goethe İçin On Argüman”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, s.11.]

Gülşenilik [Kara, Mustafa, “Gülşeniye ve Güldeste”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.8-11.]

Gülzâr-ı Aşk [Kemikli, Bilal, (Mustafa Tatçı ile Sohbet) “Gülzâr-ı Aşk, (Mevlid Şerhi) Vesiletü’n-Necât-ı Anlama Çabasıdır...”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.12-15.]

Hafız-ı Şîrâzî [Ertek, Morkoç, Yasemin, Hâfız-ı Şîrazî’nin Bir Gazelini Yapısal Yönden İnceleme Denemesi”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.17-20.]

Hakan Arslanbenzer [Metin, Ali K., “Kan Turunçları’nın Şairi ve Halkın Oğlu Olmak”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.7-9.]

Hakan Arslanbenzer [Ünal, Hayriye, “Kuklaları Sevmem Hiç”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.18-21.]

Hakan Şarkdemir; *Tadat* [Çalışkan, Furkan, “Libretto Şairi”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.3-4.]

Hakan Şarkdemir; *Tadat* [Kaya, Vural, “Saydım Biri de Tadat”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.4-6.]

Halil Güney; *Saçlarının Ucunda İstanbul* [Yazıcı, Adem, “‘Saçlarının Ucunda İstanbul’: Bir Mevlevî Âyini ya da Var Oluşun Dayanılmaz Ağırlığı”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, s.22.]

Halk Şiiri: Âşıklık [Aycı, Mehmet, (Metin Özarslan ile Sohbet) “Âşıklık ve Erzurum’da Âşıklık Gelenegi”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.12-15.]

Haydar Ergülen; *Kırk Şiir ve Bir* [Karataş, Turan, “Biz ‘Kırk Şiir’iz, Birbirimize Benzeriz”, **Dergâh**, S.126, Ağustos 2000, ss.7-10.]

Haydar Ergülen; *Keder Gibi Ödünç* [Tenekeci, İbrahim, “Haydar Ergülen’in Son Şiir Kitabı”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.3-4.]

Hayriye Ünal [Güzel, Murat, “Şiirin Dişi Dili: Hayriye Ünal’ın Şiirleri”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.4-6.]

Hayriye Ünal [Özbahçe, Osman, “Kayıp Kişi”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.8-9.]

Hayriye Ünal [Yalçınova, Ömer, “Ağıt Değil Lanet”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, ss.12-14.]

Hayriye Ünal; *Adem’in Kızlarından Biri* [Güzel, Murat, “Şiirin Ödevi ya da Âdem’in Kızlarından Biri: Eleştirel Bir Çözümleme”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.9-11, 22.]

Hayriye Ünal [Aycı, Mehmet, “Adem’in ‘Çözümleyici’ Oğullarından Biri”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, s.11.]

Hayriye Ünal; *Saçları Vardır Aşkın* [Kuçlu, Evren, “Döneminin Kabahatleriyle Bir Şiir: Saçları Vardır Aşkın”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.8-9.]

Hayriye Ünal [Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik ve Hayriye Ünal: Evren Kuçlu’ya Cevap”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.9.]

Hilmi Yavuz [Issı, Ahmet Cüneyt, “Hilmi Yavuz’un ‘Bursa ve Zaman’ Şiirini ‘Yeniden Kurma (Reconstruction)’ Denemesi”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.7-9.]

Hilmi Yavuz [Soldan, Uğur, “Şiirin Aynasındaki Simurg, Hilmi Yavuz’un Şiirlerine Toplu Bir Bakış Denemesi”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.9-11.]

Hüseyin Akın [Kılıçarslan, İsmail, “Hüseyin Akın Şiiri İçin Notlar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.4-5.]

Hüseyin Akın; *Çöl Vaazları* [Akkanat, Cevat, “Çöl Vaazları’ndan Öteye Bir Okuma Denemesi”, **Dergâh**, S.148, Haziran 2002, ss.9-10.]

Hüseyin Akın; *Deneme Yanılma* [Akar, Mustafa, “Deneme Yanılma”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, ss.5-6.]

Hüseyin Akın; *Kumaştan Çalan Terzi* [Küpçük, Selçuk, “Terzi Kumaştan Çalınca”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.6, 17-18.]

Hüseyin Akın [Dergâh, (Hüseyin Akın ile Sohbet) “Dışarıya O Sızar, İçeride Ne Varsa”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.12-15.]

Hüseyin Alacatlı [Akalın, Nazir, “Alacatlı, Güzel Adam, Bizi Bırakıp Nereye?”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.16-18.]

Hüseyin Alacatlı [İspirli, Hanifi, “Hüseyin Alacatlı ya da Bir Şairin Ölümü”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, s.18.]

Hüseyin Alacatlı; Harflerin Ülkesi [Şimşek, Selami, “Harflerin Ülkesi”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.5-6.]

Hüseyin Atlansoy; *Kaçak Yolcu* [Yıldırım, Ercan, “Dünyaya Düşmeyle Ölüm Arasındaki Şair”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.8-11, 16-18.]

Hüseyin Cöntürk [Erdoğan, Mehmet, “İkinci Yeni Eleştirmeni Olarak Hüseyin Cöntürk”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.8-10.]

Hüseyin Vassaf [Günaydın, Yusuf Turan, “Vassaf’ın Tavsif Dizeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, s.6.]

Hüseyin Vassaf; *Gülzâr-ı Aşk* [Kemikli, Bilal, “Gülzâr-ı Aşk, (Mevlid Şerhi) Vesiletü’n-Necât-ı Anlama Çabasıdır...”, **Dergâh**, S.194, Nisan 2006, ss.12-15.]

Hüsrev Hatemi [Özarslan, Ersin, “Hüsrev Hâtemi’nin Hatıraları Anıcak Ol Meclisi’nin Hatırlattıkları”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.19-20.]

Hüsrev Hatemi; *Karakavak Şiirleri...* [Çalışkan, Furkan, “Karakavak Şiirleri”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.3-4.]

İbnü’l-Arabî [Chittick, William C. (Çev. Mustafa Hilmi Baş), “Mevlana ve İbnü’l-Arabî”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, s.21.]

İbrahim Hakkı [Erdoğan, Kenan, “İbrahim Hakkı Divanı’nın Neşri Dolayısıyla”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.22.]

İbrahim Kiras; *Yırtılan Kağıt Gibi On Yıl* [Harmancı, Abdullah, “Yırtılan Kağıt Gibi Beş Yıl”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.7-8.]

İbrahim Tenekeci; *Şüpheli Paket* [Açıkgöz, Namık, “ ‘Şüpheli Paket’teki Tılsım”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.4-5.]

İbrahim Tenekeci [Emre, Ali, “Üç Köpük’ten Güzellik Uykusu’na Yatan İbrahim Tenekeci”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.3-4.]

İbrahim Tenekeci; *Giderken Söylenmiştir* [Tuğrul, Muharrem, “Giderken Söylenmiştir”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.4-5.]

İbrahim Tenekeci [Yeşil, Kamil, “İbrahim Tenekeci’nin ‘Giderken Söylediği’ Sözler”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, ss.5-6.]

İbrahim Tenekeci [Yalçınova, Ömer, “İbrahim Tenekeci Hakkında Okuma Notları”, **Dergâh**, S.179, Ocak 2005, ss.3-6.]

İkinci Yeni [Altıyaprak, Yakup, “Egzistansiyalizm, İkinci Yeni ve Din”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.10-11, 23.]

İlhan Berk [Akkanat, Cevat, “İlhan Berk’in Gelenek Karşısındaki Tutumu”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.1, 7-8.]

İlhan Berk [Akkanat, Cevat, “Gelenegin İlhan Berk Şiirindeki Görünümü”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.8-11.]

İlhan Berk [Altıyaprak, Yakup, “İlhan Berk ve ‘İkinci Yeni’de Anlam Sorunu”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.7-8.]

İmge [Gencer, Alper, “Bir Varoluş Uzvu Olarak İmge”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, ss.4-5.]

İnci Enginün; *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* [Töre, Enver, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.143, Ocak 2002, ss.3-5.]

İsmail Hakkı; *Gül Risalesi* [Tatçı, Mustafa, “İsmail Hakkı Bursavî’nin Gül Risalesi”, **Dergâh**, S.186, Ağustos 2005, ss.22-23.]

İsmail Karakurt; *Mahrem Mecazlar* [Akçaoğlu, İcabi, “Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.3-5.]

İsmail Karakurt; *Mahrem Mecazlar* [Küpçük, Selçuk, “Simurg’un Şairinden Mahrem Mecazlar”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.4-5.]

İsmail Kılıçarslan; *Portakal, Turta Bir de Kirpi* [M.K, “Turta”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, s.6.]

İsmail Kılıçarslan; *Portakal, Turta, Bir de Kirpi* [Arslanbenzer, Hakan, “Kalebent Bir Şair: İsmail Kılıçarslan”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, s.8.]

İsmail Kılıçarslan [Akar, Mustafa, (İsmail Kılıçarslan ile Sohbet) “Kırgınız ama Ümitliyiz”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.12-16.]

İsmail Kılıçarslan [Baş, Fazıl, “İsmail Kılıçarslan’ı Bağışlayalım Mı?”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.3-5.]

İsmet Özel [Fedai, Celal, “Mektupların Sırası Karışırsa”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, s.6.]

İsmet Özel [Yılmaz, Nuri, “İsmet Özel’de Bir Sığınak Olarak Şiir”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.10-11.]

İsmet Özel [Fedai, Celal, “Şiir Kerim”, **Dergâh**, S.114, Ağustos 1999, s.23.]

İsmet Özel; *Bir Yusuf Masalı* [Solak, Mehmet, “Hayata Açılan Kapı: Bir Yusuf Masalı”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.1, 8-11.]

İsmet Özel [Yıldırım, Ercan, “İsmet Özel Şiiri’nde Türkçe Kelime Kullanma Hassasiyeti”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.9-11, 23.]

İsmet Özel; *Bir Yusuf Masalı* [Fedai, Celal, “‘Bir Yusuf Masalı’nın Başarısı ya da Başarısızlığı Üzerine”, **Dergâh**, S.146, Nisan 2002, ss.15-18.]

İsmet Özel; *Kan Kalesi* [Kocaman, Esra, “Şehre Karşı Onurlu Bir Tavır: Kan Kalesi”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.10-11, 19.]

İsmet Özel; *Amentü* [Beriş, Hamit Emrah, “Otuzuncu Yılında İsmet Özel’in ‘Amentü’sü”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, ss.7-8.]

İsmet Özel [Demirel, İdiris, “İsmet Özel’de Teknik, Medeniyet ve Yabancılaşmadan Kapitalist Dünya Sistemine”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.18-19.]

İsmet Özel [Demirel, İdiris, “Şiir, Sosyalizm ve Dünya Sistemi Aralığında İsmet Özel”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.22-23.]

İsmet Özel [Demirel, İdiris, “İsmet Özel’in Dünya Sistemi ve (Rus) Türklük Tasavvuru, **Dergâh**, S.191, Ocak 2006, ss.19-21.]

İsmet Özel [Aydoğan, Mustafa, “İsmet Özel Şiiri ve Poetikası”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, ss.8-9.]

Kafiye, [Erol, Ali, “Türk Şiirinde Kafiye”, **Dergâh**, S.181, Mart 2005, ss.19-20.]

Kemal Sayar [Yıldırım, Ercan, “ ‘Tanrı Konuşur’ ya da Kaygı, Şüphe, Umut”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.7-9.]

Kerbela [Kara, Mustafa, “Üç Nefes”, **Dergâh**, S.158, Nisan 2003, ss.19-20.]

Levent Dalar; *Ağaç, Kedi ve Tırnak* [Yasir, Mustafa, “ ‘Ağaç, Kedi ve Tırnak’ İçin Notlar ”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.3-4.]

Levent Dalar [Oral, Mustafa, “Şiirin Rüyasında Gezinti”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.3-5.]

Levent Dalar; *Temsil-i Hayat* [Öztürk, Hasan Ali, “Bir Şair-i Kâşif”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, ss.5-6, 9.]

Levent Sunal; *Biz Neyi Anlar* [Arslanbenzer, Hakan, “Biz Seni Anlar”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.3-6.]

Levent Sunal [Kuçlu, Evren, “Şairi Kim Anlar”, **Dergâh**, S.182, Nisan 2005, ss.9-10.]

Leyla ile Mecnun [Tokel, Dursun Ali, “Bir Bildungsroman Olarak Leyla vü Mecnun Mesnevisi”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.17-19.]

Mehmet Akif Ersoy [Özçelik, Mustafa, “Şiirin Hikmet Burcundaki İki Şair Mehmet Akif ve Şirazlı Sadi”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.19.]

Mehmet Akif [Arslanbenzer, Hakan, “Mehmet Akif ve Eliot Türk Basınında”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.10-11, 22.]

Mehmet Akif Ersoy [Cündioğlu, Düccane, “Kur’an Şâiri”nin Kur’an Tercümeleri”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.14-20.]

Mehmet Akif Ersoy [Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-I”, **Dergâh**, S.120, Şubat 2000, ss.14-20.]

Mehmet Akif Ersoy [Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhumun Lisan Haritaları-II”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.15-20.]

Mehmet Akif Ersoy [Cündioğlu, Düccane, “Akif Merhum’un Lisan Haritaları-III”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.15-18.]

Mehmet Akif Ersoy [Cündioğlu, Düccane, “Âkif Merhum’un Lisan Haritaları-IV”, **Dergâh**, S.123, Mayıs 2000, ss.15-19.]

Mehmet Akif Ersoy [Kara, İsmail, “Akif Merhumun Bilinmeyen Bir Makalesi”, **Dergâh**, S.128, Ekim 2000, ss.3-4.]

Mehmet Akif Ersoy [Doğan, D.Mehmet, “Nurettin Topçu ve Mehmet Âkif”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.7-8]

Mehmet Akif Ersoy [Toprak, Osman, “Mehmet Akif Ersoy’un Dili”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.18-19.]

Mehmet Akif Ersoy [Kara, İsmail, “Akif’ten Şerif Muhiddin’e Üç Mektup”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.16-18.]

Mehmet Akif Ersoy [Devrim, Tunay, “II.Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Tematigi Açısından Mehmet Akif’in Safahat’ı”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.20-22.]

Mehmet Ögütçü; *Orta Kahvelere Yolculuk* [Dalar, Levent, “Trenler, Duvarlar ve Elmalar”, **Dergâh**, S.142, Aralık 2001, ss.3-4.]

Mehmet S. Fidancı; *Şi’rpençe-Kapanan Pencere* [Metin, Ali K., “Aşkın Penceresinde Kanayan Bir Şair”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.5-7.]

Mehmet Uğurlu; *Dipnot* [Harmancı, Abdullah, “Dipnot”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.5.]

Mevlânâ [Chittick, William C. (Çev. Mustafa Hilmi Baş), “Mevlana ve İbnü’l-Arabî”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, s.21.]

Mevlânâ [Sayar, Ahmet Güner, “Mesnevi’nin Türkçe İlk Tam ve Mensur Tercümesine Dair Bir Not”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.16-18.]

Mustafa Akar; *Küçük Bir Gökada* [Akın, Hüseyin, “Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.155, Ocak 2003, ss.4-5.]

Mustafa Akar; *Küçük Bir Gökada* [Küpçük, Selçuk, “Şair’in Kurtarılmış Alanı: Küçük Bir Gökada”, **Dergâh**, S.174, Ağustos 2004, ss.3-5.]

Mustafa Akar [Baş, Fazıl, “İsmail Kılıçarslan’ı Bağışlayalım Mı?”, **Dergâh**, S.176, Ekim 2004, s.3-5.]

Mustafa Aydoğan; *Bir Dolu Bakır Yaz* [Dergah, “Bir Dolu Bakır Yaz”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.6.]

Nâbî [Demirci, Berat, (Ali Fuat Bilkan ile Sohbet) “Eğerçi Köhne Metâ’uz Revâcumuz Yokdur, Revâca Da O Kadar İhtiyâcumuz Yokdur”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.12-14.]

Nabizade Nazım [Ünal, Hayriye, “Leş Kargaları”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, ss.7-8.]

Namık Ekrem [Yüksel, Süheyla, “Birecikli Namık Ekrem”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.8-11.]

Necip Fazıl Kısakürek [Uçman, Abdullah, “Şiir, Şair ve İdeoloji ya da Necip Fazıl’ın Şiiri”, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.8-10.]

Necip Fazıl Kısakürek [Okay, Orhan, “Necip Fazıl’ın Şiirlerinin Estetik Derinliği”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, s.1, 8-10.]

Neşet Ertaş [Kurnaz, Cemal, “Gönüller Hizmetçisi Bir Garip Abdal”, **Dergâh**, S.121, Mart 2000, ss.20-21.]

Nigar Hanım (Nazan Bekiroğlu) [Selim, Ömer, “İki Muharrire Arasında Zamanaşırı Bir His Köprüsü”, **Dergâh**, S.107, Ocak 1999, ss.6-8.]

Nigârî [Kara, Mustafa, “Harput’ta Karabağlı Bir Derviş Şair: Nigârî”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.14-17.]

Niyazî-i Mısırî (Abdullah Çaylıoğlu); [Erdoğan, Mustafa, “Şerh-i Noksanı Neylerler?”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.20-21.]

Niyâzî-i Mısırî [Tatçı, Mustafa, Şen, Cafer, “Evveli Kahr Ahiri İhsan, Bir Niyâzî-i Mısırî Yorumu”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.14-15.]

Orhan Şaik Gökyay [Kara, İsmail, “El-Muhacim Dâima”, **Dergâh**, S.159, Mayıs 2003, ss.15-21.]

Orhan Veli [Erdoğan, Mehmet, “Orhan Veli ve Garip Şiirinin Gerekçeleri”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.16-18.]

Osman Konuk [Keklikçi, Cafer, “Tehlikeli Belki”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.3-4.]

Osman Konuk [Metin, Ali K., “ ‘Tehlikeli Belki’ye Pürdikkat! ”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.4-6, 16.]

Osman Özbahçe; *Uzun Yürekli Nehir* [Metin, Ali K. “Trajiğin Girdabındaki Uzun Yürekli Nehir”, **Dergâh**, S.118, Aralık 1999, ss.3-5.]

Osman Özbahçe; *Düşmanlık* [Kemal, Mehmet, “İlhami Çiçek O Şiiri Niçin Yaz(a)mazdı?”, **Dergâh**, S.180, Şubat 2005, ss.3-4.]

Osman Özbahçe [Kaya, Vural, (Osman Özbahçe ile Sohbet) “Daha Anlamazlarsa İstiklal Marşımızı Okusunlar”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.12-15.]

Osman Özbahçe; *Kral* [Çalışkan, Furkan, “Kral”, **Dergâh**, S.200, Ekim 2006, ss.3-4.]

Ömer Erdem; *Evvel* [Gencer, Alper, “Ömer Erdem Şiiri ve ‘Evvel’”, **Dergâh**, S.195, Mayıs 2006, ss.11, 21-22.]

Ömer Erdem [Yalsızuçanlar, Sadık, “Çekirdeksiz Nar Gibi Şiir”, **Dergâh**, S.196, Haziran 2006, s.11.]

Patrona Halil [Tökel, Dursun Ali, “Divan Şairi Gözüyle Patrona Halil”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.10-14.]

Paul Celan [Sayar, Kemal, “Paul Celan’ı Neden Okumalıyız?”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, s.6.]

Rasîhî [Pala, İskender, “Müjgân Müjgân Üstüne”, **Dergâh**, S.141, Kasım 2001, s.9.]

Rıdvan Memi; *Hiç* [Yalçınova, Ömer, “Rıdvan Memi’nin Hiç’i”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.5-6.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in İki Mektubu”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.29-30.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Rıza Tevfik’in Sanat ve Estetik’le İlgili Yazıları-II”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.14-15.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Güldüm.. O Gülüş Benden Eziyet Gibi Geçti” Rıza Tevfik’in Şiiri Üzerine Bir İnceleme”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.1, 14-17.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-I”, **Dergâh**, S.161, Temmuz 2003, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-II”, **Dergâh**, S.162, Ağustos 2003, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-III”, **Dergâh**, S.163, Eylül 2003, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IV”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-V”, **Dergâh**, S.166, Aralık 2003, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VI”, **Dergâh**, S.167, Ocak 2004, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VII”, **Dergâh**, S.168, Şubat 2004, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-VIII”, **Dergâh**, S.169, Mart 2004, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-IX”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-X”, **Dergâh**, S.171, Mayıs 2004, s.23.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Uçman, Abdullah, “Hatıralar-XI”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, s.22.]

Rıza Tevfik Bölükbaşı [Bargan, Hüseyin, “Özbek Şairi Çolpan ve Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.22-23.]

Sadi Şirazi [Özçelik, Mustafa, “Şiirin Hikmet Burcundaki İki Şair Mehmet Akif ve Şirazlı Sadi”, **Dergâh**, S.117, Kasım 1999, s.19.]

Sezai Karakoç [Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-I”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.7-9.]

Sezai Karakoç [Karataş, Turan, “Sezai Karakoç’un Şiir ve Şair Üstüne Düşünceleri-II, **Dergâh**, S.102-103, Ağustos-Eylül 1998, ss.10-11, 21.]

Sezai Karakoç [Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.8-9.]

Sezai Karakoç [Erdoğan, Mehmet, “Monna Rosa ve Bir Açıklama”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, s.2.]

Sezai Karakoç [Aydoğan, Mustafa, “Dişimizin Zarı: Sezai Karakoç”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.7-8.]

Sezai Karakoç [Dönmez, Ali Osman, “ ‘Ötesini Söylemeyeceğim’ Şiirinden Hareketle Sezai Karakoç’un Şiirinde Kadın”, **Dergâh**, S.199, Eylül 2006, ss.11, 14-16.]

Suavi Kemal Yazgıç; *Sebebsiz Serçe* [Dalar, Levent, “Kar Kuyusunda Büyük Yangın”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.4-5.]

Süleyman Çobanoğlu [Dergâh, (Süleyman Çobanoğlu ile Sohbet) “Şiir Hayretle Yazılan, Hayretle Okunandır”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, ss.12-13, 22.]

Şair [Ünal, Hayriye, “Şairin Özgürlüğü”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, s.8.]

Şair [Ünal, Hayriye, “Şairin Ölümü”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.3-5.]

Şair(ler) (Orhan Okay; *Silik Fotoğraflar*) [Yeşil, Kamil, “Silik Fotoğraflar”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.3-4.]

Şair(ler) (Orhan Okay; *Silik Fotoğraflar*) [Erbay, Erdoğan, “‘Silik Fotoğraflar’daki Hüzün”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, s.22.]

Şair [Ünal, Hayriye, “Şairin Rüsvalığı”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.3-4.]

Şathiye (Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı) [Şen, Cafer, “Türk Edebiyatında Şathiyyeler”, **Dergâh**, S.135, Mayıs 2001, ss.3-6.]

Şeyh İbrahim Efendi [Balık, Macit, “Yunus İzinde Bir Mutasavvıf, Şair, Post-Nişin Yahut Bir Melâmî Kutbu”, **Dergâh**, S.164, Ekim 2003, ss.5-7.]

Şeyh Mehmet Şemsettin Efendi [Kara, Mustafa, “Bir Şeyh Efendi’nin Meşrutiyet ve Cumhuriyet’e Bakışı”, **Dergâh**, S.134, Nisan 2001, ss.14-18.]

Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyefendi [Kahraman Dikmen, Melek, “Şair Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyefendi”, **Dergâh**, S.165, Kasım 2003, ss.3-5.]

Şiir (Turan Karataş; *Şiir Vadilerinde*) [Erdoğan, Mehmet, “Şiir Vadilerinde”, **Dergâh**, S.101, Temmuz 1998, ss.3-4.]

Şiir (Turan Karataş; *Şiir Vadilerinde*) [Erdoğan, Mehmet, (Turan Karataş’la Sohbet) “‘Şiir Vadilerinde’ Esen Rüzgâr ve Eleştiri Ahlâkı...”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.12-13, 21.]

Şiir - Neo-Epik Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Neo-Epik Şiirin Temelleri: Terimin Ortaya Çıkışı”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.9-11.]

Şiir [Ünal, Hayriye, “Sorumluluk Sahibi Şiir”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.8-9.]

Şiir [Yılmaz, Nuri, “Şiirin Dünyası: Hüznün Haritası”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.9-10.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Lirik Şiirin Ölümü”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, ss.9-10, 20-21.]

Şiir [Dergâh, (Mehmet Erdoğan, Mehmet Can Doğan, Hakan Arslanbenzer ile Sohbet) “Yeni Bir Yüzyıla Girerken Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.112, Haziran 1999, ss.12-14, 22.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Modern Şiir: Teklif Değil, Tehdit”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.1, 8-9.]

Şiir [Çetindağ, Yusuf, “Gelenek, Felsefe ve Dilbilim Bağlamında Bir ‘Ara-Konum’ Poetikası”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, ss.9-11, 16.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “İdeolojilerin Enkazı Altında Şairlerin Seferberlik Çağrısı”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, ss.9-10.]

Şiir (Cemal Kurnaz; *Anadolu’da Orta Asyalı Şairler*) [Macit, Muhsin, “Türkiye - Orta Asya Edebi İlişkileri”, **Dergâh**, S.115-116, Eylül-Ekim 1999, s.22.]

Şiir [Eşitgin, Dinçer, “ ‘Şiir ve Hakikat’ ve Beşir Fuat”, **Dergâh**, S.119, Ocak 2000, ss.3-4.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Yetenek ve Diğer Teknikler”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, ss.11, 19-20.]

Şiir [Yazıcı, Adem, “Şiirin İmleri”, **Dergâh**, S.124, Haziran 2000, ss.5-6.]

Şiir - İstimdat Şiirleri [Kara, Mustafa, “Abdülkâdir Geylânî Hazretleri’nden Ziya Gökalp ve Gazi Paşa Hazretleri’ne”, **Dergâh**, S.127, Eylül 2000, ss.10-11, 17-21.]

Şiir- Edebi, Fikri Oluşumlar [Uçman, Abdullah, “II.Meşrutiyet’ten Sonraki Yeni Edebî ve Fikrî Oluşumlar”, **Dergâh**, S.129, Kasım 2000, ss.15-17.]

Şiir [Özçelik, Mustafa, “Bir Şiir Muhiti Olarak Kütahya”, **Dergâh**, S.130, Aralık 2000, ss.18-20.]

Şiir (M. Kayahan Özgül; *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi*) [Kemikli, Bilal, “Arayışlar Devri Türk Şiiri”, **Dergâh**, S.132, Şubat 2001, ss.3-5.]

Şiir [Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları”, **Dergâh**, S.133, Mart 2001, ss.7-8.]

Şiir [Dalar, Levent, “Günümüz Şiirini Anlama Çalışmaları, Beşinci Bölüm: Bir Seyahat, Bir Ziyaret”, **Dergâh**, S.136, Haziran 2001, ss.9-11.]

Şiir [Karaismailoğlu, Adnan, “Yeni Farsça İlk Şiirlerde Türkler ve Türk Kültürü”, **Dergâh**, S.138, Ağustos 2001, ss.20-21.]

Şiir [Sayar, Kemal, “Tanrı Konuşur”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.1-2.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “ ‘İslamcı Şair’ Niçin Olmaz?”, **Dergâh**, S.145, Mart 2002, ss.3-4.]

Şiir [Beyatlı, Yahya Kemal “Eski Şiirimiz Duracağı Noktada Durdu ve Biteceği Devirde Bitti”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.1, 9-11.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.21-23.]

Şiir [Narlı, Mehmet, “Şiirde Gibi Olmak”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, s.23.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.149, Temmuz 2002, ss.21-22.]

Şiir [Erdogan, Mehmet, “Şiirin İnsan Davası”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.8-9.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.150, Ağustos 2002, ss.21-22.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.21-22.]

Şiir (Osman Özbahçe; *Dergilerde Şiir’e Cevap*) [Aycı, Mehmet, “Penceresiz Kuleden Ufka Nasıl Bakılır”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, s.23.]

Şiir [Özbahçe, Osman, “Dergilerde Şiir”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, ss.20-21.]

Şiir (Osman Özbahçe; *Dergilerde Şiir’e Cevap*) [Ferhat, Hüseyin, “Şiiri Anlamak İçin ‘Hissetmek’ Gerekli”, **Dergâh**, S.152, Ekim 2002, s.22.]

Şiir (Osman Özbahçe; *Dergilerde Şiire Cevap*) [Murat, Ahmet, “Oldu Mu Şimdi Osman Özbahçe?”, **Dergâh**, S.153, Kasım 2002, ss.3-5.]

Şiir [Özçelik, Mustafa, “Edebiyatımızda Şiir ve Dua”, **Dergâh**, S.157, Mart 2003, ss.18-20.]

Şiir [Cahit Zarifoğlu Şiir ve Edebiyat Girişimi Genel Sekreterliği, “Sesler Ormanı”, **Dergâh**, S.160, Haziran 2003, ss.20-21.]

Şiir [Yazıcı, Adem, “Şiirin Anlam İlkeleri”, **Dergâh**, S.170, Nisan 2004, ss.3-5.]

Şiir [Arslanbenzer, Hakan, “Şiirin Nabzı”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.7-9.]

Şiir (Mahmut Erol Kılıç; *Sufî ve Şiir*) [Şasa, Ayşe, “Üç Parıltılı Çıkış”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, s.3.]

Şiir [Güzel, Murat, “Şiir ve Prozodî”, **Dergâh**, S.178, Aralık 2004, ss.4-6.]

Şiir [Pelit, İsmail, “Şiirde Anlam”, **Dergâh**, S.185, Temmuz 2005, ss.8-9.]

Şiir [Pelit, İsmail, “Anlamı Şiirde Belirten Mesafe”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.10-11.]

Şiir (Mahmut Erol Kılıç; *Sufî ve Şiir*) [Demir, Vecdi, “Sufî ve Şiir”, **Dergâh**, S.189, Kasım 2005, s.6.]

Şiir [Güzel, Murat, “Varoluşumuzdaki Yırtık: Günümüz Şiirinde İmgenin Yeri”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.9-10.]

Şiir [Eşitgin, Dinçer, (Şaban Sağlık’la Sohbet) “Şiir ile Hikâye Arasındaki Geçişler”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.12-16.]

Şiir [Uludağ, Süleyman, “Tasavvufta Şiir”, **Dergâh**, S.192, Şubat 2006, ss.16-18.]

Şiir [Erdoğan, Mehmet, “Dağların Dili”, **Dergâh**, S.193, Mart 2006, ss.9-10.]

Şiir [Altıyaprak, Yakup, “1980’ler ve Sonrasında Türk Şiirine Genel Bir Bakış”, **Dergâh**, S.198, Ağustos 2006, ss.11, 22-23.]

Tevfik Fikret [Daşcıoğlu, Yılmaz, “Tevfik Fikret’in Bir ‘Yeşil Yurd’a Kaçış Arzusuna İlişkin Bazı Mektuplar”, **Dergâh**, S.104, Ekim 1998, ss.9-11.]

Tevfik Fikret [K., M, “Mektuplarla Tevfik Fikret ve Çevresi”, **Dergâh**, S.110, Nisan 1999, s.6.]

Tevfik Fikret [Akay, Hasan, “ ‘Maî Deniz’in Siyah Yüzü”, **Dergâh**, S.125, Temmuz 2000, ss.7-8, 21-22.]

Tevfik Fikret [Kara, İsmail, “Tevfik Fikret: İnsan ve Şair”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.14-17.]

Tevfik Fikret [Gökalp, Ziya, “Tevfik Fikret ve Türkçüler”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, s.15.]

Tevfik Fikret [Bargan, Hüseyin, “Özbek Şairi Çolpan ve Türk Edebiyatı”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.22-23.]

Turan Koç [Ünal, Hayriye, “Turan Koç Şiiri Üzerine”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.8-10.]

Turgut Uyar [Altınyaprak, Yakup, “Edip Cansever ve Turgut Uyar Şiirinde Modern Yaşamın Parametreleri”, **Dergâh**, S.172, Haziran 2004, ss.10-11, 16-18.]

Türkü [Yıldız, Alpay Doğan, “Gönül Dağı’nın Yanık Havalarına Dair”, **Dergâh**, S.122, Nisan 2000, s.21.]

Ülkü Tamer [Akkanat, Cevat, “Ülkü Tamer ve Şiir Geleneğimiz”, **Dergâh**, S.156, Şubat 2003, ss.7-10.]

Viktor R. Holbrook; *Aşkın Okunmaz Kıyıları* [Tökel, Dursun Ali, “Divan Şiirinin Tehlikeli Kıyılarında Dolaşan Yabancı”, **Dergâh**, S.109, Mart 1999, ss.14-16.]

Yahya Bey [Kurnaz, Cemal, “Bir Demir Dağı Delip Boynuna Almak”, **Dergâh**, S.151, Eylül 2002, ss.1, 8-9.]

Yahya Kemal Beyatlı (Hasan Bülent Kahraman; *Yahya Kemal Rimbaud’yu Okudu Mu?*) [Kahyaoglu, Mahmut, “Kanuni Hangi Selim’in Oğlu?”, **Dergâh**, S.105, Kasım 1998, ss.3-5.]

Yahya Kemal Beyatlı [Doğan, Mehmet Can, “Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim İçin Yahya Kemal”, **Dergâh**, S.108, Şubat 1999, s.11.]

Yahya Kemal Beyatlı [Yıldız, Alpay Doğan, “Kendi Gökkubbemiz’in Kurmaca Yapısı”, **Dergâh**, S.137, Temmuz 2001, ss.9-11, 18-19.]

Yahya Kemal Beyatlı [Kemal, Yahya, “Eski Şiirimiz Duracağı Noktada Durdu ve Biteceği Devirde Bitti”, **Dergâh**, S.147, Mayıs 2002, ss.1, 9-11.]

Yahya Kemal Beyatlı [Okay, M.Orhan, “Türk Şiirinin Dargın İki Ustası: Yahya Kemal ve Ahmet Haşım”, **Dergâh**, S.177, Kasım 2004, ss.1, 8-10.]

Yahya Kemal Beyatlı [Seçilir, Alper, “ ‘Mehlika Sultan’la ‘Kaf Dağı’nın Ardın(da)’a Metaforik Bir Bakış”, **Dergâh**, S.190, Aralık 2005, ss.11-23.]

Yedi Meşale [Emiroğlu, Öztürk, “Yetmiş Yıl Sonra ‘Yedi Meşale’ Üzerine”, **Dergâh**, S.106, Aralık 1998, ss.20-21.]

Yunus Emre [Kemikli, Bilal, “Yunus Emre’nin Dünya Tasavvuru”, **Dergâh**, S.175, Eylül 2004, ss.18-21.]

Yunus Emre (Mustafa Tatcı) [Şen, Cafer, “Yunus Emre Şerhleri”, **Dergâh**, S.187, Eylül 2005, ss.3-5.]

Yusuf Özkan Özburun; *Son Ağaç* [Yazgıç, Suavi Kemal, “Mahşerde Parmağını Emen Bir Çocuğun Bilmececi”, **Dergâh**, S.154, Aralık 2002, ss.4-5.]

Yücel Kayıran; *Çalgın* [Aycı, Mehmet, “Şairin Çılgınlığı/Şairin Çalgınlığı”, **Dergâh**, S.197, Temmuz 2006, ss.4-5.]

Ziya Osman Saba [Dündar, Murat, “Küçük Beyaz Ev”, **Dergâh**, S.113, Temmuz 1999, s.22.]

Ziya Osman Saba [Enginün, İnci, “Ziya’ya Mektuplar”, **Dergâh**, S.144, Şubat 2002, ss.15-16.]

Ziya Osman Saba [Yıldırım, Tahsin, (Mehmet Nuri Yardım ile Sohbet) “Kayıp İstasyon”, **Dergâh**, S.188, Ekim 2005, ss.12-14.]

SONUÇ

Dergâh dergisi merkezine edebiyatı almakla birlikte içeriğinde sanatsal ve kültürel gelişmelere de yer veren bir dergidir. İlk sayısı Mart 1990 yılında çıkmış, son sayı (384. Sayı) Şubat 2022 yılında çıkarak yayın hayatına ara vermiştir. Ayda bir yayımlanan derginin hemen hemen tüm sayılarında şiir, şair, şiir inceleme ve kitap tanıtımlarına yer verilmiştir. Yazı işleri sorumluluğunu ilk sayıdan 310. sayıya kadar Mustafa Kutlu yürütmüştür. Daha sonra bu görevini Ali Ayçıl'e devretmiş, Ali Ayçıl bu görevi 384. sayıya kadar yürütmüştür.

Yazar kadrosu oldukça geniş olan dergide yeni çıkan kitaplara, genç şairlerin ilk şiirlerine, edebiyatımızda ün yapmış şair ve yazarların hatıralarına, mektuplarına, eserlerinde görülen yansımalara, edebiyat alanında yapılan araştırma ve incelemelere vb. yer verilir. Dergide yer verilen yazılar konunun uzunluğuna bağlı olarak birkaç dergide devam serisi şeklinde yayımlanmıştır. Örneğin Osman Özbahçe'nin "Dergilerde Şiir" başlıklı tanıtım, eleştiri, değini özelliğindeki yazısı 147. sayıda başlayıp sonraki 149, 150, 151, 152. sayılarda da devam eder. Bu sayılarda Osman Özbahçe dergide şiirleri yayımlanan bazı şairleri (İsmail Kılıçarslan, Faruk Uysal, Mustafa Akar, Levent Sunal, Cahit Koytak, İbrahim Tenekeci, Kemal Sayar, Hüseyin Ferhad, Hayriye Ünal gibi) şiirlerinden hareketle eleştirir. Bu eleştiri yazıları kimi zaman şairlerin itirazlarına ve bazı edebî tartışmalara yol açmıştır. Örnek olarak derginin 152. sayısındaki Hüseyin Ferhad'a ait "Şiiri Anlamak İçin 'Hissetmek' Gerekli" başlıklı yazı ve 153. sayıda yer alan Ahmet Murat imzalı "Oldu mu Şimdi Osman Özbahçe?" başlıklı "Derkenar" yazısı yukarıda bahsi geçen Osman Özbahçe'nin şiir değerlendirmelerine birer itiraz niteliği taşır.

Derginin dikkate değer bir başka özelliği ise "vefa" duygusunun ön planda olmasıdır. Bazı sayılarda bir şairin ya da yazarın vefatı üzerine yazılar kaleme alınmıştır. Örneğin derginin 149. sayısında yayımlanan Nazir Akalın'a ait "Alacatlı, Güzel Adam, Bizi Bırakıp Nereye?" başlıklı yazısı ve Hanifi İspirli'nin "Hüseyin Alacatlı ya da Bir Şairin Ölümü" başlıklı yazısı vefat eden şair Hüseyin Alacatlı'nın şiiri, yaşamı ve kişiliği hakkında bilgiler içerir.

Bu tezin konusunu oluşturan Dergâh dergisinin 101-200. sayılarında “Şiir Eleştirisi”; şiir, şair, şiir dönemleri ve grupları, poetik yaklaşımlar ve şiir kitabı tanıtımı hakkındaki yazıları içermektedir. Ele alınan sayıların hemen hepsinde bu konuyla alakalı en az bir yazıya rastlanmıştır. Yalnızca bir sayıda (140.sayı) konuyla ilgili bir yazıya rastlanmamıştır.

“Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (101-200. Sayılar)” konulu bu çalışmanın ilk başlığı “Şiir ve Şairlerle İlgili Kitap Tanıtımları”dır. Bu başlık altında dergide yer alan şiir ve şairlerle ilgili yeni çıkan şiir kitaplarına, edebiyatımızda ün yapmış şairlerin hatıralarını ya da mektuplarını yayımlayan kitaplara yer verilmiştir. Genellikle “Derkenar” adı verilen bölümlerde rastlanan yazılar bazıları kendileri de şair olan yazar kadrosunca ele alınmıştır. Bu yazıların en dikkat çekici yanı ilk şiir kitabını yayımlayan şairlerin yine kendileri gibi şair yazarlarca tanıtılması, edebi bir saygınlık çerçevesinde okura tavsiye edilmesi üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Kitap tanıtım yazıları kimi zaman kitaptaki şiirler üzerine kimi zaman da şairin şiir serüveni hakkında olmaktadır. Bu yazılar dergi okurları için güncel kitapları alıp okumadan önce bir ön değerlendirme çalışması niteliğindedir. Kitaplar hakkındaki yazılarda kitabın çıkış tarihi, yayınevi, kaçınıcı baskı olduğu, şairin ya da yazarın kaçınıcı kitabı olduğu ile ilgili bilgilere yer verilir. Yazarlar kitaptaki olumlu ve olumsuz buldukları yönleri tarafsız bir gözle okura sunarlar. Bu yazıların bazıları sohbet havasında samimi bir dille, bazıları ise daha resmi, mesafeli bir dille hazırlanmıştır. Ele alınan kitap yazarın ilk kitabıysa kusurlar mazur görülür ve ilk kitaplarda bazı yanlışlıkların bulunacağı doğal karşılanır. Şaire ait ikinci kitap tanıtılıyorsa genellikle ilk kitapla mukayese şeklinde bir tanıtım görülür.

Kitap tanıtımı yapan yazarlar arasında dergide şiirleri yayımlanan veya ilk şiir kitabını çıkarmış yazarlar da bulunmaktadır. Buradan derginin bir başka özelliği çıkarılabilir. Bu özellik, dergide yazı ve şiir yayımlayan genç şairlere ve yazarlara kitap çıkarma fırsatı ve uygun ortamı oluşturmada derginin üstlendiği bir görev olarak açıklanabilir.

“Şairler Hakkında Yazılar” başlıklı ikinci bölümde Dergâh dergisinde 101-200. sayılar arasında ele alınmış şairlerle ilgili yazılara yer verilmiştir. Bu yazılarda genellikle Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, İsmet Özel, Cahit Külebi, Cemal Süreya, İlhan Berk, Ece Ayhan, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı, Ülkü Tamer, Ümit Yaşar Oğuzcan gibi Cumhuriyet Dönemi’nin önde gelen isimleri ağırlıktadır. Daha önceki dönemlerden ise Abdülhak Hamit Tarhan, Mehmet Akif, Ahmet Haşim, Yahya Kemal ve Tefik Fikret ele alınan diğer önemli şairlerdir. Az da olsa Türk Halk edebiyatını temsil eden Süleyman Çobanoğlu, Neşet Ertaş ve Erzurumlu âşıklar halk şiirini yansıtan isimler olarak dergide kendilerine yer verilmiştir. Türk Tasavvuf edebiyatının en önemli ismi Yunus Emre de ele alınan bir başka sanatçıdır. Zaman zaman Thomas Stearns Eliot, Johann Wolfgang von Goethe, Şirazlı Sadi gibi Türk olmayan sanatçılara da yer verildiği görülmüştür. Buradan hareketle derginin ilgi alanına Dünya edebiyatının da girdiği sonucuna varılabilir. Yakın dönem şairlerinden İbrahim Tenekeci, Ali Ayçıl, Hayriye Ünal, Levent Dalar, Ali Ural, İsmail Kılıçarslan, Hakan Arslanbenzer, Mustafa Akar, Mehmet Uğurlu gibi isimlere yer verilmiştir. Divan şiiri geleneğinden de Baki ele alınan diğer şairlerdendir.

Şairler hakkında kaleme alınan yazıların birçoğu edebiyatımızın önde gelen isimleridir. Bu yazıların çoğunluğu makale tarzında ele alınmış şair ve yazar inceleme yazısı niteliğindedir. Bu yazılarda şairin yaşamı, eserleri, etkilendiği yazar veya topluluklar, eserlerinde öne çıkan tema, şairin yaşadığı dönemin özellikleri, edebiyatımıza yaptığı katkılar gibi önemli görülen yönler okuyucuya aktarılmıştır. Bazı yazılar ise daha samimi bir dille sanatçının ilgi çekici yönlerinin okura sunulduğu yazı formatındadır. Şairler hakkında yazı yazan yazarlar arasında Abdullah Uçman, Turan Karataş, Yılmaz Daşcıoğlu, Nuri Yılmaz, Mustafa Özçelik, Hakan Arslanbenzer, Cemal Kurnaz, Yaşar Şenler, Cevat Akkanat, Ercan Yıldırım, Beşir Ayvazoğlu, D. Mehmet Doğan, İsmail Kara, Enver Okur, İnci Enginün, Dursun Ali Tokel, Bilal Kemikli, M. Orhan Okay gibi yazarlar bulunduğu görülmüştür. Bu isimlerden derginin yazar kadrosunun oldukça zengin tutulduğu ve alanında hâkim isimlere çoğunlukla yer verildiği sonucu çıkarılabilir.

Şiir inceleme yazıları bazen derginin “Derkenar” bölümlerinde yeni çıkan şiir kitaplarında bulunan şiirler üzerine bazen de diğer sayfalarda meşhur şiirlerin incelenmesi ve yorumlanması şeklinde mevcuttur. Bu yazılarda şairin tek bir şiiri üzerine yoğunlaşmış ya da bir kitap içindeki şiirler teker teker ele alınmış, şiirlerde bulunan şekil özellikleri, ahengi sağlayan unsurlar, verilmek istenen ileti vb. üzerine açıklayıcı anlatımlar yapılmıştır. Konu başlıklarına bakıldığında bazen ele alınan şiire bazen de bir şairin tüm şiirlerine genel bakış getirildiği görülmüştür. Örneğin derginin 104. sayısında yer alan “Monna Rosa: Bir Efsane Şiir” başlığından anlaşıldığı üzere Sezai Karakoç’un herkesçe bilinen meşhur şiiri ele alınmıştır. Başka bir örnekte ise 135. sayıda yer alan “Hilmi Yavuz’un Şiirlerine Toplu Bakış” başlığından şairin tüm şiirlerinde bulunan özelliklere değinildiği görülür.

Şiir inceleme yazılarında ağırlıklı olarak Cumhuriyet Dönemi’nde ve yakın dönemde yazılmış şiirler ele alınmıştır. Örneğin Sezai Karakoç’un “Monna Rosa” şiiri, Hilmi Yavuz’un “Bursa ve Zaman” şiiri, İsmet Özel’in “Bir Yusuf Masalı” şiiri, Haydar Ergülen’in “40 Şiir ve Bir” kitabı, İsmet Özel’in “Amentü” şiiri vb. eserler incelenmiştir. Yine Cumhuriyet Dönemi’nden Necip Fazıl, Edip Cansever, Turgut Uyar, Mustafa Necati Karaer, Hilmi Yavuz, İlhan Berk gibi şairlerin şiirlerine genel bakış getiren yazılara rastlanmıştır. Yakın dönemden ise İbrahim Tenekeci, Hayriye Ünal Turan Koç gibi isimlerin şiirleri incelenmiştir. Dergide daha eski şiir gelenekleri unutulmamıştır. Örneğin 163. sayıda Baki’ye ait bir gazele, 150. sayıda Şeyhülislam Yahya’nın bir gazeline, 157. sayıda Divan şiirinden seçkin örneklere, 102. sayıda Bağdatlı Ruhi’nin bir kasidesine, 104. sayıda Leyla ile Mecnun mesnevisine yer verilmiştir. Ayrıca 135. sayıda “Türk şiirinde Şathiyyeler” konusunun derkenar bölümünde ele alınması Halk şiiri geleneğinin de dergide kendisine yer bulduğunu gösterir. Şiir inceleme yazıları yazan isimler arasında H. Dilek Batislam, Mehmet Erdoğan, Dursun Ali Tokel, Namık Açıkgöz, Mehmet Solak, Turan Karataş, Cevat Akkanat, Cafer Şen, Uğur Soldan, Abdullah Uçman, Celal Fedai, Enver Okur, Cemal Kurnaz, İnci Enginün gibi isimler bulunur. Bu yazarlardan bazılarının diğer konu başlıklarında da yazıları olduğu görülmektedir.

Poetika hakkındaki yazılar, ele alınan bir diğer konu başlığıdır. Dergâh dergisinde zaman zaman edebiyatımızın büyük yazarlarının şiir sanatına bakışı ele alınmıştır. Edebiyatımızda poetikasını yayımlayan şair sayısı oldukça sınırlı olmasına rağmen derginin bu konu hakkında yazılara yer vermesi edebiyatı merkeze alma politikasının bir sonucudur. Poetika hakkındaki yazılar bazen ünlü bir şairin ya da bağlı bulunduğu edebî anlayışın ortak poetikası olma özelliğindedir. İncelenen 101-200. sayılar arasında poetikası ele alınan şairler arasında Hilmi Yavuz, Celal Sılay, Ahmet Haşim, Orhan Veli (Garip Poetikasi), İsmet Özel bulunur. Bunlara ek olarak daha önce dergide şiirleri yayımlanan bazı şairlerin şiire bakış açısı, sanat anlayışlarının yer aldığı yazılar da mevcuttur. Örneğin derginin 170. sayısında “Şiirin Anlam İlkeleri” başlıklı “Derkenar” yazısı, 171. sayıda Ali Ayçıl’ın “Şiirle Pazarlığa Oturamazsınız” başlıklı sohbet yazısı, 100. sayıdaki Hakan Arslanbenzer’in “İmgenin Ölümü” başlıklı yazısı tam olarak poetika ve şiir sanatı üzerine bir bakış getirmesi ve modern şiiri açıklaması bakımından kayda değerdir.

Poetika yazıları dergide diğer konu başlıkları gibi çokça önem verilen ve üzerinde durulan yazılardandır. Bunun sebebi edebiyatımızda şiir ile uğraşan kişilerin poetika üzerine bakış açıları ve eğilimlere önem vermesidir. Dergide “poetika” yazısı yazan yazarlar arasında Hayriye Ünal, Nuri Yılmaz, Mehmet Erdoğan, Adem Yazıcı, Ali Ayçıl, İsmail Pelit, Hakan Arslanbenzer gibi isimler bulunur.

Şiir grupları ve dönemler hakkındaki yazılar edebiyatımızdaki şiir toplulukları ve dönemlerini aydınlatması açısından oldukça önem arz eder. Bu yazılarda Cumhuriyet sonrası fikir ve edebiyat toplulukları, adlarını çıkardıkları ortak bir kitap ya da dergi ile duyuran şair grupları, dönem olaylarının şiire etkisi, edebiyatımızdaki şiir gelenekleri gibi konular ele alınmıştır. Bu yazılar ağırlıklı olarak Modern şiir, Yakın Dönem (80 Sonrası) Cumhuriyet Dönemi, Divan edebiyatı ve az da olsa Halk edebiyatı, II. Meşrutiyet sonrasını kapsamaktadır. Yazılarda Cumhuriyet sonrası edebi oluşumlardan Yedi Meşaleciler, I. Yeni (Garip Hareketi), II. Yeni gibi şiir toplulukları yer almıştır. Bunun yanı sıra Divan şiiri ile ilgili yazılar da dergide yer kendine yer bulur. Örnek olarak 109. sayıda Dursun Ali Tokel’in Divan şiiri ile ilgili yazısı, 112, 113-114. sayılarda Tanpınar’ın Divan şiirine bakışı, 115-116. sayılarda İskender Pala ile Divan

şii konulu orta sayfa sohbeti, 125. sayıda Dursun Ali Tokel'in Divan şii üzerine orta sayfa sohbeti, 143 ve 145. sayılarda yer alan Cemal Kurnaz'a ait Divan şiiyle alakalı yazılar gösterilebilir.

Dergide güncel şiirler de ele alınan konulardandır. 113. sayıda yer alan “Modern Şii” başlıklı yazı, 133. sayıda ve devamı 136. sayıda yer alan “Günümüz Şii” başlıklı yazılar güncel şiir dönemine örnek olarak verilebilir. Dergide dönem ve şiir gruplarıyla ilgili yazılar kimi zaman orta sayfada sohbet biçiminde kimi zaman da dönem ya da şiir topluluğu seri biçiminde birden fazla sayıda ele alınmıştır. Halk edebiyatıyla ilgili bir dönem yazısına rastlanmıştır. Ele alınan dergilerde Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati dönemleri hakkındaki bilgiler daha çok yazar üzerinden verilmiştir. Dönem olarak İslamiyet Öncesi Dönem ile Milli Edebiyat Dönemi hakkında bir yazıya rastlanmamıştır.

Dergâh dergisinde şiir grupları ve dönemler hakkında yazı yazan yazarlardan bazıları Öztürk Emiroğlu, Dursun Ali Tokel, Dr. Rahşan Gürel, Hakan Arslanbenzer, İskender Pala, Mustafa Kara, Levent Dalar, Cemal Kurnaz, Mehmet Erdoğan, Ali K. Metin, Yakup Altıyaprak'tır.

Dergâh dergisinde ele alınan 101-200. sayılar içerisinde en çok yazı, şiir ve şairlerle ilgili kitap tanıtım yazılarıdır. Bunda derginin yayın politikası olan “*Dergâh* yazarlarının eserlerinden bir kütüphane oluşturma” çabası etkili olmuştur denilebilir. Şairler üzerine yazılan yazılarda adından sıkça bahsedilenler Mehmet Akif, Ahmet Haşim, İsmet Özel, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal'dir. Bu yazarlardan Ahmet Hamdi Tanpınar şair kimliğiyle değil daha çok araştırmacı, eleştirmen, roman yazarlığı kimliğiyle ele alınmıştır. En çok üzerinde durulan şiir topluluğu Garip ve İkinci Yeniciler'dir. Dönem olarak da güncel şiirler ağırlıkta olmakla beraber Cumhuriyet Dönemi ve Divan şii üzerinde en çok durulan şiir dönemleridir. Şii inceleme yazıları daha çok modern şiirlerden seçilen şiirler üzerinedir. Her sayısında şiirler yayımlayan bir dergi özelliği gösteren Dergâh dergisi, şiir inceleme ve eleştiri yazılarına oldukça fazla yer verir. Bu da edebiyat araştırmacıları için önemli bir kaynak teşkil eder. Bu çalışmayla hedeflenen amaç dergiler konusunda başvurulacak bir kaynak oluşturmaktır.

Çalışmada bu amaçlar doğrultusunda bir tasnif yapılmıştır. Dergâh dergisindeki şiir ile ilgili yazılmış yazılar tasnif edilmiş, bir liste oluşturulmuş ve araştırmacılar için bir kaynak oluşturulma hedefi doğrultusunda bir çalışmaya gidilmiştir. Yapılan bu çalışma araştırmacıların işlerini kolaylaştıracak ve edebiyatla ilgilenenlere yol gösterecektir.

KAYNAKLAR

Ana Kaynaklar

- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.101, Temmuz 1998.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.102-103, Ağustos - Eylül 1998.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 104, Ekim 1998.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 105, Kasım 1998.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 106, Aralık 1998.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 107, Ocak 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 108, Şubat 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 109, Mart 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 110, Nisan 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 111, Mayıs 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 112, Haziran 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 113, Temmuz 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S. 114, Ağustos 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.115-116, Eylül - Ekim 1999
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.117, Kasım 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.118, Aralık 1999.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.119, Ocak 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.120, Şubat 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.121, Mart 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.122, Nisan 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.123, Mayıs 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.124, Haziran 2000.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.125, Temmuz 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.126, Ağustos 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.127, Eylül 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.128, Ekim 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.129, Kasım 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.130, Aralık 2000.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.131, Ocak 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.132, Şubat 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.133, Mart 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.134, Nisan 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.135, Mayıs 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.136, Haziran 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.137, Temmuz 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.138, Ağustos 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.139, Eylül 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.140, Ekim 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.141, Kasım 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.142, Aralık 2001.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.143, Ocak 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.144, Şubat 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.145, Mart 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.146, Nisan 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.147, Mayıs 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.148, Haziran 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.149, Temmuz 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.150, Ağustos 2002.

Dergâh, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.151, Eylül 2002.

- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.152, Ekim 2002.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.153, Kasım 2002.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.154, Aralık 2002.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.155, Ocak 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.156, Şubat 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.157, Mart 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.158, Nisan 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.159, Mayıs 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.160, Haziran 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.161, Temmuz 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.162, Ağustos 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.163, Eylül 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.164, Ekim 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.165, Kasım 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.166, Aralık 2003.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.167, Ocak 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.168, Şubat 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.169, Mart 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.170, Nisan 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.171, Mayıs 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.172, Haziran 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.173, Temmuz 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.174, Ağustos 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.175, Eylül 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.176, Ekim 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.177, Kasım 2004.

- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.178, Aralık 2004.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.179, Ocak 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.180, Şubat 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.181, Mart 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.182, Nisan 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.183, Mayıs 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.184, Haziran 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.185, Temmuz 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.186, Ağustos 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.187, Eylül 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.188, Ekim 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.189, Kasım 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.190, Aralık 2005.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.191, Ocak 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.192, Şubat 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.193, Mart 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.194, Nisan 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.195, Mayıs 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.196, Haziran 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.197, Temmuz 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.198, Ağustos 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.199, Eylül 2006.
- Dergâh*, Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, S.200, Ekim 2006.

Diğer Kaynaklar

- Arıkan, B. (2023). Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (301-384. Sayılar). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Bedir, A.C. (2015). Türk Edebiyatı Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması (1-86. Sayılar). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Bodur, H. A. (2023). Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (201-300. Sayılar). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Çetin, A. (1994). “Derkenar”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 9, s.179.
- Dergâh (1990). “(Editör Yazısı)”, Dergâh, Mart, S.1, s.1.
- Dergâh (1990). (Dergâh Dergisi, Okuyucuya Hitap Yazısı), Dergâh, Mart, S.1, s.2.
- Dergâh (1998). [Mustafa Kutlu ve İsmail Kara ile Sohbet], “Dergâh’ın 100 Sayı Süren Macerası”, Dergâh, Haziran, S.100, ss. 24-25.
- Dergâh (2022). “(Editör Yazısı)”, Dergâh, Şubat, S.384, s.1.
- Dergâh Yayınları (2023). “(Hakkımızda)”. <https://dergah.com.tr/hakkimizda> Erişim tarihi: 08.09.2023
- Koç, B. (2018). “Ali Ayçıl İle Yahya Kemal ve Dergâh Dergisi Üzerine Söyleşi”, İmge Dergisi, (Kasım), S.10, ss.30-36.
- Sancaklı, A. (2023), Türk Edebiyatı Dergisinin Sistemik Tahlili (2007-2015). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Sarıtaş, T. (2023). Dergâh Dergisinde Şiir Eleştirisi (1-100. Sayılar). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- Saygılı, T. (2019). *Mavera Dergisi Tahlili (Seçilmiş metinler-firhist)*. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Tekin, E. (2019). *Hece Dergisi Üzerine Bir İnceleme (1997-2002)*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Tutar, S. (2023). *Türk Edebiyatı Dergisinin Sistematik Dizini ve seçilmiş Şiirler Üzerine Bir İnceleme (1981-1985/87-149. Sayılar)*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Uçman, A. (1994). “Dergâh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 9, ss. 172-173.
- Uçman, A. (2000). “II. Meşrutiyet’ten Sonraki Yeni Edebi ve Fikri Oluşumlar”, *Dergâh*, Kasım, S.129, ss. 15-17

EKLER

DERGÂH

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

İsmet Özel

ÖZGÜRLÜK İÇİN ŞİİR

Şiirin özgürlüğe ihtiyacı yoktur ve fakat özgürlüğün şiire ihtiyacı vardır. Yani ortaya çıkan şiir öncelikle eksen doğrultusunda bağlantısını kurmuşsa (şiirin fırlatıldığı ipin ucundan birileri tutmuşsa) şiirin özgürlüğü tamdır. Şiire, fazladan, şiirin dışındaki bir ortamdaki özgürlük armağanı eklenmesine gerek yoktur. Zaten bunu yapınak mümkün de değildir. Kurulmak için şiire gıyaset, kurulmuş yoluna ağızma şiir. Kurtuluşa giden yola girme çabalarımız varsa, bu çabalarımız içinde şiirin bize kuruluştaki hangi anlamlara saklı olduğunu verme göcünü taşıdığını görürüz. Demek ki şiir için özgürlük istemek beyhudedir; istenilecek olan özgürlük için şiirdir. Çünkü şiirin yeri ve işlevi, insanların yapışkanının mahiyetini kazanmış ve Değerli olan eylemdir, ama eylemin hangi değerde olduğunu ve giderek değerli olup olmadığını öğretir şiirdir. Burjuvazi, eylemlerini yürütürken şiire ihtiyacı duymadı, duymayacak. Çünkü Octavio Paz'ın dediği gibi "şiir burjuvazinin -bir sınıf olarak- sindirmede yetersiz kaldığını kanıtladığı bir besindir". Şiirle uyumlu bağlantıyı kurmada başarısız kalan eylem (işsiz burjuvaların eylemi olsun, istatise işçilerin) insanlığın aleyhine eylemdir. Özgürlüğün özgürlük olduğunun anlaşılması için yapıklarımızın, yönelidicilerimizin şiirle bağlantısına bakınız.

Şiir yöneldiği eksen doğrultusunda eylemlerimizle bağlantısını ya ethos ağırlıklı olarak kurar veya pathos ağırlıklı olarak. Bıyoco kendi varlığını özgürlüğe açıp açmadığımızın ve eylemlerimizin özgürlüğe açıp açmadığımızın sağlanmasını şiirde bulabiliriz. Eylemlerimizin şiirle bağlantısını kurmayı başarabilmeysek, bu işlem bizi ya mensubu bulunduğumuz cümle-ami (community'nin) nabız vurmasına ilgilı duyanlardan biri kılar; veya bu işlem dolayısıyla aynı camiada tek insan olarak yerimizin neresi olduğunu arayanlardan biri olduğumuzu öğreniriz. Şiirin suçsuz yanlışlığı şiiri ortaya çıkarır. Şiir her zaman kendi sesinin değdiği kullaklar olduğu yanlışlığıyla hareketi geçektir. Ethos ağırlıklı bağlantıyı önemseyenler milletin dinamizmine, pathos ağırlıklı bağlantıyı önemseyenler de devletin dinamizmine güvendikleri için suçsuzluklarını ileri sürerler. Aldanmış sona erdiği yerde özgürlük için şiirin doğuşunu, yeniden doğuşunu görebiliriz.

Özgürlük için şiir, doğacak mıdır? Bilmiyorum. Bildiğim bazı şeyler var. Önce şu: Türk şiiri Osmanlı düşünme tarzıyla kaim bir rami Batı dünyasıyla göyle veya böyle ilaiki kuran zihnin meşguliyet alanı içinde tükenir. Tanzimatın begüne esrarengiz temasın bütün imkânı, bütün hezzi, bütün azabı bitir. Şairi-yi Rûm yok, Roma'sız bir dünyaya hayıflanma varsa hayıflanısın. Ben hayıflanmıyorum. Roma yıkıldı diye Albion, Galya, Judea, Kartaca sevinebilir. Ben sevinmiyorum. Sonra şu: Şiir, dille düşünce arasındaki bağın biçimsel yükünü üzerinden atarak başarıya ulaşır. Ama önce bu yükün ağırlığının hissedilmiş olması gereklidir. Oysa Türkiye'deki yaklaşım bu bağdan bi-haber olmaşı erdem sayan bir safadilikle meşhû. Ve nihayet: Şiir kendi biçimini bulmaz. Şiir kendi biçimini gösterir. Karakter=Karakter yani Biçim-Biçim'dir. Benim bildiklerim size anlaşılmasa gelebilir; Bu üçü bir durum, ama daha öncül olanı söylediklerimin size anlaşılır gelmesi halinde dahi şiirle bağlanımda değışen bir şeyin ortaya çıkmayıdır.

Şiir olsun olmasın yazılan her şeyin bir ilhak-ı hakk ve haksızlığa bir tepki olduğuna, en azından olması gerektiğine inanıyorum. Bu yüzden de kendimi kimin ne istediğini anlayamama boşluğunda hissediyorum. Bir özgürlük davası günükleri için dilini paylaştıkları milletin sağbadeli güvenlik payından yararlanma veya dinamizmine güvendikleri devletin güç devşiren şairleri farketmedeki acizmi itiraf ediyorum. Sonra şu da var: Özgürlük için şiir yoksa, şiir adına yazılanlar zalimlere birer ilhan yerine geçebilir.

BU DERGİ

Dergâh mecmuâtı ilk olarak 15 Nisan 1921 tarihinde yayın hayatına girdi. Milli mücadele günlerinin ümit ve heyecan dolu havası içinde özellikle Yahya Kemal'in fikir, görüş, zevk ve estetik anlayışı doğrultusunda yayımını sürdürdü. Dergi, büyük bir kısmını Darülfünan Edebiyat Fakültesi'nde okuyan genç aydınların oluşturdığı şair ve yazar kadrosu ile tarih ve kültüre dayalı yeni bir kimlik anlayışını getiriyordu. Bu tarih, sanat ve kültür anlayışı, yerli ve millî kaynaklara dayanan, millî hayatı yaşanmakta olan zaman ile geçmişle, arayan ve onu Türk tarih ve coğrafyasının içinde değerlendiren bir görüşte. Bıyoloca kaybolmakta olan bütün bir şair dünyasının ruhu, duygu ve düşüncelerinde yeniden canlandırılmak isteniyordu.

Yahya Kemal'in temsil ettiği "gürde mükemmellik" ile, Ahmet Haşim'in "raf şiir" fikri yeni Türk şiirinin estetiğini kuruyordu. Ayrıca dergi Anadolu'da sürdürülen ölüm-kalım savaşında başarının sırrını, ancak vassıa olarak değer taşıyan sayı, ölçü, pastif, ilim ve teknolojiye değili; kemmiyete karşı keyfiyete, mekanizme karşı yarelıci hamlenin zaferinde arıyordu.

Elinizde bulunan dergi 1921'de neşredilmiş olan *Dergâh* mecmuâtı ile aynı adı taşıyor. Bu ad etasen 1977 yılından itibaren yayın hayatını içinde faaliyetini sürdüregelen *Dergâh* Yayınları a.ş. den gelmektedir; ki bu derginin yayımını da bu yayınevi yürütmektedir. Eski *Dergâh* mecmuâtının uyandırdığı çağrışım, aynı adla yeni bir dergi çıkarırken bir ruhatsız emiyor; hatta yerli, millî ve bağımız olma bağlamında bir memnuniyet bile uyandırıyor.

Yine de bizim çıkışımız aradan geçen bunca yılı da gönerek yeni ve kendine has bir çıkıştır. Nasıl bir dergi hedeflediğimizi elinizdeki ilk sayı ile ilk örneğini vermiş bulunuyor. Gerisini zaman gösterecek.

Saygı ile....

1

Türk edebiyatı tarihi yazmak mümkün müdür?...

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün ile yapılan konuşma orta sayfada

DERGÂH

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300 - 5375

Mustafa Kutlu

DÜRBÜNLÜ ÇİÇEK

Değirmen arkı evin önündeki ıhlamur ağacının altından geçiyordu. Yaşlı adam ahşap sandalye-
lerinin dört ayaklarını arkin suyuna gömmüş, sandalyenin sırtını ıhlamura yaslamış, pantolon paça-
larını çemrelemiş çıplak ayaklarından birini suya salmış, öteki sandalyenin üzerine çekili, elde
yazemin ağırlık ve tütünü, yüzü bahçeden yana dönük oturuyor.

Soda yarpuz ve nane kokusu.

Değirmen suyu kasabayı gölgeleyen tepelerin arasına kılıç gibi girmiş bir boğazın epeyce iler-
sinden çevriliyor. Tepeler meşelik. Meşelerin koyu yeşilleri arasında ardıçların, karamokların,
akçakavakların sarıya uçan açık yeşilleri dalgalanıyor. Birkaç yamaç tarla bu yeşilin ortasına sa-
n başaklarını sermiş oturuyor.

Dereboğazı tepeleri geçip, sarp kayalara vurarak, geride eflatun buğulara bulanmış Aladağ'ın
karlı doruklarına doğru yol alıyor. Aladağ'ın kırı yaz-kış kalkmıyor. Tenimizin şakırdayan gü-
neşi üzerine çökrelece bile, kovuklarına, koyaklarına birikmiş kar, gide gide zirveye kadar ge-
nilese bile bütünü yokolmuyor. Eteklerde yüzlerce pınar, parıltılı damlacıklar sıçrata sıçrata
aşağılara, dere içine iniyorlar. Katır turnaklarından, dağ lülelerinden, sümbül ve çiğdemlerden
toplanan koku suya siniyor. Kendini bir o yana, bir bu yana vura vura köpüklenen dere hızla
akıyor. Boğazı geçene kadar her yamaçtan, her kaya dibinden bir küçük kaynak daha katılıyor
suya. Gürgenlerin, kestanelerin, kayın ormanlarının gölgesi düşüyor. Gölcüklerde, suyun ince-
lip süzülüşü yerlerde alabalıklar oynuyor.

Tepelere doğru indikte yatağı genişliyor derenin. Taşlar yumuşayıp yassılaşıyor. Dönemecin bi-
rini kıvrılırken, bir yarım set ile değirmen arkını buluyor su. Kimbilir hangi zamanlardan han-
gi ustaların yonttuğu taşlardan geçiyor. Boğazın içinde, yamacın dimdik inen böğüne oyulmuş
arkı uzun süre kovalıyor. Yosun tutmuş destek duvarlarından sızıyor, yabancı güllerin, kuşburnu
yapraklarının arasından süzülüyor. Az sonra kasabanın kırmızı kiremitli çatıları görülecek, aşı-
ğılara doğru set set inen bağlar, bahçeler. Daha aşağılarda genişleyen ovaya doğru eklin tarlala-
rı, tarlaları dolaşan karga bulutları.

Yaşlı adam suya bakıyor.

Duru su serin nağmeler ile geçiyor ayaklarından.

Her yıl babası ile birlikte karlar kalkanda, bozbulanık seller akıp derenin hursi durulanda, bu de-
ğirmen arkını bir baştan bir başa dolanırdı. Neresinden bir yontma taş düşmüş, hangi köşesi de-
linmiş, hangi duvar yıkılmış onarıverirlerdi. Sonra köyden bir imece kurar, artık bir hafta mı, on
gün mü sürer arkin çamurunu, kumunu temizlerlerdi.

Su değirmene inecek. Değirmen güz boyu dönecek. Buğdayı un edecek.

Adam suya bir kez daha baktı.

İçinden bir üveyik kalktı. Cıgarasının dumanını savurdu, elini ak sakalından geçirdi, gülümse-
di bile. Durup dururken mırıldanmaya başlamıştı.

(Devamı 5. sayfada)

BU SAYI

Alınan seçim kararı bile ülkenin üstüne abanmış
boğucu havayı ferahlatmadı. Yaz günleri
sıkıntılı geçecek. İşte bu olumsuz manzara
içinde yüz birinci sayımızı sunuyoruz.

Mustafa Kutlu bu defa bir 'pastoral senfoni'
kaleme aldı.

Serap Ural, Levent Sunal, Fatma Sengül Süzer,
Ali Ayçıl ve Şenol Korkut bu sayının şairleri.

Derkenar sütunlarında Mehmet Erdoğan ile
Kâmil Yeşil'in yazılarını okuyacaksınız.

Turan Karataş'ın 'Sezai Karakoç'un şiir ve şair
üstüne düşünceleri' başlıklı çalışması iki sayı
sürecek.

Berat Demirel bu defa 'kültürümüzde askerlik'
konusuna eğiliyor. Orta sayfa sohbetinin konuğu
Ali Fuat Bilkan. İki ciltlik 'Nâbî Divanı'nı
yayımlayan Bilkan, şairin hayatı, şiiri ve divanı
üzerine bilgiler veriyor.

Mustafa Ruhi Şirin birkaç sene önce Bosna'yı
ziyaret etmişti. Bu seyahati sırasında tutmuş
olduğu günlüğünden bir bölümünü bu sayımızda
yayımlıyoruz.

Süleyman Uludağ 'Tasavvuf kültüründe köpek'
konusunu enine-boyuna araştıran bir yazı yazdı.

Mustafa Hilmi Baş, W. C. Chittick'in bir
yazısından ilginç bir bölüm aktarıyor. Mevlâna
ile İbnü'l-Arabî münasebetine değinen yazı
konu ile ilgili olanlara yeni ufuklar açıyor.

Ömer Hakan Özalp, Kazan'lı gazeteci Fatiha
Kerimoğlu'nun Ahmed Müdhat Efendi'nin vefatı
üzerine yazdıklarını derledi.

Son sayfamızda merhum Nurettin Topçu
Hocu'nun bir denemesini bulacaksınız.

Daha güzel sayılarda buluşmak umudu ile.

101

Eğerçi köhne metâ'uz revâcumuz yokdu
Revâca da o kadar ihtiyâcumuz yokdur

Ali Fuat Bilkan ile Nâbî Divanı üzerine
yapılan konuşma orta sayfada

DERGÂH

EDEBİYAT SANAT KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN 1300-5375

9 771300 537008

BU SAYI

Milletimizin, bütün İslâm âleminin ve okurlarımızın mübarek Ramazan-ı Şerifini tebrik ederiz.

Dergâh 200. sayıya ulaştı. Okur ve abonelerimize teşekkür ediyoruz.

Alper Gencer, Fatih Bedir Köker, Ali Düz, Mesut Doğan, Çağrı Gürel, Suavi Kemal Yazgıç ve Muammer Güngör bu sayının şairleri.

Furkan Çalışkan ile Funda Özsoy Erdoğan, derkenar, sütunlarında yazdılar.

Dergâh dergisinde son bir kaç yıl içinde üç hikâyeçi daha temayüz etti. Bunlardan Sibel Eraslan ilk kitabını yayımladı. Pınar Zengin ile Aslı Toğay'ın hikâyelerini bu sayıda okuyacaksınız.

Mehmet Erdoğan vefatına yakın yıllarda yeniden gündeme gelen Hüseyin Cöntürk'ün eleştiri anlayışını ele aldı.

Berat Demirci "Temürağa" başlıklı nefis bir deneme kaleme aldı.

Bu sayının 'orta sayfa sohbeti'ni Cevdet Karal ile yaptık. Karal'ın gerek yeni yayımlanan şiir kitabı, gerekse şiir üzerine görüşleri dikkate değer. Bu sebeple konuşma epeyce uzun oldu.

İnci Enginün, Teyfik Biren'in, F. R. Hürmen tarafından hazırlanan "II. Abdülhamit, Meşrutiyet ve Mütareke" hatıralarını tanıtıyor.

Mustafa Ayyıldız Zaide Smith'in "İnci Gibi Dişler" adlı romanı üzerinde duruyor.

İdris Demirel, felsefe ve düşünce tarihinde üzerinde çok durulan "mekân" kavramı konusunda yazdı.

Arka sayfamızda Mustafa Kutlu'nun bir denemesini bulacaksınız.

Daha güzel sayılarda buluşmak umudu ile.

Alper Gencer

PEŞREV

sabahları sabahlardan kıskanırım durmadan
korkar cünüp ölmekten köprü kuran mimarlar
tayı büyüten bahçe anne atı da besler
gün iner yıldızlardan yağmurluk bulutlara
gece döner geriye, sabahı kıskanırım
yıldızlar ki ölmüştür, ölümü kıskanırım
başlarım ömrümün her sabah yenisine
eskiyen gövdeyi yanıma alırım da
her sabah tazelenen gövdeyi bırakırım

nerenden ölürsen öl, omuzlarından ölme
bin şu ata sür uzağa, atından ölme sakın
merdivenler dayadın madem kısraktı canın
ihtiyar bir sakaysa olmayı arzuladığın
su testisi suyolunda kırılır deme sakın

ömrümce yük taşıdım birçoğunun ismi dert
o yükler iki omza bindikçe gebe kaldım
iki omuz bir yürek doğurunca anladım
anladım denildikçe ömre dönüşen sahra
önüme susuzluklar, karanlıklar önüme
anladım, anladım, anladım deme sakın

200

Benim estetik düşüncem
"varlığın çağrısı"
üzerine kuruludur.

Cevdet Karal ile yapılan konuşma orta sayfada

Mustafa Kutlu

BİR GÖVDE İKİ BAŞ

Osmanlı'da işlerin iyi gittiği günlerde bir yerde bir yenilik, bir değişiklik görülürse bu pek de hayra yorumlanmazdı. Yenilik, değişiklik "bozulma, çürüme" mânasına geliyor, derhal müdahale ile durum eski şekline döndürülmek isteniyordu. Yani "Kanun-ı kadim'e dönmek.

Gün geldi, zaruretler yeniliğe-değişime davetiye çıkardı.

Östelik bu yenilikler Avrupa'dan alınıyordu. Yani düpedüz "Frenk usulü". Ceditcilik böyle başladı.

Yenilik taraftarları da, yeniliğe karşı olanlar da esasen dinden uzlaşmak istemiyor, her yapılı dinî meşruiyet içinde tutmaya çalışıyor. Devletin bekası esas olduğundan bazı "uzlaşmacı" uygulamalara gidildi. Uzlaşmacılık yaraya merhem olmadı. Yenilik taraftarlarının uçlara savrulan kanadı "Köhne mazi-parlak gelecek" edebiyatı ile ülkenin istikbaline biçim vermek için bir görüntü ötekine koştu. Değişime direnenler Osmanlı geleneği içinde derde derman bir formül bulup getiremedi.

Sade Osmanlı'yı, Avrupa'yı değil; dünyayı değiştiren zihniyet ve buna bağlı gelişen teknoloji-sanayi kendi kanununu dayatmıştı bir kere. Frenk usulü yenilik bizzat saraydan başlayarak yaygınlık kazanca, padişah da-hi "Gavur" lakabını almaktan kurtulamadı. Çelişki sertleşmişti.

Bu sertlik değişim taraftarlarını dinden uzaklaştırmaya, karşıtlarını dine iyice bağlanmaya götürdü. Tuhaf bir manzara vardı karşıda: Bir gövde-de iki baş.

Biri alaturka (İtalyanca'dan: alla turca), öteki alafranga (ital. alla franca). İlki "Türk tarzında, Türk usulü, hal ve gidiş bakımından şarklı", mânasına taşıyor; öteki "Frenk tarzında, Avrupa usulünde" anlamına geliyor ve birbirine karşı iki kutbu sembolize ediyordu. Aslı dinden kaynaklanan bu ayırmda "Türk" kelimesinin tercih edilmesi, Türk'ün İslâm'la aynı mânada algılanmasından ibarettir.

Frenk usulü o günlerden itibaren ceben ve hile ile dünyayı kendi eksen-i etrafında toplamış ve tabiri caiz ise "küreselleşme" o saat başlamıştır. Dünya tek medeniyete (Batı medeniyeti) tabi olmuş; tek bir "yaşam tarzı" bütün insanlığa dayatılmıştır.

Ancak şurası var ki; insanların dininden vaz geçmesi her yerde mümkün olmaz; dinin etrafındaki gelenek halesi kolay kolay yıkılmaz. Hele İslâm söz konusu olduğunda, bunun "terakkiye mani olduğu" iddiası kabul edilecek bir şey değildir.

Alafranga yaşayanlar "güçlü"nın yanında yer almıştı. Azınlıkta kalsalar da, hakim gücün hakim kültürünü temsil ediyorlardı. Ve memleketin geleceğine hakim oldular. Alaturka "köhne mazi" olarak kötüldü, aşağılandı, ortadan kaldırılmak istendi. Geçen zaman içinde büyük ölçüde

kaldırıldı da. Ama şu gün apartman hayatına alışmış olan nüfusun yer sofrasından vaz geçtiği söylenebilirse de, alaturka tuvalet hâlâ geniş ölçüde varlığını sürdürmektedir. Bu dinî kökeni olan "taharet"le ilgili bir şeydir.

Alaturka yaşayanların formülünde "Batı'nın teknik ve sanayiini-bilgini alalım, ama dindar kalalım" esası barınıyordu. Tekniğin sunduğu m-kânlardan sonuna kadar yararlandılar. Bu yenilikçi tutumları alafranga yaşayanları şaşırtmış olsa bile, işin temelinde şu vardı: Güçlü ve canlı olarak hayatta kalmak istiyorsak biz de pastadan payımızı almamız. Bunun için "değişimin hududuna kadar" gidebiliriz. Asılları iman, mas-cin muhafazasıdır, dünyevi olan işlerde muhafazakârlık gerekmez (Onun da uzlaşmacı ara formülleri denendi. Msl: Özel finans kurumları). Bu pragmatist tutum Türk'e has sayılabilir. Türk pratiktir, çabuk uyum sağlar. Bu uyumun sağladığı muharrik güç, son elli yılda Türkiye'de beklenmedik bir dindarlık hamlesini birlikte getirdi. Ülke modernleştikçe dindarlık artıyordu. Alafranga kesim büyük bir aymazlık içinde yüz yıl öncesinde kalan çember sakallı tipine irticacı diye suçlanırken; dindarlar pavyon takan şeyhlere biat etmekte sakınca görmüyor. "Takıyye" lafı bu sebeple boş bir sözdür. "Muhafazakârlık" da öyle.

Bugün Türkiye'nin umumi manzarası alafranga yaşam tarzının yaygınlaştığını belgeliyor. Ancak dış görünüş aldatıcıdır. Adam içki içen, lale Ramazan'da bırakır. Ezan okununca camiye koşmaz belki ama ayak üstünde iken bir ayağını indirir, ezana saygılıdır. Türbanlı üniversite öğrencilerinin giysileri, tarzları başı açık olanlarla aynıdır. Aynı markaları kullanırlar. Buharlı makinanın icadından bu yana dünyayı avucuna alan "küreselleşme" avucunu sıkıldığında dindarlar sabun gibi balık gibi bu avuçtan kurtulur. Dindarları asimile etmek mümkün değildir. Türk düşünceleri, ilim adamları, köhne mazi ile parlak istikbalin yavaş yavaş bırakıp; öncelikle hali hazır durumu analiz etmelidir.

Bu analiz sanırım bir gövdede iki yüzyıldır taşınan, birbiri ile çarpışan millet enerjisini heba eden iki başı teke indirme yolunda atılacak en önemli adımdır. Burada "çoğulculuk" gibi ipe-sapa gelmez şeyler zihin dilmesin; o takdirde bir gövdeden beş, on baş çıkar ki; kaos olur, gövde kaybolur. Ortada Türk-İslâm-Frenk sentezi, acaibü'l-garâib bir yapı vardır. Önce bunun adı konmalı.

Türkiye'nin "ezber bozma" zamanı geldi, geçiyor. Bu işi ne acenta yapabilir, ne şirketler. Bu kafa işidir. Bilgi, felsefe, inanç, sevgi sahibi namuslu aydınların yapacağı bir iş. Üniversiteye düşer diyeceğim değil varmıyor.

Hangi üniversite?!

FİYATI: 3 YTL (KDV Dahil)

CS CamScanner ile tarandı

Ömer Bulut

NEHİR VE KADIN

Kim düşürmüş bu altın madalyonu nehire?

Serin bir rüyayı sürüklüyor
kıvrılan,
gümüş pullarıyla yanıp sönen nehir.
Güya,
ben bir söğüt gölgesinde uyumuşum.
Güya,
bir ince kadın hayali oynuyormuş kıyıda.
Sonra içmeye eğilmiş de,
görmüş ki suda akmayan bir çehre
damla damla savuyor kendi güzelliğini.
O zaman anlamış bozbulanık akan şeyi.

Bir soğuk oğlandan kalan hatıra..
Hangi öpüşle
silinmiş dudaklarının kırmızısı.
Hangi tarakta
unutulmuş uzun ve siyah saçlar..
'Ah yaşanmaz mı acaba
entarimde solmayan çiçeklerden bir bahar'

Biri düşürmüş bu altın madalyonu nehire.

Mehmet Ayıcı

SALINCAK

biraz daha kalmalı gölgeden yalnızlıkta
ne etmeli süreyi birazcık uzatmalı
ya ansızın görünüp veremli bir kılıkta
kaçırıp herkesleri doyaya tatmalı

sonra yalnızlık konuşur elbet kendi dilince
— yeter salındığımız!
salınıp duranlara düşerek anlatmalı

düşünce salıncaktan hep toprak seviniyor
bu sancılı şarkıyı ne çok seviriz rüzgar
düşerek anlıyoruz ve anlamak yetmiyor
"kara kavruk" yüzyüyle salıncakta dünya var

D E R K E N A R

ÜÇ KÖPÜK'TEN GÜZELLİK UYKUSU'NA YATAN İBRAHİM TENEKECİ

Şiirlerinin neşv ü nemâ bulduğu zemini, yazdıklarının arka plânını veren *Üç Köpük* dışında *Atuz* yağını *Üç Şiir* kitabıyla geride bırakmış bir isim İbrahim Tenekeci.

Her şeyden önce, o, sıkıntılar, olumsuzluklar, yokluklar içinde büyüyen bir insanın şiire (= edebiyata) büyük bir ilgi hatta tutkuya bağlanmasını ve bu esnada önemli bir mesafe katetmesini göstermesi açısından ilginç, sıra dışı bir örnek. Şiiri için savasın, şiire aşkla bağlanan, onu hayatın her karesinden inatla bulup çıkaran bir kişiliğe sahip. Sadece şiir serüvenini izlemek bile, bunları görebilmek için çok sayıda ipucu vermektedir bize.

Önemli bir bölümü *Dergâh* dergisinde yayımlanan ilk dönem ürünlerini topladığı *Üç Köpük* adlı kitabı, dikkatlice okunduğunda, ondaki şiir sevgisini bütünüyle izhar etmektedir. Şiir eşliğinde gelişen bu coşku, bu sevinç, bu aydınlık Tenekeci'ye inanılmaz derecede nüfuz etmiştir.

Kendi hayatından izleri daha fazla bulduğumuz ikinci kitabı *Peltek Vazî*'de açılım kazanan, çepçevreleri genişleyen Tenekeci'nin şiiri, kendi sağlığını ve gücünü sınavan rahatsızlıkları, karamsarlıkları ve yoğun hüznü bile bu engin sevgi ve çağiltıyla aşmayı başarmıştır. Soluk soluğa bir inat ve gayretle açılan bu tecessüs, kimi zaman teknik kusurlar içerse de azmin, çalışkanlığın, sevginin kudretini yansıtır etrafa.

Üçüncü kitap olan *Güzellik Uykusu* ise daha oturaklı bir vadeden seslenir bize. İrmak yatağına almış, telaş ve çarpıntı anlamlandırılmış, bir taraftan da dinginlik arayışı uç vermiştir. Daha zinde bir gövdeye, daha gür bir sese ulaşmak ve daha fazla çalışabilmek için kısa bir molaya, küçük ama âsude bir uykuya ihtiyaç vardır sanki. "Güzellik Uykusu" *Üç Köpük*'te başlayarak sürekli artan bir tempounun, devingenliğin bir âhenge kavuşmasıdır. Başını bir nebze yastığa koyabilecek bir sükût özleminin diletilmesidir. Zira o, "söz yormadan" söyleyebilmeyi hep önemsemektedir.

Tenekeci'nin şiirleri biçim, teknik, söyleyiş, buluş gücü ve imaj yönünden kuşkusuz bir çeşitlilik, zenginlik içermektedir. Bu eksende ortaya çıkan bir farklılığı öncelikle şiirlerinin adlarında görebilmek mümkün. Çoğu zaman şiirde anlatılanlarla da pek ilgisi olmayan bu ilginç başlıklar okuyucuyu dikkatli olmaya yöneltmektedir.

Yer yer iç kafiye, hece ölçüsüne de yer verilen bu şiirlerde, Tenekeci, giderek daha oturmuş bir üsluba, söyleyiş ustalığına ulaşmıştır. Kimi zaman teknik hatalara rastlanmaktadır elbette. Geldiği gibi bırakılan ifadeler, kimi anlatım bozuklukları ve iç bütünlüğün zedelendiği durumlar söz konusu olabilmektedir. Onun belki de en büyük zaafı bütünlüklü ve uzun soluklu anlatılara yer vermemesidir. Uzun şiirlerinde bile birkaç mısradan oluşan kesitlere, betimlemelere rastlarız sık sık. Böyle durumlarda şiir bir izlenimler toplamı, bir derlemeler bütünü olmakta ve pitoresk bir karakter kazanmaktadır. Tenekeci'nin şiirleri içerik yönünden bir "hayat bilgisi" şiiridir. O kimi zaman hiç dokunmadan, kimi zaman da "temize çekerek", kısmen süzgeçten geçirerek bu çoğul hayat/hayatları aktarır bize. Şiirin sokağın elinden tuttuğu, değişik insanlarla, tecrübelerle tanışmaktan zevk aldığı, "hayatla di-diştiği" ürünlerdir bunlar.

Sokaklardan, kitaplardan, hatıralardan hasılı hayatın (hayatın çeşitli şubelerinden) devşirip topladıklarını nazımın imbiğinden geçirerek sunan, geri veren, başkalarıyla paylaşılan bir şair İbrahim Tenekeci.

İroni gibi görünen, zekânın zorlanması yahut kışkırtılması ile ortaya çıkmış intibai uyandıran hatta zaman zaman sevimli bir "hınzırlık" içeren kimi söyleyişler, yansımalar aslında Tenekeci'nin rahat, paniksiz, şaşımaya çok elverişli olmayan ki-

Ahmet Haşim'i unutmak mümkün mü?

■ *Haşim üzerine yazdığınız kitabın (Ömrüm Benim Bir Ateş, Ötügen Yayınları) önsözünde hazin bir ifadeyle "... yirmi otuz yıl sonra kendisinin de unutulacağı, değil yaşadığı mekânların, şiirlerinde kullandığı dilin bile yerinde yeller eseceği ve adını edebiyatla profesyonel olarak ilgilenenlerin dışında kimsenin hatırlamayacağı" şeklinde bahsediyorsunuz. "Giriş"te mezarını arayıp bulamadığınızı, sorup soruşturunca bir bilene de rastlamadığınızı belirtiyorsunuz. Peyami Safa da sizden yıllarca önce şairin ölümünün 25. yılı münasebetiyle yazdığı bir yazıda Haşim'in mezarını ararken bir hayli zahmet çektiğini dile getiriyor. Bu hafıza kaybının sebebi sizce ne olabilir?*

Her nesil tarihi yeniden yazmak zorundadır. Yeniden yazmak, yani hatırlamak ve kendini ona ilâve etmek... Tabii bu zahmetli bir iş. Ben kendi neslimde de, önceki nesillerde de bu mânada ciddi bir gayret göremedim. Bir kesim unutmayı yahut inkârı, önceki kesim de bilinenleri tekrarlamaı tercih ediyor. Aslında her şeye her zaman yeniden başlıyoruz, bu yüzden ciddi bir birikim teşekkül etmiyor. Ahmet Haşim mi? Unut gitsin! Diliyle kim uğraşacak? Gazete ve dergi koleksiyonlarında kalmış yazılarını kim bulacak, yeniden okuyacak ve değerlendirecek? Aslında, kitabımda da belirttim, bu konuda Haşim en şanslı şairlerden biridir. Hakkında yazılmış yirmi civarında kitap var. Fakat çoğu 1950'den önce yazılmıştır. Yeni tarihli olanlar da genellikle bilinenlerin tekrarıdır. Haşim'i farklı bir bakışla yeniden okumak, onu bütün yönleriyle yeniden değerlendirmek gerekiyordu; şair, yazar ve insan olarak... Tabii önce bütün yazdıkları gün ışığına çıkarılmalıydı. Bu çok zor ve zahmetli işi Prof. Dr. İnci Engin'in ve Prof. Dr. Zeynep Kerman hocalarımız yaptılar. *Dergâh* tarafından dört cilt halinde yayımlanan Ahmet Haşim külliyyatı çok büyük bir hizmet, edebiyat ve kültür tarihimize çok ciddi bir katkıdır. Ancak bu çalışmaya bile Haşim'in gündeme gelmesini sağlayamamıştır. Bildiğim kadarıyla külliyyatın ikinci baskısı sekiz dokuz yıl sonra yapılabilir. Birisinin çıkıp bu metinleri kılı kırk yararcasına okuması ve değerini insanların gözlerine sokarcasına göstermesi gerekiyordu. Takdir edersiniz ki, bu, soğuk, akademik üslupla mümkün değildi.

■ *"Edebiyatımızın yakın tarihinde çok tartışılan ve eleştirilen isimlerden biri de Ahmet Haşim'dir" diyorsunuz. Şairin özetle en çok hangi yönleri eleştiriliyor? Bu eleştiriler içinde Haşim'in zamanla unutulacağına dair bir işaret var mı?*

Evet, Haşim edebiyatımızın yakın tarihinde en çok tartışılan ve eleştirilen isimlerden biridir. Eserlerini, ölüm-kalım mücadelesinin verildiği bir devirde yazdığı halde, ülkesinin ve mensup olduğu halkın kaderiyle hiç ilgilenmemesi veya öyle bir izlenim uyandırması, mesela işgal acısının derinliğine yaşadığı 1921 yılında yayın hayatına başlayan *Dergâh*'ın ilk sayısında *Bir Günün Sonunda Arzu* şiiriyle göstermesi tepkiyle ve alayla karşılanmıştır. İmparatorluk çökerken fildişi kulesinde bir hayal âleminin şiirini söylemesi, İslâmcılardan Marksistlere kadar, hemen herkesi rahatsız etmiştir. Falih Rıfkı Atay, Da-

rûfunun Edebiyat Fakültesi'nde hocası olan Mehmed Âkif'in sınıfta Haşim'in şiirleri için "mânasız şeyler bunlar.. Boş laflar bunlar!" dediğini söyler. Behçet Kemal Çağlar gibi Kemalistler de Haşim'i inkılâpların ruhuna nüfuz edemediği için eleştirmiş, inkılâp Türkiye'sinde, birçok şeyle beraber, Haşim'in şiir anlayışına da yer olmadığını yazıp çizmişlerdir. Cemal Nadir bir karikatüründe, resimde mezarlıktaki, camılı, servili peyzajlar yapan ressamı, musikide "alatürkâ"cuları, şiirde ise sembolistleri yabancı ilan etmiştir. Behçet Kemal çok sevdiği ve hayran olduğu Ahmet Haşim'in ölümü üzerine yazdığı yazıda onu "şiirin resulu" diye tarif eder ve "hüdayete ermeden" öldüğü için hayıflanır. Başka bir yazar, "Gözlerini o kadar içeriye kapadı ki, çorak ve kurak Anadolu yaylalarını göremeyip yıllarca Afrika mehtapları, Bâbil bahçeleri, Bağdat sarayları diye ötü durdu" dedikten sonra, "üzerinde yaşayan insanları bile makinenin tekerlekleri arasına sürüp götüren ve etrafında beton duvarlarla birbirinden ayrılmış iki zıt sınıf yaratan yirminci asrın şuuru ve arkasından gelecek devirlerin doğmamış oğulları'nın Haşim'e bir müteci diye baktığını söyler. Marksistlerin nazarında bir "küçük burjuva münaveveri" ve koyu bir ferdiyetçi, yani "ruhunun duvarları içine hapsedilmiş bir zindan mahkûmu"ndan başka bir şey olmayan Haşim, bu zindan hayatını ömrünün sonuna kadar yaşamış ve duvarlarını sihirli mısralarla bir mâbet gibi bezediği zindanını sanatın tuluşuyla muhayyel bir saray bahçesi haline getirmeye çalışmıştır. Bütün bu eleştirilere, yeni arayışlara ve Anadolu'yu merkez alan inkılâpçı romantizme rağmen, Haşim'in şiiri edebiyat dünyasında ağırlığını uzun süre hissettirmiştir. Hatta bu romantizmi "renksiz ve dar Ayşe Fatma romantizmi" diye eleştiren Yedi Meş'aleciler, Ahmet Haşim'in şiir anlayışını yeni bir çizgide devam ettirmek amacıyla yola çıkmışlardır. Haşim'in iki yazılıya açık destek verdiği ve dergileri *Meş'ale*'de yazdığı için bu grubun gizli lideri olduğu bile ileri sürülmüştür. Yedi Meş'ale hareketi, uzun sürmemekle beraber Haşim'in güçlü etkisinin devam ettiğini ve edeceğine gösteriyordu. Üstelik, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, *Sayıklama* şiirini *Piyâde* şairine ithaf eden Necip Fazıl gibi büyük isimler, Haşim'den derin bir biçimde etkilenecek, şiir dünyasına onun açtığı kapıdan girmişlerdir. Hatta Mehmet Kaplan'a göre, Yahya Kemal'le Ahmet Haşim'in güçlü tesirleri, genç şairlerin kendi seslerini bulmalarını geciktirmiştir. Ahmet Muhip, Haşim'in ölümünün ardından yazdığı duygulu yazıda "O benim kâinatımın biricik hâlikiydi" derken, Ahmet Hamdi Tanpınar, "Nurullah Ata haklıdır: İstikbalin sanat tarihinde bu devrin adı Haşim Devri'dir" diyordu. Garip şiirinin misyonu ise Haşim'in şiirinin etkisini edebiyatımızdan silmekti. Ancak bunu başaramadılar. Haşim'in ve onun gibi birçok şairin unutulmasının en önemli sebebi, kullandığı dilin akıl almaz bir hızla eskitilmiş ve bu dilin arka planındaki kültürün inkâr edilmiş olmasıdır.

■ *Haşim'le ilgili bir tartışma konusu da sembolist mi, empresyonist mi olduğu konusudur. Sizin kanaatiniz nedir?*

BEŞİR AYYAZOĞLU, 11 Şubat 1953 tarihinde nimeni Bursa'da tamamladı. Çeşitli liselerde 1968 yılında Sivas'ta *Hizmet* adlı haftalık mahallî gün, *Tercüman*, *Türkiye*, *Yeni Ufuk* ve *Zaman* gibi dergilerde çok sayıda makale ve denemesi yayımlı pedisi Türk Dili ve Edebiyatı Merkez İlim ve Şu'nda Hilmi Yavuz'la birlikte yer aldığı, cuma yayımlanmış kitabı ve çeşitli ödülleri bulunuyor. kiyi Yazarlar Birliği, İLESAM ve Çocuk Vakfı *Estetiği* (Araştırma, 1982), *Yahya Kemal Edebiyatları* (Deneme, 1995, 1997), *Tarik Buğra Günüşü* (Araştırma, 1996), *Değerinde Kırk Suret* (Süha Geçgin'den, editör olarak 1997), *Peyami'neme*, 1999), *Siretler ve Suretler* (Portreler ve dısında: *Peyami Safa* (Biyografi/Seçmeler, 2000) (Monografi, 2000), *Altın Kapı* (Makaleler ve de

Ahmet Haşim hiç şüphesiz bir sembolisttir; ancak eşyaya empresyonist bir vizyonla baktığı söyleme bilir. Bu da resim sanatıyla yakın ilişkisinin bir sonucudur. Aslına bakılırsa her sembolist şair bir çeş empresyonisttir; çünkü sembol şairin "ben"iyle "kal-i hayat" arasındaki esrarlı ilişkileri ifade etmek varlık şiirde birtakım izlenimler olarak yansıtılır.

■ *Ahmet Haşim'in gelenekle ilgili söz konusu o dağında Şeyh Galib hatırlar. Size göre şairin ve nelikleri içinde Divan şiirinin yeri ne kadar, bun mukabil batı fikir ve edebiyatından aldığı etkiye hangi ölçüdedir?*

Haşim, doğuda ve batıda eski şairlerin Mallarme'nı anladığı mânada sembolizme yüzyıllar önce ulaştılarını, yani sembolik şiirin insanlık için hiç de y olmadığının söyler. Divan şairleri bu mânada şiire l yabancı değillerdi. Bence Haşim, Şeyh Galib'd gelecek Muallim Naci, Abdülhak Hâmid ve Cen Şahabeddin'in şiirlerini besleyen bir damara bağ dır. Haşim'in şiiri üzerinde duran bütün edebiyat rihçileri ve eleştirmenler ister istemez Şeyh Galib de atıfta bulunmuşlardır. Şeyh Galib'in ismi bir i Ahmed Hikmet Muftuoğlu tarafından "Dekadantlı tartışmasına karıştırmıştı. Bildiğiniz gibi, on dok zuncu asrın sonlarında Ahmed Midhat Efendi ve raftarları, Türkçe'nin Servet-i Funun şairleri elin anlaşılabilir bir dil haline geldiğini öne sürerek "sâ

S O H B E T İ

ilk ve orta öğrenimini Sivas'ta, yüksek öğrenimini TRT'de uzman olarak çalıştı. İlk yazı ve şiirleri gazetelerde başladığı gazetecilik hayatını *Herkesin* dergisinde yönetici ve köşe yazarı olarak sürdürdü. *Yeni Türkiye*, *İzlenim*, *Kaynar* vb. gibi dergilerde aktif olarak yazar, TDV İslâm Ansiklopedisi görevi yapan yazarın, CNN Türk Televizyonu'nda kültür programı, otuz civarında *Türkiye Gazeteciler Cemiyeti* üyesi olan yazar, Türkiye'de yer aldı. Basılı eserlerinden bazıları şunlar: *Aşk ve Güller Kitabı* (Araştırma, 1992), *Şehir Fotoğrafı* (Etyografi, 1995), *Şiirler* (1996), *Gelenğin Direği* (Deneme, 1997), *Edelbi Portreler* (Hakkı Aras'ın Monografi, 1998), *Kuşunun Son Şarkısı* (Deneme, 1999), *Doğu ile Batı Arasında* (Denemeler, 1999), *Doğu ile Batı Arasında Ahmet Haşim'in Hayatı-Sanatı-Estetiği-Dramı*

"men-fân" gibi garip ve anlaşılabilir hayalleri, semboller, allegorileri ve cümle yapılarını eleştirip ve "soysuzlaşma" mnasında kullanarak "dekadanlık" suçlamasında bulunmuşlardı. Yaklaşık beş yüzü bu tartışmaya "Eslâfda Dekadanlık ve Şeyh Galib" başlıklı makalesiyle katılan Ahmed Hikmet, bazı şairlerde eleştirilen hayallerin çok daha garip ve eski şairlerde rastlanabileceğini örnekler vererek gösterdikten sonra sözü Şeyh Galib'e getiriyor. Fakat hayaller bulmak dekadansız, onun dekadandan peri olduğunu iddia ediyor ve dekadandan gibi bir tabir yerine, bu değişik, garip ve parlak hayalleri kullanan şairlere pekâlâ "Galibiyî" denilebileceğini söylüyor. Çok erken yaşlarda *Servet-i Fânus* okumaya başlayan Ahmet Haşim'in ve arkadaşlarının bu tartışmalardan habersiz ve hocaları Ahmet Hikmet Bey'in adı geçen yazısını okuması olmaları düşünülemez. Nitekim yıllar sonra Şeyh Galib'i okumak, özellikle Fecr-i Âti şairleri arasında moda olacaktır. 1328 (1912) yılında yeniden gündeme alınan Galib hakkında *Hak* gazetesinin edebî ilâminde devrin tanınmış ediplerinin yazıları çıkmış. 29 Haziran 1328 tarihli 11. sayıda Ahmed Hikmet, Cenab Şahabeddin, Reclizade Ekrem, Süleyman Nazif, Süleyman Nesib, Hüseyin Dâniş, Celal Rıza, Tahsin Nâhid ve Ahmet Haşim'in görüşlerine yer verilir. Haşim'in Galib hakkında o tarihteki görüşü dikkat çekicidir: "Şeyh Galib tabiatı sevmemiş, Bîdivân yeni nishetleri ve hutûn nâ-me'lûf hendeleden vücuda getirdiği âlem, hususî bir terbi-

ye-i havâstan sonra mümkünî-hulûldür" Haşim, bana sorarsanız, bu cümlelerinde aynı zamanda kendisinin ipuçlarını da veriyor. Galib gibi o da tabiatı sevmeyen ve sonsuzca tekerlenmeyi çok sıkıcı bulur. İnsan zekâsının tabiatı beğenmediği için mimarlığı, musikîyi, şiiri ve bir yığın hayat sanatını yarattığı kanaatinde. Şeyh Galib tarafından renklerin yeni nishetleri ve çizgilerin alışılmadık hendesleriyle yaratılan âleme ancak beş duyudan özel bir terbiyeden geçilmesi halinde girilebileceğini söylerken *Göl Saatleri*'nin *Mukaddime*'sini tercüme eder gibidir. Evet, Galib'in âlemi farklıdır, renkleri ve şekilleri bu dünyaya ait olmakla beraber hayal havuzundan geçirilerek yeni bir terkipte kullanılmış, daha açık bir ifadeyle, bu âleme paralel yeni bir âlem yaratılmıştır. Havuzun gümüş aynasında her dem başka bir âlem görünmektedir: "Âyine-i sim-i havza her dem! Tasvir olunurdu başka âlem". Ahmet Haşim'in *Mukaddime*'si, eğer tevârid değilse, Galib'in bu beytindeki düşüncenin yeniden söylenmiş bir biçimidir. Açıkçası, Şeyh Galib, Haşim'den yaklaşık olarak yüz yıl önce *eykâl-i hayât havz-i hayâlin sularında* seyretilmiştir. İki şair de dış dünyanın şekillerinde, yani realitede fazla oyalanmaz, derhal içine dalarlar. Fakat Haşim, Şeyh Galib'i "gayb"ın sınırlarında terkeder. Birçok araştırmacı Haşim'in Şeyh Galib'den derin bir biçimde etkilendiği görüşündedir. Sadece Nihad M. Çetin, Haşim'in şiire başladığı yıllarda yaygın olan Galib modası dikkate alınırsa böyle bir tesirin düşünülebileceğini, fakat bunu fazla abartmamak gerektiğini söylüyor. Çetin'e göre, Haşim'in şiirini delduran kızıl renkler sembolist şairlerden, özellikle Henri de Régnier'den gelmektedir. Zira Haşim'in çok sevdiği ve etkilendiği Régnier'in şiirlerinde kan, alev, ateş, mercan, erguvan, gurub, şafak ve hele alundan geçilmez. Şu bir gerçektir: Şeyh Galib istisna edilirse, Haşim'in divan şiirleriyle ilişkisi zayıftır. Arasura hemşehrisi Fuzulî'nin adını anar. Divanının neşri münasebetiyle Nedim'den de söz etmiştir.

■ Yakup Kadri, Ahmet Haşim'in edebiyatta bir klik içinde görünmekten çok ürkütünü ve ilk toplantıda iye olarak seçilmesine rağmen Fecr-i Âti'nin hemen hiçbir toplantısına katılmadığını söylüyor. Haşim'in Fecr-i Âti hareketi ile ilgisi nasıl neticelendi?

Ahmet Haşim, Fecr-i Âti beyanamesinde adı bulunmasına rağmen bu topluluktan uzak durmak için özel bir gayret sarfetmiştir. Katıldığı tek toplantıdan da kavgayla ayrıldığını biliyoruz. Haşim hakikaten edebiyatta bir klik içinde görünmekten ürküyordu. Yakup Kadri başka bir sebep daha zikrediyor: İzzet Melih'in de aynı topluluğun üyelerinden olması. Güya son derece hassas bir mızaca sahip olan Haşim, Galatasaray'dan sınıf arkadaşı ve yakın dostlarından biri olan İzzet Melih Reji İdaresi'nde âmiri konumunda bulunduğu için son derece bir çeşit aşâğılık duygusuna kapılmış olabilmış. Bana öyle geliyor ki, Haşim, Fecr-i Âti beyanamesinde vurgulanan "San'at şahsî ve muhteremdir" prensibini topluluk üyeleri arasında en fazla benimsemiş olan şairdi; açıkçası, ferdiyetçi tarafı ağır basıyor ve kendi şiirini yazmak istiyordu. Toplandıkları Hilâl Matbaası'nın 31 Mart olayları sırasında basılması ve daha sonra topluluk üyelerinden gazeteci Ahmed Samim'in siyasî bir cinayete kurban gitmesi, siyasetle uğraşmak şöyle dursun, şiirlerinde Taupınar'ın deyişleriyle "efkâr-ı umumiye"ye en ufak bir taviz bile vermeyen şairi çok ürkütmiş olabilir. Bütün bunlar bir yana, Haşim'in Fecr-i Âti hakkında hiç de iyi şeyler düşünmediği kendi ifadeleriyle sabittir. 1924 yılında Paris'e yaptığı kısa seyahat sırasında sembo-

listlerin yaygın organı olan *Mercure de France*'in Ağustos 1924 tarihli sayısında yayımlanan "Les tendances actuelles de la littérature Turque" başlıklı yazısında "Meşrutiyet" in yeniden ilan edilmesinden sonra "yeni" olarak tanımlanan edebiyat, Fecr-i Âti diye gülmek bir yafa altında, bir grup genç eserleriyle devam eder gibidir" diyor. Başka bir yazısında da Fecr-i Âti şairlerinin "nûba ve mînaya tamamen lâikayd kalarak, sembolizmin bütün o boyalı paçavralardan yapılmış harici dekorlarını Türkiye'ye taşıdıklarını" söylemiş. *Yeni Kitap* dergisi yazarlarından M. Selahaddin'e verdiği bir mülakatta ise açıkça "gülmek" ve "Fecr-i Âti" ifadelerini kullanmıştır. Rıza Tevfik de Haşim'in bir bağışmış olduğunu, hiçbir edebî akıma bağlı kalmak istemediğini, dâimiyetle Fecr-i Âti mensubu sayılmayacağını söylüyor. Gerçek şudur: 1909 yılında bazı genç edebiyatçıları bir araya gelecek bir edebî topluluk kurmak istemiş, fakat gerek siyasî şartlar, gerekse kendi aralarında yaşadıkları problemler yüzünden ciddi bir başarıya imza atamadan dağılmışlardır. Haşim zaten topluluğun kuruluşundan önce kendini isbat etmiş bir şairdir. Velhasıl, Fecr-i Âti'den geriye üç isim kalır: Ahmet Haşim, Yakup Kadri, Refik Halit.

■ Ahmet Haşim 12 Kasım 1915 tarihinde ihtiyat zabıt vekili olarak Çanakkale cephesine gönderildi. Savaş sırasında cepheye bulunmasına rağmen şiirlerinde ve yazılarında bu harbe dair hiçbir ifade yok. Bu suskunluğu nasıl izah edeceğiz?

Ahmet Haşim Çanakkale muharebeleri sırasında, Beşinci Ordu Erkan-ı Harbiye Şubesi'nde topçu ihtiyat zabıt vekili olarak görev yapmış, fakat ne garip ki, yazılarında bile burada yaşadıklarından tek kelimeyle söz etmemiştir. Halbuki bu korkunç muharebelerin onun gibi hassas bir şairin kalbinde derin izler bırakmamış olması düşünülemez. Rusen Eşref Unaydın, Haşim'in Çanakkale'deki askerlik hayatını ve "Anafata denizlerinin üzerindeki kirmızı gurubları" kendisine zevk veren bir usulda anlattığını söylüyorsa da anlattıklarını nakletmiyor. Haşim'in Çanakkale'de Karargâh-ı Umumi İstihbarât Şubesi Müdürlüğü tarafından savaş alanlarını gezerek duygularını ve düşüncelerini icra ettiklerini sanatın diliyle halka ve gelecek nesillere anlatılmasını için cepheye davet ettiği sanatkarlarla karşılaştığını da biliyoruz. Bu geziye katılanlardan Hakkı Süha Gezgin, herbat bir günde Arıburnu eteklerine tımanırken Ahmet Haşim'le tanıştıklarını söylüyor. Üzerinde ihtiyat zabıtı üniforması, başında kabalak vardır. Gürlütünden konuşmak kabili olmadığı için "bir daha görüşüp görüşemeyeceklerini kestiremeyenlerin o garip bakışmaları içinde" ayrılırlar. Yakup Kadri, Haşim'in Çanakkale hakkında ısrarlı sorularını "Benden bir kahramanlık neşidesi mi bekliyordunuz? Onu da her şey olup bittikten sonra izzet ve ikram ile Çanakkale'ye davet edilen şairlerden dinlersiniz. Şimdi, burada sizinle konuşan sadece ihtiyat zabıtı Haşim Efendi'dir" diye cevaplandırdığını söylüyor. Bana sorarsanız, Haşim'in Çanakkale hakkında ısrarla susması, hükümetin savışı uzak-tan takip eden şair ve yazarları savaş destanı yazmaları için Çanakkale'ye gönderirken, onu, zafere nasıl ve ne pahasına kazandırdığını bizzat yaşayarak görmüş bir şair olduğu halde yok sayması yüzündendir. Yakup Kadri'ye göre, Çanakkale'ye gönderilen heyet Türkçülerden oluşuyordu; Haşim ve Süleyman Nazif aslen Türk olmadıkları için davet edilmemişlerdi. Nazif bu yüzden Enver Paşa'ya ateş puskurmuştu; fakat Haşim öksesini dışı vuramadığı için alaycı bir tavır takınmayış terah edet-

A T I R A L A R I N G I Z L I T A R I H I

Cahit Külebi'den Mehmet Kaplan'a bir mektup

Aşağıda, Mehmet Kaplan 1965 yılında *Şiir Tahlilleri II*'yi yayınladığı zaman Cahit Külebi'nin kendisine gönderdiği bir mektubu okuyacaksınız. Mektup yeni harflerle ve Cahit Külebi'nin el yazısıyladır. Bu mektup, Cahit Külebi'nin yakın dönem şiir dünyamızla ilgili bazı değerlendirmelerini de taşımaktadır.

Dergâh

Ankara, 3 Ekim 1965

Çok aziz ve sevgili Kaplan,
Şiir Tahlilleri II'yi bugün öğle üzeri alınca çok sevdim. Günlük yaşantının baş döndürücü, insanı kale önünde gücü tükenmiş futbolculara benzeten gaba-ları içinde yazık ki çıkışının farkına varmamış-

çok tepekkür ederim. "Çok şiir dost bahçesi bulbulu" mısraından "Sonuç'un o güzel bitirilişine" sevgi, özen, ciddilik ve bilimsel titizlik ile dolu bu kitabın, Türk edebiyatında büyük bir merhale oldu. Bizde kendi alanında, belki de bütün bilim hayatında eşsiz olduğu kadar, batı ölçülerinde de herhalde büyük bir değer olan Teknik ederim. Edebiyatımızın çoğunluğunu yansıtan çevreden biri olarak eser yazsaydım, sanıyorum ki, kıyamet kopardı. Maksatlı çevremiz şimdiki kadar birçok iyi şeyler karşısında davrandığı üzere susacak, veya pek az şeye tepki verecektir. Sataşacaklarını sanıyorum. Çünkü bu değerde bir kitabın, ken-sinelerine olmayınca, dikkati çekmesini istemezler. "Bu pırlarına olmayınca" dedim ama, pek de öyle değil. İyi niyetle, taraf-dan söylemeye çalışmakta o kadar ileri gitmişsin ki, çağımızda bilim adına da-sı bilmem kim, nerde ve nasıl böyle hareket eder. Gerçekten, var olandan pek hakkaniyet uğruna bir davranış göstermişsin. Ben, o bahsettiğin bir ki-şinin, verdiği değerde olduklarına inanmıyorum. Bağışlamamı rica ede-rim. Bu hususu ve aşağıda yazacaklarımı belirtmek istiyorum. Böyle hareket etme, bana karşı her zaman esirgemediğin sevgi ve cesaret vericiliğinden dolayıdır.

Özdemir Asaf, Edip Cansever, Seazi (İ), Ayyhan Kırdaş, İlhan Berk, S. Batu ve Zeki Ömer Defne'yi şiirimi-eli bağlı kişileri içine katışını. "Necati" gibi (kendisini insan olarak ne kadar seversem seveyim) bir "İkiz" dan, Cahit Sıtkı, O. Veli (ne kadar ad sayılsa azdır) kolektif şairler den türeyip cenin halinde doğan şairi cumhuriyet şiir neslinin başlıca üs-tandan olarak gösterişini, (şiirimizi okunmaz hale koyanlardandır.) "İkiz"li yettili bir şair olsa bile) Cemal Süreya'yı, nereden gelip nereye git-tiği bildiğim Atilla İlhan'ın belli başlı şiir üslubuna baş yapmanı, "İkiz"li cidden müstesna şair olmakla birlikte, yeni edebiyatımızda, mo-dernizm içinde halk motiflerini ilk kullananlardan olarak Cahit Sıtkı ile O. Veli göstermeni; yine bunların Rimbaud, Verlaine, Carco (Larco?), Breton'un yararlandıklarını belirtecek yerde kendilerini Apollinaire ve Gide'e "İkiz" (ki aynen aldıkları mısralar vardır.)

Özdemir Asaf, Edip Cansever ve Turgut Uyar gibi şairlerin, "İkiz"li dolma bilgilerle, nasıl olup da öncülük eylediklerini ve edebiyatımız-zın böyle gelip böyle gittiğini bilmezden gelmeni, "İkiz"li şiirimizde kimlerin kimlere, ne yönleriyle etkin olarak merhale teş-kiline çoğunlukla temas etmekle birlikte, yine de nokta konulacak yön-başlıca, "İkiz"li her zaman sevgi ve teveccühünü esirgemediğin beni, sadece bir "İkiz"li alıp (minnet duyduğum, hatta layık olmadığım övgüne rağmen) kro-nikardan çıkarıp 2., 3. sınıf şairler dizisine koyduğuna işaret etmeye mü-teyyeleni tekrar rica ederim.

"İkiz"li kendinden bahsetmesi insanca olmuyor. Ama sana söylemezsem kime sayıyım? Yıllardan beri, gittikçe genişleyen bir çevre, inan ki, bilerek, baş-ka insafsız, maksatlı veya anlayışsız şekilde saldırı. Daha sonra, yıllar-dan sonra külleylep unutturduğu faydalı, hiç değilse yerinde buldu. Memle-ke-tiler, köksüz çekişmeler ve dil devrimine taraftar olmakla birlikte söyle-yiş, gerçek dil özleşmesini yok eden bir değersizlik çürütmesine gömüldü-ğünde, hiç değilse bu kaos'un bir gün vuzuhaşmaya gideceğini ümit

ederken; böylelikle gerçek milli edebiyatın ortaya çıkacağını sanarken, bakıyo-rum ki, beni gittikçe benimseyeceğine, yaptıklarımın aslını araştıracağını sandı-ğım çevrenin en büyük fikir temsilcisi olan sen bile getirip dar bir çerçeveyin içine oturtmuşsun. Neler yaptığımı sandığımı veya bir zaman öyle bildiğimi sayıp dökmek şüphesiz çocukluk olacaktır. Ama, bizde daima yarım yamalak duyulan isim veya fikirler üzerine binalar kurulur, herkesi de öyle inandırmaya muvaffak olunurken, ben araştırmalarımı bu toprağın üzerinde yapmış bir insan-ım. Rıza Tevfik, Faruk Nafiz, hatta Kutsi Tecer'den farklı olarak bunu sağlam bir temele dayandırırsın. Farkında olarak veya olmaksızın.

1. Ben "İstanbul" şiirini 1938'de yayınladığımda Orhan Veli "Okta'y'a Mektup-ları" yazıyordu. Cahit Sıtkı ise Orhan'ın yaptıklarıyla şaşkına dönmüştü.
2. Vezinsiz şiirde ritim, ya Nazım Hikmet'in aruz bozması, Haşim-vari ritmi, ya da Orhan'ın roman nesrinden bile durgun topal ritmiydi. Sonra Orhan da, baş-kaları da o nesir ritmini bıraktı. Nazım Hikmet ise, hâlâ kapışılan dulger işi, ip-tidai ritminden veya Orhan Veli'nin ilk devresinden kurtulamamış.
3. Benim Anadolu'yu çok tanıdığım sanılıyor. Ben de şehirlerde büyüdüm. Ama Anadolu'yu, "Sivas Yollarında" yazdığım 1940'larda onlardan başka gördüm-se, bu sevdiğimden, anlama sevgisine ulaşmamdan, gerçek yurt sevgisinin çerçe-ven içinde yankılanmasından gelmez mi? Hâlâ, beni kötülerler ki, Anadolu'yu acılıklarından sert gerçeklerinden çıkarıyorum diye. Bu şiirin aslı değil midir?
4. Halk motiflerini işaret olunan şairler rüyalarında görmeden (Bedri hariç ki, onun tutumu ayırdır) ben kendime vergi bir şekilde yazdım. Teşbihleri ise, o sı-ra Orhan Veli'nin bir yazısında işaret ettiği gibi apayrı bir anlayışla kullandım.
5. Behçet Kemal bilinen övgülerini yazarken, ben Nurullah Ataç'ı yazdım. Son-ra da "Atatürk" şiirini yazdığımda, herkes beni taklit etmedi tabii... Ama o fur-ya doğmadan yazdım. O biçim yazmak başlangıçta kolay değildi. Hâlâ da en-önü şairleri N. Hikmet'in "Kurtuluş Destanı" ile mukayese edilebilir.
6. Türkçeyi gösterişliliğe düşmeden Doğu Anadolu tavrıyla kullandığımı, hatta "döğende", "edende", v.s. şekilleri, sonra kullanan bazı özenticilerin nasıl gül-ünç olduğunu da gördüm.

7. Bir şeyi önce yapmak şüphesiz marifet değil. Ama güç. Meselâ "Rüzgâr" şi-iri yazıldıktan sonra, Behçet'in "Hülyalar Şiiri" veya "Şimdi" şiirinden sonra: Cemal Süreya'nın ihtilalden sonra yazdığı şiir, hatta utanmadan söyleyeyim "İstanbul"dan sonra daha başka şiirler yazılabildi. Hiç mi şiirimi kimseye öze-nerek yazmadım ama, özenenlerin zaman geçtikçe işi yutturdıklarını da gö-rdüm. Halbuki ben, meselâ Heine nasılsa, biraz da onun gibi, kendi kendime ya-şayıp gideceğimi sanıyordum. Bu yüzden de, bir ara "Yeni Romantizmi" diye bir terime takılmakla birlikte, hiçbir toplumun, hiç bir modanın adamı olmama-ğı kendiliğinden kabullendim. Taklit devrem olmadı. Görünürde taklid edenle-rim de yok gibi... Halbuki şiirde, edebiyat alanında bana benziyenler çıktı. O kadar orta malı şeyleri benimsemişim ki, sonraları onlar da beni aramamakla beraber, bu anonim ortamda, çeşitli zümrelerin sevimsiz görmeleriyle gittikçe unutulmaya yöneldim. Ama basit sanılan şiirlerimin eskimeğini de gördüm. Bunlardan şikâyetçi de değildim hani. Ama senin önemseyişine de dayana-mayıp bu satırları yazıyorum.

Bilmem okuyabilecek misin? Bu kadar düzensiz bir yazı göndermek istemez-dim. Biliyorum ki, yarın temize çekmeğe kalksam utanıp göndermeyeceğim. İyisi mi bir geri kalmış şairin komplekslerinin yankısı olarak kabul et. Bana kar-şı teveccühünle bu hâlimi, gülünç de olsa, yersiz de bulsan hoş gör. Sonsuz sevgi ve şimdiki kadar yazdıklarına minnetle gözlerinizden operim aziz Kaplan.

Cahit Külebi

Herkesten böyle şikâyetler alırsan, sana sabırlar diler, kitabının başına koydu-ğun mısraı hatırlamamı rica ederim: "Cumle şair dost bahçesi bulbulu".

1. El yazısıyla olan bu mektupta Sezaî Karakoç'un adı "Karkoç" şeklinde yazılmıştır.

Kendi Gökubbemiz'in kurmaca yapısı

Şairin vehmi hikâyeler kurar manzaralardan

ALPAY DOĞAN YILDIZ

'Gör bu mevsimde, gurup vakti, Cihangir'den bak!
Bu zaman kendini karşındaki ru'yâya bırak!
Başkadır çünkü bu akşam bütün akşamlardan;
Güneşin vehmi saraylar yaratır camlardan,
O ilâh isteyip eğlence hayalhânesine,
Çevirir camları birden peri kâşânesine.'

Yahya Kemal *Hayâl Şehir*'de (1) okuru 'geniş bir davetle' (2) 'bu mevsimde, gurup vakti' Cihangir'den bakmaya davet eder. Okur, 'bütün akşamlardan başka' olan bu gurup vakti kendini bir zaman karşısındaki ru'yâya bırakacaktır. Şairin ne demek istediğini anlamak, yani gönderme birliğinin sağlanması için İstanbul coğrafyasına dair bir aralıklarla bilgisi isteyen bu teklife göre gurup vakti Cihangir'den karşıya bakmak demek, Boğaz'ın Avrupa yakasında batmak üzere olan güneşi arkaya alarak Anadolu tarafına dönmek ve Boğaz'ın Marmara'ya açılmaya başlayan kısmından Beylerbeyi'ne kadar karşı sahili görmek demektir. Söz konusu bu bölge Üsküdar olarak bilinir. İşte şairin teklifine uyan okur, gurup vakti Cihangir'den belirlenen pozisyonda baktığında arkasından batan güneşin ışıklarının karşı sahile, yani Üsküdar'a vurduğunu görecektir ve kendisini 'bir zaman' karşısındaki bu 'ru'yâ'ya bırakacaktır.

Şairin teklifine uyan okur bu bir zaman içerisinde 'güneşin vehmi'nin camlardan saraylar yarattığını, o ilâhın/güneşin 'eğlence hayalhânesinde' camları birden peri kâşânesine çevirdiğini görecektir. Şaire göre bu anda, yani gurup vaktinde ateşten saraylarla karşıyaka üç bin sene evvelki mutan- şarka benzemiştir. Şarkın ışık mimarı/güneş ufuktan çekilince, nice yüz bin sene, Üsküdar'ı 'hayal etukçe' böyle ma'mur etmektedir. Ancak okurun bir zaman kendini bıraktığı bu rüya birazdan bitecektir. Bütün ilhamı âni olan ilâhın ateşten yaptığı yapılar/perî kâşâneleri fânidir; batının karamasıyla hepsi bir anda kaybolacaktır.

Bu noktadan sonra şair okura hâlâ bakmaya devam ettiği karşı yakının rüyadan sonraki durumunu gösterir ve Üsküdar'ın ikinci görünüşünü birinciyle mukayese edeceğine yorumlar: Fakir Üsküdar'ın saltanatı gerçik az sürmüştür. Ancak o güneşin neler yitirdiğine esef etmemektedir. Çünkü kendi 'iç aydınlığına' dalmıştır. Dolayısıyla böyle bir iklimde altın ne kalıp (güneşin sarayları) ne de hâlisî göz boyayacaktır. Artık karşıyada, halkın hilatı her semtini bir cennet eden sahilde gece olmuştur ve fıkâre evlerinin lambaları Üsküdar'ı en sahilin aynadan aksettirmektedir.

Özetle bunların anlatıldığı *Hayâl Şehir*'in dış yapısına bakıldığında düz kafiye ile oluşturulan mısraların iki ayrı bölümde toplandığı bir metin görülür. Bu iki ayrı bölümde, belli bir zamanda seçilen bir mekândan gösterilen değişik iki Üsküdar manzarası dikkatlere sunulur. Birinci bölümde okurun karşısında rüya âlemi olarak nitelenen bir fotoğraf vardır. Ateşten yaratılmış, peri kâşânesi yapıların görüldüğü bu âlemi şarkın ışık mimarı/güneş batmak üzereyken Üsküdar üzerinde oluşturmuştur. Bu oluşturma/yaratma işinde, Üsküdar'ın ışık mimarı tarafından 'hayal edilen şekli'ni ortaya koy-

ma, aynı mimarın mevcut mekânı 'eğlence hayalhânesi'nde vehmettiği şekilde yeniden oluşturma isteğinin etkili olduğu söylenmektedir. İkinci bölümde aynı mekâna ait, ilkinin tam aksı, karanlık bir fotoğraf vardır. Bu, üzerindeki rüya âleminin çekildikten sonra görülen Üsküdar'ın gerçek halidir. Bu ikinci fotoğrafta, ilk fotoğrafta kâşânelerden, saraylardan oluşan ve mutan- mamur bir görüntü sergileyen Üsküdar'ın yerini karanlık, fıkâre evlerinin ışıklarının görüldüğü bir Üsküdar alır. Yani Yahya Kemal iki bölüm halinde yapılandırdığı şiirinde aynı mekânın müteakip farklı anlardaki iki ayrı görüntüsünü dikkatlere sunar.

Dikkat edilirse şair her iki bölümde de önce bir manzara gösterir sonra bu gösterdiği manzaralara ait bir değer yargısı ortaya koyar. Bu değer bakış açısına ait bir nitelik olup, 'insan - eşya' ilişkisinde ortaya çıkar ve bakılan eşyanın kendisini anlatan kişideki anlamı ifade edici önemli bir işaretir. Şaire göre bahsedilen ilk manzara sürekliliği olmayan bir anlık rüya âlemidir ve göz boyamayan kalp bir altın görüntüsü vermekten ileri geçemez. Buna karşın ikinci fotoğrafta görülen Üsküdar, ışık mimarının az önce üzerinde oluşturduğu mutan- lığı yıkarak kendini karanlıkta bırakmasına esef etmez. Çünkü o; serviler şehri, kendi 'iç aydınlığına' dalar. Bu 'ezeli mağîret iklimi'nin göz boyayan fânî şeylere itibarı yoktur. Üsküdar üzerinde yaşanan hilatı zaten her semt cennet etmektedir. Dolayısıyla, şairin bahsedilen iki fotoğrafı gösterirken ortaya koyduğu değere göre, hilatleri her semt cennet eden fıkâre insanlara ait evlerin lambalarının en sahil aynadan aksettirdiği Üsküdar, bütün ilhamı âni olan bir ilâhın yarattığı kâşânelerden oluşan 'rüya Üsküdar'a üstün, tercih edilir konumdadır.

Yahya Kemal bu şiir vasıtasıyla okuruna Üsküdar'ın kendi gözündeki anlamını söylemek için onu belli bir mevsime, belli bir ana ve belli bir yere davet edip ona gösterdiği zıt iki Üsküdar fotoğrafını kullanır. Dikkat edildiğinde bu 'kendi gözündeki anlamı ortaya koyma' işi çerçevesinde şairin küçük bir hikâyeye oluşturduğu fark edilir. Bu şiirde, belli bir zaman ve mekân, bu zaman ve mekânda geçen belli bir süreç, bu süreçte olan/degışen bir şeyler ve bütün olup biteni anlatan ve gördüklerini önceki bilgileri ışığında yorumlayan bir kişi; anlatıcı vardır. Zaten boyutları ne olursa olsun bir hikâyenin temel elemanları bunlardır. Öyleyse *Hayâl Şehir*, hikâyeye yönü de belirgin olan bir söylemle yazılmıştır denebilir.

Elbette bu durum sadece *Hayâl Şehir*'e mahsus değil, sadece vezinli ve kafiyeli oldukları için şiir türü içerisinde anılan manzum hikâyeleri saymasak bile, daha bir çok şiirde görülebilecek bir niteliktir. *Hayâl Şehir*'in bu çalışmanın girişine alınmasının nedeni, onun içerisinde hikâyeye ait unsurları barındırmasının ötesinde, farklı bir bakış açısıyla farklı bir şekilde okunduğunda, sanki hikâyenin de içinde bulunduğu kurmaca metinler, hatta bütün sanat faaliyeti hakkında konuşuyormuş izlenimi vermesidir.*

Bilindiği gibi, hikâyenin de dahil olduğu kurmaca

anlatıların en büyük özellikleri, içlerinde bir rüyayı barındırmaları ve bu rüyâ etrafında yeni bir dünya oluşturmalarıdır. Oluşturulan bu yeni dünya 'gerçek dünyanın aslağı' (3) da olsa, gerçek dünyadan her çok 'odun gerçeklikler' de olsa istisnai, gerçekliği kendi içerisinde olan bir dünyadır. Yazar bu dünyadaki her şeyi belli bir nuyet etrafında yapılandırır ve gerçek dünyadaki okuruna bu nuyet etrafında bu dünyanın şahsında dolaylı olarak söylemek ister. Yeni; kurğu her dünya oluşturan yazar, eğer gerçek dünyada gerçek kişiler etrafında yapılmış olay(lar)ı oluşturduğu yeni dünyaya konu olarak taşıyorsa bunu, bu olayı gerçek dünyada olduğu gibi yeniden anlatmak için değil, herkesin az çok bildiği bu olaya hayal dünyasında değişik açılardan bakarak yeni bir yorum getirmek, okura 'gerçek dünyanın olasılıkla bilmediği yerleri hakkında bilgi vermek' (4) için yapar. Okura 'Bana göre böyle de olmuş olması, böyle de yorumlanması mümkündür' demek ister. Farklı bir dikkate okunduğunda *Hayâl Şehir*'de sanki bütün bunlar anlatılıyor gibidir. Şöyle ki:

Üsküdar yaşadığımız dünyaya ait bir mekândır. Şairin 'geniş bir davetle' okuruna gösterdiği Tanpınar'ın da belirttiği gibi 'İstanbul'un her akşam şahit oldukları' (5) bir realitedir. 'İstanbul tepelerinden Üsküdar'a bakan herkes, batan güneşin bir an için camları nasıl bir hayal âlemi yarattığını, sonra ışığın masalı bütüncü serviler şehrinin nasıl kendi ruyasına daldığını' (6) bilir. İşte par dış dünyaya ait bu gerçekliğe farklı bir açıdan bakıp farklı bir yorum getirerek okurun dikkatini 'olasılıkla bilmediği' ya da fark edemediği bazı noktalar üzerine yönelmeyi hedefler. 'İstanbul'un her akşam şahit oldukları' realite şaire göre ışık mimarı tarafından belli bir nuyet etrafında oluşturulmuştur. Işık mimarı/güneş bu mekânı alıp eğlence hayalhânesinde hayal ettiği şekli vermekte; bir nuyet etrafında ateşten yapılmış yapılar, peri kâşâneleri şeklinde yeniden dikkatlere sunmaktadır. Yani güneş bir 'odun gerçekliği', Üsküdar'ı 'hayal/vehm' ettiği şekilde 'kafasındaki bir dünyada/hayalhâne'de' yeniden ele almakta, 'rüya âleminde/itibari âleminde' yeniden yorumladığı odun gerçekliğini/Üsküdar'ın böyle bir yorumun de olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan güneşin yaptıklarını gösteren şair de benzer bir şey yapmaktadır. O da Üsküdar'ın güneş battıktan sonraki haline farklı bir bakış açısıyla farklı bir yorum getirmektedir. Serviler şehrinin 'iç aydınlığına' dalmış, fıkâre evlerinin lambalarının Üsküdar'ı en sahil aynadan aksettirmiş gibi vehm/hayal etmektedir. Aslında o da, güneş gibi gerçek bir mekânı kendi hayalhânesinde gördüğü şekilde sunar. Zaten pure ad olan *Hayâl Şehir* ifadesi de bu yeniden oluşturmaya, objektivasyona bir gönderme gibidir. Güneşin Üsküdar üzerinde batarken ve sonrasında oluşturduğu 'İstanbul'un her akşam gördükleri' iki manzarayı belirlenen şekilde hayal eden ve değerlendiren şairdir. Güneşin belirlenmiş olarak yaptığı bir şey yoktur. Okur bu hüsn-i talile güzel bir oyna davet edilir. Burada Yahya Kemal, gerçek anlamda bir şiir içerisinde sanki genel anlamda sanatın, özel an-

Orhan içinde bir deli sevdâ olan kızın elini tutuyor, dizine götürüyor, diğer elini omuzuna atıyor, gözlerinin maviliğine dalyor. (Demek böyle Orhan, demek gideceksin. Kimbilir daha kaç yaz bahçede tek başına topal tahta masanın muşamba örtüsü, naylon sürahi ile oynayan zemininde senden haber bekleyeceğim. Daha kaç kış, sobanın rahavet çökerten sığın- da, odanın kalabalığı, çocuk bağışları, babaannemin romantizma ağrıları, babamın öksürük nöbetlerini dinleyecek, soba üzerindeki demir çubuklara asılı nemli çamaşırların bayıltan kokusunu ciğerlerime çekerek bir an önce bu maceradan dönmeni bekleyeceğim. Demek babam kanal kanal dolayıp haberdan haber bağlanırken, annem oda takımının bilmem kaçınıcı parçasını bitirmeye uğraşır ve sadece dantel yaparken taktığı gözüklerinin üstünden binbir soru ile beni süzerken, 'formalite' diyeceğim, 'kısır bir süre için', Demek böyle Orhan. Öyle olsun Orhan.

-Maktûlün annesi-

Kapı bir komşumuz, çocukluğundan tanırız damadı. Huyu suyu temiz, efendi bir çocuk. Kaportacıda çalışır. Bizim adam 'verelim mesleği, aylığı, yıllığı var' di-

yor başka birşey demiyor. Baktım kızın da sesi çıkmıyor, hadi dedim Bismillâh. O gün de baktım bahçede çamaşır asıyor, şöyle bir uğradım. Dramat işe gitmiş. Boş bulundum söyledim, 'senin Orhan dönmüş' dedim 'dikiz tutturamamış, al- ti ay ancak dayanabilmiş'.

'Döner dönmez annesi Bahriye ile söz kesmiş. Hani şu Çökenli Bahriye, hani Hafize hanımların mevlidinde ilahî söyleyen kız. Hani canım gül kurusu ipek perdesüsü olan kız.

Hay dilim tutulaydı söylemez olaydım.

IV. BÖLÜM

-Mağazin Basını-

Dün gece Balçılar semtindeki gecekondu mahallesinde genç bir kadın böcek ilacı içerek canına kıymak istedi. Genç kadının üzerinden tek cümlelik bir not çıktı. Notta aynen şöyle yazıyordu: 'Allahından bul Orhan'.

Nureddin Topçu ve Mehmed Âkif

İki şahsiyet, tek karakter

D. MEHMET DOĞAN

Mehmed Âkif Ersoy (şair, fikir ve dâva adamı, 1873-1936), Nureddin Topçu (fikir ve dâva adamı, 1909-1975)... İki şahsiyet arasında doğum tarihleri itibarıyla 36 yıl fark var. Tam bir nesil. Topçu'nun gençlik (lise, yüksek tahsil) çağında (1924 ve sonrası) Mehmed Âkif'in faal yazarlık ve mücadele dönemi sona ermişti/erdirilmişti. Bir zamanlar Millî Mücadele'ye katılması için özel olarak Ankara'ya davet edilen, milletvekili yapılan, ısrarlı talep üzerine İstiklal Marşı'nı yazan büyük şairin konjonktür gereği "kumda oynama"ı istenmiş, o da en olgun çağında, 50 yaşında Mısır'a gitmişti. O sıralar ekseriya Mısır'da bulunuyor, çok az şiir yazıyor ve Kur'an tercümesi ile meşgul oluyordu (1). Elbette aleyhinde resmi beyanlar ve bir hayli resmi-gayriresmi yayın vardı. Necip Fazıl'ın dahi 1940'larda Mehmed Âkif'i küçümseyen, hatta onu milliyetçi olmamakla itham eden yazıları vardır. Nureddin Topçu Mehmed Âkif'i, faal yazarlık ve mücadele döneminde ve faaliyetleriyle tanışmış değildir. Daha sonra eserlerini okuyarak, mücadelesini ve kişiliğini araştırarak tanıdığı, benimsediği anlaşıyor. Topçu, 1934'te Paris'te tahsilini tamamlıyor, Türkiye'ye dönüyor, ertesi yıl İstanbul'da Galatasaray Lisesi felsefe öğretmenliğine tayin ediliyor. Mehmed Âkif ise, 1936 yılının sonunda (27 Aralık) İstanbul'da vefat ediyor. Nureddin Topçu ile Mehmed Âkif'in şahsen tanıştıklarına, görüş- tüklerine dair bilgiye sahip değiliz (2). Mehmed Âkif'in ölümü ve bu ölüm karşısında zamanın yönetiminin tutumu, o dönemin gençlerini, maneviyatçı aydınlarını ve geniş halk kitlelerini fevkalade müteessir etmiştir. Topçu'nun da bu durumdan şiddetli üzüntü duyduğunu sanıyoruz. Topçu'nun Mehmed Âkif'i tanınmasında, benimse- sinde, baba dostu ve bir süre kayınpederi olan birin- ci Meclis'in muhalif grubu lideri, ünlü hatip Hüse-

yin Avni Ulaş'ın rolü olduğunu da tahmin edebil- riz. Mehmed Âkif'in, Hüseyin Avni beyi sevdiğini ve mücadeleci karakterini takdir ettiğini biliyoruz. Nureddin Topçu'nun ilk defa Şubat 1939'da yayın- lamaya başladığı Hareket dergisinin ikinci döne- minin Şubat 1943 nüshasında Mehmed Âkif'le il- gili iki yazı vardır. İlk yazı, "İslamoğlu Ali Münif" imzasıyla yayınlanmış olup, Mehmed Âkif'le il- gli yazın gençlik hissiyatını dile getiren bir metindir. Muhtemelen Âkif'in vefatında tip talebesi olan yazı sahibi (ki, sonraki dönemlerin siyasetçilerin- den Münif İslamoğlu olduğunu tahmin ediyoruz), Millî şairin vefatını duymuş, bir kaç arkadaşıyla birlikte Mehmed Âkif'in son günlerini geçirdiği Beyoğlu'ndaki Mısır apartmanının önüne gitmiş- lerdir. Eyden çıkarılan cenazenin üç-beş kişiden ibaret bir topluluk tarafından götürülmesine baka- rak Mehmed Âkif'e ait olabileceğine ihtimal ver- memişlerdir. Sonradan cenazenin, Mehmed Âkif'e ait olduğunu öğrenirler, Bayezid camiiinde ona ye- tişirler. Bu arada üniversite öğrencileri (daha çok tıbbiyeliler ve edebiyat fakültesi öğrencileri) Baye- zid camii avlusunu doldurmuştur. Onlar bir taraf- tan tabuta bayrak örtmeye çabalarlarken, öte taraftan, mezarlığa otomobille nakledilmesini engellemeye çalışırlar. Nihayet, tabut gençlerin omuzunda me- zarlığa götürülür... Nureddin Topçu'nun bu sayıda iki yazısı vardır. İlk yazı "Avrupa" başlıklı bir yazıdır. İkinci yazı ise "Mehmed Âkif" başlığını taşır. Bu yazı Mehmed Âkif'ten bir şiir parçası ile başlar:

Haya sıyrılmış, inmiş: Öyle yüzüzlük ki her yerde...
Ne çirkin yüzler örtermiş meğer bir incecik perde!...
Mefahir kaynasın gitsin de, vicdanlar kesilsin lâl
Bu izmihlâl-i ahlâkî yürürken, durmaz istiklâl.

Topçu şiirden sonra şöyle devam eder: "O, bu bu- yük ve korkunç manzaranın seyircisi oldu. Devirler ona ikrah vermişti. Devirler!... Allah'ın insandaki iradesi olan faziletle hamiyeti kahretmek için kâh zulme, kâh halka güvenen, Allah'ın insandaki sesi olan isyanı rezil etmek için, halk içinde insan ruhu bırakmamak için, kâh zulunden, kâh halkından yar- dım gören devirler. Âkif bunlardan kaçına yâhut ol- duysa! İstibdat senelerinde, hürriyetin ilanında ve meşrutiyette, âlemi velveleye boğmadan ruhlarda eserini yaratan kahramanlar gibi, iman ve isyanla dolu ruhunu hayatımız, ruhlarmızın içinde ya- şattı. Onun hayatımız içindeki varlığının portresini çizmek mi lazım? Mutevazı bir beden, siyah bir sa- kalın kısmen örttüğü dindar bir mütevazı yüz, mer- hamet ve mağfiretle kendi içine çevrilmiş çekingen bakışlar. İnsanlar içinde nefsin kurtuluşundan baş- ka nefesine bağlı davası bulunmayan bu adam, ru- huna selamet dilemektedir. Fakat cemiyet her ta- raftan ona azap ve ruhuna işkence yapmak için ha- zırlanmış gibidir."

"Bu adam kimdi? Dahi sanatkar, büyük milliyetçi veya neslin müzidi mi? Bu şumarak ve kibire bür- ünmüş kelimelerin hiç birini kullanmaya lazım görmeden Âkif'in edebiyat ve şiir tarihimize, mil- letimizin ızdıraplarının tarihinde, vicdanla hami- yetin tarihinde bir kahraman rolünü oynamadığını göstermeğe çalışacağız."

Topçu, bu yazıda Âkif'in şairliğine kısaca temas eder. Dil ustalığını, üslubunu över. Daha sonra yüksek estetik heyecan yaşatıp yaşatmadığını sor- gular. "İşte bu noktada Âkif'in sanatın en yüksek göklerinde yaşamış olduğunu hatırlamak için hiç olmazsa 'Bulbul'u, 'Gece'yi, 'Secde'yi tekrar göz- den geçirmek kâfi gelecektir" der.

Çıkarıldım mücevherlerle donatıp
Süsle bir elbise yaptım
Tepeden tırnağa;
Yazık ki ahmakların eline geçti,
Onu sanki kendileri dikmiş gibi
Dünyanın gözü önünde yırtıp attılar.
Şarkım, bırak alsınlar elbiseni,
Çıplak gezmek çünkü
Daha büyük bir girişimdir.
W. B. Yeats (1865-1839)

Burada Yeats biraz da kötü şairleri alaya alıyor. Yeats'te tam olarak anlaşılmıyor. Onun gözünde Eliot ve Pound da berbat şairlerdir. Yine de son mısradaki sözünü ettiği "enterprise" (girişim) en azından el sıkışma imkanı doğuruyor. Zira Yeats burada bir tek kelimeyle olsun modern girişimi onaylamış oluyor. Bu girişim şiirin kullanım değeri ve velinimetinin çehresini aniden değiştirir. Modern şiir güldürürken eğiten eski şiire göre daha iktisatlı davranıp eğitirken birazcık gülümsetmeyi yeterli bulur. Çoğunluğun modern şiire ısınmamasının başka "hiç" sebebi yoktur. Üstelik bu eğitim gerçek bir girişim olarak anlamına tam bir yükümlüğün ardından kavuşacaktır. Dünyaya henüz tam yükümlü değildir. Hâlâ fırsat varken bu tehlide gülün.

- Böylece girdik dar boğaza, içimizi çeke çeke, Skylla bir yanımda, tanrısal Kharybdis bir yanımda.

...Sapsarı bir korku kapladı o zaman bütün arkadaşları.
Ölüm Kharybdis'ten gelecek diye biz tam buken
Skylla daldı geminin içine ve kapı koparıp en güçlü
kürekçilerimi, en iyi altı yoldaşımı.
...Bu kadar acıklı bir şey görmedim gözlerim benim
denizlerde, çileler içinde ararken yolumu.
Sonunda geçtik kayaları, Kharybdis'ten de kurtulduk
Skylla'dan da
Tanrının kusursuz adasına kavuştuk çabucak,
orda yüksek alınıl güzel sığırları vardı
ve sürüyle iyi koyunları Yüceler oğlu Güney'in.
...Hemen aklıma düştü kör bilici Thebai'lı Teiresias'ın.
Seslendim arkadaşlara, yüreğim acı içinde, dedim ki
- Dinleyin beni, çile çeken yoldaşlarım benim, dinleyin
beni de bakan diyeyim size bilici Teiresias'ın gelecek
ten verdiği haberi:
Üstüste öğütler vermiş bana o Hades ülkesindeyken,
Ölümlüleri büyüleyen Güney'in adasından sakın, demişti,
orda sizi, demişti, korkunç bir yıkım bekler.
Homeros, Odyssea, XII-235-274.

"Karibdes'ten Sila'ya düşmek" frenk dillerinde "yağmurdan kaçarken doluya tutulmak" anlamına gelir. Homeros-sever şairlerin dile kazandırdığı bir deyim... Sila (Skylla) bir tür deniz canavardır, boğazdan geçen her gemi ona altı kurban vermek zorundadır; altı başlıdır çünkü. Karibdes ise girdaptır, ondan kurtuluş şansı hiç yoktur. Teb'li (Thebai, Thebes) Teiresias'a gelince, o, Homeros ve Ovidius'ta

olduğu gibi genç çorakları Eliot ve Pound'un şiirlerinde de ondan esya sürüklenip duran kör bilicidir Odyseus. Kafası her karıştığında, hayı her dura diyüşünde hemen aklına ona gelir. Onun talihine dair bir cevap alabilmek için ölüm ülkesi Hades'e iner gemisiyle. Hikayesi Odyseus'un ölümünden daha acı ve hatta iğrençtir. Teiresias'ta da Eliot'un yazısıyla Teiresias'ı çitlenen iki yılan ayırdığı için kadın çekline biter. Yedi yıl sonra ayta geri yine yapar ve bu defa da erkek olur. Tanrılar ona hangi cinsin cinsel birleşmeden daha fazla huz aldığı sorunca kadın diye cevap verir. Juno bu cevaba öfkeli olduğu için Teiresias'ı kile eder. Jupiter de aşısını hafifletmek için bilicilik verir ona. Ovidius'un bu sağıma fantazisi 20 yüzyılda birdenbire güncellenmiştir. Eliot'un *Çorak Ülke*'sinde şöyle geçer: "Ben, Teiresias, kör olum da zerkleyerek iki hayat arasında/ Piretik dişi grülpü ihtiyar adam, girebiliyorum/ O menekşe vaktinde, eve varayım diye çarpanan/ Denizciyi evine döndüren vakit/ Girebiliyorum dükkan kızı evde çay zamanı, kahvaltısını toplarken. / Ben, Teiresias, pürüz marmeli ihtiyar adam/ Kestirdim sabunu önceden ve habber verdim gerisini/ Bekledim ben de umulan misafiri. / Ben, Teiresias, başından geçti bunları hepisi daha önceden/ Ben ki Teb civarında sur dibinde oturmuşum/ Dolanmışım en aşağılık ölümler arasında. / Eliot herhalde Teiresias'ta dramatik şiirin portresini çizmiş bir parça. Bu portre yeter derecede oto-portre olmadığı gibi, kahramanlıkla da en ufak bağlantısı yoktur. Teiresias bütün karakterleri kendinde barındırır, ama kendisi varlık yok arastır. Yine de bilicilik ihvan edilmiş, kör, iki cinsin bilgisini kendinde toplamış bu ucube size bir şeyler anlatmış olmalı. Kasadan hisse: Odyseus, Teiresias'a danışacak ve onun öğretisi ışığında Karibdes'ten kurtulmak için Sila'ya altı arkadaş kurban verecektir.

Gelenek, felsefe ve dilbilim bağlamında bir 'ara-konum' poetikası*

YUSUF ÇETİNDAG

Türk edebiyatında poetika ve şiir sanatı hakkındaki görüşlerini etrafı bir şekilde ortaya koyan şair sayısı çok sınırlıdır. Divan edebiyatında bazı şairlerin divan ve tezkire önsözlerindeki görüşleri hem çok sınırlı, hem de klişeleşmiş ifadeleri tekrardan öze geçmemektedir. Bu sahada en tanınmış divan önsözü Fuzuli'ye, tezkire önsözü de Latifi'ye aittir. Divan şiirinde şairlerin şiirleri taranarak da bazı ipuçları yakalanabilir. Bu şekilde elde edilen bilgilerin ise hüküm vermek için çok objektif veriler olmadığı (Divan şiiri geleneği dolayısıyla) görülecektir. Edebiyatımızın Batı'yı tanımasıyla beraber edebiyata ve şiire bakışı da çok hızlı bir şekilde değişir. Eski geleneğin tersine şairler şiirleri hakkında konuşmaya başlarlar. Fakat kendi şiir sanatını ve poetikasını derli toplu olarak kaleme alan ilk şairimiz, Ahmet Haşim'dir. Daha sonra bu gelenek O. Veli ve N. Fazıl'la da devam eder. Günümüzde ise şiiri üzerine konuşan şair sayısı oldukça fazladır. Günümüz şairlerinden Hilmi Yavuz kendi şiiri üzerine kafa yoran şairlerin başında gelmektedir.

Onun poetikasında modern şiir ve dilbilim teorileriyle beraber felsefe de önemli bir yer tutmaktadır. Hilmi Yavuz, 20. yy da sanatların yönlendirilmesinde çok önemli bir yeri olan "Dilbilim"i ve onun geliştiricileri olan sanat okullarını çok yakından tanımaktadır. Bilindiği gibi asrın başında Saussure'in dilbilime değişik bir yaklaşımı olmuştur. Yapısalcılık akımının doğmasına sebep olan bu yaklaşım daha sonra Lévi-Strauss, R. Jakobson, Greimas, R. Barthes ve Chomsky tarafından hem geliştirilmiş hem de diğer bilimlere tatbik edilmiştir. Edebiyat da uygulanan sahalardan birisi olmuştur. Ayrıca gelişen edebiyat eleştirisi teorileri de Hilmi Yavuz'un esin kaynakları arasında zikredilebilir. Avrupa'da edebiyat akımlarının ayrıca felsefi alt yapısı olması ve bu akımların mantığının felsefe tarafından belirlenmesi, onun için bir avantaj olmuştur. Diğer taraftan Hilmi Yavuz geleneği de ihmal etmemiş, onu anlamaya çalışırken bir oryantalist yaklaşımı sergilememiştir. Onun şiirleri ve yazıları söylenmesi gereken diğer bir önemli nokta ise zor anlaşılabilirlik ve müphemiyettir. Poetika da

bu müphemiyetten nasibini almıştır. Biz bu müphemiyeti yazılarını ayrıntılarına kadar okumak ve bazı yapısalcilik incelemelerine müracaat etmekle gidermeye çalıştık. Hilmi Yavuz'un poetikasını şiir hakkındaki değerlendirmelerini dikkate alarak incelemeye çalışacağız.

1. Sanatın konumu

Sanat "nedir ve nasıl doğmuştur?" soruları Antik Yunan'dan beri tartışılmaktadır. Sokrates sanatı tarif ederken: "Eline bir ayna al ve gözde. İşte yaptığın sanatı" (1) der, küçümseyici bir esle ile. Talebesi Eflatun da aynı görüşü paylaşmaktadır. Aristo ise sanat ve edebiyatı -tabiatı taklit ettiği için, küçümsemenin aksine, sanat eserlerinin tabiatı taklit (mimesis) ederek yapılabileceğini vurgulamıştır. Her halukârda sanatın taklit sonucu oluştuğu fikri uzun süre tartışılmaz bir şekilde kabul görmüştür. Yirminci yüzyıla gelindiğinde ise ilk örneklerini Picasso'nun resimlerinde gördüğümüz soyut sanat

Yetmiş yıl sonra “Yedi Meşale” üzerine

ÖZTÜRK EMİROĞLU

Yedi Meşale, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının ilk edebi topluluğudur. Altı şair ve bir hikâye yazarının oluşturdukları topluluk, *Yedi Meşale* (1) adıyla yayımlandıkları kitapla adlarını duyurur (1928).

Cumhuriyet'ten önce olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de, sayfaalarında gençlere yer veren *Servet-i Fünûn* dergisi, bu topluluğun oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü, edebiyat ortamına *Servet-i Fünûn* sayfalarıyla giren genç meşale grubu, topluluk oluşturabilmelerini *Servet-i Fünûn*'a borçludurlar. Türk edebiyatında, etrafında en fazla topluluklaşan dergi olarak dikkat çeken *Servet-i Fünûn*'un bu özelliği, derginin sahibi Ahmet İhsan Tokgöz ve yöneticilerin tutumundan kaynaklanır. Yedi meşale grubunun oluştuğu yıllarda derginin yazı işlerini Halit Fahri (Ozansoy, 1891-1971) yönetmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Olcay Öner-tay şunları kaydeder: “Halit Fahri (Ozansoy)'nin dergiyi yönettiği sırada yazı kurulunu oluşturan, çoğu lise öğrencisi gençler, şiirlerini ve yazılarını bu dergide yayımlamaya başlamışlardır. Öte yandan birbirlerinin evlerinde toplanarak ürünlerini tartışır (2). *Yedi Meşale* adlı kitabın çıkarılmasında, *Servet-i Fünûn*'daki faaliyetlerin yanında bu toplantıların da önemli bir payı vardır.

Cevdet Kudret'in belirttiğine göre, bazen Muammer Lütfi'nin Şehzadebaşı Dede Efendi Caddesindeki Damat İbrahim Paşa Medresesi'nin bir odasında ibaret evinde, bazen Yaşar Nabi'nin aynı sokaktaki evinde, bazen de Sabri Esat'ın Kadıköy, Bağdat Caddesi'nin başlangıcındaki evinde toplanırlar. Toplantılarda kitap çıkarma düşüncesinin doğuşunu ve hem kitabın hem de topluluğun adı olan *Yedi Meşale*'nin nasıl bulunduğunu şöyle anlatır: “Günün birinde, kim önerdi hatırlamıyorum, o güne dek yazdıklarımızdan seçmeleri bir araya getirip ortaklaşa bir kitap çıkarmayı düşündük. Yaşar Nabi'nin evinde o iş için özel toplantılar yapıp el birliğiyle şiirleri ve yazıları seçtik. Kitabı bir ad bulmak gerekiyordu. Yedi kişi idik. İlk akla gelen, Fransız edebiyatındaki *Pleiade* topluluğu oldu. O adın Türkçe'deki karşılığı *Süreyya* uygun değildi; hem yabancı kökenli idi, hem ilk ağızda kişi adı hatıra getiriyordu, hem de yıldız kümesi adı olarak yaygınlığı yoktu; onun *Türkçesi Ülker* de yaygın değildi. *Yedi Yıldız*, *Yediveren Güllü*, *Yedi Kollu Şamdan*... gibi adlar düşünülüyor. Sonunda *Yedi Meşale* adı üzerinde birleşildi. (Bunu, Sabri Esat bulmuştu galiba; Şamdan'dan Meşale'ye doğru bir çağrışım olmuştu herhalde) (3). Şiirler seçildikten sonra, isimlerin sıralanışında bazı problemler yaşanır. Sabri Esat bu kuşağın temsilcisi olarak görüldüğünden en başta onun olması karar verilir. Yaşar Nabi'nin de, kitabın baskı işini üstlendiği için ikinci sırada yer alması uygun görülür. Ziya Osman içlerinde en genci olduğu için -o sıralarda lise birinci sınıfta- hesaba bile katılmaz. Cevdet Kudret'in de kendi isteğiyle en sona konulmayı kabul etmesiyle geride kalan diğer üyeler yaş sırasına göre, çıkacak kitapta yer almayı kabul ederler. Böylece *Yedi Meşale* adlı kitap, önsöz yazımını da Yaşar Nabi'nin üstlenmesi ve kitabın basımından önce yaptıkları son toplantıda bu önsöz-

ze her üyenin ortak cümleleri de ilâve edilerek yayımlanır (4).

Servet-i Fünûn (1896), *Fecr-i Âti* (1909), *Şairler Derneği* (1917)'nde olduğu gibi, *Yedi Meşale* (1928)'nin oluşumu da *Servet-i Fünûn*'da ilân edilir. Derginin 22 Mart 1928 tarihli sayısında yer alan ilânda, derginin yazı kurulunu oluşturan yedi gencin isimleri sıralanarak, seçme şiirlerini topladıkları *Yedi Meşale* adlı kitap okuyuculara tavsiye edilir.

1926'tan itibaren *Servet-i Fünûn*'da yazan altı şair ve bir hikâyeciyi *Yedi Meşale*'deki sıralanışına göre şu isimlerden oluşur: Sabri Esat (Siyavuşgil, 1907-1968), Yaşar Nabi (Nayır, 1908-1981), Muammer Lütfi (Bahşi, 1903-1947) Vâfı Mahir (Kocatürk, 1907-1961), Ziya Osman (Saba, 1910-1957), Cevdet Kudret (Solok, 1907-1992), Kenan Hulûsi (Koray, 1906-1943).

Yedi Meşale önsözü, grubun edebî beyannamesidir. Eserin takdiminde, gayelerinin sanat aşkı olduğu belirtildikten sonra, ortaklaşa bir eser neşretmelerinin sebebinin açıklarlar: “...Memleketimizde son edebî cereyanları gösterecek toplu bir eser vücuda getirmek arzusu” (5) yla ve gençlerin yazılarını takip etmeden edebiyatın olduğunu söyleyenlerin haksızlık ettiklerini, yanlışlıklarını isbat etmek amacıyla bu eseri yayınladıklarını belirtirler. Bu eserin, söylediklerine müsbet bir delil olduğu, mütevazı, ama iddialı olduklarını kaydedirler: “Ma-ma-fih zannedilmesin ki biz, kendilerini dev aynasında görenlerdeniz. Hayır, cihân edebiyatına nazaran ne kadar ehemmiyetsiz kaldığımızı pek âlâ takdir ediyoruz (6). Yalnız göğsümüzü gere gere söyleyebiliriz ki takliden, edebiyatın bu baş belasından, kendimizi kurtarmayı en büyük bir vazife bildik” (7).

Yapmak istediklerini ve sanat anlayışlarını ise şöyle dile getirirler:

“Yazılarımızda ne dünümüz ve soluk hisleri-ni(8) ne son zamanların renksiz ve dar Ayşe, Fatma terennümünü bulacaksınız. Biz, her şeyden evvel duygularımızı başkalarının manevî yardımına muhtaç kalmadan ifade etmeye çalıştık. Eğer muvaffak olduksa, bu da bize kâfi bir şereftir” (10). Yazdıklarının incelendiğinde, aşklarına, sevinçlerine, kederlerine çok az yer verdiklerinin görüleceğini kaydeden grup, kendi dönemlerindeki neslin duygularını aynen terennüm etmekten zevk almadığını kaydedirler. Bunu şöyle bir örnekle açıklarlar: “Mesela ızdırabı için bir kahkaha şeklinde anlamayalım. Bazen öyle tebeşümler vardır ki en derin hüçkürklardan fazla elem ifade ederler (11). Ve sonra mevzularımızı da kabil olduğu kadar genişletmeye çalıştık. “Hep aynı vefasız sevgiliden başka bahsedecek bir şey bulamıyor musunuz?” diyenlere onu bize değil bizden evvelki nesillere sormalarının daha münasip olacağını hatırlatmak isteriz.

Kâritler aynı his ve fikirlerin değiştirile değiştirile kendilerine sunulmasından bıktılar, usandılar. İşte biz edebiyatta bu çürük zihniyetle mücadele etmek istiyoruz” (12).

Önsözün sonunda genel bir ifadeyle ve herhangi bir “kuram ve yöntem getirmeyen” bir anlayışla,

niçin ortaklaşa bir eser oluşturduklarını şöyle bir formülle ifade ederler: “Canlılık, samimiyet ve da-ima yenilik” (13).

Gerçek bir sanat eseri vücuda getirmek için yazarı rını ciddi bir tasniften geçirdiklerini belirttikten sonra önsöz şu cümlelerle biter: “Eline her kale almanın neşriyat sahasına atılarak kârı bulduğu bu zamanda sanat eserlerini bekleyenlerin de bulundugunu biliyor ve eserimizi onlara ithaf etmek büyük bir zevk duyuyoruz (14).

İnci Enginün, bu önsözü şöyle değerlendirebilir: “Bö-önsöz bir tatminsizlik ve mevcut edebiyattan bık-ile edebiyatın bozulduğu bittiği hakkında, herma her devirde söylenegelen sözlerle bir tepkiden ibaretir. Bu ifadelerin çoğu Abdülhak Hamid'in Reca-izade Ekrem'in şiirin hiçbir şekilde sınırlarında mayacağı anlatan yazı ve şiirlerini andırır (15). *Yedi Meşale* yayımlandıktan sonra, bazı şair ve yazarlar, kitap ve topluluk üzerine yazılar kaleme alırlar. Beklemedikleri bir ilgiyle karşılaşan *Yedi Meşale* grubu üzerine (Ahmet Haşım, Faruk Nafiz, Kâzım Nami, Nurettin Arıtan, Hakkı Süha, Abdalâh Cevdet) çeşitli gazetelerde genellikle olumlu ve teşvik edici yönde yazılar yayımlanır. Ayrıca bu oluşumdan etkilenecek İzmir'de daha küçük yaşta gençlerden oluşan bir grup, *Yedi Meşale*'yi andırarak bir isimle kitap yayımlar (16).

Ahmet Haşım, “Yedi Gencin Eseri” başlıklı yazı-sında kendisine kitabın getirilip hediye edildiğinde bahsettikten sonra kitabın önsözünde üzerinde du-rulan hususların bu yaşta onlara yakışır iddialı bi-dille yazıldığını söyler. *Yedi Meşale* adının okuy-cu karşısına yeni çıkacak şiirler için biraz mübala-ğalı olduğunu belirtir. Ayrıca, bu tip olaylarda ad-larında gösteriş ve mağruriyet ifadesi bulunma eserlerin kendisinden beklenebileceğini de ağır old-ğundan söz eder. Yazının devamında Ahmet Haş-ım, bu grup için şu değerlendirmeyi yapar: *Yedi Meşale* şairleri gerçi nazmın muhanîği itibarıyla hiç yeni bir şey vücuda getirmiş değildiler. Fala nazım hünerinden daha güzel bir yenilikleri var Neşe ve hayat muhabbeti. Bu gençler sanki bir ba-har kırsı ortasında oturmuş, güneş altında şarkı söylüyorlar” (17).

Edebiyatımızın durgun bir döneminde çıkan *Yedi Meşale*, Cevdet Kudret'in oldukça iddialı ifadesiyle: “Türkiye'de hiç bir şiir kitabı için bu kadar çok yazı yazılmamış” (18) olması durumunu iyi değeri-lendiren Yusuf Ziya Ortaç, gruba, sadece kâra or-tak ettiği *Meşale* adlı bir edebiyat dergisi çıkarmayı teklif eder. Teklif kabul edilir. Böylece, Yusuf Ziya Ortaç'ın sahibi ve sorumlu müdürü olduğu *Meşale* dergisi 1 Temmuz 1928'de yayın hayatına başlar. Onbeş günde bir yayımlanan sanat ve edebiyat dergisi olan *Meşale*, toplam 8 sayı çıkar. Hal-inkılabının yapılması üzerine okuyucu sayısı o-dukça azalan derginin, 15 Ekim 1928'de son say-sı yayımlanır (19).

Dergi adının niçin *Yedi Meşale* olmadığı ve *Yedi Meşale* topluluğunun Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatındaki yeri ile ilgili olarak, Tanju Oral'a değerlendirmesi şöyledir: “Derginin adının *Yedi Meşale* olmasının sebebi Muammer Lütfi'nin

İcabi Akçaoğlu

DAHA ÇOK BAĞLAÇ

İri demirliklerden belirsiz camlardan bir sorudan başka
Ağır başınızla çantanızla başka nedir bugün sizi üzecek
İşte bugün iyi bir yemek yemelisiniz
Ne zamana kadar tatilsiniz kim dağıtıyor sizleri
Keşke öğretmen olsaydınız belki yaşlanmazdınız
Ama insan yine de bir aralık yaşlanır
Yarım gün de olsa yaşlanır ilginç de olsa yaşlanır
Sürdürsünüz gizli de olsa sırlarınızı ama çok da konuşursunuz
Kuşlardan söz etmezsiniz aşklardan söz etmezsiniz
Gömleğiniz kime yama kime yama dışleriniz
Kim sizi dışler kim sizin dışlerinizi kamaştırır
Bir kedi ki biraz hırslı ve biraz düzenbaz
Dışlerinizden o ulu tabakadan bir K çıkar bir de belirsiz Ç
Belirsiz S aslında yılan yanisi de cehennemden
Bir anıdır
Kutulardan kataloglardan yine de sonra ama insan
Söylenir bir yerlerde. Sanım hatırlanır bir denizden daha çok
Değil belki bir uykudan çok değil belki ama
Hatırlandıkça asıl ben yine benim
Kanatırım daha çok düz bir cümleden anlaşılını
Yürüyen bir dokunmasıyla kitaba daha çok yazarına
Sormasıyla kapanmaz bendeki bir ejderden kalma yaraların izleri
Bir ejder bildiğimiz ve daha çok benim bildiğim ejder
Bir aralık uzaklaşsam sizden ve sizin diyarınızdan
Ve sizin evlerinizden ve sizin düşüncelerinizden ve de tabii
Bütün bağlaçlarınızdan kurtulabilsem
Makaslarla kessem sizden ve sizle kurulan bağlarımı damarlarımı
Bankalarınızdan faturalarınızdan bikan gülümsemelerinizden çıkışam
Rüyalarınızdan ve sizin atlaslarınızdan atalarınızdan çıkışam
Daha çok bir köy atlasından ve düpedüz atalarınızdan çıkışam
Onları bir fetihten sonra bir başkentten sonra biraz da İstanbul'dan sonra
Bulsam
3ir pencereden bakmayı bir konuşmayı nelere değişmezdim ki
3en merak etmişsem daha çok gözlerini bir gavurun hem de küçükken
okluğumu merak etmişsem-yokluğum nasıldır

İbrahim Tenekeci

**PELTEK
VAİZ**

Şiirler

Şûle Yayınları

Levent Sunal

**BİZ NEYİ
ANLAR**

Şiirler

Dergâh Yayınları

D E R K E N A R

KÖRÜN PARMAC UÇLARI

yok yanacaktı daha üflemeşeydi
o senin lambandı, o senin, senden
sönen yüzümde ne göreceksin
ruhumu, ağır taşı oynatma yerinden

Bir süredir şiir ve denemelerini *Merviden* dergisinden takip ettiğimiz Ali Ural, nihayet şiirlerini bir kitapta topladı. (*Körün Parmak Uçları-Şûle Yayınları*).

1959 doğumlu şairimiz ilk şiirini 1982 yılında *Mavera* dergisinde yayınladı. Bundan sonra 1997'ye kadar pek ortalıkta görünmeyen şair, Eylül 1997'de editörlüğünü de yaptığı *Merviden* adlı dergide tekrar şiirlerini yayınlamaya başladı. Fakat burada hemen bir yanlış anlaşılma önlemek gerek. 1982-1997 arasında şairin şiirden kopuk yaşadığını düşünmek bizi yanıltacaktır. Ali Ural, yayınlamamasına rağmen şiir yazmaya devam etmiştir.

Bu durumun kendine has avantaj ve dezavantajları var mutlaka. Kitaptaki şiirleri bir bütün olarak incelediğimizde, şairin bu durumu gayet başarılı bir şekilde kendi lehine çevirdiği görülmektedir.

saydam sobada yanan özüm salkımlarının
kışlarla yüzleşen yeşil ferinden
fırlar sarmaşıklar buzları yapıp
kamavalda kaybolur gümüş saatler
eskimo evleri erir aniden

41 şiirden oluşan bu kitapta *bombiks mori, fresk, takas, iki numara pencere kenarı* gibi bazı şiirler kitap ortalamasının bir hayli üzerine çıkan ve hemen dikkat çekiveren şiirler.

pazar; ağaçların biberden kolyeleri
pazar; kumaş toplanıyla açılan uyku
pazar; çömleklerin ağılu reçelleri
pazar; yanan tezgâh ve asma soğukluğu

"Takas" adlı şiirden aldığım yukarıdaki mısralar, bir ırmak rahatlığında akan bu şiirlerin yatağını bulduğunu müjdeliyor.

"*Körün Parmak Uçları*", okurken bir "ilk kitap" olduğunu unutturuyor okuyucuya. Her mısranın, hatta her kelimenin üzerinde uzun uzun düşünüldüğü gözden kaçmıyor.

Söyleyişteki rahatlık ve kolay kolay açık vermeyen kurgu, şairin biçim çalışmasına verdiği önemi gösteriyor. Ayrıca şiirlerin hemen hepsinde dikkati çeken bir özellik de soyut-somut ilişkisi.

Ural'ın şiirlerinde soyut ve somut imgeler arasında yoğun bir trafik var. Bu hızlı geçişler yer yer okuyucunun dikkatini zorluyor.

ıslak sıva üstünde sevişti renkler
vals uzadı, fırça şaşıtı, ben şaşıttım
kurumadan göl bitseydi kayık
daha yıllarca uzatacaktım

Soyutla somutun böylesine içli dışlı olduğu şiirlerin belli bir risk taşıdığı muhakkak. Ezra Pound, soyutla somutun karıştırılmamasını, bunun imajı donuklaştırdığını söyler. Pound'un, işaret ettiği tehlike herkes için olduğu gibi Ural için de geçerli. Fakat şairin soyut somut imgeler arasındaki ilişkiyi düzenlerken gösterdiği dikkat bu tehlikeyi bertaraf ediyor. Sözkonusu tehlike kullanılan imgele-